KELEMEN DIDÁK MŰVEIBŐL

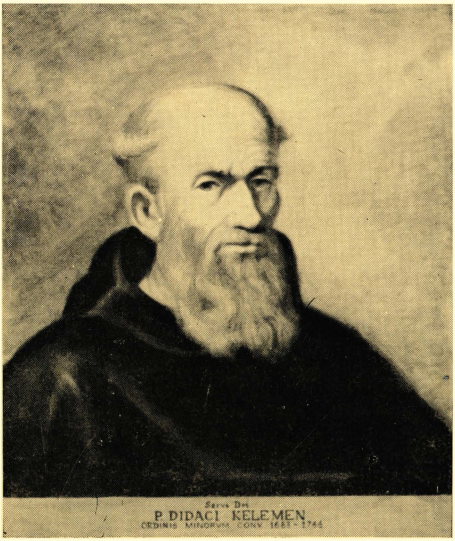

RÓMA, 1985

KELEMEN DIDAK MŰVEIBŐL

KELEMEN DIDÁK MŰVEIBŐL

RÓMA, 1985

a szemelvényeket
P. Dr. Rákos Balázs Raymund válogatta

a borítékon Kelemen Didák képe
Ravasz Lajos festőművész olajfestménye, Firenze, 1985

ELŐSZÓ

Kelemen Didáknak (1683-1744), a XVIII. sz. egyre ismertebbé váló egyházi szónokának, ezeket a nyomtatott munkáit ismerjük:

Halotti Prédikáczió, özv. Szalai Barkóczi Györgyné Koháry Judith felett, 1718;

Úrnapi Praedicatio, 1721;

Szent Antal Napjára való Praedicatio, 1721;

Második Halotti Praedicatio, Szalai Barkóczi Kristina felett, 1724;

Búza Fejek, 1729;

Lelki Öröm, 1732;

Krucsai Márton Úr..., temetésekor mondott beszéde, 1733;

Keresztényi Tudomány, avagy Kiss-Catechismus, 1734;

Üdvösséges Tudomány, 1736;

A keresztény embernek Zidóval az idvösség dolgáról való beszélgetése, 1736;

A Szent Mise, 1737;

Az dicsőült Szentek tiszteletérül, és segéltségül hívásáról való beszélgetés, 1741;

A szemelvények kiírásánál változtatni kellett a korabeli nehézkes nyomdai módszeren, mintahogyan üdvösnek látszott a mai helyesírás alkalmazása is, érintetlenül hagyva, természetesen, a nyelv eredeti szépségét és zamatát.

A Búza Fejek tartalomjegyzékéhez részletes tárgymutató csatlakozik, tájékoztatásul az anyag lelkipásztori felhasználásához.

HALOTTI PRÉDIKÁCZIÓ

Özv. Szalai Barkóczi Györgyné Koháry Judith felett 1718. május 13-án « Károly Várában ». Elmondotta « Frater Kelemen Didák, Seraphicus Szent Ferencz Szerzetin lévő Minorita Barátok Provinciálissa ». Kinyomtatták « Nagy -Szombatban, az Académiának bötűivel, Gall Friderik által ».

minden embernek egyszer meg kell halnia

Halljátok ama nemzetségek nagy Doktorának, Szent Pálnak mondását: Statutum est omnibus hominibus semel mori. Istennek e világon kiadott megmásíthatatlan decretuma, hogy minden embernek egyszer meg kell halni, azaz a világból ki kell menni. De hová? Ibit homo in domum aeternitatis suae. Elmégyen az ember az ő örökkévalóságának házába. Azért amit régen ama betegágyába esett Juda Királyának Ezékiásnak izené az Isten Izaiás Próféta által: Dispone domui tuae, quia morieris, rendeld el a te házadot, mert meghalsz. Ugyanezt kiáltják nékünk a régi szent Írások, ezt kiáltják az egymás után elfolyt időknek emlékezetünket serkegető esztendei, ezt kiáltják halandóság alá vettetett magunk természetinek változási, ezt kiáltják az előttünk kimúlt emberek emlékezeti. Dispone domui tuae, quia morieris. Ibit homo in domum aeternitatis suae. Adná az Úr Isten, hogy a nagy zajjal múló világ zúgásában értenők mindnyájan a lélek szavait, és vennők eszünkbe magunkot, mondván amaz ide-

gen földről hazájába költöző Jákobbal, ki a pogány Lábánnál sok esztendőkig való szolgálat után magába szálla, s így szólla: Justum est ut aliquando provideam etiam domui meae. Méltó, hogy valamikor házamra is gondot viseljek; méltó bizony, hogy te is, óh, idegen világ földin hívságoknak szolgáló keresztyén ember, beszélj magaddal, és mondjad: ideje, hogy már valaha gondot viseljek örökké való házamra, egyetlenegy lelkemre; ideje, hogy reá készüljek világból való kimúlásomra, örökké valóságomnak házába való menetelre.

Isten aggodalma lelkünkért

A mi üdvösségünket magunknál inkább kívánó véghetetlen kegyelmű jó Isten látván, hogy az emberi szívnek érzékenysége és gondolatja a gonoszra hajlandó ifjúságától fogva, az elvetemedéstől s kárhozatrajutástól féltvén lelkünket, eleitől fogva mint egy zablán hordozva, a halál emlékezetével tartóztatta bűnre hajlandó gyarlóságunkat... Az ő követinek pedig, akik által szól a világnak, és akiket magasságbeli fiainak nevez, kik másokat a pokol útjáról visszahívnak és mennyország felé útbaigazítanak, azt mondja: Ti is, mint a többi emberek, meghaltok, azért utolsó órátokra gondotok legyen, hogy netalán másokat üdvözítvén, magatok el ne vesszetek.

Isten szeretetének és igazságának két kötele

Két erős kötele vagyon az Istennek, mellyel akaratunkat magához vonzza, és engedelmességre hódol-

tatja; egyik az irgalmasság, kegyelem, szeretet kötele, melyen lágyon és gyengén édesgetvén, magához vonzza szívünköt; másik az igazság, fenyíték, bosszúálló ostorozás vaslánca és bilincse, mellyel az ellene rúgóldozókat engedelmességre téríti, amint Ozeás Próféta által világoson előnkbe adja maga ő Sz. Felsége: In funiculis Adam traham illos, in vinculis charitatis. Hogy mind a számkivetett Ádám istrángival, mind a szeretet gyenge kötelivel vonzza magához az embereket. Úgy vagyon, hogy a szeretet kötele magában erősebb, hogy a fiak szívét kegyes Atyjokhoz kötelezze. De mivel a bűn által szolgává lött az ember, mégpedig kegyetlen urak, bűn és ördög szolgájává, innen vagyon, hogy a szolgai erkölcs belé avott, és inkább félelemtől hogysem szeretettől viseltetik. Ez az oka, hogy sokszor az Ádám kötele, a szomorú halál emlékezete foganatosabb akaratunknak bűnöktől elfogására és jóban erősítésére, úgy annyira, hogy a bölcs mondása szerint aki nemcsak hébehóba, hanem minden cselekedetiben emlékezik utolsó dolgairól, világból kimúlásáról, soha nem vétkezik (Eccl. 7,40). Mert ennek emlékezeti nemcsak a világi hívságokat megutáltatja és felfuvalkodott kevélységinket megalázza, hanem eszünkbe juttatván, hogy rövid az idő, melyben kereshetjük az örök boldogságot, felébreszti és gerjeszti szívünköt az isteni szolgálatok szorgalmatoskodására.

a halál gondolata a vétek ellenszere

A halál elfelejtése az oka, hogy az emberek oly szabadosan, sőt feslettül élnek, hogy a bűnben ily

bátran hevernek, hogy minden elmélkedésüket és gondolatjukat csak világi jókra függesztik, hogy úgy szorgalmatoskodnak, mintha soha meg nem kellene halniok, úgy ragaszkodnak a csalárd világhoz, mintha itt volna maradandó lakásuk, oly bátorsággal vannak, mintha frigyük volna a halállal.

Ha sokan a kevélységtől elragadtatnak, oka az, mert elfelejtkeznek halálokról; mert a por s a hamu nem kevélykednék, ha meggondolná halandóságát. Ha sokan a világi gyönyörűségekben úsznak, oka az, hogy szemük előtt nem viselik halálokat. Mert amint Plinius írja: Vestis a tinea non atteritur, quae fuit in funere. Ha a moly meg nem sérti a ruhát, amely holttesten volt, annak a léleknek sem árt a világ incselkedése, mely a halálról gyakran gondolkodik. Ha sokan felebarátjukkal veszekednek, és a világi jókon üstököt vonnak, oka az, hogy halálokról nem gondolkodnak. Mert miképpen a méhek akármint viaskodjanak, de amint írja Virgilius: Pulveris exigui jactu compressa quiescunt, megcsendesednek, mihent egy marok port vetnek közikbe, úgy mibennünk porrálétünk emlékezete megoltana minden gyűlölséget. Ha a tűrhetetlenek semmit békével nem szenvednek, oka az, hogy testük rothadásáról elfelejtkeznek.

viseljünk gondot egyetlenegy lelkünkre

Azokáért, keresztyének, viseljünk gondot egyetlenegy lelkünkre és ennek örök üdvösségére. Ne ejtsük ördög kezébe, tartsuk meg az ő teremtőjének, kivel nagyobb kedvet találunk az Istennél, mintha

az ég és a föld miénk volna és azt ajándékoznók ő Sz. Felségének.

a halál az élet pecsétje

Boldog az az ember, aki erről jól gondolkodik, és Isten félelmében, teremtője szerelmében, minden jónak elkövetésében, lelkének üdvössége keresésében foglalja magát, és úgy tölti idejét, hogy holta után meg ne bánja; mivel: qualis vita, mors est ita, gyakorta olyan az ember halála, minémű volt élete. Mert ugyanis a halál az életnek pecsétje; ami a pecséten ki vagyon metszve, ha viaszra nyomod, az marad rajta. Ha a pecsétre angyal volt reá metszve, a viaszon is angyal látszik; ha ördög képe volt, ördög ábrázatja marad rajta. Így ha te is életedben mennyei életviseléseddel angyal voltál (angyalok közé számláltatnak az igaz poenitentia-tartók, Angelicum est resurgere), halálodkor is mint angyal jelenel meg, ha pedig életedben ördög voltál, félj, hogy halálod is hasonló ne légyen.

a halál az élet visszhangja

A halál az életnek formáltatott zendüléssel visszafelelő szózatja. Eccho vitae, ha a hegyek között kiáltasz, a magad szódat hallod, hogy visszafelel néked, nem mást, hanem amit te mondasz. Ha te jót kiáltasz, jót felel, ha te rosszat, ő is rosszat; ha te Eget, ő is Eget; ha te poklot kiáltasz, ő is poklot felel vissza. Hasonló egybefelelése vagyon a halálnak az élettel, ha életed jót kiáltott, halálod is jót felel, ha gonoszt, gonoszt, ha Mennyországot,

Mennyországot, ha pedig poklot, magadra vess, ha halálod poklot kiált, kárhozatos életedre vess, hogy örökké való boldog házadból kirekedsz.

a boldog halál kegyelme

Boldogok és meg boldogok azok az emberek, kik a vitézkedő Anyaszentegyház táborában, az Egyptusból kihozó kalauz Moysesnek, a Mennyei ígíret földére vezérlő Úr Jesusnak úgy engedelmeskedtek, hogy az Egyptumbeli pár hagymára és fazék húsra vissza nem tértek; hanem a Sz. Sacramentumoknak mennyei Mannáján éltek; mert haláloknak Verestengerihez érkezvén (kiben sokan fenékre merülnek) megsújtja az Sz. Keresztinek nagyerejű vesszeivel, és eloszlatja kétségbeesésnek elborító habjait, elszárasztja léleknyelő örvényeit, és békével általköltöztetvén a boldog örökké valóságnak bátorságos partjára.

végső óránkat készen várjuk

Keresztyének, ha szeretjük magunkat, ha örülünk lelkünknek, ha kívánjuk a sz. angyalokkal és a hazaköltözött boldog lelkekkel együtt életünket, fordítsuk arra minden igyekezetünket s teljes tehetségünket, hogy végső óránkkor jó készülettel találtassunk. Erre intett száma nélkül és ezt parancsolta a lélek veszedelmin szánakodó irgalmas Isten, hogy végső óránkat készen várjuk, melytől függ örökkévalóságunk. Mert mit használ világban való életünk, mit használ, ha az egész világot bírnók is, ha, kitől Isten őrizzen, lelkünknek kárát valljuk.

Azért akárkit ítéljen bölcsnek a világ, s akárkit tartson bolondnak, de nincsen okosabb ember e világon, mint aki tud utolsó órájáról gondolkodni, s készen várja minden szempillantásban, mikor fújnak készülőt e világból való kimenetelre. Annál sincs bolondabb, mint aki mulandó dolgokban foglalatoskodván, elmúlatja, ami legszükségesebb, és nem találtatik lelke jó készülettel, mikor véletlen órában általszólítják a más világra.

a rettenetes óra

... Ha Nagy Sándor kiírta hadából a vitézt, aki akkor igazítja vala kopját, mikor ütközni kellett volna, az Isten is méltán megveti, aki haláláig vontatja gonoszságát, s akkor akarja elhagyni, mikor őtet elhagyta a latorság. Azokáért, amit halálunkkor akarnánk, hogy azelőtt cselekedtünk volna, most cselekedjük azt. Mert azon a rettenetes órán reszketnek még a Libanus magas cédrusai is, s mit mívelnek hát a pusztának romlandó nádai? Ha a feddhetetlen életű szent embereknek is szoros az az óra, mit cselekednek a bűnbe merült istentelenek, kik az üdvösség napján a világ árnyékában most alusznak, és csak akkor akarják szemüket felnyitni, mikor a más világra által kezdenek látni.

az elhunyt példája

... Koháry Judith Asszony, ki nem utolsó órájának idején, hanem teljes életében készült erre az órájára, igyekezett azon, hogy az igaz hitet, melyben gyermekségétől fogvást nevelkedett, s élete

végéig épen megtartott, gyümölcsössé tenné a jó cselekedetek által... Ismérte s tudja ez az egész föld, sőt istenes szép életinek dicséretes emlékezete tovább is elterjedett, szegényekhez, ügyefogyottakhoz való könyörületessége, bőkezősége, nagy ájtossága, isteni szolgálatokban való szorgalmatossága, huszonhét esztendeig özvegységiben (mint amaz örök emlékezetben, Szent Írásban szép dicsíretekkel tündöklő özvegy Judithnak) tiszta életinek épen megtartása mindenütt hirdettetett.

Tudta azt, amire inti vala Sz. Ágoston a maga szerzetes atyafiait: Amate misericordiam, quia nunquam vidi pium hominem mala morte finiri. Szeressétek az irgalmasságot, mert soha nem láttam gonosz halállal kimúlni, aki irgalmas volt. Azért egy szegénytől vagy szűkölködőtül is szemeit el nem fordította, hanem mindeniket segíteni kívánta. Édes Üdvözítőnknek megfogadta ama szép intésit: Thesaurizate vobis thesaurum in Coelis, Gyűjtsetek magatoknak kincset az Egekben; csak az én kezeim által egyszer-másszor ötszáz forintoknál többet küldött által Mennyországba, az élő Isten gondviselése alá, kit ő Sz. Felsége dicséretire való eszközök szerzésire és Templomok építésére adott.

Hány koldúsokat és mezíteleneket minden esztendőben befedezett és felöltöztetett, hosszú laistromból kellene olvasni. Tudom, hogy csak egy esztendőben én általam tizenkettőt felruházott.

Sanyarú böjtölésit és poenitentia-tartását az idő rövidsége miatt el kell hallgatnom; a Sz. Sacramentumnak, az Oltáriszentségnek magához való gyakori

vételéről szóljanak azok, akik ezt gyakorta látták, és ily istenes szép példa adására ők is ennek magokhoz való vételére felindíttattak; mely idvösséges szokását halála előtt is végbevitte, hogy amint édes Üdvözítőnk megígérte, ebből évén örökké éljen.

Eljövén azért az áldott óra, Istennek kezébe adá lelkét, akitől vette vala, ezek lévén utolsó szavai: Uram Jesus, a te keserves kínszenvedésedért, véred kiontásáért és Szent halálodért légy irgalmas nékem, és vedd hozzád az én bűnös lelkemet.

ÚRNAPI PRÉDIKÁCIÓ

« Úrnapi és Sz. Antal napi Praedicatiok », *... Az elsőt Bátor Városa piaczczán 1721. esztendőben, az Úrnapi Processioban Seraphicus Szent Ferencz Szerzetiből való Minorita Barát praedicallotta. A másikát Szent Antal napján, ugyan azon Szerzetes mondotta ». — A kiadás: « Kassán az Académiai Betűkkel, Hőrmann János által ».*

az új testamentum mennyei kenyere

Édes Üdvözítőnk, az Új Testamentum felállításakor, az ő Anyaszentegyházának lelki táborát megindítván, a mennyei ígéretnek tejjel-mézzel, azaz édességgel, gyönyörűséggel folyó földje felé a világ Aegyptusából, hogy e halandóság pusztáján általmentekben el ne fogyatkoznék éhség és szomjúság miatt, a világ üdvösségire virradásának hajnalában malaszttal harmatoztatván az egeket, mennyből adott kenyeret, és délben a kősziklát megütvén, az ő szentséges oldalát, nem a Mojses vesszejivel, hanem a Longinus dárdájával, bőséges italt adott az ő népének.

az Úrnap megünneplése

Ennek a felséges jótéteményének, ennek a mennyei vendégségnek első rendelésinek emlékezetire üli és szenteli e mai napot az Anyaszentegyház, és

miképpen az együgyű község Krisztus Urunkat virágvasárnap szép processzióval kísérte és tisztelte, miképpen Dávid az Isten szekrényit víg örömmel, énekl ésekkel hordozta, miképpen a zsidó nép nagy vigassággal táborba vitte ezt az ereklyét, az Isten szekrényit, úgy az egész keresztény világ e mai napon különféle szép készületekkel, örvendetes énekl ésekkel, dobok, trombiták harsogásával utcánként kíséri és dicsőíti Krisztust, ennek a mennyei lakodalomnak rendelésiért. Ah mily drága dolog vólna, ha mindnyájan egyet értvén, egyenlő szívvel, lélekkel vallanók, hogy ugyanazon Krisztus, aki miérettünk a keresztfán áldoztatott, jelen vagyon ebben az Oltáriszentségben, s őtet egyaránt tisztelnők a mai processzióban.

Isten csodái az Oltáriszentséget igazolják

Úgy tetszik, hogy a Felséges Isten világ kezdetitől fogvást szintén a végvacsorának vendégségéig arra igazította csodálatos cselekedeteit, hogy ennek, amit az Oltáriszentségről vallunk, hitelt szerzene, és egyéb csodáival ennek hitelére kényszerítené az embereket. Erre nézve mondott Szent Dávid a 110. zsoltárnak 4. versében: Emlékezetet szerzett az irgalmas és könyörülő Úr, eledelt adott az őt félőknek. Mikor tudniillik a végvacsorán summába foglalta minden csodálatosságit, és abban az eledelben emlékezetit hagyta mindazoknak a természet felett való csodáknak, melyeket azelőtt cselekedett, hogy amazok emlékezetivel ennek hitelére édesdebben hajoljon értelmünk.

A teremtésben Isten egy szavával teremté az eget és a földet, azután a földnek némely részeit fákká, füvekké, barmokká, a víznek részeit halakká és madarakká változtatta, mivel mindezeket földből, vízből alkotta, azután egy darab sárt vőn Isten és azt Ádám testévé változtatta. Ádámnak ismét egy oldalcsontjából egész asszonyembert teremte. Amely Isten mindezeket egy szavával végbevitte, mit csudálod, úgy mond Szent Ambrus, ha egy szavával a kenyeret Testévé teszi.

az Oltáriszentség Krisztus valóságos teste és vére

Mikor a végvacsorához letelepedett volna Krisztus Urunk, azt írják a szent evangélisták, akik akkor jelen voltak, hogy vette a kenyeret, megáldotta, megszegte, és arról, amit kezében tartott, amit az apostoloknak adott, azt mondotta: ez az én testem, mely tiérettetek adatik, ez az én vérem, az új Testamentumé, mely sokakért kiontatik (Mk. 14,42). Itt az igazmondó Krisztus oly testének mondotta, amit eledelül nyújtott az apostoloknak, mely a keresztre adandó volt; oly vért nyújtott, mely a keresztfán kiontandó volt. De ott sem kenyeret nem szegeztek a keresztre, se bort rajta nem ontottak: nem bor volt hát az, se kenyér voltaképpen, hanem a bornak és kenyérnek színe alatt a Krisztus valóságos teste, vére, másképpen az következnék, hogy kenyéren, boron váltattunk meg.

Itt azt kérdem, Krisztus azt adta-é tanítványinak, amit mond hogy ád, vagy nem? Ha azt adta, tehát

a maga valóságos testit adta, mert azt mondja, hogy adja, ezen szókkal: vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely tiérettetek adatik. Tehát nem kenyeret, nem jelit, pecsétjét adta szent testének. Ha pedig valaki azt mondja, hogy nem azt adta, amit mondott; lássa, ha meg meri Krisztust hazudtolni.

a végrendelkező őszintesége

Ha valaki testamentumban egy kőházat, száz aranyat, egy hordó bort hagyna barátjának, akármint vitatná a meghólt embernek patvaros fia, hogy az ő atyja csak a kőház leírott képit hagyta, az aranyforintok képit testálta, csak a cégért értette a hordó boron, senki ezeknek a fogásoknak helyt nem adna, mert az okos jólelkű emberről azt nem ítélhetni, hogy testamentumban gyermeki módon játszott, és homályos szókkal csalárdul megcsalt.

Krisztus halálának emlékezete is

Némelyek Szent Pálnak ama mondásával akarják menteni magukat (1 Kor. 2,24), ahol írva vagyon: Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. De hiába facsarják ezt félre, mert Krisztus előbbi szavait ezzel meg nem hamisította, s ez egyebet nem tesz, hanem mikor a Krisztus valóságos szent testét vesszük, mindenkor megemlékezünk ő szent Felségéről, haláláról, véres áldozatjáról. Amint Szent Pál magyarázza, mi is úgy tartjuk, s mikor ezzel élünk, mindenkor szent haláláról emlékezünk.

a megdicsőült Krisztus jelenléte az Oltáriszentségben

A keresztény hitnek ennél nehezebb ágozatjai is vannak, mindazonáltal megfogjuk és kötjük az emberi elmélkedésnek csavargásit efélékben; mert nehezebb megérteni, miképpen lehessen egy természet három személyben, vagy két természet egy személyben, hogysem egy testnek sok helyeken való jelenlétit; ha azért súlyosabb dolgokban nem hagyjuk piszkálni okoskodásunkat, mi az oka, hogy az isteni hatalmasságot meg akarjátok határozni ebben a kisebb dologban.

a siralom völgyének égi kenyere

Oh, paradicsomi hazádból kijött! oh, világ pusztájának idegen tartományában bujdosó és mennyei hazádba óhajtó, siralom völgyében kesergő keresztyén lélek! ez halandóság után elszakaszkodtál-é? az égből adott néked kenyeret a te mennyei szent Atyád; élő kenyeret, az ő szent Fia Testit az Oltáriszentségben: ezzel élj, mert az árnyék és puszta jel erőt nem ád, hogy szerencsésen megtérhess a mennyei Atyád házához, az élők földire, a boldog lelkek másvilági hazájába, ahová hogy bejuthassunk, segéljen meg az Atya, Fiú és Szentlélek Isten, Amen.

SZENT ANTAL NAPJÁRA VALÓ PRAEDICATIO

Az angyalokról és dicsőült szentekről, hogy tudják a világi dolgokat, könyörögnek is Isten előtt érettünk, szabad és méltó segítségül hívásuk. Kassán az Académiai betűkkel, Hörmann János által. 1721.

A díszes fejléc alatt, amelynek közepén a « Jézus » monogramm: IHS olvasható, a beszéd vezérszava áll: « *Jam non dicam vos servos, quia servus nescit, quid faciat Dominus ejus, vos autem dixi amicos, quia omnia, quae audivi a Patre, nota feci vobis. Joan.* 15. *v.* 15. *Már nem mondalak titeket szolgáknak, mert a szolga nem tudja mit míveljen az Ura, titeket pedig barátimnak mondottalak, mert mindeneket, melyeket hallottam az Atyámtól, megjelentettem néktek* ».

Az örök Bölcsességnek, « *ki az áldott Jézus* », szavait idézi a Példabeszédek könyvéből, hogy a világ teremtésekor jelen volt mennyei Atyjával és kijelentette magáról: « *Az én gyönyörűségem az emberek fiaival lenni* ». *(Prov.* 8, 31*).* És ekkor mintegy felkiált szónoki hévvel: « *Istennek Angyali, mit gondoltatok ti, mikor ezt az Isten fiától hallottátok? Elhiszem én, hogyha az Angyalokban irigység lehetett volna, megindultak volna ezen a mondáson, mint régen amaz atyjának kedvekereső nagyobbik fia, atyjának tékozló fiához való nagy szeretetin megindula: de nem irigylik a szent Angyalok, hogy Isten minket így szeret, hanem ők is szeretnek, örülnek,*

ha látják, hogy Isten szeretetiben vagyunk. De nem felejthetem, hogy a te gyönyörűséged az emberek fiaival való együttlételben legyen, édes Jézus. Oh, Uram! micsoda gyönyörűséged volt az emberek fiai között, míg közöttünk laktál? Jaj! nem gyönyörűségedre, hanem nyomorúságodra voltunk. Mennyiszer keserítettünk, sírásra indítottunk, szidalmad kövei, bosszúságod tövisei, jaj! hogy említsem, gyilkosid is voltunk, mégis a te gyönyörűséged az emberek fiaival. Oh, megfoghatatlan isteni szeretet! Mily mostohán bánék a világ ő szent Felségivel, amíg harminchárom esztendeig közöttünk lakék, mégis ezt elszenvedvén, ugyancsak azt mondja, hogy deliciae meae esse cum filiis hominum, ki annyira szereti a néki szolgáló s kedvét kereső híveit, hogy már nem szolgáinak, hanem barátinak nevezi, non dicam vos servos, sed amicos, nem mondalak titeket szolgáimnak, hanem barátimnak ».

A szeretet és hála érzelmei után azt a hitigazságot fejtegeti, hogy a szentek Istenben mindent látnak: « *... Mivel azért a mennyei szentek Isten baráti, és sokkal inkább egyesülnek véle, hogysem a földön éltekben, az igaz barátság törvénye kívánja, hogy Isten nékik megjelentse azokat a kéréseket, melyeket őhozzája bocsátnak. Ugyanis a szentek mennyországban színről-színre látják az Úr Istent, kiben, mint tükörben fénylenek minden állatok; miképpen azért aki a tükört látja, az őbenne megtetszett ábrázatokat is látja, úgy a szentek Istenben látják a teremtett állatokat* ».

Most szónokunk mentegeti magát, hogy « *a mai dicsőséges sok csodákkal fénylő Páduai Szent Antal*

dicséretit kellene felvennie beszéde céljául », és ekként folytatja:

« *De mivel oly helyen s oly nép között vagyunk, ahol a szenteknek nemcsak tiszteletüket meg nem adják, sőt azt hallani sem akarják, mert azt állítják, hogy a dicsőült szentek semmit a földiekről nem tudnak, s következendőképpen nem is esedezhetnek érettünk, annak okáért mai dicsőséges Páduai Szent Antal dicséretit másszorra halasztván, szükségesnek ítélem, hogy a dicsőült szentekről közönségesen és az Isten Angyalairól folytassam beszédemet, megmutatván azt Isten segítsége által szentírási textusokból, hogy az Isten Angyali és a dicsőült szentek nem oly tudatlanok, mint az ellenkező Atyafiak vitatják, hanem látják és tudják a földi dolgokat, és az ő érettünk való esedezésük foganatos és hasznos Isten előtt. Azért szabad és méltó, mint Isten barátit és kedves szolgáit tisztelni, és szükségünkben hogy érettünk esedezzenek, segítségül hívni* ».

A Szent János írta Jelenések könyvéből, Dávid király zsoltáraiból, Zakariás és Dániel prófétából, Szent Péter apostolnak börtönből szabadulásából mutatja meg az angyalok istenimádását és eredményes közbenjárását, természetfeletti hatalmát az emberek érdekében. Ugyanígy beszél a szentek jóságáról:

« ... *Valamit az Angyalokról mondunk, azt mondhatjuk a mennyei dicsőült szentekről is, mert a Christus mondása szerint hasonlók az Angyalokhoz. Szent Péter második levelének első részében avval biztatja az övéit, hogy holta után is rájok gondja lészen, dabo*

autem operam, et frequenter habere vos post obitum meum; ut horum memoriam faciatis ».

A szentek közösségére hozza fel ezt az igazságot is: « *Az Isten Angyali előtt öröm vagyon mennyországban egy megtérő bűnösnek poenitentia tartásán (Luk.* 15, 10*). Tudják hát s látják annak az ő megtérését* ». Továbbá: « *Szent Péter az Ananiás titkos czigányságát megismeré (Ap. Cs.* 5, 3*)* ». És így folytatja: « *Szent István első mártyr testi szemeivel is által látott az egekbe. A próféták hány esztendőkkel azután leendő dolgokat által láttak. Valami tökéletességet találunk az élő szentekben, mely a dicsőség állapotával nem ellenkezik, attól a boldog szenteket nem méltó megfosztanunk, mert nem hihető, hogy a dicsőségben fogyatkozottabb állapotjuk legyen a szenteknek, hogysem a földön. Mivel az Isten ott mutatja meg minden dicsőséginek gazdagságát. Ha azért a földön az Istennek kedves szolgái messzelévő és sok idők után leendő dolgokat láttak, amint ide feljebb sok példákban mutattam, hogy a mennyei szentek is efféle dolgokat nem látnának* ».

Több ószövetségi utalás után így folytatja: « *A földön éltükben imádkoztak a szentek egyebekért, tehát most annál inkább imádkoznak; mert a szentekben meg nem szünt, sőt tökéletesbé vált az igaz szeretet; mert Szent Pál mondja: hogy a szeretet akkor is megmarad, mikor a homály által néző hit megszűnik, Charitas nunquam excidit* ».

Tiszta, szép teológia következik Krisztus titokzatos testéről:

« *Valakik béoltattunk Krisztusban, egy főtől függünk, azon egy testnek tagjai vagyunk; a menny-*

ország Anyánk nekünk: mi a szentek polgártársai vagyunk, mennyei seregek közibe irattunk: ha azért a szeretet arra indította éltekben a szenteket, hogy egymásért könyörögnének: ha azon egymás tagjai egymást segítik szükségükben; ha az anya veszedelemtől környékeztetett fiáról szorgalmatos; ha azonegy polgársághoz és zászlóhoz tartozók segítik egymást, nem kételkedhetünk a szenteknek érettünk való esedezésiben. Ha a kárhozott gazdag nem isteni szeretet buzgóságából, mely a kárhozottakban nincsen, hanem emberi indulatból gondot viselt élő atyafiaira; az Isten kedvesitől, barátitól nem kell-é böcsületesb és foganatosb jó akaratot várnunk? »

Hogy a szentek áldást esdenek Istentől éltünkre, a szónok Szent János Jelenések könyvéből is kifejti:

« *Szent János nem valami homályos látást forgatván, hanem írása kezdetin köszöntvén a híveket, így szól titkos látása könyvének első részíben és negyedik versiben: kegyelem ti néktek és békesség attól, aki vagyon, aki volt, és aki eljövendő, és a hét lelkektől, melyek az ő széki előtt vannak. Ládd-é, hogy az Isten után az ő széke előtt való lelkektől is békességet és kegyelmet kér Szent János a híveknek* ».

Jákob pátriárka, Tóbiás, Sz. Pál az angyalok tanúbizonyságát és égi segítségét vették igénybe.

« *Megmutatók már,* — folytatja —, *hogy tudják a világi dolgokat mind a szentek, s mind az Isten Angyali; miért ne volna tehát szabad őket azon kérni, amint egy bűnös embert kérhetünk, hogy könyörögjenek érettünk* ».

Tudós papként megcáfolja az ellenvetést, miszerint a szentekhez fordulásunk Isten ellen lenne:

« *Nincsen az Isten gyalázatjára, se a Krisztus közbenjárásának kisebbítésére a szentek segítségül hívása: mert valamiképpen Szent Pál az élő embereket kérvén, hogy érette imádkozzanak, Istenhez való bizodalmában meg nem fogyatkozott; úgy mi sem azért kérjük a szentek imádságát, hogy Istenben ne bíznánk, hanem azért, hogy a Szentírásban olvassuk, hogy az Isten úgy tiszteli az ő szenteit, hogy ezek kérése által akart bűnöket bocsátani; sőt néha parancsolta, hogy azok segítségét kérjék* ».

Sok más bizonyítékon kívül a következővel is igazolja a hittételt:

« *Azért parancsolja Szent Dávid által, százötvenedik zsoltárában: Dicsérjétek az Urat az ő szenteiben* ».

« *Három oka vagyon, miért akarja Isten, hogy az ő szenti által nyerjünk valamit* », és felsorolja. Első az Isten dicsősége, hogy oly hatalmas szolgái vannak. Második « *a szentek tisztessége* », mert bizonyítja Isten megbecsülését irántuk. « *Innen mondja Szent Dávid, hogy: mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus, nékem pedig igen tiszteletesek a te barátid, Isten, igen megerősödött az ő fejedelemségük* ».

A megszakítás nélküli szöveg ezután Szűz Máriát magasztalja:

« *Meg tudták régi eleink, szent királyaink Isten szenteit tisztelni, kiváltképpen pedig a minden szenteknek királynéját, a Boldogságos Szűz Máriát.*

Méltán is cselekedték, mert ugyanis, hogyha Isten oly nagy tiszteletben tartatta az Izraélitákkal azt a hegyet, melyre leszállván törvényit kiadá, hogy senkinek nem volt szabad közelebb járulni ahhoz két ezer ölnél avagy lépésnél (Jos. c. 3. v. 4); hogyha a frigy szekrényinek oly böcsület adatott, hogy a Beczamitai férfiakat erősen megbüntette, csak azért, hogy megláttá az Isten szekrényit mindjárt (I. Reg. c. 6, v. 19)... Mennél inkább megérdemli ez a minden jóságoknak felhalmozott hegye: Mária, hogy mindenektől megtiszteltessék; kire nem csak úgy szálla az Isten alá, mint a Sinai hegyre a törvénynek kiadására, hanem a törvény-általhágóknak váltságokra. Ezt az eleven hegyet, melyre leszállván, ilyen nagy irgalmasságot tőn Isten velünk, alábbvalónak tartsuk-é a Sinai hegynél?... Nagyobb a Szentséges Szűz annál a szekrénynél, mert ebben lakott kilenc egész hónapig ama drága manna, a megtestesült örök Ige; az hozta e világra a világnak megváltóját; megérdemli tehát, hogy mint Istennek Anyja, megtiszteltessék. Kit ha cselekszünk, amint megáldotta Isten az Obédédom házát az Isten szekrényinek böcsületben való tartásáért, megáldja az Úr Isten ismét országunkat, mint megáldotta volt régi keresztyén Atyáink ideiben, mikor az istenanyai tiszteletet néki megadták; mivel nem kell abban kételkednünk, hogy valamit akar, megnyerhet Szent Fiától. Mert, hogyha Salomon, egy földi király oly nagy tiszteletben tartotta anyját, hogy azt mondotta néki (harmadik Királyok könyvének második részében és huszadik versében): Pete, mater mea a me, quod vis, neque enim fas est, ut avertam faciem tuam, Kérj, édes anyám,

mert nem méltó, hogy megvessem a te orcádat: vélitek-é, hogy az Isten fia az ő Anyjától valamit megtagadjon, kérésit megvesse, orcáját megszégyenítse? Nem, hanem mint jó fia Anyjának, böcsületes kérésire szeretettel hajol, megadja kívánságát ».

A szentek tiszteletéről és segítségül hívásáról végül azt tanítja szónokunk és írónk:

« *Harmadszor a mi hasznunkért akarja Isten, hogy az ő szenti által nyerjünk valamit; mert azt kívánja, hogy magunkat megalázván, méltatlanoknak ismérjük magunkat az ő ajándékinak elvételére, s a szentek segítségit kérjük... Balgatagság azért azt ítélni, hogy Istenhez nem folyamodunk, mikor a szenteket kérjük, hogy érettünk esedezzenek. Mert a szentek által, vagy inkább a szentekkel együtt folyamodunk akkor Istenünkhöz, amint a századosról írja Szent Lukács (hetedik részben), hogy a sidók vénei által járult Christushoz. Ezekből azért észrevehetjük, hogy értik a dicsőült szentek Isten jelentésiből szükségünket, segítik kérésünket, s méltó is őket, mint Isten kedves szolgáit s barátit böcsüllenünk* ».

Szent Antal napján tartott prédikációja csattanójaként a Szentnek általános tiszteletére mutat rá, két ismert csodájára is emlékezve:

« *Minthogy azért Isten kedves szolgájának, dicsőséges Páduai Szent Antalnak ünnepe napját üli a mai nap az Anyaszentegyház, kit miképpen felmagasztalt Isten sok csodatéleleknek főmódon való ajándékival, most elő nem hozhattam; de hiszem azonkívül is az egész keresztény világ előtt tud...* (hibás az eredeti példány...) *egykor pünkösd napján, a maga tulaj-*

don nyelvén praedikálván... mában, különféle nyelveken az apostolok módjára szólani s az Istennek nagy dolgait hirdetni hallatott Szent Antal. Sokszor hallottátok, hogy midőn némelyek nem akarnák elhinni, hogy az Oltáriszentségben valóságosan jelen légyen a Christus Jézus, azt mondá nékik: ha az oktalan állatokat látnák, hogy megismervén, módjuk szerint imádják ő szent Felségit, elhinnék-e? Reá állának erre. Akkor istállóban bérekesztvén egy szamárt, harmadnapig enni nem adván, harmadnap múlva kibocsátván, eleibe tevék eledelit, amikor Szent Antal is az Oltáriszentséget odavivé és mondá: Kényszerítlek tégedet, Istennek teremtett állatja, az élő Istenre, akit kezemben tartok, ismérd meg a te Uradat Istenedet, hagyj békét az ételnek és imádjad őtet. Az éhezett szamár elhagyván az ételt, térdeire esék, s mindaddig úgy marada, míg Szent Antal szabadságot nem ada, hogy felkeljen. Akkor az ellenkezők (!) megszégyenülvén, magukat megismerék, az egy igaz apostoli római hitre megtérének ».

Riminiben, ahol « *némely megátalkodott eretnekek az ő üdvösséges intésit hallani nem akarták* », a tengerparton a halakhoz szólott, amelyek nem távoztak, « *míg áldást reájok nem mondott* ».

Befejezésként számtalan égi közbenjárását sorolja fel, és felkiált:

« *Mondják meg a páduaiak, kik az ő szent tetemit s a mai napig is rothadást nem szenvedett piros ép szép nyelvét nagy tiszteletben tartják, mennyi csodákat cselekszik naponként Isten azáltal a nagy szent által* ».

MÁSODIK HALOTTI PRAEDICATIO,

amelyet Szalai Barkóczi Kristina felett « Károly Várában praedicállott Seraphicus Szent Ferencz Szerzetéből való egy Minorita Barát... Szent Mihály Havának 25. napján, 1724. esztendőben ». — Hogy szerzője Kelemen Didák, más érveken kívül bizonyítja Károlyi Klára. — A beszédet, az elsővel együtt, Kassán adták ki.

a bölcsesség keresése

Minden országoknál, felséges királyi trónusoknál, a világ gazdagságánál, aranyánál, drágakövek áránál nagyobbra becsüli Salamon a bölcsességet, amint bölcsességről írt könyvének 7. részében, 8. v. olvassuk. A többi között azon résznek 28. versében azt az okát adja: Senkit nem szeret Isten, hanem azt, aki bölcsességgel lakik. Nem csudálom azért, hogy a tökéletességnek eleven tüköre, az Istennek kedves embere, Sz. Jób Pátriárcha annyira törekedik, s nyughatatlan szorgalmatoskodással fáradozik a bölcsesség keresésében s megtalálásában, aki ugyan keresve nyomozza, mindenektől tudakozza, s teli torokkal kiáltja: A bölcsesség hol találtatik, s melyik az értelem helye? Oh, szelíd Pátriarcha! igen együgyűen kérdezkedel: hol találtatik a bölcsesség? Menj a fejedelmekhez, királyoknak, császároknak udvarába, s feltalálod a bölcsességet. Ott országos dolgo-

kat forgatnak, ott törvényeket, articulosokat, decrétumokat írnak; ott hadakat és seregeket rendbe állítanak. Menj azért a világi méltóságok udvarába, ha a bölcsességet meg akarod találni. De haszontalan volt ott is. Régen eleit vette ennek a feleletnek, amint írva hagyta: Nem találtatik a gyönyörűségesen élők földin. Mert ott inkább a kevélység, feslettség, írígység, hízelkedés, csélcsapság, trágárság, káromkodás uralkodnak.

a halál iskolájában találjuk meg a bölcsességet

Hol találjuk fel tehát, Jób Pátriárcha, a bölcsességet? Talán a feneketlen tenger mélységében? De, ímé, a mélység azt mondja: nincsen bennem; és a tenger: nincsen énvelem. Mit jelent a feldagadott veszedelmes tenger? Nem mást, hanem a kevélységtől feldagadott szíveket. Mit jelent a fenek nélkül való mélység? Nem egyebet, hanem a fösvény szíveket, kik soha bé nem telhetnek, meg nem elégíttethetnek. Hiába fáradozunk tehát azért, mert sem a felháborodott tengerben, a felfuvalkodott szívekben; sem a feneketlen mélységben, azaz fösvénységben megrögzött emberekben fel nem találjuk a bölcsességet. Talán a levegőégben az égi madarakkal repdes? De erre is azt feleli Sz. Jób: az égi madarak sem tudják, azok, kik hívságos ítéletekből sokat állítnak maguknak. Nincsen azért a világi hívságos bölcsességnek levegőégiben az igaz bölcsesség.

Hol vagy, bölcsesség, hol vagy, hol kell megtalálnunk? Elrejtetett az élőknek szeme előtt, azért talán csak abba kell hagynunk, és azt kell

mondanunk, amit Jób, midőn, elfárada a bölcsesség keresésében; arra fakada: az Isten isméri annak útját, és ő tudja a helyét. Meg ne szűnjünk mindazáltal keresésétől; tudakozódjunk másoktól is; kérdjük meg a nagy hatalommal bíró s postáit mindenfelé jártató haláltól. Mert erről azt írja a mennyei titkoknak általlátója, a Krisztus szerelmes tanítványa s belső secretáriusa: Hatalom adatott néki a földnek négy részin. Azért mindenütt, ahol nem is vélnők, szabadoson kaszál; tud ez talán valamit róla mondani. Úgy vagyon; mert Szent Jóbot is szintén nyomába igazította, mikor a halál s veszedelem azt mondotta, hogy: füleinkkel hallottuk a bölcsesség hírét. A halál házában azért megtudhatjuk s találhatjuk. Az ő iskolájában tanulhatjuk meg a bölcsességet.

Plátó, Zénó, Jeremiás figyelmeztetése

Jól eszébe vette volt ezt e világnak egyik nevezetes bölcse, Plátó; azért a kérdőknek: mi volna a bölcsesség? azt felelé: Meditatio mortis, a halál emlékezete. Oh, bizonyára bölcs felelet, minden világi bölcsességet felülhaladó bölcsesség. Mert noha az emberi nyughatatlan elme sokféle bölcsességben nagy izzadással fárad; mivel, mikor amaz első kérdésbe bocsátkozott az ember: miért hagyta az Isten, hogy minden fának gyümölcséből ne ennénk? ottan számtalan hiábavaló kérdések támadtak, és az egész világ kérdésbe-vetekedésbe merült. Sokan az egek forgásának, a csillagok nagyságának s tulajdonságinak vizsgálásában fárasztják elméjüket. Némelyek e világi törvények forgatásában törik fejüket. Vannak,

kik udvariság tanulásáért fejedelmek szolgálatában töltik idejüket. Mennyin bújdosnak idegen országokban, hogy másoknál többet lássanak; mint űzik e világi gazdagságot, méltóságot. Kik a kincset gyűjtik; kik a szépséget, hírt, nevet, dicsőséget kergetik.

De mivel mindezekben véget vet a halál, mindazok felett való bölcsesség a halálról való elmélkedés, hogy jó véget vessen az ember maga életében. Bölcs Plátóval egyenlő értelemben voltak ama nevezetes filozófusok, kiket Brachaméneseknek neveztek, kik maguk házai előtt megnyitott koporsókat szoktak vala tartani, avégre, hogy vagy ki-, vagy bémentek, a halálnak emlékezete elméjükben forogjon, és életüket jó regulához szabván, megfeddhetetlenül folytatnák idejüket.

Ezen bölcsektől nem távozott Zénó filozófus, aki ekképpen oktatta e világ fiait: ne bízzatok úgy az élőkben, hogy mindennap ne hívnátok a halottakat is. De hiszen világosan tanít minket a bölcseknek bölcse, kitől minden bölcsességnek folyamata vagyon, Jeremiás példájával mondván: Menj alá a fazekas házába, és ott meghallod az én igéimet. Más, szebb, felségesebb, tisztességesebb eszközt vehetett volna elő a bölcsesség tengere, a felséges Isten a sárnál, agyagnál; de úgy akarta, hogy a fazekas házában a sár körül mutatná meg a világnak rövid voltát, állhatatlanságát, hogy amint a sárcserép egybetörik, omlik, úgy az ember minden szépségével, felségével, hívságával elenyészik. O, mors, bonum est judicium tuum! oh, halál, jó a te ítéleted.

Isten mindnyájunkat lemér

Minékünk is mindnyájunknak ott kell lennünk abban a fontolásban; minket is úgy megmérnek minden cselekedeteinkkel, gonosz és jó tettünket egybevetvén: egyfelől az alázatosságot, másfelől a dulfos kevélységet; egyfelől a szegényeknek adott alamizsnát, másfelől a kárhozatos fösvénységet, uzsorát, lopást, szolgáknak és munkásoknak bérük megtartását, véres verítékét; egyfelől az isteni szolgálatban eltöltött időt, másfelől a testnek, világnak és ördögnek való jobbágykodást; egyfelől a tiszta életnek drága szépségét, másfelől a tisztátalan, fertelmes életnek ocsmányságát rakja az igaz ítélő Bíró a számvételnek s ítéletnek fontjába. Ezt rakjuk mi is teljes életünkben vagy üdvösségünkre vagy örök kárhozatunkra; ha mi jót cselekszünk, vagy imádkozunk, vagy böjtölünk, vagy alamizsnát adunk, és szívünket minden bűntől tisztán tartjuk, akkor mindenkor az ítéletnek örök életünkre nyomó serpenyőjét rakjuk. Ha mikor bűnt cselekszünk, akkor mindenkor számvételünknek örök kárhozatra nyomó serpenyőjét terheljük.

a halál nem személyválogató

Akik a halál képét leírták, formáját úgy rendelték, hogy abból megismértetnék mindnyájunk állapota. Szem nélkül írván a halált, azt példázták, hogy a halál méltóságra nem néz; személyválogatás nélkül császárt, királyt, ifjat, vént, szegényt, boldogot egyaránt elviszen. Fül nélkül írván, ismértették, hogy senki könyörgését, supplicatioját, sívását, rívását bé

nem veszi, a tudósok okoskodásit, az ékesen szólók hitetésit, a prókátorok mesterséges fogásit fülibe nem ereszti; senki könyörgő vagy hízelkedő szava nem fog rajta. Mezítelen írván, jelentették, hogy semmi szépségen és gazdagságon nem kap, senki kincsét, ajándékit bé nem veszi. Végezetre egy nagy kaszát kezébe vágólag írván, és mellé ilyen mondást függesztvén: nemini parco, senkinek nem kedvezek, arra mutattak, hogy valamiképpen a kaszás a fűben válogatást nem tészen, hanem noha egyik magasabb másiknál, egyik szebb másiknál, de egyaránt mind levágja, rakásba hányja, úgy a halál nem nézi, hogy eme hatalmasabb vagy gazdagabb, szebb vagy ifjabb, erősbb vagy gyengébb, hanem egyenlőképpen lekaszál, földhöz ver, s oly egyarányúvá tészen mindeneket, hogy a holt csontok között megválogatható különbség nem marad az embereknek.

Isten kegyelme halálunk órájának bizonytalansága

Keresztyének, ha szeretjük magunkat, ha örülünk lelkünknek; ha kívánjuk a szent angyalokkal és a hazaköltözött boldog lelkekkel holtunk után együtt élni, fordítsuk arra minden igyekezetünket és teljes tehetségünket, hogy végső óránkon jó készülettel találtassunk. Erre tanította a véghetetlen bölcsességű Isten az embereket.

Keresztyének! Isten atyai kegyelmessége az is, hogy halálunk óráját titkon tartja, mert ezzel ébreszt, ösztönöz, hogy szenttül, jámborul éljünk, a bűnöktől magunkat óvjuk. Ha tudnók halálunk napját, boldog Isten! mely nagy szabadságban, sőt,

mely feslettségben élnénk? Most, noha nem tudjuk óránkat, mindazáltal napról-napra halasztjuk jobbulásunkat és bátran merülünk minden bűnbe, mit mívelnénk, ha még bizonnyal tudnók, hogy tíz esztendőt élünk? Kevés találtatnék, aki kilenc esztendeit világi gyönyörűségekben nem töltené, és az ördögi szolgálatokban, a bűnökben nem foglalna. Semmivel azért nagyobb okot nem adott volna Isten a gonoszságra, mintha tudósított volna holtunk idejéről. Így pedig óránkat eltitkolván azt akarta, hogy úgy éljünk, mintha másnap megítéltetnénk. És amint Sz. Ágoston tanít: Cum diluculo surreximus, ne ad vesperam nos pervenire confidamus, Mikor felkelünk, estvéről bizonyost ne tartsunk, hanem bizonnyal higyjük: Qualem te, Deus invenerit, cum vocat, talem pariter et judicat, Úgy ítéltetünk, amint utolsó óránkkor találtatunk, és ha készületlen találtatunk, örökké elveszünk.

életünknek utolját nézzük

Aki hajóját jól akarja igazgatni, nem áll a csónak orrán vagy közepén a kormánnyal, mert így hamar a parthoz avagy tőkéhez rontaná bárkáját, hanem a hajónak utolsó végére áll és onnan igazgatja folyását. Ha mi is csak életünk elejét, azaz nemzetségünket vagy nemes vérünket nézzük; ha életünk középfolyását, ifjúságunkat, erőnket, értékes állapotunkat szemléljük, veszedelmesen evezünk a test csónakában; hanem életünknek utolját nézzük s ez légyen kormányunk, és miképpen Szent Pál azt írja maga felől: quotidie morior, mindennap meghal.

ügyelni az élet napnyugtára

Az előhozott Ezekieltől (8.) láttatott dolgokból lássátok, Keresztyének, mint tükörből azokat, kik életük fogytának napnyugottára háttal fordulván, halálokról való elfeletkezéssel és életük napkeletére arccal, ifjúságuk virágában gyönyörködvén, napkeletet imádják, mint amaz Ezekieltől láttatott férfiak, azaz: amely világi jókba bészállottak születésük által, úgymint gazdagságokba, tisztbe, gyönyörűségekbe, azokat tisztelik, az Isten házának is hátat fordítván, az üdvösség kereséstől elfordulnak napkeletre, háttal mennek életük napnyugottára, midőn semmit nem gondolkodnak halálukról. Vélitek-e, hogy szerencsés kimenésük lészen e világból? Azért szakad sokaknak nyaka pokolra, Szent Jób mondása szerint, mert nem arccal, szemesen vigyázva, óva jó készülettel, hanem háttal fordulva, semmit nem gondolván halálukról mennek életük napnyugottára. Azért, ha a világ széléről nem jó helyre lépnek, a pokol mélységére esnek, köszönjék annak, hogy nem ügyében jártak. Arra kellett volna nézni, amelyre nézendők voltak, életük napnyugottára, nem pedig mindéltig csak napkeletre vigyázni, amelyről jöttek. Conversi sunt ad irritandum me, vissza megfordultak az én bosszantásomra.

a halálról való gyakori gondolkodás

Semmi a bűntől úgy el nem vonz, mint a halálról való gyakori gondolkodás. Azért, akár a testi kívánságoktól kísértessél, jusson eszedbe csak, hogy zabolátlan kéjen tartott, dérczeg tested férgek, békák

eledele lészen rövid nap; és quantum glorificavit se in deliciis suis, tantum date ei tormentorum (Je 18,7), amennyi része volt a világi gyönyörűségben, annyit mérjetek reá a pokol gyötrelmében.

Ha a kevélységnek fualkodó szele igyekezik szárnyára venni, emlékezzél csak a koporsóról, a sírról, lenyomják a felfualkodásnak dagadását; mert amint Szent Jéronimus mondja: aki magát porrá leendőnek nem sokára isméri lenni, soha fel nem ragadtatik a kevélységtől. Ha a bűnöknek felzendült tábora körülveszen is, ne félj, ha a halál emlékezete előtted vagyon, mert ezeket eloszlatja.

Isten irgalmassága és tűrése

Keresztyének, míg e világon vagyunk, néha az Isten egy kezével ver minket, de kettővel soha nem e jelenvaló életben. Mert az ő kemény igazságának ketten tartóztatják súlyos kezeit; amint megmondám, az irgalmasság és tűrés, kik miatt napról-napra halogatja igazságát, és minket nagy békével való szenvedéssel vár a penitenciára. Erre nézve mondja Szent Pál apostol: An divitias bonitatis et patientiae et longanimitatis Dei contemnis? ignoras, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit: Az Isten jóvoltának, békével való tűrésének és hosszú várakodásának gazdagságit megutálod-e? nem tudod-e, hogy az ő kegyessége penitenciára hoz téged?

essünk most a keresztfán megholt Üdvözítő kezébe

Akarjátok-e érteni, micsoda eszköz által kerülhetitek el a másvilágon az élő Istennek kezeit? Essetek

most, míg a világon éltek, a keresztfán megholt Üdvözítő Krisztusnak kezeibe, kik nem nehezek hanem könnyűek és gyengék. Nem látjátok-e, mely vastagon szegeztettek a kereszthez? nem, hogy bántsanak, hanem hogy oltalmazzanak. Nem veszitek-e eszetekbe, hogy ugyanazon kezek a keresztfán ki vannak terjesztve, hogy megáldjanak? Nyitva vannak, hogy megöleljenek, magukhoz kapcsoljanak,kötözve vannak, hogy megoldozzanak. Oh, szentséges karok! oh, kegyes kezek! kik teli vannak irgalmassággal; kik nem veszedelmünkre hanem üdvösségünkre törekedtek; nem kárunkra hanem hasznunkra igyekeztek; nem ostoroztok, hanem gyógyítotok. Úgy esünk, Keresztyének, a kereszten megholt s mennyországban élő Istennek kegyelmes kezeibe, ha az üdvözülendő, egyedül igaz, Apostoli Római Hitben leszünk, keresztyéni tökéletes életet élünk, bűneinket megbánjuk, penitenciatartás, szent gyónás által azokból kitisztulunk; az ő érettünk való kínszenvedéséről hálaadó szívvel gyakorta emlékezünk s eltökéllett teljes szándékkal azon igyekezünk, hogy újabb bűnökkel meg ne feszítsük.

az elhunyt példája a felebaráti szeretetben

Ha dicsértetik Bölcs Salamontól (Példab. 31,10) az erős és ritkán feltalálható asszonyállat, kinek az ő ára messzünnen és a földnek külső határiról vagyon; kihez az ő férjének szíve bízik; aki megnyitotta kezét a szűkölködőknek és az ő tenyerit kinyitotta a szegényekre; aki hivalkodva kenyeret nem evett, hanem tisztességes munkákban foglalatosko-

dott. Ilyen dicséretet érdemlett ezen erős, s messze való tartományban és nehezen feltalálható méltóságos Grófné Asszony. Mert irgalmasságtól viseltetvén, özvegyeknek, árváknak, betegeknek és szűkölködőknek szívesen szolgált, azokat táplálta, ruházta, orvosolta. Megnyitotta élésházát, csűreit, pincéit, ládáit, és a szűkölködőknek bőven osztogatott. Nincsen talán egy szegény klastrom is ebben a Hazában, amelyre bőven nem alamizsnálkodott, sőt, szomszéd országokban valókra is adakozott. Hány templomot drága öltözetekkel ékesített? Ezüst, arany kehelyekkel gazdagított? Hány ispitályban lévőket ruházott? Mennyi nyomorékokat, kórságosokat, árvákat, ügyefogyottakat gondviselése alá fogadott? szorgalmatosan hozzájuk látott, édesden vélek dajkálkodott. Nem tudom megmondani számukat, hanem azt tudom, hogy akármely renden lévő szegény szerzeteseknek, apácáknak szükségüket hallotta; akármely nyomorékoknak ügyefogyott állapotját tapasztalta, mintha édesanyjuk lett volna, úgy szorgalmatoskodott, nyughatatlankodott; másoknak nagy szánakodással előhozta, recommendálta, segéltésüknek módját tudakozta, s meg nem szűnt addig, míg bő alamizsnálkodással nem vigasztalhatta, gyámolíthatta.

A Szent Írásnak ama szavaihoz magát ebben alkalmaztatta (Tób 4,7): Egy szegénytől se fordítsd el a te orcádat, mert úgy lészen, hogy rólad se forduljon el az Úr orcája. Hány klastromokra ezerekből álló fundációkat tett, hirdessék a báthori s kaplányi s több szerzeteseknek lakóhelyei és klastromi. Mert méltóságos, bőkezű, istenfélő Gróf Férje, kivel született s nevekedett a könyörületesség, bő adakozását

nem ellenzette; sőt, szabadon azt néki megengedte. Explorata sanctitate conjugis, ismérvén szent életű feleségét, bízott hozzá az ő szíve, hogy emiatt meg nem fogyatkozik, se méltóságos Háza nem szűkölködik; mert hogy alamizsnálkodik, inkább az Úr Istentől megadatik.

példás hűsége az Anyaszentegyházhoz

Az Anyaszentegyházhoz ájtatos nagy engedelmességgel volt, mert tudta a Krisztus szavaiból, hogy aki azt nem hallgatja (annál inkább, ha azon kívül vagyon), olyan, mint a pogány és publicanus; azért minden parancsolatit, rendtartásit, bévett ájtatos szokásit nagy szorgalmatossággal végbevinni s megtartani kívánta. Annak szolgáit, az egyházi rendeket, csak egy legkisebbik szerzetest is, nagy becsülettel fogadott, szívesen látott, tudván, hogy az Isten parancsolatja: honorifica Sacerdotes (Eccl. 7,33), tiszteljed a Papokat. Hallotta Krisztus Urunk szavaiból is, hogy qui vos recipit, me recipit, akik a Krisztus tanítványit, az apostoli, római szent hitben lévő igaz papokat befogadja, me recipit, oly néven veszi Urunk ő szent Felsége, mintha magát fogadnák be. Azért az Isten szolgáit, az egyházi, szerzetes rendeket nagyon becsüllötte; kiváltképpen az Anyaszentegyház oszlopait, prépostit, püspökeit s méltóságos ordinarius Dioecaesanus Prelátusát tisztelte, kinek apostoli buzgóságát s a lelkek segítésében s az Anyaszentegyház terjedésiben, s előmenetelében való szüntelen fáradozását lelki vigasztalással holtig emlegette, akkor is el nem felejtette.

Oh, ki győzné elészámlálni, renddel előbeszélni sok fő-fő virtusit, Isten akaratjába való egészlen maga ajánlását, alázatossággal, állhatatossággal gyakorlott ájtatosságit, buzgó imádságit, böjtölésit (ki az Anyaszentegyház szokott böjtnapjainak megtartásán kívül sokszor az egész Adventet megböjtölte), gyakorta való gyónásit, penitenciatartásit, példás több, sok jócselekedetit nem óra, hanem nap sem volna elég ezeknek előszámlálására. Mindazonáltal utoljára még azt előhozom, amivel dicséri a Szentírás Tábita asszonyt (Ap. Cs. 9,36): Teljes vala jócselekedetekkel és alamizsnákkal, melyeket tészen vala; s minekutána Tábita megholt volna, a tanítványok Szent Pétert oda hivaták. Ki mikor eljött volna, körülállák őt mind az özvegyek sírván, s mutogatván néki a köntösöket és ruházatokat, melyeket Tábita csinált vala nékik. Elkeseredék s térdre esék Szent Péter, imádkozék, és fordulván a testhez, mondá: Tábita, kelj fel. Amaz pedig felnyitá szemeit és látván Pétert, felüle, s kezet adván néki, felállítá. S midőn előhívta volna az özvegyeket, szenteket, elevenen nékik adá.

Oh, dicsőséges Szent Péter apostol! Ha láthatóképpen közöttünk most megjelennél, mint Joppéban, úgy itt Károlyban körülállnának a szegény özvegyek, körülfognának a sok rendbéli szegények, az árvák s elhagyattatott ügyefogyott seregek. Sírván mutogatnák a sok ruházatokat, köntösöket, akiket ez az özvegyek, árvák édesanyja, szegények pártfogója csinált és adott nékik. Nem kérünk arra, hogy mint Tábitát, erre a világi életre feltámaszd, mert úgyis e világon nem kapott, mennybe inkább kívánkozott.

könyörgés Szent Péter apostolhoz az elhunytért

Azért, dicsőséges Szent Péter apostol, a mi Tábitánkat, méltóságos Szalai Barkóczi Krisztinánkat, nem kérünk, hogy esedezésed által feltámaszd; hanem ha Istennek, ő szent Felségének megfoghatatlan s vizsgálhatatlan igaz itélete szerint (kinek szent színe előtt, amint mondja Szent Jób 15,16: Coeli non sunt mundi in conspectu ejus, Az Egek sem tiszták), valamely emberi gyarlóságból történhetett fogyatkozása miatt a feljebb nevezett lelkek tisztulásának helyén tartóztatnék, esedezzél az Úr Isten szent színe előtt, hogy Sz. Fiának drága érdemeiért, szent Vére hullásáért néki megengedje és szent színének látásával, melyet mindenkor óhajtva kívánt, örvendeztesse, örök nyugodalmat adjon néki, és az örökké való világosság fényeskedjék néki a mennyei Jeruzsálem városában készíttetett és épített házában. Amen.

BÚZA FEJEK

c. szentbeszédgyűjteménye, ádvent első vasárnapjától húsvétig, Kassán jelent meg 1729-ben,

I.

BEVEZETÉS

egyedül Istené a dicsőség 1.

Ami jót Isten segéltségéből cselekszünk, annak hasznát mind világi mind mennyei jutalmazásban nékünk engedi az Isten. De azt kívánja, hogy ami dicsőség és dicséret abból származik, az épen és teljesen egyedül övé legyen, soli Deo honor et gloria. Ha egyedül Istent illeti a dicsőség, Istenné teszi magát, aki magára akarja vonni a dicsőséget. Jaj annak, aki az Istenre támad és dicsőségitől meg akarja fosztani, mert nem egyszer tett arról fogadást az Isten, hogy Gloriam meam alteri non dabo (Is. 42,8), dicsőségit megoltalmazza, másnak nem engedi.

(a mű ajánlásából)

az aratók után elhullott búzafejek 2.

A Felséges, Mindenható Úristen véghetetlen irgalmasságából annyira gondot viselt mindenkor a szegényekre és szűkölködőkre, hogy több kegyes atyai áldási között az aratók után elhullott s megmaradott búzafejeket is azoknak táplálására rendelte... Gondot viselt több szűkölködő szolgái között reám

is, ügyefogyott szegényre, azon véghetetlen irgalmasságú Felség, midőn szent szolgálatjában híven eljáró és szorgalmatosan arató munkási után, azaz az Anyaszentegyházban híven tanító Sz. Atyák és az ő parancsolatait és törvényeit szorgalmatosan hirdető prédikátorok után számomra is annyi búzafejeket hagyott, hogy azokkal nemcsak a magam fogyatkozásának tehetnék eleget, hanem más nálam inkább szűkölködőknek is nyújthatnék segedelmet. Mely Úristennek hozzám való nagy kegyességét, hogy el ne titkoljam, hanem inkább ebben is minden ügyefogyottakon könyörülő szent irgalmasságát hirdessem, ezen tőlem egybeszedegetett Búza a Fejeket eleibe tészem a keresztény olvasónak, bízván, hogy azokat soványságuk miatt meg nem veti.

(az elöljáró beszédből)

II.

ÁDVENT ELSŐ VASÁRNAPJÁRA VALÓ PRÉDIKÁCIÓ

Krisztus Urunknak felhőben való eljöveteléről és az utolsó ítélet előtt való jelekről.

Tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna et majestate (Lc. 21,27). *Akkor meglátják az ember fiát eljőni a felhőben nagy hatalommal és dicsőséggel.*

... várván megtérésünket 3.

A mi édes Üdvözítőnk a földön jártában, midőn a mennyeiekről elfeletkezett és a földieken kapdosó,

a halhatatlan lélek javait elmulató és a halandó testére szorgalmatoskodó, a szemfényvesztő világ zselléreit, e siralom, völgyének bujdosó zarándokit, a halandó embereket oktatná az üdvösség elnyerésére, látá, hogy sokan csak fülük mellett bocsáták el az örök életnek igéjét, az ő szép intését, azért azt mondá: Ha ki az én igéimet hallja és meg nem tartja, én meg nem ítélem (Jn. 12,47).

Kinek szabadulásában munkálkodván, ha ki az én igémet hallja és meg nem tartja, én meg nem ítélem, tudniillik, most ebben az első eljövetelemben, hogy szentenciát mondjak reá és elkárhoztassam. Mert nem azért jöttem, hogy megítéljem a világot, hanem hogy üdvözítsem. Nagy békességes tűréssel szenvedi az emberek gonoszságát, mintha nem látná az égdögleltető bűnöket, mintha nem tudná a földet irtóztató iszonyúságokat, várván megtérésünket (2 Péter 3,9). De eljő a nap, melyen mindezeket ítéletre előhozza az Isten.

Krisztus halála használ a bűnösöknek 4.

Oh, felséges Isten! Ki beszélheti meg a te haragod hatalmasságát (zs. 89,11)? Ki mondhatja meg, mely nagy haraggal jössz az egek felhőjében az utolsó ítéletre? Nem gondolják meg e világ fiai, leányi, mily rettenetes dolog légyen az élő Isten kezébe esni (Zsid. 10,31). Most ugyan mikor vétkezünk, a megholt Isten kezébe esünk, mert a Krisztus halála használ a bűnösöknek, kik penitenciát tartanak; de ítélet után nem lészen a penitenciatartásnak helye, azért a Krisztus halála sem használ nékik,

sőt nagyobb kárhozatjokra lészen. Azért akkor az élő Isten kezébe esnek, aki miképpen hogy örökké él, úgy örökké bünteti őket. Mi lehet ennél rettenetesebb dolog!

ítélő Bíránk számot vészen... 5.

Az okáért Eloimnak, azaz Bíráknak nevezi Mózes a mennynek, földnek Teremtőit, mert mind a három isteni személyek számot vesznek tőlünk azokról, amiket tőlük vettünk. Számot vészen az Atya Isten, mint éltünk az ő teremtett állatival, és azokról, amikkel megáldotta testünköt, lelkünköt. A testnek öt érzékenségéről, mely a látás, hallás, kóstolás, szaglás, illetés. És lelkünknek ama három nagy ajándékiról, az értelemről, emlékezetről és akaratról, annak felette az időről, üdvösség napjairól és teljes életünkben való gondolatainkról, szólásinkról, cselekedeteinkről. Számot vészen a Fiú Isten a megváltásról, Szent Vére hullásáról, érettünk való meghalásáról. Számot vészen a Szent Lélek az ő ajándékiról, belső sugárlásiról, gyakorlott bűneinknek annyiszor való megbocsátásáról. Azért mondja, hogy Eloim, azaz a Bírák teremték az eget és a földet, mert a mennynek, földnek Teremtője a Szent Háromság, mint ítélő Bíránk számot vészen mindazokról tőlünk, valamit munkálkodott mennyen, földön érettünk.

rettegésben lesznek a gonoszak 6.

Ha Thábor hegyén Krisztus Urunknak dicsőséges színét látván a tanítványok, és a koporsó őrizők

feltámadásának fényességit tekintvén elhalának, elájulának rémülésükben; ha Szent Pál, mikor Damaskus mezeiben kegyesen megjelenék, félelem és reszketés miatt lábára nem állhata (Apcs. 9,6-7), jaj, Úr Isten, minémű rettegésben lesznek tehát akkor a gonoszak, kik az irgalom idejében Istennel meg nem békéllettek; kinek vérét annyiszor tapodták, amennyiszer vétkeztek (Zsid. 10,29); ki ellen annyiszor áruló pártosokká lettenek, amennyiszor ördögnek engedtenek; kit annyiszor megfeszítettek, valahányszor bűnbe estek; elszáradnak s elhalnak félelmekben (Lk. 21,26).

mennyországban a boldogokkal együtt 7.

Adjad, örök Atyának szent Fia, Krisztus Jézus, hogy mikor eljössz a felhőben nagy hatalommal és dicsőséggel, mikor megszólalsz az igazság napján, haragod ne szálljon reánk, hanem éltünkben tégedet megkövetvén, néked szolgálván, kedvedet találjuk. Adjad, hogy mikor e világot megítéled és kétfele osztod, én is az én hallgatóimmal jobbod felől álljak. Adjad, adjad, édes Jézus, hogy mennyországban a boldogokkal együtt áldjuk, magasztaljuk szent Neved örökkön örökké. Amen.

III.

ADVENT MÁSODIK VASÁRNAPI PRÉDIKÁCIÓ

Minémű jelből ismerhetni meg, kik legyenek a Krisztus követői és melyik légyen a mostani különbféle vallások között az igaz Anyaszentegyház.

Euntes renunciate Joanni, quae audistis et vidistis (Mt. 11,4). *Elmenvén, jelentsétek meg Jánosnak, amiket hallottatok és láttatok.*

a lelkipásztori tisztségre Isten küld 8.

Eleitől fogva követ által szólott gyakrabban az Isten az embereknek. Így szóla Babilóniának Dániel által. Így tanítá Illés által Israel országát. Így dorgálá Jeremiás által Siont. Így inté Jónás által Ninivét. Így szóla az utolsó időben Sz. Fia által a világnak, és azután az Apostolok által hirdeté e világon szerte jó akaratját, kiről Sz. Pál apostol ilyen szókkal emlékezik: A Krisztusért járunk követségben, úgy mint miáltalunk intvén az Isten (2 Kor. 5,20). Azért úgy állítson minket az ember, mint Krisztus szolgáit (1 Kor 4,1).

Ezek közül pedig a követek közül senki nem kapja magának a tisztet, s nem maga indulatjából, hanem az Istennek küldéséből és hivatalából kezdettek a tanításhoz. Vajon miképpen tanítanak, úgy mond Sz. Pál, ha nem küldetnek? (Róm. 10,15). Mintha mondaná: lehetetlen, hogy igaz pásztorok legyenek, igazán tanítsanak, valakik Istentől nem küldetnek. Azért a Krisztus is (Sz. Pál mondja) nem

dicsőítette önnön magát, hogy Főpappá lenne, hanem az Atyától várt(a), ki azt mondotta neki: Én Fiam vagy te (Zsid. 5,5). Meg akarja tehát Krisztust előzni, valaki isteni hivatal nélkül avatja magát a lelkipásztorságba.

Az emberi okosságból is azt tanuljuk, hogy az Isten igéjének hirdetésére, az Isten házának gondviselésére Istentől kell választatni embereknek. Mert ha egy országban nem szabad senkinek oly könnyen valamely tisztet kapni, mert ha szabad volna, sok veszedelmek és egyenetlenségek következnének: tehát sokkal inkább nem illik, hogy az egyházi gondviselésre (mely a lelkek üdvösségét nézi, nem a világi jószágot), akármely bokorból hivatal nélkül valaki magát felemelje.

szenteléssel és a Szentlélek vételével jár 9.

Szokott rend szerint emberek által való küldetésük és hivataluk a pásztorságra nem volt Luthernek és Calvinusnak, mert a rend szerint való hivatalhoz két dolog kívántatik. Egyik, hogy azoktól választassék ember az egyházi tisztre, kikre bízattatott az Egyháznak gondviselése, vezérlése, igazgatása. Másik, hogy a választott személy felszenteltessék, és az ő hivatalának illendő vezérlésére szent Lelket vegyen. Mert ez a szent tiszt, melyet az Úr Isten az igaz pásztorokra bízott, bizonyos szenteléssel és Sz. Léleknek vételével jár. Azért mondja a Szentírás, hogy Üdvözítőnket megszentelé az Atya, és úgy küldé a világra (Ján. 10,36). Az apostolokat mikor elküldé Krisztus Urunk, reájuk lehele, Sz. Lelket ada nékik

(Ján. 20,22). Az apostolok, midőn pásztorokat szenteltek, elébb imádkoztak, böjtöltek (Apcs. 13,3) és vetették kezüket a választott személyre; és amint Szent Pál nemcsak egy helyen írja: Istennek malasztja adatott kezek reávetése által az egyházi állapotra választott személynek.

Ez pedig, az igaz pásztorok felszentelése, soha az Anyaszentegyházban különben nem volt, hanem püspökök által (2 Tim. 1,6). Így olvassuk a Sz. Írásban, hogy Timotheust Sz. Pál szentelé. Iconiumban, Lystrában, Antiochiában és egyebütt ugyanezen Sz. Pál szentele papokat (Apcs. 14,21). Titusnak is, aki püspök vala, azt parancsolja, hogy ő rendeljen pásztorokat a városokban (Tit. 2,5). Timotheust pedig arra tanítja, hogy hirtelen valakit fel ne szenteljen (Tim. 5,22). A szent gyülekezetek és Sz. Atyák is nyilván írják, hogy senki egyéb papokat nem szentel a püspököknél.

Valamikor az Isten valakit szokott rend(en) kívül, magányoson küldött követségbe, mint a prófétákat, csoda tételének hatalmát adta néki jelül, hogy azáltal mint isteni credentialis pecsétes levél által hitelt szerezzenek maguknak; avégre, hogy amit tőlük hallanak, mint Isten szavát úgy vegyék az emberek. Jóllehet, mikor a tanító semmi újságot nem hirdet, hanem a megerősített tudományt tanítja s terjeszti, nem szükség, hogy azt új cselekedetekkel megerősítse, amint Sz. Ágoston írja (Lib. 22. de Civ. Dei, cap. 8), de midőn szokatlan és új tudományt hirdet, nem tartozunk hinni, valamíg isteni erőből származott bizonyságokkal meg nem mutatja hivatalát.

Mert ha egy embernek magáról vagy másokról való tanúbizonysága nem elégséges arra, hogy elhitesse, amit mond (MTörv. Deut. 17,6), és ha a világi dologban nem elég, hogy valaki azt hirdesse, hogy őt a király küldötte emez vagy amaz kapitányságra, hanem levéllel, kézírással, pecséttel kell ezt bizonyítani, mentől inkább kívántatik, hogy az Anyaszentegyházban senkit lelkipásztorul be ne fogadjunk, csak pusztán azért, hogy minden jelenség és próba nélkül azt mondja, hogy őt Isten küldötte.

Azért az élő Istenre kényszerítlek mindanyájatokat, oh, Krisztus drága szent vérével váltatott keresztények: ha azt akarjátok, hogy az apostolok maradéki, Krisztus hívei, és jövendőben a mennyei boldogságnak örökösi lehessetek, ne vessétek kockára egyetlen egy lelketeket, ne rohanjatok szemetek behunyva akárminémű vezetők után, mert bizony veszedelemre visznek. Emlékezzetek meg régi jámbor eleitekről, kiknek csodálatos szentségének emlékezete fénylik e világon, és azoknak nyomdokaiból ki ne lépjetek.

IV.

ADVENT HARMADIK VASARNAPJARA

*Magunk megismeréséről és lelkünknek drága voltáról. Tu quis es (*Jn. *L)? Te ki vagy?*

az önismeret fölötte minden tudásnak 11.

Sokan az egek forgásának és a csillagok nagyságának s tulajdonságinak vizsgálásában forgatják elméjüket; némelyek a világi törvények forgatásában törik fejüket; vannak, kik udvariság tanulásáért fejedelmek szolgálatában töltik idejüket. Mennyien bújdosnak idegen országokon, hogy másoknál többet lássanak, halljanak. De ami ezeknél szükségesebb és amit leginkább kellene tudni, mily kevesen vannak, akik arról tudakoznának! Mert alig találkozik valaki, aki magába szállván, igazán akarná tudni, kicsoda ő, noha jobb és dicséretesebb, aki ismeri magát, hogysem aki érti s tudja az egek forgását, a teremtett állatok micsodaságát s tulajdonságát. A több tudományok felfújnak és kevéllyé tesznek, de a magunk ismerése megfojtja a kevélység mérgét, belénk oltja az isteni félelemnek mennyei bölcsességét, az alázatosságnak tökéletességét.

az élet mulandósága 12.

Hogy Isten az embert magát magával megismertetné, nemcsak maga mondotta, hogy por vagy és porrá kell lenned, hanem a szent próféták által is

sokszor juttatta eszünkbe mivoltunkat, hogy magunkat el ne felejtenők, kicsodák vagyunk. Mennyiszer mondotta Jeremiás és Izaiás által, hogy mint a sár a fazekas kezében, olyanok vagyunk mindnyájan Isten markában, és amikor akar, földhöz verhet. Mennyiszer hozta elő Szent Jób, hogy olyan a mi életünk, mint a szél, mely menten megyen s vissza nem tér; avagy mint az álom, mely csak rövid hívság. Mennyiszer emlegette Szent Dávid, hogy csak olyan az életünk, mint a füst, mely késedelem nélkül eloszol, avagy mint a virág, mely hamar elhervad. Mennyiszer hallották bölcs Salamon szájából, hogy a világi élet és annak minden állapota csak olyan mint a tajték, mely szelecskétől elszaggatik, avagy mint az árnyék, mely ha délig nő, dellyést (*déltájt*) apad és azon állapotban soha meg nem marad. Izaiás prófétának pedig azt parancsolja az Úr Isten ő szent Felsége, hogy kiáltsa: Minden test széna és minden ő dicsősége mint a mezei virág; megszáradott a széna és elhullott a virág (40,6).

a halhatatlan lelket
a halandó testben kímélettel kell hordozni 13.

Értitek-é ezt, óh, képmutató világnak kényes fiai s leányi? Ez a test, melyet most kedves étellel, itallal tartotok, különböző öltözetekkel cifráztok, minden ő dicsőségével együtt csak olyan, mint a mezei virág, ki hamar elszárad. Annak okáért a Szentírás nagy gyalázással szól a mi testünkről, hogy ennek gyűlölségére és utálására indíttassunk; lelkünk tömlöcének nevezi (41.zs.,8), aki quasi sterquilinium

(Jób 20,7), mint egy büdös kamaraszék, mert a tested büdösségek műhelye, mely megbözhütti valamit magába vészen. Nézzed, mennyi büdös ganéj, takony, nyál, rútság takarodik orrodból, szájadból, egyéb részeidből. Tűrhetőbbek volnának mindazáltal ezek a büdös testnek fogyatkozási, de ennél nagyobb gonosz vagyon benne, mert ez minden bűnnek műhelye. Összeesküdt a test az ördöggel a lélek veszedelmére s szüntelen harcolnak a lélekkel. Nem egyéb a rothadandó test, hanem fegyvere ellenségünknek, ki szemeinkkel harcol, hogy bujaságra vigyen (Róm. 6,13); torkunkkal, hogy részegessé tegyen; hasunkkal, hogy dobzódásra vigyen; nyelvünkkel, hogy káromkodásra, rágalmazásra, sok egyéb vétekre taszítson. Észreveheted azért, ki vagy s kicsoda a tested, mily bolondul cselekszel, mikor egy szempillantásnyi kedved töltésiért lelkedet örökké elveszteni nem szánod; azt a halhatatlan lelket, kit a jó Isten véghetetlen szeretetiből a boldog örökkévalóságnak örökösivé teremtett, hogy az egeknek lakosává lenne, kit te a halandó testnek romlandó edényében nagy kíméletlen hordasz; ki a siralom völgyének számkivetésében keseregve bújdosik, te a halandó testnek egy kis ideig tartó undok gyönyörűségéért mennyei hazájából örökké kirekeszted.

drága az ember lelke 14.

Aki akarja érteni, mily drága az ember lelke, tekintse Krisztus példáját. Három rendbeli cselekedetével ismertette ő szent Felsége, mily drága és becsületes az ember lelke előtte. Először azzal, mert

a testi szükségek megszerzésére csak egy szót költött, Fiat, legyen, és azzal teremtette, valami testünk táplálására kívántatik. De hogy lelki nyavalyánkból megszabadítana és üdvösségünk szükségét megszerzené, harminchárom esztendeig nyughatatlan fáradságokat vállalt magára, és úgy munkálkodott a lélek keresésében, hogy sokszor annyi üres ideje sem volt, melyben testi táplálást vehetne, mivel ideje sem volt az ételre (Jn. 4,34). Sőt, az ő kenyere és étke a lelkeknek üdvössége volt, és az ő akaratát cselekedni. A jászolytól fogva a keresztig semmiben magát egyébben nem foglalta, hanem a lelkek üdvözítésében, és oly szorgalmatossággal, hogy midőn egy ember hozzá járulván mondaná: Mester, mondjad az én Atyámfiának, hogy ossza el velem az örökséget, azt felelte szerelmes Üdvözítőnk: Ember, ki tett engemet bírónak vagy osztónak ti közöttetek? (Lk 12,14), — Kicsoda, Uram? Nem te vagy-é Bírája az élőknek és holtaknak? (2 Tim 4,8), miért most tagadod bíróságodat? Azért, mert az testi és mulandó dolog vala, ő pedig csak a lelki dolgokban akart foglalatoskodni.

lelkünk ára 15.

Függesszük a megfeszített Jézusra szemeinket és abból tegyünk ítéletet, mennyire becsüli Isten a mi lelkünket. Annyira becsülte, hogy azért szent Fiát halálra adni nem szánta. Mi is, amint régen megparancsolta vala Isten Mózes által az Izrael népének, hogy minden becsülés a szent hely sziklusával mérettessék (Lev. 27,25), nem a világ mértékében, hanem az Isten Fia fontjában, a keresztfának ser-

penyőjében nézzük, mennyit nyom és mit ér a mi lelkünk. A mi lelkünknek ára, melyet Isten érette adott, többet ér a világnál és az egeknél. Mert az ő szent Fiának megbecsülhetetlen szent vérével fizetett érette; kiből eszünkbe vehetjük, mennyibe telt Istennek a mi lelkünk váltsága, és mily bolondul cselekesznek, akik azt egy szempillantásban örökké elvesztik. Hidd el, úgy mond Szent Ambrus, csak semmi az egész világnak kereksége, ha mindenestől elvész is, egy léleknek kárához képest (De bona morte, cap. 51).

V.

ADVENT NEGYEDIK VASÁRNAPJÁRA

Mi kívántatik a foganatos penitenciához és a penitenciának csodálatos hasznáról.

*Praedicans Baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum (*Lk *3,3). Prédikálván a penitenciának keresztségét a bűnnek bocsánatára.*

a bűnösöknek penitenciára hívása 16.

Üdvözítőnk prédikálását a bűnösöknek penitenciára hívásán kezdé, mivel ez a kapu, melyen igazulásra juthatunk és mennyországot remélhetjük. A keresztfán első könyörgése szent Atyjához az volt, hogy megbocsássa vétküket azoknak, kik őtet megölék; mintha minden nyavalyánál nagyobb volna a bűnösök esete. Elsőbben azoknak keres orvosságot; és nyilván tudtára hozta a világnak, hogy

noha nem lehet nagyobb vétek, mint az Isten Fiának megölése, de azt is kész megbocsátani. Mire nézve Szent Márton azt mondotta, hogyha az ördög penitenciát tarthatna, oly nagy az Isten irgalmassága, hogy még annak is bocsánatot adna.

a penitencia második keresztség 17.

A szent penitencia az ő kiváltképpen való hathatóságáért keresztségnek hivattatik; mert amint a szent keresztség, aki azt felveszi, annak minden bűnét eltörli és az ártatlanságnak állapotára hozza, hogy az ember ha mindjárt meghalna, egyenesen mennyországba menne, úgy az igaz és tökéletes penitencia is azont cselekszi.

az igazi bánat érzelmei 18.

Én mennyei Teremtőm, aki engem hasonlatosságodra semmiből formáltál, és hogy szolgálatodra köteleznél sok jovaiddal áldottál; én irgalmas Megváltóm, ki énérettem szent véredet ontottad, hogy annak fürdőjében lelkemet megmosnád és örök kárhozattól megmentenéd, ismerem, ismerem igen nagy hálátlanságomat, mert tégedet, ki minden jónak kútfeje vagy, elhagytalak. Vétkeztem az ég ellen s Te ellened, nem vagyok méltó, hogy fiadnak hivattassam. Szégyenlem és bánom, édes Istenem, hogy ellened vétettem, insipienter egi, igen bolondul cselekedtem. De Te, nagy irgalmas Isten, ne nézd az én gonoszságomat, hanem a közbenjáró Krisztus Jézus érdemeiért légy kegyelmes nékem, és szent lelkeddel vastagítsad gyarlóságomat, hogy többé el-

lened ne vétkezzem, bűneimet igazám meggyónhassam, azokért adandó penitenciámat beteljesíthessem. Ez a tökéletes töredelmesség, mely isteni szeretetből származik, sőt az isteni szeretetnek egy jó cselekedete, mert nem egyébre néz, hanem az Isten jóvoltára, kinek szerelméből származik, hogy az övéle ellenkező gonoszról szomorú bánatot viseljen ember.

Isten bűnbocsátó irgalma 19.

Csuda álnoksággal él az ördög azokkal, kiket a bűnben fogva akar tartani, hogy az Isten irgalmassága felől kétségbe ejtse: mert mikor a bűnbe akarja vinni, a bűnt kicsinek és az Isten irgalmasságát nagynak tetteti, hogy bátrabban menjen a bűnre, de minek utána belévitte, a bűnt nagynak tetteti, az Isten irgalmasságát pedig eltitkolván, büntető igazságával rettenti, hogy Kainnal és Júdással kétségbe essék. De nem esik senki kétségbe bűneinek nagy vagy sok voltáért, mert ha egyik mérőserpenyőbe az egész világ hamisságát tennék is, a másikba pedig Krisztus Urunknak egy csepp vérit, ez mind elnyomná amazt; mennyivel inkább tehát, ha csak a magad vétkeit veted fontba az Isten Fiának minden szenvedésivel? szent vérinek kiontásával és halálával?

Nincs oly nagy vétek, melynek megbocsátására példát ne találj és reménységed ne lehessen. Ha az Istent megtagadtad? Szent Péter is, de kegyelmet nyert (Mt. 26). Ha gyilkos és vérontó voltál, Manasszes is (4 Ki. 21,16). Júda királya sok ártatlan vért ontott, míg megtöltené Jeruzsálemet mind

torkig, amint az elébb meghallátok, de kegyelmet talált. Ha tolvaj voltál, az volt a keresztfán függő tolvaj is, de a Paradicsomot megnyerte (Lk. 23,43). Ha parázna voltál, az volt Magdolna is (Lk. 7,37). Ha házasságrontó voltál, az volt Dávid is (2 Ki. 12, 13). Ha uzsorás és nyúzó-fosztó voltál, az volt vámos Máté is és Zacheus, a publikánusok fejedelme (Mt. 9,9), de ezek mind megtértek és kegyelmet nyertek (Lk. 19,9). Ha végezetre az Anyaszentegyháznak üldözője, a hitnek kergetője voltál, az volt Saul is (Apcs 9,15), de Istennek választott edényévé lett, és méltán mondotta: Ubi abundavit delictum, superabundavit gratia (Róm. 50,20), Ahol a bűn bővelkedett, feljebb bővelkedett a kegyelem.

senki ne halogassa a penitenciatartást 20.

Amint a Szentlélek bölcs Salamon által mondja (Préd. 11,3): Ha a fa délre esik vagy északra, valamely helyre esik, ott marad. A fa az ember, ki leesik, mikor meghal. Ha penitenciában hal meg, délre esik. azaz üdvözül; ha penitencia nélkül, a gonoszságban lészen kimúlása, északra esik, azaz örökké elkárhozik. Akármennyi alamizsnát adjanak halálod után az atyádfiai, akármennyi áldozatot tegyenek az egyházi emberek, akármennyit imádkozzanak barátaid, de ha északra esel, ha egyszer elkárhozol, soha onnan ki nem szabadulsz, mert pokolból nincs soha szabadulás. Senki azért ne halogassa penitencia tartását, mert sem napját, sem óráját nem tudja élete végének, mikor lészen vagy délre vagy északra dőlése, azaz üdvösségre jutása vagy kárhozatra esése.

VI.

KARÁCSONYNAPI PRÉDIKÁCIÓ

Krisztus Urunknak születéséről.

Ecce, evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David (Lc. 2,10-11). *Íme, nagy örömet hirdetek néktek, mely lészen minden népnek: mert született ma néktek Üdvözítő, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában.*

a reménytelen világ reménysége 21.

Az ó testamentumbéli próféták mindenkor jövendőről szólottak, hogy eljő a világ szabadítója, de mi az angyaloktól és evangélistáktól hallottuk, hogy született ez nap nékünk Üdvözítő, ki az Úr Krisztus. Sohasem volt e világnak örvendetesebb napja, sohasem volt mennyországnak vigasságosabb ünnepe, mint amikor Te, oh, reménytelen világ reménysége, Egek öröme e földön születtél, áldott Jézus. Örüljetek, Évának árva maradéki, mert ez nap jött fel örömötök csillaga, ma tetszett fel üdvösségtek napja. Ez nap hirdettetett az elveszett világnak szabadulása, ez nap kezdetett a megromlott angyali karoknak felépülése, ma kezdettek az angyalok az emberekkel láthatóképpen együtt lakni, mikor az áldott Szűz szülé az ő elsőszülött Fiát, és pólyákba takargatván jászolyba fekteté az egek Királyát, a világ Urát, az áldott Jézust. Ezt hirdette az angyal a pásztoroknak, ezt hirdette a csillag a napkeleti királyoknak, ezt hirdették az apostolok széles e vi-

lágnak, ezt hirdetem én is néktek mostani predikációmban.

örvendezés az igazak gyülekezetében 22.

Vox exultationis et salutis in tabernaculis justorum (Ps. 117), örvendezésnek szózatja hallatszik az igazak gyülekezetében, kik között, úgy tetszik, mintha hallanám az Ádám szavát, köszöntvén a kis Jézust: Ez az élet fája, kinek gyümölcséből vévén, ismét halhatatlan leszek. Ez az én Bárkám, úgy mond Noé, kiben az emberi nemzet megtartatik. Ez az én ígért magom, úgy mond Ábrahám, kiben minden népek megáldatnak. Ez az én álmomban látott lajtorjám, úgy mond Jákob, melyen az égbe felmehetünk. Ez az én égő Csipkebokrom (Kiv. 3,2), úgy mond Mózes, melyet én Mádián földjén, a Hóreb hegyén csudáltam. Ez a Jessze gyökeréből nőtt virágszál; ez az örökkévaló hegyekről lejött Bárány, akiről én jövendöltem, úgy mond Izaiás. Elérkezett immár az Izraeltől várt Üdvözítő; oh, Jeremiás (Jer. 14), ne zokogj. Jelen vagyon már Desiderium collium aeternorum (Ter. 49,26), az örökkévaló halmok kívánsága, oh, Jákob! Örvendezz.

az emberekhez hasonlóvá lett 23.

Az emberekhez hasonlóvá lett és külső ábrázatjában úgy találtatott, mint ember, úgy teremtetett emberi lelke mint nekünk; szintén ilyen halandó teste volt, megéhezett, szomjúhozott, hevet, hideget, fáradságot, fájdalmat érzett, mint nyomorúságokkal rakott ember. Nem akart a halhatatlan s nem szen-

vedhető angyalok atyjafia lenni, hanem a halandó nyomorult emberek atyjafia lett; mi testünk, vérünk, mi atyánk fia. Halljátok Sz. Pál szavait (Zs. 2,16): Az angyalokat sohul nem vette fel, hanem az Ábrahám magvát vette fel, azokáért mindenekben hasonlónak kellett lenni az atyafiakhoz (uo. 28), hogy irgalmas lenne. Hát azelőtt nem volt irgalmas? Véghetetlen irgalmasságú volt, mindörökké való az ő irgalmassága (Dán. 3,90).

Isten Fia kezessége értünk 24.

Nagy szeretet, nagy irgalmasság volna, ha valamely gazdag fejedelem minden kincsét néked adná, hogy azon kiváltódnál rabságodból, kimenekednél adósságodból és fogyatkozásodból. Ezt cselekedte az Isten Fia, mert (2 Kor. 8,9) gazdag lévén megüresítette magát, és oly szegénnyé lőn, hogy helye nem volt a szálláson, hanem istállóban született, jászoly volt bölcsője. Ezt pedig azért cselekedte, hogy mi gazdagodjunk. Nagyobb szeretet, tekintetesebb irgalmasság volna, ha egy király-fia magát fogságra, sőt, gyalázatos kínokra és halálra adná, hogy téged haláltól megmentene. Ezt cselekedte a mennyei Király Fia, mikor emberi testbe öltözött; akkor vette fel kezességünket, melyért annak utána keserves kínokkal és szörnyű halállal fizetett. Oh, Üdvösségünk Vezére, áldott Jézus, nincs a világnak annyi tehetsége, hogy ezt néked meg tudná köszönni.

VII.

KARÁCSONY NYOLCADA ALATTI VASÁRNAP

Mi formában nevekedhetett Jézus a bölcsességben, holott teljes volt bölcsességgel.

Ecce, positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum in Israël, et in signum, cui contradicetur (Luc. 2,34). *Íme, tétetett ez sokaknak romlására és feltámadására Izraelben, és jelül, melynek ellene mondatik.*

jelül tétetett Krisztus 25.

Ez a szó: signum, jel, különböző értelemben vétetik sok helyen a Szentírásban. Néha hadi zászlót tészen, mint Izaiásnál (11,12): Jelt, azaz zászlót emel a nemzetek között. Néha frigyet és békességet, mint mikor az Isten a vízözön után szivárványt helyezve a felhőkbe, így szóla Noénak: Ez a szövetségnek jele, melyet én adok közöttem és közöttetek; hogy többé vízözönnel a földet el nem veszti. Néha tárgyat, célt tészen: Megvonta az ő kéziját és tett engem mint nyílra való célt.

Mindezekben az értelmekben igaz Szent Simeon mondása, hogy jelül tétetett Krisztus. Mert ő szent Felsége felemelvén e világban keresztények zászlóját, az ő szent teste volt a felfüggesztett véres lobogó, mely alá gyűjtötte az egész kereszténységet örök boldogságnak zsoldjára. Ő volt az ég és a föld közt szerzett szövetségnek a verések miatt kék, zöld, veres színt mutató szivárványa a magas keresztfán függésekor. Ő volt az a föld közepére feltett tárgy, kire

célozott az Atya Isten haragja, tudni illik a büntetés, a világ kegyetlensége, az ördög dühössége.

Ellene mondottak Krisztusnak a bűnösök, még minek előtte e világra jött volna, hasonlatosságokban és példázó jegyekben. Tudni illik: Ábelben, akit Kain megöle. Noéban, aki levetkőztetve és a kereszten függvén gonosz fiától, Chamtól, megcsúfoltaték. Ismaeltől Izsákban szorongattatott. Ézsautól Jákobban üldözést szenvedett. Maga tulajdon atyjafiaitól Józsefben eladatott. Koré, Dáthán és Abirontól, papoknak és levitáknak seregével Mózesben megvettetett. Egy szóval, Joábtól (hogy száma nélkül valókat elhagyjak) Ábnerben csalárdul és gyalázatosan megöletett.

Ugyanazon Krisztus Jézust, in promissione, mint első ígéretet tett Ádámnak és Évának, mint Ábrahámnak, Dávidnak és többeknek, ezeknek fiai, leányi és unokái majd mindnyájan gyalázatosan megutálták, vetették, s mind feslett életekkel, s mind bálványozásokkal ezen szent jelnek ellene mondottak.

a megszületett Krisztust keservesen üldözték 26.

Azután a már megadatottat és születettet, sőt ővélek nyájaskodót és az ővélek véghetetlen jókat tévőt sokkal keservesebben üldözték, és csúfolásokkal, gyalázatokkal, bosszúságokkal illetének, minden ideiben szorongatván, végre megostorozván, tövissel koronázván, kegyetlenül és gyalázatosan keresztre feszítették és megöltek, megfeszítvén pedig a zsidók közül némelyek káromlották és felettébb őben-

ne megbotránkoztak. A pogányok pedig bolondnak lenni állították, amint mindmáig is úgy tartják. Mindnyájan pedig, mind a zsidók, s mind a pogányok, az ő apostolaiban és tanítványiban mind életét, s mind az ő tudományát csudálatos és hallatlan kínzó eszközökkel üldözték és teljességgel elveszteni akarták. Innen felkiált az Apostol: Mi pedig prédikáljuk a megfeszített Krisztust, a zsidóknak ugyan botránkozást, a pogányoknak pedig bolondságot (1 Kor. 1,23). Íme, a veszedelemnek alkalmatossága! Íme, a jel, amelynek ellene mondatik.

sokak romlására és feltámadására 27.

Íme, tétetett ez sokaknak romlására és feltámadására Izraelben. Nemcsak Izraelben pedig, hanem az egész világon. Tekintsük meg röviden, kiknek romlásokra s kiknek feltámadásokra. Az én ítéletem szerint mindezeknek nemeik ezen rövid sentencia által jelentetnek, mert ugyanis valahányan akár Judeában, akár másutt egyebütt legyenek is, vannak és leendenek is az emberek közül, egyikben ezen négy rend közül találtatnak, tudni illik vagy nem állanak, hanem esnek; vagy leestenek, de felállíttatnak; vagy elestek és soha többé fel nem kelnek; vagy állanak és tökéletesen fennállva megmaradnak.

Első neme ezeknek azok, kik noha isteni kegyelemmel felékesítettek voltak, abból kiestek. Ezek jelentetnek ama szókkal: in ruinam, romlására. Azért mondatnak pedig elesetteknek, mert az eset előtt állottak. Ilyenek voltak azok, kiket maga Üdvözítőnk ilyn szókkal vádol az utolsó vacsora

után tött prédikációjában, mondván: Ha el nem jöttem volna és nem szólottam volna nékiek, bűnük nem volna.

Második neme az embereknek azok, kik elestek ugyan és némelyek az ő bűnükben hevernek, de ugyancsak azután magokba térvén, a poenitenciatartás által állani kezdenek. Az ilyeneknek Krisztus feltámadásokra vagyon, amint Magdolnának a vendégségben, Zachaeusnak a maga házánál, Péternek a főpap pitvarában, a latornak a kereszten, Pálnak az úton, és több számlálhatatlannak.

Harmadik nemen azok vannak, akik vagy soha az Isten kegyelmében nem voltak, vagy véletlenül abból kiesvén a vétkekre vetemedtek és abban vakmerőül megmaradtak. Ezekre méltán illik az, ami következik: És jelül, melynek ellene mondatik. Mert azok a bűnökben megvakult emberek semmivel nem gondoltak annyira, mint a bűnökre való rohanással és mérges nyelvekkel, másokat mardosással s kiváltképpen a Krisztus Jézust.

A negyedik nem azoké, kik mind ájtatos istenfélők s mind pedig igazak és az ő együgyű tökéletességükben végig megmaradnak... Úgy mint vala a Krisztus idejében Nathánael, kinek tökéletességit maga Krisztus kitészi; és Arimathiai József, és száma nélkül valók.

Krisztus mindenkori bölcsessége és tudománya 28.

Hogy a mi édes Megváltónk még csecsemő kisded korában és Boldog Szűzanyjának méhében is oly

tudománnyal, hatalommal, erővel és bölcsességgel volt teljes mint derék férfi korában, lelkünk vesztése alatt el kell hinnünk. Mert ez az egész keresztyénségnek és az Anyaszentegyháznak egyenlő tanítása, vallása. Mert nem lehetett ő szent Felségiben semmi fogyatkozás, semmi változás, hogy valaha nagyobb vagy kisebb bölcsessége lett volna. Mert ő az, kiről még régen megjövendölte Izaiás próféta (11,2): Megnyugszik őrajta a bölcsességnek, tudománynak és értelemnek lelke. Ő az, kiben a bölcsességnek és tudománynak minden kincsei elrejtve vannak (Kol. 2,3).

isteni bölcsességének fokozatos kinyilvánítása 29.

Értsétek Nazianzi Szent Gergelytől: Üdvözítőnk nevekedik vala amint időben, úgy bölcsességben és malasztban. Nem hogy őbenne valami többülés, szaporodás lött volna, hanem hogy az ő bölcsessége és malasztja naponként az emberek szemei előtt lassan-lassan kinyilatkoztatik vala. Ki az ő kisded voltában és gyermekségében bé vala foglaltatva, el vala rejtve, naponként való nyájaskodásával ki kezdé nyilatkoztatni, és mintegy kitakargatni, ha úgy kell szólanom. Tudjuk azt, hogy az égen forgó nap, ki fényességével az egész földet világosítja, hathatós sugárival az éjszakának temérdek sötétségét eloszlatja, semmivé teszi, az ő természetében és hajlandóságában mindenkor egy állapotban vagyon, az ő fénye mindenkor egyaránt ragyog, az ő melege mindenkor egyaránt ég, az ő természetéhez képest szól-

ván, noha a mi látásunkhoz képest az ő feltetszésében, elébb-elébb mind melegebbnek, világosabbnak, végtére legmelegebbnek, legvilágosabbnak látszik.

az igazság napjának emelkedése 30.

A pogányok az ő világosságában és a királyok az ő feljövetelének fényességében járnak vala. Kit meglátván a vén Simeon, annak sugáritól megvilágosíttatván, melegitől mind szíve s mind lelke fellobbanván, felszóval kiáltja vala: Meglátták az én szemeim (Lk. 2). De mit láttak, oh Istennek kedves embere? Lumen ad revelationem gentium, azt mondja, hogy a pogányok világosítására adatott nagy fényességet. Azt a fényességet, kiről mondja Szent János (3,19): Világosság jött e világra, aki megvilágosít minden e világra jövő embert.

Innét is feljebb emelkedék ez az igazságnak napja, puer autem crescebat, a gyermek nevekedik vala. Akkor aztán annál is inkább ki kezdé bocsátani az ő melegítő s világosító sugárit buzgó predikálásival, meg kezdé olvasztani a szeretetben megholt s jéggé vált szíveket kegyes tanítási által, édes beszélgetési által. És így az ő naponként inkább kibocsátott bölcsességinek sebes sugári általjárák földnek temérdekségit, tudni illik a földhöz ragaszkodott, földi jókban telhetetlen szíveket, és azoknak minden setétségüket, azaz: a tudatlanságnak setét homályát, ki azokat beborította, befogta vala, eloszlaták.

Azért, édes hallgatóim, a bűnnek mély álmából emeljétek fel lelki szemeiteket, Accedite ad eum et illuminamini (Zs. 33,6), járuljatok ehhez a lelkeket világosító naphoz, vegyétek az ő világosságát. Ambulate, dum lucem habetis (Jn. 12,35), míg az ő várakozása és jó akaratja fénylik néktek, járjatok addig az ő parancsolatjának útján, amint kivántatik a világosság fiaitól, ut non vos tenebrae comprehendant, hogy a sötétség titeket el ne fogjon; hogy a bűnnek setét éjjén utánatok ólálkodó, lappangó, leséskedő éjjeli gonosz tolvaj, a lelki ellenség meg ne tántorítson, és az örök kárhozatnak mélységére nyakra-főre ne taszítson. Melyet ha megcselekesztek, meglátjátok, hogy mikor az utolsó órán annak vidámító sugárit legkeservesebben kezdétek óhajtani, kinek világosságánál jártatok teljes életetekben az ő parancsolatainak utain, mikor e világi nap meg nem világosíthat, mikor az örök sötétségre való eséstől leginkább féltek, leginkább rettegtek, akkor facies vestrae non confundentur (Zs. 33,6), a ti orcáitok meg nem szégyeníttetnek.

VIII.

KISKARACSONY UTÁN VALÓ VASÁRNAP

Üdvözítőnknek Aegyptusba való szaladásáról, annak okairól és ottmaradásának hasznairól.

Surge, et accipe puerum et matrem ejus, et vade in terram Israël (Mt. 2,20). *Kelj fel, és vedd a Gyermeket és Anyját, és menj Israël földjére.*

Krisztus szaladása nagy titokból volt 32.

Vélitek-e, hogy aki « Prudentia sua extendit Coelos » (Jer. 51,15), az ő bölcsességével és okosságával terjesztette ki az Egeket, ezt az ő Aegyptomba való szaladását ok nélkül cselekedte volna? Hogy az, « Qui fecit terram in fortitudine sua » (ib.), aki a Földet az ő erősségével alkotta, ijedtében szaladott volna Heródes előtt? Ki meri mondani? Hanem, « quod Christus fugit, fuit mysterii, non timoris », amint egy szent Atya mondja: a Krisztus szaladása nagy titokból volt, nem félelemből, és nekünk s a megöletett ártatlanoknak sok lelki hasznunkra.

istenségének nyilvábban való kinyilatkoztatására 33.

Amint azon szent Atya mondja, hogy Krisztus Urunk elszaladott Heródes haragja előtt, nem félelemből, hanem isteni tanácsnak mélységes titkából esett. Mert aki a mi váltságunkra és miérettünk való meghalásra jött vala, miért kerülte volna váltságunkat? miért szaladt volna a halál előtt? Holott

maga mondja: Ero mors tua, o mors (Oz. 13), halálod lészek, ó halál. Hogyha kiskorában megengedte volna magát ölettetni, hol volnának amaz üdvösséges tanítások, példaadások, az ő igaz istenségének nyilvábban való kinyilatkoztatása, a Sz. Apostoloknak felőle való számtalan sok írási, tanítási? Ki hozta volna a lelki setétségben tántorgó világot igazságnak világosságára, ha ő, ki az igazságnak fényes napja, szintén délre fel nem jött volna, hanem legelső feltetszésében mindjárt megszünt volna? Kicsoda adta volna tudtunkra a mennyei dolgokat? Ki lett volna arra serkengető Pásztorunk, vezérlő kalauzunk, ha ő, ki avégre szállott onnan alá közinkbe, hogy minket azokra megtanítson, üdvösséges oktatásival, édes beszélgetésivel serkengessen egész harminchárom esztendeig való fáradozásával, míglen még szólását nem hallottuk, maga példaadását nem láttuk, véle meg nem ismerkedtünk, addig magát nem engedte volna ölettetni? Jól esett tehát az ő elszaladása Heródes haragja előtt.

Isten Egyszülöttének jelenléte Egyiptomban 34.

Aegyptomba pedig azért szaladott, hogy abból a tapasztalható setétségből (Ex. 10,21) kihozná, melybe esett vala Pharaó idejében, és akik régenten (Ex. 12, 29) a magok elsőszülöttének halálával Istent megismerték vala, az Atya Isten első szülöttének jelenlétivel új reménységre, mennyei fényességre hozassanak. Mert amint Izaiás jelenti (19,1,21), mihent az Isten Fia Aegyptumba érkezék, minden bálványok úgy ledőlének, mint Dágon az Isten szekrénye

előtt. És jelenlétivel fundamentomot vete, s gyökeret vere annak a csudálatos szentségnek, mellyel annak utána minden egyéb országok felett fényeskedett Aegyptus sok ezer remeték és istenfélő barátok mennyei életével.

ima a világi élet számkivetésében 35.

Édes Jézus, a Te üldözésed, Aegyptomba való futásod s onnan Izrael földjére való visszajöveteled, sok szenvedésed s az út alkalmatlansági miatt rajtad kesergő gyenge Szűz Anyádnak esedezése által kérünk Tégedet, hogy minket, kik a világi élet számkivetésinek Aegyptomában bújdosunk, vígy tiszta Hazánkba, a mennyei ígéretnek földjére, ahol Tégedet, hívséges vezérünköt, erős hadnagyunkot, s gondviselő jó Pásztorunkat, szerelmes Megváltónkat örökké dicsérhessünk, áldhassunk. Amen.

IX.

VÍZKERESZT UTANI I. VASARNAP

Lelki Jegyesünknek, tudniillik, a Krisztus Jézusnak kereséséről.

Pater tuus et ego dolentes quaerebamus te (Lc.2). *Az atyád és én bánkódva keresünk vala téged.*

keressük lelkünk gyönyörűségét 36.

Gyerünk mi is, Keresztények, ne maradjunk el a szent társaságtól, keressük vélük együtt lelkünk

gyönyörűségét, életünk vigasztalását, üdvösségünk reménységét, Jézust, kit rút bűneinkkel tőlünk elkergettünk, és háládatlanságunkkal szívünkből elszalasztattunk. Jaj annak a léleknek, aki őtet nem keresi! Még éltében megholt az, aki nálad nélkül akar, Jézus, élni! Nincsen annak nyugodalma, nincsen soha bátorsága, akit Te elhagysz.

megtaláljuk a templomban 37.

De vajon, hol kell keresni? Induljunk el és kérdezzük mindenütt ama Sz. Jób szavaival: Sapientia ubi invenitur? (Jób 28,12), Hol találhatjuk fel az örök Bölcsességet, a Fiú Istent? Mondjátok meg ti, teremtett állatok. Égen forgó fényes nap, talán tebenned lakik, amint énekelt Sz. Dávid: In sole posuit tabernaculum suum (Zs. 18,6), a napba helyezte az ő sátorát? Avagy az Atya Isten kebelében nyugszik, amint írja Sz. János: Unigenitus, qui est in sinu Patris (Já. 1)? De azt mondja amaz Egek kémlő Sz. Pál: Misit Deus Filium suum (Gal. 4,4), kiküldötte Isten Sz. Fiát a világra, Post haec in terris visus est (Báruk, 3,1), és a földön látták őt. Hát a földön kell keresnünk? Igen is, a földön; mert ha a földön éltünkben fel nem találjuk, más világon véle együtt nem lehetünk. De hol keressük, vajon e világi gyönyörűségek és pompák között-e? Non invenitur in terra suaviter viventium (Jób 28,13), a gyönyörűségesen élők földin nem találtatik.

Talán a tengerre ment, ahol azután parancsolt a tengeri szeleknek; de a tenger így szól: nincsen énvelem. Talán a mélységbe rejtezett; a mélység azt

mondja: nincsen énbennem. Óh, mélység, sok lelket elnyelő sötétség. Ha az egek kerületit bejárjuk, s az égi madaraktól tudakozzuk, azok sem tudnak ráigazítani. Hol vagy, Jézus, hol vagy? Jelentsd meg, hol legeltetsz, hol nyugszol délben (Cant. 1,7). Reá igazít Sz. Lukács Evangelista: Invenerunt eum in Templo, megtalálák őt a templomban.

szívből kell keresnünk 38.

Krisztus Urunk a templomban akará őt kereső Sz. Anyjától megtaláltatni, jelentvén ezzel a cselekedetivel, hogy aki őt meg akarja találni, ott keresse, ahol ő vagyon: a templomban. De amint az ő szent Anyja bánkódva kereste, noha vétek nélkül vesztette volt el, annál inkább mi, kik bűnünk szerint, a bűn által vesztjük el Krisztust. Úgy eltávoztatjuk tőlünk, amint Izaiás jelenti: A ti hamisságtok szerzett elválást közöttetek és a ti Istenetek között, és a ti bűneitek rejtették el az ő orcáját előttetek, hogy meg ne hallgatna (Deut. 4,29). Bánkódva kell keresnünk, amint Mózes nyilván jelenti, mondván: Mikor keresed a te Uradat, Istenedet, megtalálod őt, de úgy, ha teljes szívedből keresed, s lelkednek teljes keserűségéből. Ezt példájával megmutatta Magdolna, ki a Krisztust keresvén (Lk. 7,38) annyira bánta bűneit, melyekkel elvesztette volt a malasztot, hogy könnyhullatásával mosogatta lábait Krisztusnak, és hajszálaival törölgette. (Lk. 15,18). Hasonlóképpen a tékozló fiú is, ki keserves bánatjában mondotta az atyjának: Atyám, vétkeztem az Ég ellen és te ellened, már nem vagyok méltó, hogy

a te fiadnak hivattassam, tégy engem mint egyet a te béreseid közül. A publikánus is távul állván, keserűségiben szemeit sem akarta felemelni az Égre, hanem a mellit verte mondván: Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek. Így cselekedett Dávid is, amint a hatodik zsoltárnak hetedik versében emlékezik: Elfáradtam fohászkodásomban, megmosom minden éjjel az én ágyamat. Sírással mosta lelkét, mint valami mocskos ruhát, hogy megtisztulna és a tisztességes napra illendő lenne. Könnyhullatásival áztatta mint a sovány kertet, hogy az Isten malasztjának gyönyörűséges virágát és gyümölcsét teremné, s bűne által megbántott édes Istenét engesztelné.

a templomot nevezi Isten imádság házának 39.

Minden istenfélő és lelkiüdvösségit kereső embernek sietni kell a templomba, mert a templomot az Isten imádság házának nevezi (Mt. 26,13), és noha a templomon kívül is az ember szabadon könyörögh et Istennek, amint mondja Sz. Pál: Volo ergo viros orare in omni loco levantes puras manus (I. Tim. 2,8), mintha azt mondaná: akár mezőn, akár úton jártodban, akár asztalodnál, akár ágyadban, mindenütt szabad imádkoznod, lelkedért könyörgened, Istent dicsérned; és ezt mint üdvösséges dolgot régen leveliben is ajánlotta Sz. Pál, mert a hely se meg nem tartóztatja, se unalmassá nem teszi az imádságot, hogy Isten eleibe jusson s meg ne hallgattassék, mindazáltal kiváltképpen a templomot nevezi Isten imádság házának, ahol, ígérte, hogy az őhozzá folyamodóknak könyörgéseit meghallgatja.

a templomban vagyon Krisztus 40.

Nemcsak Anna profetissa, nemcsak a farizeus és publikánus, nemcsak a Kándaczes királyné komornikja, hanem Sz. Péter s a több apostolok is templomba mentek imádkozni (Apcs. 3,1); sőt, akik templomba nem mehettek, orcájokkal a templom felé fordultak s úgy imádkoztak; mint Dániel a babilóniai fogságból legalább napjában háromszor nyitotta fel az ablakot, amely a jeruzsálemi templom felé nyílt és úgy imádkozott, csak azért is várván megszabadulását, hogy az Isten háza felé imádkozott; amely szándéka, ha használt, amint hogy használt is, mit véltek, mennyi haszna légyen annak az imádságnak, amely az Isten házában történik. Mert az Isten kiváltképpen való ígéretet adott arról, hogy az imádság házában meghallgatja és vigasztalja híveit: Megvidámítom őket az én imádságomnak házában (Iz. 56,7), ahol amint Sz. Dávid szól (10.zs.): Kegyelmet és dicsőséget ád az Úr, mert Dominus in templo sancto suo, a templomban vagyon Krisztus a kegyelem székiben az oltáron. Ott a hívek ájtatossága s az Anyaszentegyház szertartása s könyörgése gerjeszti és igazgatja az embert a buzgóságra, és az Isten szolgáinak együtt való könyörgése hathatósbbá és Isten előtt foganatosbbá tészi az imádságot.

ne hagyjuk el a megtalált Jézust 41.

Nincsen semmi helynek annyi kedvessége és gráciája, mint az Isten házának. Mert noha mindenütt más helyütt is légyen az Úr, semmi helynek nem ígért annyit, amennyit ennek. Itt találjuk meg

azért, keresztények, az édes Jézust, akit bűneinkkel tőlünk elkergettünk, és hálátlanságunkkal szívünkből elszalasztottunk; csak annyi szorgalmatossággal bánkódva, szívünk töredelmességivel keressük, és megtalálván, valamint a szentséges Szűz el nem hagyá az ő szentséges Fiát, Jézust, hanem magával együtt alá vivé Názárethbe, mi is el ne hagyjuk, hanem magunkkal alá híjjuk Názárethbe; Názáreth floridus, virágzót tészen.

Azért bűneinktől megtisztított szívünknek ájtatossággal virágzó paradicsomába hívjuk, s azt mondjuk amaz örvendező lelki jegyessel (Én. 3,4): Megtaláltam, akit szeret az én lelkem, megfogtam őt, el sem bocsátom. Az én szerelmes Jézusom nékem élt, nékem hólt, én is néki élek, halok, soha többé tőle el nem szakadok, undok vétkeim megújításával a tőlem való eltávozásra okot nem adok, hanem az ő szeretetiben, istenes jó erkölcsben, józan, tiszta életben, az ő szent kegyelme által állhatatosan végig megmaradok. Óh, adjad, édes Jézus, hogy Veled maradhassunk, tőled soha el ne szakadjunk, mindenkor Veled járhassunk, s ez élet után a mennyei dicsőségbe Teáltalad béjuthassunk. Amen.

X.

VÍZKERESZT UTÁNI II. VASÁRNAP

Mihez kelljen tartani magukat a keresztény házasoknak, hogy állapotjuk nyugodalmas és üdvösséges légyen?
Nuptiae factae sunt in Cana Galileae, et erat Mater Jesu ibi. Vocatus est autem et Jesus ad nuptias (Jo. 2,1). Menyegző lőn galileai Kánában, és ott vala Jézus Anyja. Elhivattaték pedig Jézus is a menyegzőre.

a házasság tisztelete és dicsősége 42.

A házasságot Isten szerzette a romlott mennyei karoknak felépítésére; amiért nemcsak megerősítette jóváhagyásával, hanem idő jártában maga jelenlétivel is ékesítette és szentelte. Okok vannak, melyek a házasságot dicséretessé tették. Mert ha ennek régiségét gondoljuk, még világ teremtésének kezdetiben eredett, minden sacramentumok, szentségek előtt. Ha helyéről szólunk, ama gyönyörűség Paradicsomában rendeltetett, szereztetett. Ha rendelőjét tekintjük, ő maga az Isten volt, ki Ádámot Évával összeadta láthatóképpen és most is láthatatlanul a házasulókat, Krisztus mondása szerint: Quos Deus conjunxit, homo non separet (Mt. 19,6), amit az Isten egybeszerzett, az ember el ne válassza. Az is a házasságnak nagy dicséretére esett, hogy a vízözönkor elveszett teljes emberi nemzet sokaságából csak a házasok közül voltak, kik a bárkában megmaradtak, úgy mint Noé feleségestől és három leányi az ő férjekkel. Ki mondhatja meg, mily méltóságossá lett a házasság állapotja abból is, hogy nemcsak a földet,

hanem az eget is bétölti, és a megpusztult angyali karok ürességét megrakja? Mert Istennek valamennyi pátriárkái, prófétái, apostoli, mártiromi, confessori, szüzei voltak, sőt őmaga is, az Isten Fia, házasságra eljegyeztetett Szűz Anyától akart születni. Mely cselekedettel az ő Sz. Atyjától rendeltetett házasságot mind megtisztelé, mind dicsőségessé tette.

boldog házasulás,
ahol Jézus együtt vigad Sz. Anyjával 43.

Mi kívántassék a házassághoz, hogy csendes, nyugodalmas és üdvösséges legyen, jelenti Sz. János a mai evangéliumban: menyegző lőn, úgy mond, Galileának Kána nevű várasában, és ott vala Jézus Anyja, elhivattaték pedig Jézus is a menyegzőre. Boldog házasulás, ahol Jézus együtt vigad Sz. Anyjával! Gyönyörűség azoknak életek, szerencsés állapotjuk, üdvösség végük. De jaj, mennyi menyegzők szolgáltatnak, melyekből elmarad Jézus Szent Anyjával. Ne csudálják azért, ha az olyanoknak keserűség poharuk, háborúság állapotjuk, világi pokol életük, mert nem hívták volt Jézust menyegzőjükbe, hanem a maguk indulatját és érzékiségét, azaz nem az istenes erkölcsöt és maga jóviselésit nézték jövendő társukban, sem nem maradékjokhoz való szeretetből és mennyország szaporításáért adták arra magukat, hanem vagy a hamar elhervadó virágzó szépségért, vagy a veszendő gazdagságért és a bujaságért házasodtak meg. Az ilyenek menyegzőjébe sem hivatalos nem volt, sem el nem ment Jézus. Ne

csudálják azért, hogy első örömüknek és szeretetüknek bora hamar elfogyott, mert nem hítták volt el azt, ki a házasságbéli alkalmatlanságok kedvetlen vizét vigasztalásnak vidámító borává szokta változtatni.

a házasok kölcsönös bizalma 44.

Azt kívánja az Isten a házasoktól, hogy oly igazak legyenek egymásnak, mint az Ecclesia Krisztusnak (Ef. 5,25). Sok házi ellenségek csalogatták eleitől fogva az Ecclésiát újjonnan gondolt eretnekségekkel, sok külső üldözők verték, taglották és mártyromságokkal kínozták: de sem csalárd mesterséggel, sem rettentő hóhérsággal soha arra nem vihették, hogy legkisebb dologban Hite mellől eltávozott volna; hanem igaz jegyesinek tartotta tisztaságát. Nem elég, hogy tisztán viselje magát az asszony, hanem oly okosan szóljon, beszéljen akárkivel, hogy gyanúságba ne essék ura hozzája; mert dura sicut infernus aemulatio (Példab. 6,24), pokol a házasok között a gyanúság: abból kedvetlenség, gyűlölség, szidás, verés, kiáltás szokott következni, és végre halál, amint Salamon írja. Nem illendő a férfiúhoz is, hogy akármi kis okból gyanakodást vegyen feleségihez. Az asszony pedig, ha mi vétek vagyon a férfiban, ki ne kiáltsa, hanem alázatos, lágy intésekkel, főképpen Istenhez való könyörgéssel lágyítsa ura szívét, hogy így teljesedjék, amit ír Sz. Pál: A tökéletes asszony megnyeri és szentségre hozza urát jó erkölcsével és imádkozásával (1 Kor. 7,14).

Hogy a házasság nyugodalmas és üdvösséges légyen, kívántatik az igaz egymáshoz való szeretet. Erre inti Sz. Pál a házasokat (Kol. 3,19): Férfiak, szeressétek a ti feleségteket, és ne legyetek kemények őhozzájuk, kiki mind ti közületek az ő feleségét szeresse, mint önnön magát (Ef. 5,33), ne úgy tartsa mint szolgálóját, mert az Úr Isten asszonyállatot akarván teremteni, azt mondotta: Teremtsünk néki hozzá hasonló segítőt, nem szolgálót; és azért nem teremtette őt a lábából, hogy ne legyen az ő szolgálója, sem a fejéből, hogy ne lenne az ő asszonya; hanem az oldalából, hogy lenne társa. Annak okáért Sz. Péter mondása szerint (I, 3,7), tisztelni és oltalmazni kell mint gyengébb s gyarlóbb edényt. Tartozik azért a férfi, Sz. Pál oktatásából (I Kor. 14), isteni félelemre és tökéletes szent erkölcsre tanítani feleségét.

az asszony viselkedése 46.

Az asszony a házasság törvénye szerint az urának engedelmes legyen, mert az Úr Isten parancsolatot ada Évának: A férfi hatalma alatt lész és ő uralkodik rajtad (Gen. 3,16). Sz. Pál által is azt parancsolja (Tim. 2,5): férjeik birtoka alatt legyenek, úgy hogy, amint ugyancsak Sz. Pál tanítja: Miképpen az Ecclesia Krisztus engedelmessége alatt vagyon, úgy engedjenek az asszonyok férjeiknek mindenben. Mert semmivel a szeretet úgy meg nem bomlik, mint az aszszony embernek engedetlenségével. Nem is lehet ura előtt felesége oly kedves, hogy tőle el ne idegenedjék

szófogadatlanságáért. Az asszonyok, közönségesen szólók, zúgolódók, s kemény szókkal, gyakori panaszokkal is, pártolódásukkal férjeik kedve igen szokott idegenedni, mert amint Salamon mondja: Oly kedves a morgó asszonnyal lakni, mint a csepegő házban lenni; sőt, jobb a pusztában, hogy sem veszekedő asszonnyal lakni, mert nincs gonoszabb fő a kígyó fejénél és nincs harag az asszonyállat haragja fölött; jobb az oroszlánnal és sárkánnyal együtt lakni, hogy sem a gonosz asszonnyal (Sir. 25,16). A morgást, veszekedést, pártolódást kell a házasoknak távoztatni, hogy a szeretetet megtarthassák. Azért magukat egymáshoz szabják; főképpen az asszonyállatok uruknak természetét kövessék, és ha szintén néha okosabbak is? ne szóljanak a kezük alá. A férfiak ismét, ami jót látnak feleségükben, ne szégyeljék követni, a fogyatkozást pedig maguk jó példájával orvosolják.

a tökéletes asszony 47.

A tökéletes asszonynak azon kell lennie, hogy mint igaz szerető társa könnyebbítse ura terhét: semmivel bút és fáradságot ne szerezzen néki, mert nem terhelő hanem segítő társul adta Isten őt a férfinak. Ha valami neheztelésit sajdítja urának, bár vétke ne légyen is, ő kérjen bocsánatot szelíd, édes, alázatos szókkal, mert nem szégyen az asszonynak azt mívelni, valamivel az igaz szeretet megtartatik. Ha mi jót cselekedett urával, elő ne hozza, meg ne panaszolja; ha nemzetiben, testiben, erkölcsében valami éktelenséget, fogyatkozást is-

mért, szemére ne vesse. Ha mi versengés volt köztük, piacra ne vigye, mások előtt ne hirdesse, hanem otthon temessék el maguk között. Ha előbbi feleségitől gyermekei vannak, ha anyja, atyjafiai az urának, azokat mint maga édes fiait, anyját, atyjafiát, úgy szeresse. Aki ezeket cselekszi, az emberektől dicséretet, urától szeretetet, Istentől jutalmat vészen. Az ilyen asszonyokról mondja a Sz. Írás (Példab. 12,4): Koronája a férjének; és másutt (Sir. 26,1,3): A jó asszonynak boldog a férje; jó rész a jó asszony, az istenfélők részére adatik a férfiúnak a jó tételeményekért; és egy kevéssel azután a 15. versben: Kedvesség felett való kedvesség a szent és szemérmetes asszony; semmi böcsülés pedig nem méltó a magamegtartóztató lélekhez.

a házasságot Isten igazgatja 48.

Mivel a házasságot főképpen Isten igazgatja, aki boldog házasságot kíván, hogy csendes, nyugodalmas, üdvösséges légyen; aki azt akarja, hogy a házasságnak keserű vizei édes borrá változzanak, Krisztust az ő Sz. Anyjával és apostolival egyetemben hija menyegzőjébe, s azon légyen, hogy az ő tetszésük szerint legyen lakodalma, melyre a Tridentomi Sz. Concilium jó tanácsot ád, midőn arra inti a házasokat, hogy minek előtte megházasuljanak, avagy harmad nappal a házasságnak beteljesítése előtt meggyónjanak, és ájtatosan az Oltáriszentséghez járuljanak, és így a földön csendes házasságot s mennyben örök boldogságot nyerhetnek. Azok pedig, akik ellenkezőt cselekesznek, nagyon vétkez-

nek; akik nem Istentől várják, hanem hízelkedéssel, csalárd ajándékokkal, hitegető írásokkal keresik, és annál is gonoszbbúl, akik varázslással; kikről igazán írta Plutarchus, hogy aki méreggel horgász, semmire kellő halat fog: azonképpen, aki maszlaggal fogja férjét, bolondra talál. Melytől a kegyes Isten oltalmazzon meg mindeneket, és a keresztény házasoknak adjon olyan szent malasztot, hogy szent nevének dicsőségére legyen házasságuk, szép csendességben, üdvösségesen élhessenek, hogy végre a mennyei boldogságban részesülhessenek, ahol láthassák egymást, dicsérhessék ő szent Felségét örökkön örökké. Amen.

XI.

VIZKERESZT UTANI III. VASARNAP

A fajtalanságnak veszedelmes voltáról. És mily igen gyűlölt, és mily keményen bünteti a fajtalanokat az Isten.

Ecce leprosus veniens adorabat Jesum dicens: Domine, si vis, potes me mundare (Mt. *8,2). Ime, egy poklos jövén imádá Jézust, mondván: Uram, ha akarod, megtisztíthatsz engem.*

a bujaság rútsága 49.

Isten, aki a testi betegség terjedését erős parancsolatja által megrekesztette, népe között terjedni nem engedte, sokkal nagyobb gondviseléssel volt

azon, hogy a lelki betegségek, feslett erkölcsök másokra ne ragadjanak. Azért a Szent Lélek Jézus Sirák fia által ilyen parancsolatot ada előnkbe: Ha távol akarsz lenni a bűntől, távol járj a gonosz erkölcsű emberektől, mert ha valaki a lágy szurkot illeti, megrútítja kezét (Sir. 13,1). Noha pedig akármily gonoszságba merültek nyájaskodását, társaságát kell kerülnünk, de kiváltképpen a mocskos erkölcsű s rút életű emberek barátságát kell távoztatnunk; mert akinek barátja a fajtalan, attól éktelen szókat, szerelmeskedő éneket, mocskos históriákat, buja verseket, kerítésre való nyájas beszédeket kell hallani; tovább megyen, s ami szívében forog, arról örömest kezd beszélgetni. Végtére a bujaság rútságába heveredik, mint a disznó a sárba.

Noha minden halálos bűn a léleknek mocskolója, fojtója és Istennek bosszantója, de minden vétkek között sincsen utálatosabb annál a fajtalan életnek ocsmány gyönyörűséginél. Mert ez az, amely a Krisztus Vérének fürdőjében megmosatott szépséges lelket undokságnak ördögi rútságával mocskolja, és egy kis gyönyörűségnek édes mézében örök halálnak keserű mérgét beadván, megfojtja. Ez, amely által a mennyei boldogságnak örököse Sátán foglya lészen. Ez az, mely által az Atya Isten szent Fiának jegyese, a keresztény lélek, undok ördög latra lészen.

a keresztségben való eljegyzés szeretete 50.

Vajon, édes Keresztyénim, nem panaszkodhatik-e ő szent Felsége az őtőle elszakadt bűnös lélek el-

len? Megemlékeztem (úgy mond) rólad, szánakodván ifjúságodon és a te keresztségben való eljegyzésednek szeretetén, mikor engem követtél a pusztában, azaz, születésed által e világra való belépésedkor a keresztségben szolgálatomra kötelezvén magadat. De azután tőlem elszakadtál. Kérlek, micsoda hamisságot találtál énbennem, hogy eltávoztál tőlem? és hívság után jártál, azaz, a világ árnyékán, a test hízelkedésén, az ördög csalogatásán kaptál; hívsággá lettél, Szent Lélek Galambjából ördög baglyává, mennyország csillagából pokol üszögévé, Angyalok szerelmeséből kárhozottak társává lettél? Obstupescite Coeli super hoc, et portae ejus desolamini (Jer. 2,12). Rémüljetek meg Egek ezen, és annak kapui pusztuljatok el, így kiált az Isten mennyben.

pokol útja a fajtalanság 51.

Noha pedig a pokolnak sok bemenő utai vannak, melyeken az üdvösség utavesztettek a külső sötétségre, arra a feledékenység földjére bolyonganak, kik a kevélység útján lépdegelnek Antiochussal (2 Mak. 9,4), kik az írígység útján aggódnak a farizeusokkal (Mt 21,15-16), kik a fösvénység útján akadoznak Júdással (Mk 14,4), kik a dobzódás útján botorkáznak a dúsgazdaggal (Lk 16,19), kik a harag útján dühösködnek Heródessel (Mt 2,10), kik a jóra való restség útján henyélnek ama tizenegy órakori dolgotlan hivatalosakkal (Mt 20,6), de tágasabb és töröttebb útja nincsen a fekete országnak, mint amelyet napkeletről és napnyugatról tartanak

a világ fiai, leányi, tudni illik, az utálatos fajtalanságnak elkövetése, kiről a Szent Lélek mondja, hogy viae inferi domus ejus (Péld. 7,27), pokol útja annak gyakorlása.

nehéz róla letérni 52.

Két ártalmas veszedelmet hordoz magával a fajtalanság. Első az, hogy valaki ebben a bűnben keveredik, minden vétekre hanyatt-homlok vetemedik.

Mint a részegség, úgy a fajtalanság megfosztja embert eszitől és csúffá s bolonddá tészi. Jusson eszetekbe, minémű balgatagságra juta Sámson a Dalila szerelmével (Sír. 16,8). Egynéhányszor megcsalá és élete veszedelmébe hozá őt az asszony; mindazonáltal utoljára bolondul elárulá magát, mondván titkát, szabadságával együtt szemét elveszté és végre játékos bolondot csinálának belőle. Ítéld meg tehát, ha nem nagy okkal nevezi a fajtalanságot a Szentírás: infámiának (Ez. 23,7,9,16), merő sült balgatagságnak.

Második veszedelem a fajtalanságban az, hogy könnyű ebbe beleesni, de oly nehéz belőle kitisztulni, hogy közönségesen gyógyíthatatlanok, kik ebbe merülnek.

Oka pedig, miért nehéz a fajtalansághoz szokott embernek abból az utálatos bűnből kitérni, az hogy természetté válik benne a gonosz szokás... Mert a bujaságba merültek úgy lehetnek jókká, ha a szerencsen bőrét, a párduc tarkaságát változtathatja (Jer. 13,23,27).

Hányan voltak, kik számos esztendőkig angyali tisztaságban tartották szívük virágát, de végre ettől a pokol tüzének lángjától nem őrizkedvén, elhervadott mennyei koszorúba való rózsájuk; azaz, az Eget dögleltető utálatos bujaságnak posványában disznó módon bűzhödtek, abban döglöttek meg, és magukhoz hasonló rút ördögök közé kivettetett lelkük e világból, távol mennyország határától, a napnak járása kívül, külső setétségre, mely a pokol.

Igaz dolog ugyan az, hogy a mindenható Isten, ki a babilóniai kemencében ama három szent ifjakot minden sérelem nélkül megtartotta, nagy kegyelmességével kihozott némelyeket ebből a veszedelmes bűnből, szentségre juttat némelyeket a feslettség után, hogy efféle példákkal a kétségbeeséstől oltalmazza az emberi gyarlóságot, de azért mivel igen kevesen vannak, kik ebbe a kárhozat örvényébe esés után igazán megtérjenek, aki üdvösségit szereti, úgy őrizze magát a fajtalanságtól és minden illetlen testi gyönyörűségtől, mint örök kárhozattól.

kaczur ifjak, szemtelen inasok, csúfos Sámsonok 53.

Jákob fia, Júdás, találván Thámárt a kettős úton, vétkezék vele. Adná Isten, bárcsak már a mi időnkben ne volnának ilyen buja, Júdás nyomán futó kaczur ifjak, kik minden utat meglátogatnak, egész utcákat bejárnak a magukat áruló Thámárokért.

Holofernesz a szép Judit asszonyt látván, felgerjede az ő kívánságára. E mai napig sem holtak ki e világból Holofernesznek tétován villámló szemű szemtelen inassi, kik a maguk lelkét teszik efféléért.

Dávid az oroszlánokat és medvéket oly könnyen ölte és játszva fojtogatta mint a bárányokat; Góliátot fáradság nélkül meggyőzte, sok erős harcokon diadalmas volt, de egy mezítelen asszony tekintete úgy megsebesíté, hogy teljes életiben volt mit kötözni, mit gyógyítani.

Mit mondjak amaz erős Sámsonról? ki ha megkötöztetett, mint a szöszt úgy szaggattá az istrángokat; ha roppant seregekkel megkörnyékeztetett, egy szamárcsonttal sok fegyverest földhöz csepülött; ha oroszlánokkal szemben állott, mint az ürgéket úgy szaggatta; ha erős városba rekesztetett, sarkából kivetette és hátára vévén messze vitte a város kapuját. Ezt a mértéktelen erőt egyéb meg nem győzhette egy asszonynál, melynek szerelme úgy meglágyítá, elolvasztá, erőtlenné tevé szívét, hogy rabságra és csúfságra juta miatta.

vesszen a buja világ 54.

Édes keresztyénim, szívből szólítlak mind fejenként, hány lelketek vagyon? Egy. Akarjátok-é azt üdvözíteni? Akarjátok. Tehát az utálatos fajtalanságtól oltalmazzátok, mert az Egeknek Szent János által e világon kihirdetett törvénye az: hogy Non intrabit in eam aliquod coinquinatum (Jel. 21,27), Nem megyen be oda semmi tisztátalan. Vesszen el hát inkább a buja világ mézszín alatt mérget adó gyönyörűségivel együtt, csak lelketek angyali tisztaságban maradhasson. Jusson eszetekbe, és soha el ne felejtsétek: megmosott minket a maga vérében (Jel. 1,5); térjetek hozzám, mert én váltottalak meg

titeket (nem más) (Iz. 44,22); elhagytam az én házamat, eleresztettem az örökségemet, az én szerelmes lelkemet az ő ellenségi kezébe adtam. Ilyen szép szavait, kegyes esedezésit hallván mennyei szent Atyánknak, ki-ki szálljon magába és Istennek éljen, hogy ördögnek ne haljon.

XII.

VÍZKERESZT UTÁNI IV. VASÁRNAP

Mely veszedelmes légyen az Istentől elhagyatott embernek élete.

Ipse vero dormiebat (Mt. *8,24*). *Ő pedig aluszik vala.*

az ember az, ki elsőben elhagyja az Istent 55.

Elhagyá az Isten az embert, de nem úgy, hogy az Isten légyen az első az elhagyásban (noha e mai evangéliumban aludt Üdvözítőnk, mintha nem gondolt volna tanítványi veszedelmével), hanem az ember az, ki eltökéllett akarattal, elsőben elhagyja az Istent. Ilyen nyomorúság és utolsó veszedelemben forgás az Istentől elhagyatott embernek élete. Ezt lássuk meg most sz. írási példákból. Szükség ezt értenünk és mélyen elménkbe vennünk, kiből megtanulhatjuk, hogy bűneink által Istentől el ne távozzunk, s okot az elhagyásra ne adjunk, s minden szorongatásunkban hozzá folyamodjunk. Mert ha halasztja is, el nem hagyja, hanem megsegíti híveit.

Istent gyönyörködteti a lelkekkel együtt lenni 56.

Ugyanis miképpen hagyná el az Isten elsőben a lelket, aki a léleknek lelke és élete? Mert miképpen a lélek a testből kimenni nem készül, valamíg a testben tőle elszenvedhetetlen alkalmatlanságok nem származnak, úgy mint gyógyúlhatatlan betegségek, halálos sebek és egyéb nagy nyavalyák; és miképpen semmi a lelket úgy nem gyönyörködteti, mint ha az ő testében lakhatik és azt elevenítheti, mert ezt a természet törvénye hozta: úgy az Istent semmi inkább nem gyönyörködteti, mint a lelkekkel együtt lenni és a szívekkel nyájaskodni, amint maga mondja: Deliciae meae esse cum filiis hominum (Péld. 8,31), az én gyönyörűségem az emberek fiaival lenni. Azért ne félj, hogy ő hagyjon el elsőben téged, csak te magadban tőle elszenvedhetetlen akadályokat ne szerezz, minéműek a lelki betegségek, a hét halálos vétkek, kik a lelken halálos sebet ejtnek. Halljátok Izaiás próféta szavait: Iniquitates vestrae diviserunt inter vos et Deum vestrum (59,2), a ti hamisságaitok szerzettek elválást tiközöttetek és a ti Istenetek között.

perbe hí az Isten 57.

Perbe hí az Isten téged, keresztény ember, hogy őbenne semmi okot nem találván megvetetted, elhagytad és a hívságok után indultál. Nékünk szól Jeremiás próféta (2,4), mikor a zsidóknak azt mondja: Hallgassátok az Úr igéjét Jákobnak háza és Izrael házának minden rokonsági, ezeket mondja az Úr: Micsoda hamisságot találtak az atyáitok énben-

nem, hogy eltávoztak tőlem és a hívságok után jártak és hívságokká lettek? Édes Istenünk, nem találtunk mi, sem az atyáink hamisságot tebenned, mégis elhagytunk. Találtál te sokat mibennünk, mégis mint édes Atya, veszedelemre indult fiaidat ugyan nem hagyhatnál. Óh, isteni jóságnak megbecsülhetetlen nagy volta!

Keresztények, szálljunk magunkba, és jól meggondolván, mit tészen az Istennel egy társaságban lenni, és mit tészen őnála nélkül élni (ha életnek mondhatni az élet nélkül való életet), legyünk azon teljes tehetségünkkel, hogy valamíg ez árnyékvilágban élünk, e halandóságnak útján Jézustól el ne szakadjunk.

XIII.

VÍZKERESZT UTÁN V. VASÁRNAP

A pokolnak rettenetes kínjairól.

Colligite zizania et alligate ea in fasciculos ad comburendum (Mt *13,30). Szedjétek ki a konkolyt, kössétek kévékbe a megégetésre.*

az isteni igazság sokáig vár kegyelmesen 58.

Óh, engesztelhetetlen isteni igazság! mely sokáig vársz kegyelmesen e világon! de jaj mily kegyetlenül büntetsz vég nélkül a más világon! Még sincs, Uram, senki, aki azt merje mondani: hogy nem igazán cselekszel! Egy gondolatért az angyali sokaságot

szemed elől örökké elvetéd. A világot kicsinytől fogva nagyig, nyolc emberen kívül mind, özönvízben elvesztéd. Aegyptus népet, mindazokkal együtt, kik hirtelenségből mentek a táborba, a Veres tengerbe merítéd. Sodoma, Gomorra lakóival a csecsszopókat együtt vesztéd. És akárkit, ha csak egy halálos vétekben talál is meghalni, örök kárhozatra vetsz. Mindezekben justitiae Domini rectae (Zs. 18,9), igazak az Isten ítéleti.

Óh, átkozott gyönyörűség, melyért ily nagy kínokkal fizetnek! Óh, temérdek vakság! hogy ezért a szempillantásig tartó életünkért ily nagy kínokat keresünk. Mit használ már azoknak, amiért most és örökké szenvednek! Transierunt omnia illa tanquam umbra (Bölcs. 5,9), mint árnyék elmúltak azok, és őket végetlen kínokra húzták.

szomorú a bűnös ember állapotja 59.

Szomorú siralomra és keserves könnyhullatásra méltó a bűnös ember állapotja, ha egyéb nyavalya nem követné is, hanem hogy Isten átka vagyon rajta, hogy disznóhoz hasonlíttatik, hogy ördög fiának neveztetik. De nagyobb az, hogy az Isten a másvilágon nem akarja őt ismerni, hanem elveri maga elől, ördögök kezébe adja. Az is szenvedhető volna, hacsak annyi ideig volna és kínoztatna, ameddig bűnben élt, sőt vigasztalással szenvedné, ha minden óráért ezer esztendeig kínlódnék is, de hogy örökkön-örökké, ah, mely nehezen esik ez! Nincs szánójuk, vigasztalójuk, nincs mennyen-földön, ki mellettük szóljon.

a kárhozottak keseregnek, megepednek 60.

Látván ezt a kárhozottak, hogy az Isten örökké elvetette őket szemei elől és betette irgalmának ajtaját előttük, meggondolván azt is, mely nagy dicsőséget vesztettek el, mennyországból kirekedvén; mely kicsiny és mulandó dologért estek ily szörnyű kárhozatba, nem úgy ordítanak mint Ézsau (Ter. 27, 34), mikor egy tál lencsén eladá gondatlanul első szülöttségét (Ter. 25,34), hanem mennél nagyobb jóktól fosztattak és nagyobb kínokba estek, annál iszonyúbb kiáltással, fohászkodással, sírással keseregnek. És amint Sz. Dávid szól, megnyílik szemük a gonoszaknak (Zs. 111,10), és magukra haragudván, siralomban és fogcsikorgatásban megepednek.

nekünk még időnk vagyon 61.

Keresztények, ha Ádámnak minden maradéki közül csak egynek kellene is erre a kínra vettetni, méltó volna mindnyájunknak reszketve őrizkednünk, hogy ez a veszedelmes sors reánk ne essék. Felix, quem faciunt aliena pericula cautum. Sz. Dávid, aki tizenegy hónapig élt a fertelmes életben, azt mondja maga felől (Zs. 76,7), hogy erről elmélkedett éjjeli gondolkodásiban és úgy tisztogatta lelkét. M. Magdolna, aki tizenkét esztendeig élt az utálatos parázsnaságban, hallván Krisztus prédikációját, hogy mely rettenetes kínok várják a más világon a bűnösöket, sem órát, sem napot nem vára, hanem minden haladék nélkül kitérvén bűneiből, megkövette Istenét, és harminc esztendeig tarta sanyarú penitenciát

Marsália pusztájában. Mennyi sok királyok, császárok, letévén kezükből királyi pálcájukat, levetvén fejükből koronájukat, szőrzsákban, hamuban tartottak penitenciát, hogy az örökkévaló kínokat elkerülhessék. Mennyi szerzetesek sanyarú életet viseltek? Mennyi gyenge szűzek klastromokban rekeszkedtek? és teljes életükben kérték az Istent azon, hogy őket sz. szeme elől örökké el ne vesse.

Ha a kárhozott lelkek a föld alól feljöhetnének, Sz. Isten! mit nem cselekednének szabadulásukért! Térden állva követné meg Júdás a Krisztust, elárulásáról. Elhagyná Jézabel kárhozatos életét (Jel. 2, 20). Nem hinne Absolon a csalárd világ hízelkedésének. De hiába immár, mert Tempus non erit amplius (Jel. 10). Hanem nekünk még időnk vagyon: kérjük az Úr Istent, hogy kegyelmesen várakozzék és ne siessen büntetésével. Azonban mi is fogjuk tökéletesebb életre magunkat, mert megmondta: Ha penitenciát nem tartotok, ti is mindnyájan hasonlóképpen vesztek el (Lk 13,5).

XIV.

VÍZKERESZT UTÁN VI. VASÁRNAP

A jók társaságának Isten előtt kedves voltáról.
Simile est Regnum Coelorum fermento, quod accipiens mulier abscondit in farinae satis tribus, donec fermentatum est totum (Mt. *13,33). Hasonló mennyeknek országa a kovászhoz, melyet vévén az asszonyállat, elelegyíté három véka lisztbe, míg mind megkovászosodnék.*

tartani kell az erkölcstelen emberek barátságától 62.

Sok tőrök és hálók, sok vermek és kelepcék vannak, melyekben megfogja és veszedelemre viszi az embert az ördög incselkedése. Nincs oly háborodott tenger, melynek habjai, kősziklái, és fövenyi és iszapjai annyi veszedelmet szerezzenek, amennyi veszedelemben forog a mi üdvösségünk az ördög, test incselkedési között. De mindezektől nem kell úgy tartani, mint a feslett, gonosz, erkölcstelen emberek barátkozása kovászától, mivel semmiből hamarébb el nem ragad a latorság mint a gonosz társakból.

Melyre elég példánk vagyon a Sz. Írásban, ha másunnan históriákat nem keresünk is. Ki volt bölcsebb Salamonnál? de őtet is a bálványozó asszonyok társalkodása vénségében megbolondítá és bálványozásba ejté (3 Kir 11,1). A zsidóknak világos szókkal megparancsolta vala Isten (Ex 34,12,15-16), hogy a pogány nemzetekkel semmi barátságot s frigyet ne vessenek, mert ebből következik romlásuk, leányaikat se vegyék házastársul, mert minden

bizonnyal veszedelemre viszik a barátság és házasság ürűgyével. Sőt arra kötelezte Isten választott népét, hogy együtt se lakjék a pogány nemzetekkel, hanem azokat irgalmasság nélkül kigyomlálja földjéből, mert veszedelmes együttlétük (Ex 23,32). Nem fogadának szót a zsidók, hanem egybe elegyedének a pogány népekkel (105, zs., 35), azoknak cselekedeteit megtanulták és bálványokat imádának.

a jó és rossz kovász 63.

Mert valamint a kovász egyik tulajdonsága az, hogy a tésztát megposhasztja, amint Sz. Pál írja (1 Kor 5,6): egy kevés kovász az egész tésztát megposhasztja, úgy a gonosz társaság kovásza az embert változtatja. Azért mondotta édes Üdvözítőnk az apostoloknak: megójják magukat a farizeusok és szaddúceusok kovászától. És miképpen, ellenben, a kovász második tulajdonsága az, hogy a kenyérnek jó ízt ád, így a jók társasága az embert jóra hozza. Innen mondotta Sz. Dávid (17. zs. 26): Cum Sancto sanctus eris, et cum perverso perverteris, a Szenttel szent lész, az elfordulttal elfordulsz.

kedves Isten előtt a jóknak társasága. 64.

Mert kedves Isten előtt a jóknak társasága, úgy annyira, hogy ha csak kettő vagy három is összegyűl az ő nevében, közöttük vagyon. Kiért igen hasznos és szükséges a jókkal társalkodni, kik között kedvesen mulatoz a Jézus, és igen veszedelmes azokkal trágárkodni, kikről mondja Sz. Pál, hogy ismét meg-

feszítik magoknak az Isten Fiát és csúfságnak tartják.

Hasznos és szükséges a jókkal társalkodni, mert az Isten a jóknak barátságáért még a gonoszokkal is jót tészen és oltalmazza őket. Így olvassuk, hogy megáldotta az Úr a Putifár Aegyptius házát Józseférт, és mind a házakban, s mind a mezőkben való marháit megsokasította. Ezt még a pogány Lábán is eszébe vette, és azért nem akarta eleresztени magától Jákobot, kit így maraszt vala: Találjak kedvet színed előtt, mert próbálva megtanultam, hogy megáldott Isten engem teéretted (Ge 30,27). Midőn Jórám, az Izrael királya Elizeustól tanácsot és segítséget kért volna, azt felelé Elizeus próféta: Él a seregek Ura, kinek színe előtt állok, hogy ha a Juda királyának, Jozafátnak orcáját nem böcsülleném, csak reád sem figyelmeztem, nem is tekintettem volna. És az istenfélő Jozafátért az istentelen Jórám is megszabadult az ellenségtől.

a jámbor ember az egész társaságnak hasznos 65.

Oka ennek az, Isten szereti az igazakat, kikkel jót tévén, azokkal is jót tészen, akik azon társaságban vannak. Mert ha azért, hogy megmutassa igazságát, néha egynek vétkéért sokakat büntet meg, amint kitetszik Áchán (Józs 7,25) és Dávid (2 Kir, 24,16) példájából, sokkal hajlandóbb lévén az irgalmasságra, sokaknak igazságáért egyebekkel is jót tészen. És amint mondja Sz. Baziliusz (Hom. in Gordian.): miképpen a fűszerszámoknak gyönyörűséges illatja azokra is elhat, akik közel vannak hozzájuk; azon-

képpen a jámbor ember az egész társaságnak hasznos és gyönyörűséges.

a jámboroknak társaságát kövessük 66.

Innét int minket a Szentírás, hogy a jámboroknak társaságát kövessük, és a többi között a Bölcs azt mondja (Sir 37,12): a szent férfiúval légy szüntelen, valakit ismérsz az Isten félelminek megtartójának, mert zablán tartják az istenfélő emberek a vélek nyájaskodókat.

... Lásd, mire viszi az embert a gonosz társaság. Azért méltán inimicam amicitiam, ellenséges barátságnak nevezi Sz. Ágoston (2. Confess. C.9) a gonoszok barátságát, Sz. Jeromos (Epist. de vitando suspecto contubernio, L. 2.) azt mondja: Vipera mellett fekszik, aki gonoszokkal társalkodik; mert valamint a mirígyes ember lehelete megbetegít, így a gonosz társaság, ha nem kerüljük, veszélybe visz. A kényes puhává teszi apránként társát; a gazdag szomszéd gerjeszti a gazdagságnak kívánását; a gonosz erkölcsű útitárs tisztához csiszolja rútságát; aki dőzsölő, hashizlaló nyalakodókkal barátkozik, eszibe sem veszi, hogy hasát Istenné teszi, s torka kedvéért minden ájtatosságot félbeszakaszt; megízelíti a kocka-, kártyajátszást és sétálást, csevegést, hahotát, trágárságot; egyszer is, másszor is a bortól megzajosodik; feje bolond, örömre gerjed szíve, s eszébe sem jut, hogy a böjtölés őrző mestere az ifjúságnak. Azért idejét, pénzét, becsületit vesztegetvén, kirekeszti szívéből az isteni félelmet, gyűlöli a mértékletességet, csúfolja a józanságot, csak neve-

tés, játék minden dolga. És így Corrumpunt bonos mores colloquia prava (1 Kor. 15,33), akármely egyenes erkölcsű embert megvesztegetnek az ocsmány beszélgetések.

a hízelkedők a jámborokat is gonoszságra viszik 67.

A hízelkedők társalkodása az ájtatos jámborokat is fene gonoszságra viszi. Mert amint Izaiás próféta mondja (3,12): akik dicsérnek és boldognak mondanak, megcsalnak, és nyakra-főre taszítanak a veszedelmekre; mert valamiként a Syrének szép éneklésükkel elaludtatják, azután megfojtják az embereket, úgy a hízelkedők édes beszéde szörnyű veszedelmekre viszi az embereket.

A hízelkedés minden vétkeket nevel és terjeszt, minden jóságos indulatokat megfojt, eltemet. Mert az istenfélőket babonásoknak, az ájtatosokat barátoknak, az igazságszerető jámborokat bolondoknak nevezi. Ha látja a hízelkedő, hogy valakit bosszúval illetnek, s haragra indítnak, nemhogy csillapítaná és Isten haragja félelmével oltaná a gerjedező tüzet, hanem azt kiáltja: justa est indignatio, méltán haragszol, ily nagy nemből származott, ily nagyra született, bátor szívű emberhez nem illik, hogy mással hagyja magát tapodtatni, tisztessége oltalmáért kardhoz nyúljon, ellenségit úgy büntesse, hogy mások is tanuljanak rajta, ha most elnyögi és nyeli ezt a gyalázatot, másszor nagyobbat várjon.

Ha látja a hízelkedő, hogy valaki hajlandó a bujaságra, szép lágy beszéddel a fülibe rágja, hogy természet hozta az embernek, hogy tisztességes

nyájasságtól ne légyen idegen, mindnyájan barátok nem lehetünk, csak a vad természetű parasztokhoz illik, hogy efféle alkalmatosságokból kivonják magukat. Efféle bolond és ördögi beszédekkel úgy reá köszörüli a hízelkedő a tudatlan ifjat, hogy minden fertelmességre hanyatt-homlok rohan.

Azért ettől a hízelkedőknek poshadott kovászától kell őrizkedni mindeneknek; kiváltképpen akiket az Úr Isten ő Sz. Felsége ingyen való szent kegyelme nagy méltóságba helyezett.

a jóknak társaságát keressük 68.

Tanuljon tehát ebből minden ember, és ha távol akar lenni a bűntől, távol járjon a gonosz erkölcsű emberektől, hogy azok poshadott kovászától meg ne vesztegetődjék. Mert ha szintén valaki oly boldog volna is, hogy soha el nem esnék, se meg nem tántorodnék, de még ha olyanokkal társalkodik, akiktől mindenkor rosszat hall, jót nem lát, meghűlhet a buzgóságban és meghidegülhet az ájtatosságban; s mint a zöld vagy nyers fa, ő maga meg nem éghet a nedvesség miatt, de ha tüzes rakásfa közibe veted, hamar meggyullad, hasonlóképpen a mi lelkünk, ha maga vagyon s példát nem lát az ájtatosságra, hidegen marad, de ha olyanokkal társalkodik, kik az isteni szeretettel lángolnak, könnyen felgerjed.

Ha egy kopott, avagy megnyírt aranyat viszesz a vásárra, megvetik, de ha sok közé elegyíted, a többi között elveszik; azonképpen a gyarló s erőtlen ember, ki magához képest nem volna kedves az Isten előtt, ha sok jámborokkal együtt vagyon, azokért őreá

is tekint az Isten, és amazoknak bővelkedése ennek fogyatkozását helyrehozza.

Ezek így lévén, a jóknak társaságától el ne távozzunk, s a gonosz társaság kovászában el ne elegyítsük magunkat; hanem a jóknak nyájaskodását keressük, hogy minden jót tanulván tőlük; példájukat követvén e világon, a más világon vélük együtt lehessünk a mennyei boldogságban; melyet mindnyájunknak, Sz. Fiának drága s véghetetlen sz. érdemeiért engedjen az irgalmas Isten.

XV.

SEPTUAGESIMA VASÁRNAPRA VALÓ PRÉDIKÁCIÓ

A magvetésről és a négy féle földről.

Multi sunt vocati, pauci vero electi (Mt *20,16*). *Sokan vannak a hivatalosok, kevesen pedig a választottak.*

Isten mindenkit üdvözíteni akar 69.

Senkit az Isten azért nem teremtett, hogy elveszszen, úgy mond Sz. Ágoston. A Sz. Írás is sok helyen jelenti, hogy az Isten mindenkit üdvözíteni akar (1 Tim 2,4; 2 Péter 3,9; Ez. 18,23: 18,32). Minden embernek akarja az Isten üdvözülését, voluntate antecedente (amint a teológusok szólnak) generali et hypotetica; ha vészik ingyen nyújtandó kegyelmét. Azért hív magához minden e világra jövő embert (Jn 1,9; Mt 11,28) és megvilágosít, kinek-kinek elég

segítséget nyújtván, mediate vel immediate, közelebb vagy távulkább valót. Hija nemcsak a választottakat, hanem mind a több hivatalosokat is az Isten, hogy üdvözüljenek: rajtuk múlik el, miért nem fogadnak szót. Magukra vessenek, nem az Istenre: perditio tua ex te, Izrael, tantum modo in me auxilium tuum (Oz 13,9), Fracti sunt rami propter incredulitatem (Róm 11,20), kiért, méltán, nem akarja aztán Isten üdvözíteni, voluntate consequente.

Ezekből kitetszik, hogy Isten avégre teremtette és sok ajándékival felékesítette az emberi nemzetet, hogy mindnyájan üdvözüljenek. A bűnből származik pedig, hogy némelyek elvesznek. Ítélet napján is azért veti pokolra a gonoszokat Krisztus, mert éhezett, és nem táplálták őt. Etc.

Az Anyaszentegyház, követvén a Sz. Írásnak folyását, tanítja és hiszi, hogy Isten az egész emberi nemzetet avégre teremtette, hogy, ha szabad akaratjával Istentől el nem szakad, engedetlenségével pártot nem üt; ha abban az épségben és isteni hasonlatosságban marad, melyben teremtetik, örök boldogságban részesülne, mivelhogy az Isten senkinek veszedelmét nem kívánja, hanem a mi veszedelmünk mitőlünk vagyon, mi adunk okot, hogy büntetésre ítéltessünk.

szabjuk Isten akaratához erkölcsünket 70.

Mikor az Isten valamit elvégez, azt is elrendeli, minemű eszközök által menjen véghez az ő rendelése. A jó esztendőben sok búzát ad, de úgy, ha szántasz, vetesz. Mert ha egybekulcsolod kezedet a vetésnek idején, üresen marad szúszékod. Hasonlóképp-

pen tehát, ha téged Isten örök életre rendelt, bizonyos eszközök által akarta, hogy az ő végezete beteljesedjék, mely eszközöket kijelentett a Sz. Írásban. És úgy rendelt téged örök életre, hogy az ő akaratja szerint szabjad erkölcsödet. Ha pedig kárhozatra rendelt, nem egyebért rendelt, hanem engedetlenségedért, és úgy rendelte veszedelmedet, ha ki nem térsz gonoszságaidból. Noha pedig az Istennek sokra néző és messze látó szemei azt is öröktől fogva látták, ha te gonoszul akarsz-e élni vagy jámborul; de az ő látása nem erőltet senkit gonoszra, miképpen ha én látom, hogy valaki oly helyre mégyen, ahol elmerül a vízbe, nem az én látásom öli őtet vízbe.

Ez a felelet nem hogy kétségbe ejtené az embert, de inkább izgatja a jóra; ébreszti, hogy kitérjen gonoszságából. Mert eszünkbe juttatja, hogy senkit Isten kárhozatra nem ítélt, hanem csak azt, aki gonoszságában marad. Dicsőséget sem rendelt senkinek, hanem csak aki bűneiből kitisztulván a Sacramentumok által, az ő Ura parancsolatinak megszegését eltávoztatja.

a mi dolgunk Isten parancsai szerint eljárni 71.

Mikor pedig az ütközik valakinek szívébe, hogy megvizsgálja, ha őt Isten örök életre választotta-e vagy megvetette? mindjárt eszébe jusson, amit Isten parancsol, hogy nem szükség nékünk azon törődnünk (Sir. 3,22), hanem a mi dolgunk az, hogy abban járjunk el, amit Isten parancsolt és amire Sz. Péter int: Quapropter, Fratres, satagite, ut per bona opera

certam vestram vocationem et electionem faciatis, Azon szorgalmatoskodjunk, hogy választásunkat bizonyossá tegyük jó cselekedetek által. Mert bizonyos, hogy ha végig az Úrnak hívségiben maradunk, részesek leszünk az ő dicsőségében; ha pedig hívságink után indulunk, el kell vesznünk.

könyörgés az élők könyvébe való beírásért 72.

Téged azonban, felséges Úr Isten, alázatosan kérünk, hogy a te Sz. Fiadnak, a keresztfán érettünk szenvedett Úr Jézusnak vére hullásáért tekints reánk irgalmas szemeiddel.

Te is, mi reménységünk, áldott Jézus, kérjed Sz. Atyádat, piros véred tintájával, vas szegeidnek pennájával írja bé nevünket az élők könyvébe. Óh, angyaloknak felséges Királya, tudod, mily félelmes az örökkévalóság útja, bocsásd előnkbe Sz. Angyalaidat, hogy mikor az árnyékvilágból ki kell lépnünk, által a másvilágra, a pokolbéli tündérek seregei ne árthassanak, hanem Sz. Angyalaid kísérjék lelkünket színed elejébe, hogy vélük együtt mind Téged áldjunk, dicsőítsünk mindörökké. Amen.

XVI.

SEXAGESIMA VASÁRNAPRA VALÓ PRÉDIKÁCIÓ

A magvetőről és a négyféle földről.
Exiit, qui seminat, seminare semen suum (Lc. 8,5).
Kiméne a magvető, elvetni az ő magvát.

Isten minden embert akar üdvözíteni 73.

Óh, Isten jóságának megbecsülhetetlen nagy volta! Óh, édes Teremtőnknek hozzánk való kegyessége, bőkezűsége! Igazán mondtad, dicsőséges Sz. Pál, hogy az Isten minden embert akarna üdvözíteni. Ki ha minden javait reánk vesztegeti, sem gondol véle, csak az ember lelkét alkalmatossá tehesse az üdvösségre. Akiben tudja jól, hogy haszontalan az ő malasztja, mégis beléjük önti. Hinti az ő szent igéjének magvát a gonoszságban megátalkodott és a világi gyönyörűségekben vickándozó szívekre, noha látja, hogy nem fog rajtuk, és semmit hátra nem hágy a dologban, valami szükséges üdvösségünkre, amint maga mondja: Mit kellett többé cselekednem az én szőlőmmel és nem cselekedtem véle (Iz. 5,4). Ezt pedig azért cselekszi a kárhozandókkal is, hogy éltükben kétségbe ne essenek az Isten jóvolta, készvolta felől, és ítélet napján is csak magukra vessenek s ne mondhassák, Istenen múlt el üdvösségük.

Isten igéjének drága magvát ne engedjük eltapodni 74.

Vet Izrael Istene Sz. Fia keresztjének ekéje után mennyei magot a feltörött szívek földjébe. Reá ké-

szült és megindult a Lucifer hada pokol országáról nagy készülettel, hogy Isten e vetését eltapodja, elrontsa. Most kiálthatnád azért, amit régen, óh, Isten népének őrállója, vigyázója, Sz. Izaiás: Mint a forgószelek, délfelől jőnek, a pusztáról, a rettenetes földről, kemény látás jelentetett nékem, surgite Principes, arripite clypeum (21,5), keljetek fel fejedelmek, ragadjatok pajzst. Állj talpra, lelki Izrael, aki a kereszténység vagy: ne engedd, ne engedd, hogy a tágas úton csoportonként feljött kísértetek seregi sátort vonjanak s letelepedjenek lelked határán, szíved földjén, mert az Isten igéjének drága magvát eltapodják általmentekben, és téged véghetetlen kárba hoznak, örökkévaló éhségre juttatnak. Mi haszna aztán teremtésednek, világi életednek? ha lelked élését elvészik. Te vallasz több kárt magadban, mint az Isten tebenned, ha meg nem őrized, amit az Isten szívedbe vetett.

Isten termékeny kedves földje 75.

Ezek valának az evangéliumi haszontalan földek, kikbe csak hiába vetett volt az Isten. De vagyon ő szent Felségének más termékeny kedves földje, kivel örvendezve dicsekedik, hogy százannyit termett, amennyit belévetett volt. Óh, egek Urának áldott földje, ki az Istennek mennyei csűrébe való búzát termesz! Áldott föld, kit a külső sötétségről jött útonjárók nem tapodnak! Áldott föld, ki nem tövist, hanem búzát terem és azt felneveli mind a megérésig.

Méltó, hogy tovább is az Isten malasztja ezt zsírosítsa; méltó, hogy a Szentlélek szellője ezt érdegélje,

fujdogálja, vigasztalja, kiről igazán mondá Sz. Dávid: Benedixisti, Domine, terram tuam (84.zs.2), megáldottad, Uram, a te földedet. Így énekeldegél Sz. Dávid az Isten földjéről, kin a mai evangéliumban a jó szív értetik, ki a mennyei magot béveszi és százannyit terem az ő bévetőjének. Kinek szép példáját olvasom Gen. 26., ahol azt mondja a Sz. Írás az idegen földön bújdosó Izsák felől, hogy vetett Izsák azon a földön, tudni illik Gerara földjén, és százannyit találá azon esztendőben. Gerara annyit tészen, mint peregrinatio, bújdosás. Bújdosók és világ zarándoki vagyunk mi mindnyájan, keresztények, e siralom völgyében, ahol ha csak legkisebb jót vetünk is, százannyi érdemet aratunk rajta jövendőben.

hozzunk gyümölcsöt békességes tűrésben 76.

Vet az Isten eleget belénk, csak mi teremjük meg. Az útonjáróknak ne hagyjuk eltapodni; kősziklai keménységgel ne szárasszuk ki; gonoszságok sértegető töviseivel ne fojtsuk meg. És úgy lészen Krisztus mondása szerint, hogy bőséges gyümölcsöt hozunk békességes tűrésben, amint meg van ígérve a 125. zsoltárban is: Menvén mennek és sírnak vala, elvetvén az ő magvokat; megjövén pedig, örvendezéssel jőnek, hozván az ő kévéiket. Hozván az ő érdemlett kévéiket a boldog halál keresztibe; hordván a boldog halál keresztit az örök boldogság asztagába.

XVII.

ÖTVENED VASÁRNAPRA VALÓ PRÉDIKÁCIÓ

Istennek hozzánk való véghetetlen szeretetéről.

*Factum est autem, cum appropinquaret Jericho, coecus quidam sedebat secus viam, mendicans (*Lc. *18,35). Lőn pedig, mikor Jerikóhoz közelgetne Jézus, egy vak ül vala az útfélen, koldulván.*

a koldulásra jutott világtalan emberi természet 77.

Ádám és Éva elesésekor az emberi természetnek szemei megnyilatkozának a mezítelenségnek, szégyennek, szenvedésnek, bűnbánatnak látására. De megvilágosodék a mennyei világosságnak, a dicsőség napjának, az Isten színének látására. Így azért, paradicsomi hazáján kívül, e siralomnak völgyében, az útfélen (mert kitért vala mennyország útjából) világtalanságban, a halál árnyékában, nyomorúságban keseregvén, az elveszett emberi természet sírva kiált vala az általmenőkhöz, tudni illik, e világról a más világra általmenő Ó-Testamentomban való nagy szentekhez, Pátriárkákhoz, Istennek kedves emberihez, hogy segítenék őtet. De senki jól nem tehete vélük, hanem csak szánták és jövendőre biztatták, mint a próféták, mindaddig, míg világ teremtése után ötezerszázkilencvenkilencedik esztendőben (ita in Martyrologio Rom. die 25. Decembr.) könyörülvén az irgalmas Isten rajta, elbocsátá mennyből Sz. Fiát.

Ki mikor emberi testbe öltözvén, Jerikóhoz közelgetne, azaz, e változó világnak határiba érne (mert Jerikó annyit tészen, mint Luna, változó hold, kin

a Sz. Írást magyarázó bölcsek a világot értik), akkor Jerikó határában, az útfélen ülő koldus, tudni illik, e siralom völgyében, mennyország útján kívül, bújában leült, koldulásra jutott világtalan emberi természet megsajdítván, hogy feltetszett volna immár az igazságnak ama napja (Mal. 3,2), kiről így jövendölt régen Izaiás próféta (9,1): A halál árnyékában lakozóknak világosság támada, és hallván, hogy a Názáreti Jézus azon mene által, felszóval kezde kiáltani: Jézus, Dávidnak Fia, könyörülj rajtam. Kin megesvén szíve a kegyes Jézusnak, magához hozatá és kérdé, mit akarna, hogy cselekedjék véle? Ki mikor azt mondaná: Uram, hadd lássak, megadá szeme világát, és azonnal láta és követi vala őtet, magasztalván az Istent.

a világ üdvössége a keresztre vont Krisztus 78.

Ezechiel próféta (29,3) írja, hogy az ő idejében az Aegyptus folyóvizeiben egy nagy sárkány lakott, aki dühösségében felzavarta és mérgével megvesztegette a vizeket. Ezt más erő el nem ijeszthette, hanem az Isten űzte ki: egy nagy pusztában levetette a föld színére mindazokkal a halakkal együtt, kik a folyóvizekben a sárkány héaiban ragadtak volt. Hasonlóképpen a pokolbeli sárkány, az a régi kígyó, kinek hét fejét és tíz szarvát írja Sz. János, hosszú időktől fogva hever vala a világ tengerében; zavarja s mérgesíti vala elannyira, hogy valaki abból innék, azaz e világi életet megkóstolná, meg kellene halnia. Ez a sárkány, ki egy korttyal a világot elnyelte (Ter. 7), ez a sárkány, ki egész tábori

népet egyszersmind béfalt (Kiv. 14), ez a sárkány, kinek telhetetlen szája kitátva (Jób, 40,23), várja, hogy torkába folyjon az egész Jordán, tudni illik, az egész kereszténység, mivel Jordán vizében kezdetett a keresztség. Valóban, bizony nagy sárkány e világ Aegyptusa vizében!

Erről kérdezősködik vala az Isten, mikor Sz. Jóbbal beszélgetne az ördög felől (Jób 40,25): Vajon, kivonhatni-e a Leviátánt horoggal? A halászoktól vétetett hasonlatosság ez, mert a halász a horogba férgecskét vonván, a vízbe veti, kit a hal elkapván, együtt a horgot is elnyeli, mellyel kirántatik a partra. A mi édes Üdvözítőnk azt mondja maga felől: Féreg vagyok én (21.zs., 7). Vévén ezt a férget az Atya Isten, ki régen azt kérdezi vala Jóbtól: Ha kivonhatni-e a Leviátánt horoggal? és a keresztnek horgára vonván Sz. Fia testét, béveté a kínszenvedések tengerébe, kit elkapa de meg nem emészthete mint a többit, a telhetetlen sárkány, hanem kivonattaték és mint amaz aegyptusi folyóvizeket dögleltető sárkány (Ez. 29), levetteték egy pusztába a külső setétségnek kietlenin, minden az ő héaihoz ragadt halakkal együtt.

azért jött, hogy felkeresse az elveszettet 79.

Mikor a tisztátalan lélek kimégyen az emberből, vizetlen helyeken jár nyugodalmat keresvén; és nem találván, mond: visszatérek az én házamba, ahonnét kijöttem. Vaj, gonosz sátán, hol van a te házad? A te házad az égben volt, de oda soha vissza nem térhetsz. A te házad az örök pokol. De mégsem ezt emlegeti, a bűnös embert tartja maga házának; ha

ebből kirekesztetik, puszta és vizetlen idegen helyeknek tartja e világnak minden szépségét. Maga házának tartja a mennyei erős fegyveres is, azért kiűzi a hozzátérő bűnösből a tisztátalan lelket. Erre a végre jött e világra: Venit quaerere et salvum facere, quod perierat, azért jött, hogy felkeresse s üdvözítse, ami elveszett vala.

az Istentől áldott emberi természet bűnös romlása 80.

Keresztények, a Királyok Királyának, az örök Atya Istennek vala egy maga képére, hasonlatosságára teremtett kedves leánya, kit igen szeret vala, tudni illik, az emberi természet. Ezt megajándékozá lelki és testi áldomásival. Uralkodik vala immár napkeletben az Atya Istennek királyi leánya, az emberi természet; nagy békességben bírja vala Paradicsomot, kedvére él vala az ártatlanságnak állapotjában. Eljöve azonban pokol országáról a setétségnek fejedelme, Lucifer, barátságnak és jóakaratnak színe alatt, kísérteni kezdé, hogy csak az ő szavának engedjen: olyan lészen mint az Isten. Így megcsalatván, engede a sátánnak. De mint jára? Elveszté minden örökségét, kiesék ártatlanságának boldog állapotjából; paradicsomi szép hazájából kiűzetteték a Királyok Királyának királyi leánya, az emberi természet. Hazáján kívül, ez idegen világnak sanyarú számkivetésében sok ezer esztendőig bujdosék, siratván nyomorúságát, mi volt! s mire jutott!

a mennyei Bajnok visszaszerzé az elvesztett örökséget 81.

Végtére, minek utána eljött volna az időnek teljes volta, elérkezék az emberi nemzetnek amaz erős mennyei Bajnoka, a Krisztus Jézus, és e világi életnek útján általmentében hogy látá szent Atyjának régi kedves leányát, az emberi természetet az útfélen, mennyország útján kívül ülni, koldusságban élni; hallván keserves esedezését: Jézus, Dávidnak Fia, könyörülj rajtam! megesék szíve rajta a kegyes mennyei Bajnoknak, s azt mondá: Most telik bé az idő, hogy e világ fejedelme kivettetik, ki az emberi természetet így vesztette. És elmenvén, bosszúját állá a setétség fejedelmén, és elvesztett örökségét megszerzé az emberi természetnek. De a kálváriai ütközeten halálos sebbe esvén az emberi nemzetnek mennyei Bajnoka, meghala szerelmünkért. Áldott légy örökké emberi nemzetnek szabadítója, Krisztus Jézus.

nézzünk az ő vérrel festett keresztjére 82.

Keresztények! Jaj nékünk, ha ezt a nagy szeretetet szeretetünkkel meg nem háláljuk! Ha az ő véres fegyverét, szenvedéséről való ájtatos elmélkedésünkkel, szívünknek titkos kamrájában gyakorta nem szemléljük; ha őróla, lelkünknek íly nagy szeretőjéről elfelejtkezvén, kívüle más jegyest választunk lelkünknek: a világi gyönyörűségeket, kik ezekben a farsangi utolsó napokban leginkább ostromolják lelkünket. Jaj nékünk, ha gonosz ördögi csalárd

kísértéseknek engedünk, szántszándékkal birodalmába ejtjük magunkat, s a mennyei Bajnoknak halálával, vére ontásával nyert örökségünket ismét elveszítjük. Azért, Keresztények, fogadjuk Sz. Péter apostol intését: Atyámfiai, józanok legyünk, és vigyázzunk, mert a mi gonosz ellenségünk, az ördög, körülfutkossa a világot, keresvén, akit elnyelhessen; gonosz kísértésivel ostromol.

Menjünk bé szívünk kamrájába, nézzünk az ő fegyverére, érettünk vérrel festett keresztjére. Azt mondjuk, amit a király leánya, mikor házasságra kérték: Deus cordis mei, pars mea Deus in aeternum (72. zs., 26), Szívem gyönyörűsége, lelkem jegyese, édes Jézusom, mennyit szenvedtél érettem. Sz. Véred hullásával váltottál meg engem; megverted ellenségemet, megszerzetted örökségemet, meghaltál az én szerelmemért. Nem lehet azért nékem Tőled soha elszakadnom, hanem Veled lészen örökké való maradásom. Ellene mondok azért minden ördögi kísértésnek, ellene a test rothadandó gyönyörűséginek; ellene a világ csalárd hízelkedésinek, csak egyedül Te lészesz nékem földön és mennyen, minden örömem, kedvem, gyönyörűségem. Segélj reá erre engem szerető Jézusom, hogy mind most s mind az egész örökkévalóságban teljes szívemből téged óhajtsalak, keresselek, szeresselek. Amen.

XVIII.

BÖJT ELSŐ VASÁRNAPRA VALÓ PRÉDIKÁCIÓ

A böjtnek hatalmas erejéről.

*Jesus ductus est a Spiritu in desertum, ut tentaretur a Diabolo (*Matt. *4,1). Jézus a pusztába viteték a Lélektől, hogy megkisértetnék az ördögtől.*

nyereség vagy préda 83.

Ennek a két bajnoknak egyike mennyből szálla alá, a másik pokolból jöve ki. Egyik az angyali seregek Királya, másik a setétség fejedelme. Ütköző helyük egy kietlen puszta a Jordán vize mellett, amint kitetszik Sz. Márknak első részéből. A nyereség avagy préda, melyért viaskodik, az egész emberi nemzetnek lelke, kit a lelki ellenség kötve viszen vala pokol felé. De az Isten Fia, mint a sebesen megindult óriás, utána futamodván megragadá azt megtestesülése által, és nem engedé elvinni, hanem erősen megvívék érette. Az ő fegyverük lelki fegyver volt: egyik a mennyei hatalomnak tárházából, a másik a pokol ezer mesterséginek csalárdsági közül kapa fegyvert, azt tudniillik, mellyel Paradicsomot megvevé és az embert belőle kiűzé, a torkosságot. Ezzel ostromlá az Isten Fiát is, mikor azt mondá: Dic, ut lapides hi fiant panes, mondjad, hogy e kövek legyenek kenyerekké. De ő ennek a böjttel vete ellent, mondván: non solo pane vivit homo, nemcsak kenyérrel él az ember. Ravaszsággal akarja vala a gonosz ördög inárul leütni, de semmire nem

mehetett, mert az a mennyei győzhetetlen bajnok leveté őt, mikor az ördög szaladásra vévén a dolgot reliquit eum (Mt. 4,11), elhagyá őtet.

Ezt a böjtnek győzedelmes fegyverét adta nékünk is kezünkbe a mi lelkünkért erős bajvívó édes Megváltónk. Ezt kapjátok, Krisztus hívei; ha lelki ellenségen győzedelmet akartok venni, ezzel a sz. böjtnek erős fegyverivel elűzhetitek. Ezzel űzte el a mi édes Üdvözítőnk is, példát hagyván nékünk, hogy őtet kövessük.

vigasztalásunkra szenvedte Krisztus a kísértést 84.

Azért akarta Krisztus Urunk érzeni a kísértéseket, hogy a Sz. Pál tanítása szerint magán próbált harcokból tudna szánakodni gyarlóságunkon. A szent Doktorok azt is mondják, hogy a mi biztatásunkra és vigasztalásunkra szenvedte Krisztus, hogy az ördög imádására kísértetnék. Tanítván ezzel, hogy akármely iszonyú káromlásokat és Isten ellen való zúgolódásokat bocsásson az ördög szívünkbe, csak tusakodjunk azzal, szánt-szándékkal annak helyt ne adjunk; bűnünk abban nem lészen, mint Krisztus Urunkban vétek nélkül volt az ördög sugárlása.

a józanság az egészségnek anyja 85.

Keresztények! az eledelért ne veszessük lelkünket; jobb, hogy most elfogjuk magunkat a torkosságtól, hogysem örökké éhezzünk, szomjúhozzunk, s mivel első romlásunk ételből esett, azért először is ételben kell az embernek magát megmértékleni.

Hiába panaszkodnak némely kényes és tafota gyomrú emberek a böjt sanyarúsága ellen; eggyelmással mentvén magukat, féltik egészségüket. Mert mind a Sz. Atyák, s a testi orvosok is sokan tanítják: az egészséget nem a böjt bántja meg hanem a tobzódás, melyből számtalan betegségek származnak. A józanság az egészségnek anyja, azt tanítja Aranyszájú Sz. János, és qui continens est, adjiciet vitam (Sir. 37,31), az életét hosszabbítja, mert a tobzódás miatt sokan haltak meg. Nincs ebben semmi kétség, mert naponként sok ezren meghalnak, kik ha fösvényebben ebédeltek, mértékletesebben vacsoráltak volna, gyakorta éhséget szenvedtek volna, több esztendeig éltek volna ama régi közmondás szerint: Pone gulae metas, ut sit longior aetas, a torkosságnak határt tégy, hogy a földön sokáig élj.

ne féljünk a böjttől 86.

Jézus Sirák fia azt mondja: In multis escis erit infirmitas (Sir. 37,31), a sok étel megterheli és betegségbe ejti a testet. Sőt, az ember életét rövidítvén, kifogyatja e világból. Amely hajóra többet raknak, hogysem amennyit viselhet, lenyomja és elsüllyeszti; úgy a mi testünk veszedelembe esik, ha sok étellel terheltetik. Ki tudná előszámlálni, mennyi betegségek nevekednek a torkosságból? Honnan vagyon a köszvény és kólika? Honnan a szem- és főfájások? Honnan a sok nedvesség? ha nem a mértéktelen ételből, italból, amint a Poëta bizonyítja: Nam morbos multos fercula multa ferunt. Akik paraszt étellel laknak, mindenkor erősebbek: a falu-

siak a várasiaknál, a szegények a gazdagoknál; alkalmatosabbak a munkára, később fáradnak el, ritkábban betegeskednek, könnyebben szenvedik a hideget.

Nem félnek sokan a betegségtől, ha egynehány éjszaka nem alusznak is, ha sok napig koplalnak is, sok hideget, meleget szenvednek is, hogy gonosz kívánságuknak eleget tehessenek. De ha Istennek tiszteletiért, az Anya Sz. Egy-ház parancsolatjáért, maguk üdvösségéért valami keveset kell szenvedniök, legottan félnek, hogy csontjuk törik, fejük elszédül, gyomruk megvész és csaknem minden veszély találja. Nem félsz, úgy mond Sz. Basilius (Hom. I. de jejunio), a keserű orvosságtól, melyet az orvos rendelt, mert testi egészségedet reményled azáltal, és félsz a böjttől, melyet az Isten rendelt lelkednek üdvösségére.

a böjt a lelket felemeli 87.

Nem szabad az Anyaszentegyház törvényeit megszegni; mert ha a Rechabiták (Jer. 35,6) atyjuk hagyására soha bort nem ittak, mennyivel méltóbb, hogy mi ottan csak kevés ideig tartóztassuk magunkat a húsételtől Anyánk hagyására. Nem szabad a te húsételeddel az együgyűeket megbotránkoztatnod, mert Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in aeternum: Soha húst nem enném, úgy mond Sz. Pál (1 Kor. 8,13), ha ebből megbotránkozik felebarátom. Azért, ha Isten szolgája akarsz lenni, azt mondja Sz. Pál, hogy böjtölnöd kell, exhibeamus nos, ut Dei ministros in jeju-

niis. Sőt, mikor azt mondotta volna, hogy ő nagyobb szolgája Istennek, hogy sem a többi Apostol, többi között azt az okát adja: in jejuniis multis (2 Kor. 11,27), hogy ő sok böjtöt szenved; mintha mondaná: annál nagyobb szolgája vagy Istennek, minél többet böjtölsz, mert a böjt a szemérmetességet oltalmazza, a nyelveket zablán tartja, a zenebonákat és összeveszéseket eltávoztatja, a tisztátalanságot kigyomlálja, a mennyei és világi tudományokat lelkünkbe oltja: Vitia comprimit, mentem elevat, virtutem largitur et praemia, a bűnöket megfojtja, a lelket felemeli, tökéletességet és örök jutalmat szerez.

a testet zablával kell jóra hozni 88.

Mind az okosság, mind a próbált dolgok azt tanítják: a diófát a veréssel termékennyé tehetni, a szamár késedelmét ütésekkel siettethetni, a ló lassú járását sarkantyúval repthetni, a gyermek csintalanságát vesszővel jobbíthatni, a rab megátalkodott vakmerőségét fogságos sanyargatással megtörhetni, a moszkua asszonyokat korbáccsal engesztelhetni, úgy a délceg testet, mint a diófát, szamárt, engedetlen, szolgát bottal, zablával, sarkantyúval kell jóra hozni.

ha boldogtalan a lélek házassága a testtel 89.

Ha a test nem akar szolgálni, oda vagyon a lélek: mert a test csintalansága a lélek jó igyekezetét meggátolja. Gyakorta van ez a kérdés? honnan vagyon, hogy ez a férfi nem tékozló, hivatalban vagyon, al-

kalmas jövedelmet veszen, mégis sokkal adós, mindenéből szintén kifogy? Közönségesen azt felelik: rossz gazdaasszony a felesége, pompás öltözetekre, cifrás, haszontalan, hívságos alkalmatosságok szerzésére tékozolja javait. Oh, boldogtalan férfi! nem annyira magad, hanem feleséged fogyatkozásáért koldusságra kell jutnod.

Ilyen formán boldogtalan házassága vagyon a léleknek a testtel, mikor a lélek az örökkévaló jók megszerzésében szorgalmatoskodni akar; a gonosz feleség, a test nem akarja, az ebnél inkább gyűlöli a munkát; a henyélést és gyönyörűséget szorgalmatosan keresi; a hívságra, bujaságra kész hajlandósága. Ettől a test társaságától a lélek megvesztegetődik és a gonoszságra a gonosz test után vetemedik.

gyónás által először kitisztuljunk 90.

Hogy a böjtünk hasznos, Isten előtt kedves legyen, arra kell vigyáznunk, hogy a penitencia, gyónás, communio által elsőbben kitisztuljunk, mert aki halálos bűnben vagyon, ha csak kenyérrel, vízzel böjtöl is, jutalmát nem veszi az örök boldogságban. Azért mondja Sz. Pál, ha mindenét szegények közé osztja az ember, ha testét sanyargatja, sőt tűzre adja, sem használ, valamíg Istennek szeretetében s kedvében nem lészen. Azért most böjt kezdetiben bűneitekből kitérjetek, penitenciatartással Istent engeszteljétek, mert nagy gorombaság volna, hogy a gyónást mostantól húsvétra halasztanók, és így 40 napi böjtölésünket, szenvedésünket szántszándékkal akarva haszontalanná tennők.

XIX.

BÖJT MÁSODIk VASÁRNAPRA VALÓ PRÉDIKÁCIÓ

A három hajlékról, melyek miatt sokan kimaradnak az örök életből.

Domine, bonum est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula (Matt. *17,4). Uram, jó nékünk itt lennünk: ha akarod, csináljunk itt három hajlékot.*

valami a nap járása alatt vagyon, hamar múlik 91.

Csudálatosnak látszik, hogy az apostolok fejedelme, Sz. Péter, mennyországról elfeledkezvén, azon kéri Krisztus Urunkat, hogy e földön csináljanak három hajlékot, Krisztusnak egyet, Moysesnek egyet, Illyésnek egyet. Dicsőséges Sz. Péter, nem kívánja Moyses, sem Illyés ez árnyékvilágon, lakóiul letelepedni; eleget lakott Moyses a Sinai hegyén és a pusztában; eleget Illyés is a Kármélus hegyén, már az örökkévaló hegyekre sietnek. Krisztus is In sole posuit tabernaculum suum (Ps. 18,5), a napba helyeztette sátorát, nem akar megtelepedni a Thábor hegyén. De nem tudja vala Szent Péter, mit mondana, azt írja Sz. Lukács evangelista (9,33). Ugyanis nem tudja, mit mond, nem tudja, mit cselekszik, valaki az égen kívül keresi nyugodalmát; mert valami a nap járása alatt vagyon, csak árnyék, hamar múlik. Suis spatiis transibunt universa sub coelo (Préd. 3,1). De bár ne csodáljuk mi Sz. Pétert, kinek lelke a nagy dicsőség gyönyörűségétől s édességétől meggyőzettetvén, Krisztusnak, Moysesnek,

Illyésnek akar vala lakóhelyt készíteni a szent hegyen, magáról elfeledkezvén; inkább csodálkoznak rajtunk az angyalok és minden szentek, hogy magunk örökkévaló lakóhelyéről elfeledkezvén, e földön telepítjük le kívánságunkat; sőt, a világnak, a testnek, az ördögnek vonunk sátort szívünkben.

sokan lelküket ékességétől megfosztják 92.

Az Anyaszentegyháznak mennyország felé indult lelki táborában lévők közül sokan vesznek útjukban, a világon általmentükben, míg a mennyei hegyekre felment második Moyses, Krisztus Jézus késik eljönni. Mert arany fülfüggőjükből borjút öntenek s azt tisztelik. Tudniillik: lelküket ékességétől megfosztják: az Isten áldásival, testi, lelki szép ajándékival gonoszul élnek Teremtőjük bosszúságára s maguk kárhozatjára. Így a hatalmasok, Istentől vett hatalmukkal, az Isten árvái ellen hatalmaskodnak; a gazdagok, Istentől vett javukból az Isten szegényinek szívük óhajtására dőzsölnek; az elmések álnok praktikákra, mások megcsalására fordítják elméjüket, és akikkel az Isten jót tett, bosszúsággal fizettek érte. Halljátok az Isten panaszát: Ego erudivi eos et confortavi brachia eorum, et in me cogitaverunt malitia (Oz. 7,15), Én oktattam őket és megerősítettem az ő karjukat, és gonoszt gondoltak ellenem. Kiért Cadent in gladio (v. 16), az Isten méltó büntetésinek fegyvere által elvesznek, és bé nem mehetnek az ígéret földjére.

Az Úr az ellene zúgolódó népnek megmondá, hogy akik megszámláltattak húsz esztendőtől fogva, mikor kijöttek Aegyptusból, senki közülük bé nem megyen a földre, melyet nékik akart adni, Józsuén és Káleben kívül, hanem (Szám. 14,29,32): E pusztában fognak a ti holttesteitek heverni. Ihon, itt is mennyien maradának el a hűtlenség és pártolás miatt.

Nemde, nem nyilvánvaló példája-e ez a mennyország felé indult Anyaszentegyház lelki táborában következett visszavonásnak, pártolásnak, lelki nagy romlásnak? Mert ha régen a hamis kémek azzal gyalázták az ígéret földjét, hogy Devorat habitatores suos (Szám. 13,32), az utolsó időben is támadának némely emberek, kik az üdvösség útjában keresztül állván a mennybe indult lelkek előtt, a mennyei ígéret földjének Királya felől gonoszul szólanak. Tyrannussá, kegyetlenné tévék, hogy némelyeket, minden cselekedetre való tekintet nélkül, csak maga elszánt akaratából, kirekeszt mennyből, elnyelet pokollal, megemésztet az örök halállal. A mennyei utat is járhatatlannak mondák: a mennyország útja, az isteni parancsolatok megtartása; Krisztus mondása: si vis ad vitam ingredi, serva mandata (Matt. 19, 17), mit ők lehetetlennek mondanak; mi miatt és amikhez hasonlók miatt rút visszavonások támadának a kereszténységben. És ha a hazugok szaván elindult pártos zsidóknak a pusztában emészteték meg holttestük, ezek is okai lőnek, hogy sok mil-

liónyi lelkek kimaradtak mennyországból, és a külső setétségi pusztában holtan hevernek a második halálban.

XX.

BÖJT III. VASÁRNAPRA VALÓ PRÉDIKÁCIÓ

A töredelmes penitencitartásról.
Erat Jesus ejiciens daemonium, et illud erat mutum (Luc. *II, 14*). *Jézus ördögöt űz vala ki, és az néma vala.*

óh, áldott penitencia! 94.

Óh, vajha értenétek, keresztények, mily nagy haszna légyen a töredelmes szívből származott penitenciának! Ha a bűn által ördög rabjai voltunk (2 Tim. 2,26), a penitenciatartás által Isten országának, az örök életnek örökösi lehetünk (Jak. 2,5). Ha a bűn által ördög fiai voltunk (Ján. 8,44), a penitenciatartás által Isten fogadott fiai lehetünk (Róm. 8,15). Ha a bűn által szívünk pokolbéli sárkánynak barlangja volt, a penitenciatartás által a Sz. Lélek templomi lehetünk (1 Kor. 3,16; 6,19). Óh, áldott penitencia! fogoly lelkek szabadítója; bűnös szívek tisztítója, ki a sárkányok barlangjából (az undok szívekből) a Sz. Lélek templomát építed, hogy ahol azelőtt ördögök dühösködtek, mennyei angyalok lakoznának, sőt, ő maga, a felséges Isten oda költöznék és ott lakoznék (Ján. 14,23).

Kelj fel, óh, elesett bűnös lélek; kelj fel sietséggel bűneidnek rútságából; verekedjél ki gonoszságodnak örvényiből; feselj ki régi istentelenségidnek hináriból, az üdvösséges penitencia által. Mert ezáltal evezhetsz ki a veszedelemnek örvényiből az üdvösségnek partjára (Ez. 33,14-16). Ez csendesíti meg az isteni haragnak háború szelét. Ez tisztította ki Dávidot a bűnnek rútságából; ez törlötte le Sz. Péterről a Krisztus tagadást; a tékozló fiúnak és bűnös Magdolnának tisztátalanságát ez mosogatta meg és ezáltal jutottak Krisztus országába. Mert a penitencia üdvösségnek kulcsa, mellyel a pokol kapuja beszegeztetik és a mennyország megnyittatik (Mt. 16,19).

gyónás által vigyázz egyetlen lelkedre 96.

Ha a penitenciának Jordánában megmosódol, olyanná lészen a te lelked, mint a kis gyermeké, és igen hasonlatos lészen az ártatlanságnak tisztaságához és szépségéhez, mely az ártatlansággal mindenkor együtt vagyon.

Tudja jól ezt a gonosz néma ördög, azért dugja bé sokaknak száját a gyónásban bolond szeméremmel, hogy nyavalyájukat ki ne mondják. Noha bizony jobb volna örök titok pecsétje alatt egy ember előtt kiokádni a gyalázatot, úgyhogy soha azután szemünkre ne térjen, hogysem az ítélet napján egész világ előtt kitutódni, örök kárhozatunkra és gyaláza-

tunkra. Ha ittál volna, amit gyomrod nem szenvedhetne, ha ki nem veted, meg kell halnod tőle, ha pedig kihányod, megkönnyebbülsz utána. Ha a körülállóktól és reád nézőktől való szemérmedből nem akarnád kivetni a mérget, vajon nem esztelenül cselekednél-e? Mentől nagyobb esztelenség, hogy a kárhozat mérgét, melyet a bűnnek gyönyörűségével benyeltél, gyónás által szégyenled kiokádni. A néma ördögöt nem akarod kivetni, kivet bizony tégedet Isten a külső sötétségre, ha inkább akarsz ördögöt, hogysem Istent magadban tartani. Azért vigyázz egyetlenegy lelkedre; gondold meg, hogy a te lelkednek szerelméért az Isten Fia magát halálra adta (Ján. 3,16), s te ily halálos ellensége vagy lelkednek.

Az Isten Fia a te lelkedet eljegyzette magának örök mátkaságra (Oz. 2,21), s te azt ejted örökkévaló rabságra? Mit használsz azért, oh, ember, a bűnnel? A bűnnel ezt hozod lelkedre: a te lelkednek örök élet csendességében kellett volna gyönyörködni, de te miattad örök halál fojtogatásában fog gyötrődni. A te lelkednek mennyország fényes csillagának kellett volna lenni, de te miattad pokol üszögévé kelletik lenni. A te lelkednek Egek lakosává kellett volna lenni (Róm. 8,17; Eph. 2,19), de te miattad az elveszett lelkek számkivetett társa fog lenni. A te lelkednek angyali karokból kellett volna az Istent dicsérni, de te miattad pokol mélységéből fogja őtet átkozni (Jel. 16,11).

a szívünket gyakran tisztogassuk 97.

Keresztények, ha testünket gyakran tisztába öltöztetjük, ha szemünkben egy porocskát nem szenvedhetünk; ha házunkat mindennap kiseperjük: mentől inkább illendő, hogy a Szentlélek templomát, a mi szívünket (mert annak nevezi Szent Pál a híveket, 1 Kor. 3,16; 6,19), gyakran tisztogassuk a töredelmes penitenciának seprőjével. Amint Sz. Dávid is mondja maga felől, hogy scopebam spiritum meum (Ps. 76), megsöprögette az ő lelkét. És a Szentlélek templomát ne változtassuk sárkányok barlangjává. Hiszen jobb, hogy Isten, mintsem ördög lakozzék lelkünkben, ha azt akarjuk, hogy a más világon is nem ördögökkel, hanem mennyei angyalokkal és Istennel lehessen örök lakásunk.

XXI.

BÖJT NEGYEDIK VASÁRNAPRA VALÓ PRÉDIKÁCIÓ

Krisztus Urunk Szent Testének az Oltáriszentségben valóságos jelenvoltáról.

*Accepit ergo Jesus panes, et cum gratias egisset, distribuit discumbentibus (*Jn. *6,11). Vévén azért Jézus a kenyereket, és mikor hálákat adott volna, elosztá a letelepedetteknek.*

ő maga mennyből
e földre leszállván hoza eledelt 98.

Fogá az angyal Habakukot, és elvitte őt üstökön fogva Babylonba, a verem felett letévén az ő lelké-

nek sebességével, ahol kiálta Habakuk, mondván: Dániel, Istennek szolgája, vedd el az ebédet, melyet néked az Isten küldött. Felkálta Dániel: Megemlékeztél rólam, oh, én édes Istenem, el nem hagytad a téged szeretőket. Habakuk ura, Jézus is ebédet készített vala mennyben az ő aratóinak (így nevezi ő maga az angyalokat, Mt. 13,39), kik ama közönséges nagy aratásnak idején e világot béaratják, a jókat a mennyei csűrbe, a gonoszokat kévékbe kötvén az örök tűzre. De látván a világ Babylonjának fogságában eléhezett emberi nemzetet, megemlékezik régi irgalmasságáról, és nem angyaltól külde ennünk, hanem ő maga mennyből e földre leszállván hoza eledelt elszakaszkodott lelkünk vastagítására, Panem Angelorum. Ez a Kenyér, aki az égből szállott alá. A Kenyér, melyet én adok, az én Testem a világ váltságáért: vegyétek, és egyétek, ez az én Testem.

a maga testével, vérével neveli fiait 99.

Akik édes Üdvözítőnket földön jártában látták, kisdedségében polyákba bekötve jászolban, vagy az anyja ölében tartatni, nevekedésiben mezítelen lábbal, süveg nélkül e világban járni, kiváltképpen kínszenvedése és halála idején, vajon az érzékek és emberi ítéletek szerint elhiheték-e, hogy ő a mennynek, földnek teremtője? Hogy az a halhatatlan és örökké uralkodó Isten, aki latrok között megfeszíttetett? Még is így kellett ezt hinni, és az Úr Istennek végthetetlen szeretete ebben leginkább ismértetett. Úgy a Sacramentumban való jelenlétivel is ismérteti

Krisztus az ő nagy szeretetét, mivel más dajkára nem bízá, hanem a maga testivel, vérével neveli fiait. Nem cselekszi, mint egyéb pásztorok, kik a juhok tejével táplálják magukat, hanem a juhokat maga testével táplálja.

Krisztus teste valóságosan osztogattatik 100.

Sem dísztelen, sem illetlen nem volt a kenyér színe alá helyeztetni a testet, mely a szeplőtelen Szűz méhiben kilenc hónapig hordoztatott, és a keresztfára függesztetett. Mindazáltal az emberi okoskodást elhagyván, az Isten szavából kell megbizonyosodni; fundamentomul kell pedig azt venni, hogy amint Krisztus szerzette és rendelte a végvacsorán ezt a Sacramentumot, aszerint vagyon most is Krisztus teste a Sacramentumban, mert Krisztus Urunk azt parancsolta, hogy az apostolok azt cselekedjék, amit ő cselekedett az utolsó vacsorán: hoc facite (Lk. 22,19), ezt cselekedjétek. Azért, ha Krisztus teste valóságosan jelen volt és az apostoloknak adatott a végvacsorán, következik, hogy most is a Sacramentum szolgáltatásában valóságosan osztogattatik.

Krisztus az égből szállott le 101.

Nem puszta kenyér szállott le mennyégből, tehát valóságos szent testét adta a végvacsorán. Hogy pedig Krisztus az égből szállott le istenségére nézve, ezt minden igaz keresztyén ember vallja, mert az Ige testté lőn. Azt vallják a Credoban is, hogy leszállott mennyből, a Szentlélektől fogantatott, Bol-

dogságos Szűztől született. Emberségére nézve is mondhatjuk, hogy mennyből szállott le eredetére nézve, mert nem embertől nemzetett, mint más emberek, hanem a Szentlélektől, amint ugyanazon Credoban valljuk: Ki fogantaték Szentlélektől. Ezzel biztatá a Boldogságos Szűzet, midőn azt mondaná: Miképpen lészen ez? A Szentlélek száll terád, és a Felségesnek ereje megárnyékoz téged.

Mivel azért Krisztus emberségére és testére nézve is a Szentlélektől fogantatott, mondhatjuk, hogy arra nézve is mennyből szállott le, és ezt a mennyből leszállott kenyeret, szent testét adta a végvacsorán; nem más puszta kenyeret, ki mennyekből le nem szállott. Mert édes Üdvözítőnk azt adta az apostoloknak, ami a keresztre volt menendő: Aki tiérettetek adatik; de a keresztre Üdvözítőnk teste volt menendő: Az én testem, mely tiérettetek adatik (Lk. 22,19), tehát valóságos szent testét adta.

aki méltatlanul veszi, ítéletet eszik magának 102.

Szent Pál két dolgot említ arról (1 Kor. 11,27), aki méltatlan veszi a szent Sacramentumot. Egyiket, hogy oly vétkes, mint a Krisztus testének árulója, öldöklője, vérontója, gyilkosa: reus corporis et sanguinis Domini. Másikát, hogy aki méltatlan veszi, ítéletet eszik magának meg nem böcsülvén a Krisztus testét.

Ezekből ilyen bizonyság kerekedik: aki csak csupa kenyeret vagy bort készületlen vagy méltatlan veszen, sem a Krisztus teste s vére árulója nem

lészen, sem ítéletet, kárhozatot nem hoz lelkére; de aki készületlen, méltatlan veszi a Sacramentumot, árulója a Krisztus testének és kárhozatot érdemel, tehát aki méltatlan veszi a Sacramentumot, nem csupa kenyeret, jelt, bélyeget vészen; azért nem kenyér s bor a Sacramentum, hanem a Krisztusnak szent teste s vére. Mert Szent Pál nem azt mondja, hogy reus erit signorum corporis Domini, hogy a Krisztus testének jele ellen vét, hanem reus erit corporis, az ő teste ellen; annak árulója, gyilkosa lészen. Aki valakinek képét elvagdalta, nem mondhatjuk felőle azt, hogy reus est homicidii, hogy azt az embert megölte, annak gyilkosa.

minden áldozati liturgia Krisztus valóságos jelenlétét tanítja 103.

Véghetetlen dolog volna mind leírni a szentek mondásit, melyek Krisztus testének valóságos jelenlétét a Sacramentumban tanították; minden Liturgiában ezt feltalálni (ezen néven neveztettek régen a szentmiseáldozatok). Szent Péter apostol Liturgiájában, vagy szentmiseáldozatjában ilyen imádsága vagyon a papnak: Uram, mi Istenünk, aki magadat a világ életéért feláldoztad, tekints mireánk és erre a kenyérre és pohárra, s változtasd a te makula nélkül való testeddé és drága véreddé. Nagyobb Szent Jakab Liturgiájában: Akik Krisztusnak drága szent testében s drága szent vérében részesültünk, hálákat adunk. Kisebb Szent Jakab Liturgiájában: Hálákat adunk Néked, Krisztus, mi Istenünk, hogy méltóztattál bennünket részessé tenni a te szent tes-

tedben és véredben. Szent Máté Liturgiájában: Uram, a te tisztaságos testednek és vérednek vétele által nyújtsd ki a te áldomásoddal teljes láthatatlan jobb kezedet, s áldj meg mindnyájunkat.

Isten szavának mindenható ereje 104.

De talán mégsem érted, mint változhatik a kenyér Krisztus testévé? Két csudálatos dologról emlékezzél, s könnyen elhiszed. Mert hogy az Isten halandó, a kínok alá vettetett testbe rejtezett sokkal nagyobb dolog annál, hogy a kenyér és bor színének superlatjával bevonta, és eltitkolta szent testét, avégre, hogy iszonyodás nélkül élhessünk véle. Ennek felette, ha Boldog Asszony vérét Krisztus testévé építhette a Szentlélek, könnyű elhinned, hogy a kenyeret Krisztus testévé teheti. Mikor Krisztus Urunk a földön jártában megette a kenyeret, és a bort megitta, a természet erejével maga testévé s vérévé változtatta; kevés idő alatt a természet végbe vihette, hogy a kenyér és bor Krisztus teste s vére lenne. Micsoda balgatagság tehát azt állítani, hogy az Isten szavának mindenható ereje azt egy szempillantásban végbe nem viheti, amit mindennap cselekedett a természet.

ne szabjuk a természet erejéhez Isten szavát 105.

Nem nehéz az Istennek egy természetet, állatot mássá változtatni, kit az ördög is megvalla, mikor azzal kíváná, hogy istenségét mutassa Krisztus, hogy a követ kenyérré változtassa; kiből megtetszik, hogy

az ördögnél kevesebb hitűek, akik ezt a változtatást lehetetlennek ítélik.

Több bizonyságokat is könnyű volna eléhozni, de akinek ez nem elég, haszontalan annak az igazságot hirdetni, mert igaz Szent Ágoston mondása: aki valamely hamisságot eltökéllett magában, akármit mondjon a Szentírás, ő azt mind másra magyarázza.

Ládd-é, mennyi keringő csavargásokban szokott habozni az emberi vélekedés, mikor a természetnek erejéhez akarja szabni az Isten szavát.

alázatossággal járulj Krisztus szent testéhez 106.

Mi pedig, keresztyének, kik a mi édes Üdvözítőnk szent szavaiban nem kételkedünk, hanem hiszszük s valljuk, hogy az Oltáriszentségben valóságos tulajdon szent testét, vérét vesszük Krisztus Urunknak, mikor az Úr vételéhez akarunk járulni, gondoljuk meg jól, hogy opus grande est, neque enim homini paratur habitatio, sed Deo (1 Krón. 29,2), nagy dolog, amihez kezdünk, nem embernek, hanem Istennek készítünk szállást magunkban. Azért a bűnnek szemetét és rútságát kiseperjük s kitisztítsuk lelkünkből az igaz penitencia, gyónás által.

Ha azt akarod, hogy lelkedben lakjék Isten, úgy meg kell tisztítanod, hogy semmi rútság benne ne maradjon, azután nagy alázatossággal és böcsülettel járulj a Krisztus szent testéhez. Mondjad Szent Erzsébet asszonnyal: Unde hoc mihi? honnan érdemlettem, Uram, tőled, hogy személyed szerint hozzám jöjj, és meglátogass? Domine, non sum dignus

(Mt. 8,8), Uram, bizony nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem parancsolj szent igéddel, s meggyógyul az én bűnös lelkem. És így nagy alázatossággal részesüljünk sz. testében, hogy ennek az ételnek ereje által az Isten hegyére, az örök boldogságra juthassunk, melyre segéljen meg mindnyájunkat az Atya, Fiú és Sz. Lélek Isten. Amen.

XXII.

BÖJT ÖTÖDIK VASÁRNAPRA VALÓ PRÉDIKÁCIÓ

Mely nagy hasznai legyenek az Isten igéje hallgatásának.

Qui ex Deo est, verba Dei audit (Joannis *8,47*). *Aki az Istentől vagyon, az Isten igéjét hallgatja.*

az isteni kegyelemszék elé borulva 107.

Oh, magát érettünk megalázó édes Teremtőnk! nékünk kellene esedeznünk, kegyelmet kérnünk, s Te jársz miutánunk. Nincs reménység üdvözülésébe, valaki füle mellett bocsátja el Teremtőjének ily keserves, ily szánakodó szavait. Mert, qui ex Deo est, verba Dei audit. Aki Istennek választott fia, leánya, ha annál távulbb esett is mennyországtól, ha annál nagyobb bűnökbe merült is, de hallván Urának, Istenének szózatját, sok szép ígéretét, maga mentegetésit, fogadástételit, hogy soha szemére nem veti cselekedeteit, csak jöjjön vissza, meglágyul a szíve, megindul a lelke, és (Zsid. 4,16) az ő isteni kegye-

lemszéke eleibe jutván, leborulva követi cselekedeteiről, mondván a tékozló fiúval: Atyám, vétettem az Ég ellen és Te ellened, már nem vagyok méltó, hogy fiadnak hivattassam (Lk. 15).

Isten különböző módokon téríti vissza elidegenedett fiait 108.

Meg sem tudja gondolni az emberi elme, mennyi különb-különbféle utat, módot keresett fel az Isten, miképpen hozhassa vissza magához a bűn által tőle elidegenedett fiait. Némelyeknek lelkiismeretüket illeti és ugyan szívükre teszi kezét; azt jelentik ama szók: Ímé, az ajtó előtt állok és zörgetek (Jel. 3,20). Némelyeket a világi gondoktól és szorgalmatosságoktól elszakasztván beszél vélek sz. sugallási által; azt jelentik ama szók: A pusztába viszem őt és a szívéhez szólok (Oz. 2,16). Némelyeket sok jótéteményivel és bő áldomásival édesget magához; azt tészik ama szók: In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis (Oz. 11,4). Némelyeket betegséggel, kárvallással, egyéb ostorival hajt magához; azt tészik ama szók: Tövisekkel bérekesztem a te utadat (Oz. 2,8), és a bűnben előbb nem bocsátja, látván, hogy némelyek csak egy lépésnyire vannak az örök mélységtől. Némelyeket oly nagy szükségre juttat, hogy a külső-belső szorongatások miatt ugyan kényszeríttetnek megtérni; azt tészik ama szók: Kényszerítsd béjönni (Lk. 14,23). Némelyeket a földnek külső határiról térít meg; azt tészik ama szók: Tehozzád jőnek a pogányok a földnek utolsó határiról; egybegyűjtöm őket a földnek határiról (Jer. 16,

19; 31,8). Némelyeket szinte a pokol kapujából ránt vissza, amint maga felől mondja Sz. Dávid: Ha az Úr meg nem segített volna engem, szinte pokolra szállott volna a lelkem, de te, édes Istenem, a földnek mélységéből ismét visszahoztál engem. Visszahozta, mert hallván Istenének szavát, szaváról megismeré Teremtőjét, és hozzája sietett. Aki Istené, Isten szavait hallgatja.

Szólj, Uram, hallja a te szolgád 109.

A mi édes Üdvözítőnknek tőle idegenkedő, tőle szaladó bűnös fiai után való kiáltozásáról jövendölvén Izaiás próféta (30,21), így szól az emberi nemzetnek: A te füleid meghallják a teutánad kiáltónak szavát. Úgy vagyon, Istennek kedves profétája, mert meghallottuk a mi érettünk jött Jézusunk világban kiáltozását. Hallották az eltévelyedettek, és a mennyei útba igazodtak. Hallották a bűnben elmerültek, és a mélységből hozzá kiáltottak. Hallották a halottak, és koporsójukból kijöttek. Mert: Qui ex Deo est, verba Dei audit, Aki Istentől vagyon, és az Istent Istenének ismeri, szavát meghallja, intésit megfogadja, és azt mondja Sámuellel: Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád. Melyek mikor meglésznek, az Isten igéjének csudálatos ereje az egész embert jobbá változtatja. Azért nincs oly keményedett s bűnbe merült ember, kit az Isten igéjének kétélű pallosa (Zsid. 4,12) és erős pörölye meg nem tör és penitenciára nem lágyít. Nincs oly hideg szív, melyet isteni szeretetre nem gerjeszt, ha figyelmetes elmélkedést fordít annak hallására. Nincs olyan

erősen világhoz ragadott kívánság, mely a földet javaival együtt meg nem utálja, és mennyei jókra ne vágyódjék, ha az Isten igéjét mélyen elméjében fontolja s szívébe oltja. Nincs oly ügyefogyott állapot, oly szomorúság és inség, melyben erőt és örömet nem nyert az Isten igéjének szíves hallgatása.

Isten igéje a lélek tüköre 110.

Az Isten igéje a léleknek tüköre, melyben minden jóságos cselekedetet s minden vétket, a léleknek minden ékességit és minden éktelenségét látjuk; abból ismerjük meg, hogy Isten mi végre teremtett; abból látjuk meg, hogy mit kell e földön keresnünk; abból tudjuk meg, hová kell holtunk után menni; abból tanuljuk meg, mint kell Istennek kedveskedni, mint kell a világ csalárdságát és az ördög incselkedésit elkerülni; minémű büntetések várják a gonoszokat, mely nagy dicsőséggel boldogíttatnak az igazak; mint kell Istenünkhöz ájtatossággal, felebarátunkhoz igazsággal, magunkhoz mértékletességgel életünket rendelni.

Krisztus teste és Krisztus igéje 111.

Az isteni igének felséges voltát csudálatos igékkel magasztalja Sz. Ágoston, halljátok maga tulajdon szavát: Kérlek titeket, Atyámfiai, mondjátok meg nékem, mi láttatik néktek nagyobbnak, a Krisztus teste-e? vagy a Krisztus igéje? Ha igazán akartok felelni, azt kell mondanotok, hogy nem kisebb az Isten igéje, mint a Krisztus teste. És azért, mely

szorgalmatossággal reá vigyáztok, mikor a Krisztus teste nékünk szolgáltatik, hogy semmi abból a földre ne essék, olyan szorgalmatosan reá vigyázzunk, hogy az Úr igéje, mely nékünk hirdettetik, midőn mást gondolunk vagy szólunk, a tiszta szívből el ne vesszen. Mert nem kevésbé vétkes lészen, aki az Isten igéjét henyélve hallgatja, mint aki a Krisztus testét henyélésével a földre esni megengedi, mert: Qui ex Deo est, verbum Dei audit, aki Istentől vagyon, az Isten igéjét meghallgatja.

a prédikációból valamit vígy házad népének 112.

Erre int Aranyszájú Szent János (Hom. 6. ad Pop. Antiochenum): Amint aki a réten általmégyen, virágot vészen, és aki a kertben járkál, gyűmölcsöt szed, és aki a vendégségből felkél, maradékokat viszen fiacskáinak, így a prédikációból valamit vígy házad népének, s akik jelen voltak, kérdezd meg, a prédikációból mit tanultak? Igen ájtatosan cselekesznek némely istenfélő emberek, akik gyermekeiknek enni vagy inni addig nem engednek, míg a prédikációból valamit elő nem beszélnek, mert minderről el nem feledkeznek s mind másszor az Isten igéjére jobban reá figyelmeznek.

aki prédikál,
csak kosara a mennyei magvetőnek 113.

Ne nézz arra balítélettel, ki áll a prédikálószékben, hanem ki képét viseli, legatione enim fungimur pro Christo (2 Kor. 5,20), Krisztus követői va-

gyunk, úgy mond Sz. Pál. Ne vizsgáld életét, cselekedeteit, magaviseletét, hanem a beszédét, mely eszközül lelkednek szolgál. Mert aki prédikál, amint Sz. Ágoston maga felől mondja, csak kosara, edénye a mennyei Magvetőnek, Krisztus Jézusnak. Ő Sz. Felsége önti az igaz hitben való lelki tanítókba azt, amit a hallgatók közibe hintenek. Azért a kosárra nézve, meg nem kell utálni magát édes Megváltónkat és az ő megbecsülhetetlen drága igéjét. Mert, aki az Istentől vagyon, az Isten szavát hallgatja. Aki azért hasznosan és illendő becsülettel akarja hallgatni az Isten igéjét, ne vigyázzon arra, ki mondja, minémű mesterséggel, mily bölcsen, minémű szokatlan és ritkán hallott mély értelmekkel feszegeti az Isten szavát; ne kapdosson az árnyékon, hanem a valósághoz nyúljon. Arra figyelmezzen, ami üdvösséges; annak elmélkedésével szüntelen izgassa lelkét, isteni szeretetre ébressze akaratát, bűneinek siralmára, életének jobbítására; és a prédikáció közben sokszor Istenhez emelje gondolatát és kérje, hogy szívébe oltsa azt az igazságot, melyet hall, hogy azt cselekedettel beteljesíthesse.

Istentől született, ki Isten igéjét hallgatja 114.

Szerencsés és boldog lélek az, aki az isteni sugárlásnak zengésit bevészi. Mert azt mondja édes Üdvözítőnk, hogy az Istentől való, azaz, Istentől született és Isten fia, valaki az Isten igéjét hallgatja. Miképpen azért, ha együtt sok gyermeket látunk, és nem tudjuk, ki ki fia; azonban egy ember kiáltja fiát: aki erre a szóra megindul, tudjuk, hogy az a fia.

Úgy, akiben az Isten szava foganatos, tudhatjuk (amennyire szabad embernek e földön tudni), hogy Isten fia.

Azt írja Sz. János, hogy a Felséges Úr Isten hatalmat adott az embernek, hogy fia légyen az Istennek, az életnek pedig örököse (Jn. 1), de minemű embernek? vagyis, mi formán, módon? Maga megfelel, azt mondja: azoknak, akik az ő nevében hisznek, a hit pedig hallásból vagyon, a hallás az Isten igéje által. Azért ebből az következik: ha az Isten igéjét hallják, úgy hisznek; ha hisznek, Isten fiai lésznek és a mennyei boldogságnak örökösi. Tehát az Isten igéje által adatik mód és hatalom az embereknek, hogy Istennek elválasztott fiai és az örök életnek örökösi lehessenek.

az Isten igéje orvosság 115.

Ezt bizonyítja Sz. Gergely Pápa, ekképpen szólván: Az örök veszedelemnek nincs annál bizonyosabb jele, mint ha valaki nem örömest hallja az Isten igéjét. Nem is csudálom, mert amint édes Üdvözítőnk mondja, az ilyen ördögszülétől származik. Mikor a doktorok valamely betegnek erős orvosságot adnak, ha meg nem indítja bélit, meg nem háborítja gyomrát, hanem csak haszontalanul benne reked, tudjuk, hogy halálos a betegség, nem lévén a természet melegséginek annyi ereje, hogy az orvosságot megindíthassa. Ezen formán, ha ki az Isten igéjének orvosságát veszi és meg nem indul a penitenciára, halálos jel.

Sz. Ágoston hasonlóknak mondja az ilyeneket az álomból felserkenni akarókhoz kik mindazáltal az álomnak mélységétől meggyőzetvén visszamerülnek, és amint senki nincs, aki mindenkor akarna aludni, mivel mindenek értelmes itélete szerint jobb vigyázni; mindazáltal gyakorta elhalasztja az ember az álmát kikergetni, mikor nehéz lankadtság vagyon a tagokban, és az már visszatetszvén örömesben ez vétetik, noha eljött ideje a felkelésnek. Úgy a régi bűnös emberek, hallván az Isten igéjét, bizonyosan tartják jelnek lenni az isteni szeretethez ragaszkodni, hogysem bűnben maradni s a magok kívánságának engedni; de amaz tetszik, ez győzedelmeskedik. Felkelni a vétekből az időt ismerik, da a lankadtság nehézségitől, melytől tartóztatnak, a szokott vétkekre visszarohannak.

Serkenjetek fel tehát bűnnek álmától elnyomattatott, bűnhöz szokott, bűnben megátalkodott kemény szívű emberek, ne aludjátok el üdvösségtek idejét, szaggassátok el a bűn kötelét, az ördög hálóját, a gonosz szokásnak cérnáját, melytől tartóztattok; azaz minden alkalmatosságot, mely miatt a bűnre visszatántorodtok, teljességgel eltávoztassátok, s a jó cselekedeteknek új szokásával a régit kiirtsátok, s lelketeket az ördög fogságából felszabadítsátok. Mert amint Szent Basilius erről szól: Amint a testnek régi betegségi nem különben hanem hosszú és kemény orvoslással gyógyíttatnak meg: így a régi, megrögzött vétkek hosszú békességes tűréssel, szünetlen való imádsággal és a léleknek kemény igyekezetével szükség, hogy orvosoltassanak.

XXIII.

VIRÁGVASÁRNAPRA VALÓ PRÉDIKÁCIÓ

Üdvözítőnk Jeruzsálembe szamáron menetelekor való alázatos magaviseléséről.

Dicite filiae Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansvetus sedens super asinam, et pullum filium subiugalis (Mt. *21,5). Mondjátok a Sion leányának: Íme, a te Királyod jő néked szelíden ülvén nöstény szamáron, teherviselő szamár vemhén.*

Jézus a megkötött emberi nemzetet felszabadítá **117.**

Ez a megköttetett vemhes szamár, akinek eloldására és magához hozatására küldé Krisztus Urunk az apostolokat, a Szentírást magyarázó Doktorok egyenlő értelme szerint, példázta az emberi nemzetet, aki Ádámban az ő méltóságát és lelkére nyomott isteni hasonlatosságának szép képét elvesztvén, a barmokhoz hasonlóvá lőn, amint mondja Sz. Dávid: Az ember, mikor tisztességben volna, nem vette eszébe magát, az oktalan barmokhoz hasonlíttatott és hasonló lett azokhoz (Zsolt. 48,21)... Ily nyomorúságra jutván azért az idegen világ pusztájára kiverettetett emberi nemzet, elfogá a sátán, megkötözé lelkében, testében, érzékenységiben, és az ő kastélyában, e siralom völgyében, kedve szerint, amire akarja, arra fordítja vala, amint az ördög foglyairól mondja Sz. Pál: A quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem (2 Tim. 2,26).

Ezt az emberi nemzetnek ördög fogságára való jutását több különb-különbféle példákban terjeszti

előnkbe a Sz. Írás. Sz. Máté (21,2) megkötött vemhes szamár képében írja le. Kiről régen így kérdezkedik vala az Isten Sz. Jóbtól, a forgószélből megszólítván őt (Jól, 39 5): Kicsoda bocsátotta szabadon a vadszamárt és az ő kötelét ki oldotta el? Felséges Atya Isten, a te Sz. Fiad, Jézus, az, ki a szamár módjára megkötött emberi nemzet fogságának kötelét felszabadítá, és magához szelídíté, rajta járván és könnyű terhéhez szoktatván.

Isten Báránya a mi bűnbakunk 118.

Az Isten ő Sz. Felsége, ki a bűnösöknek életét, nem halálát kívánja (Ez. 33), egyenlő igazságú és irgalmasságú lévén maga természetiben, igazsága keménységét irgalmassága cselekedetivel szokta enyhíteni. Annak okáért, mikor az ő ellene vétetteknek igazsága szerint egyáltalában el kellene veszniök, irgalmasságával veszi elejit. Azt parancsolá az Isten Moysesnek (Móz. 3,16), mondja meg a főpapnak, Áronnak, hogy az Izrael fiainak egész sokaságától vegyen két bakot a bűnért, és azokat állassa az Úr elejibe, sorsot vetvén mind a kettőre, egyet az Úrért és mást a kibocsátandó bakért. Amelyikre az Úr sorsa esik, áldozza meg azt a bűnért, amelyre pedig a kibocsátandó baké esik, állassa ezt elevenen az Úr elejibe, és mind a két kezét annak fejére tévén, vallja meg az Izrael fiainak minden hamisságukat és bűnüket, melyekkel annak fejét átkozván, küldje ki elrendeltetett embertől a pusztába, és elviszi a bak minden hamisságukat a puszta földre. Által értitek, mit jelentett ezzel a Felséges Isten? Nagyot

vétett vala Teremtője ellen az emberi nemzet; igazsága szerint el kell vala vesznünk, de, könyörülvén rajtunk, irgalmasságával vévé elejit. Sorsot vete mennyben kilencvenkilenc juhai között az örök Atya, kinek kellessék feláldoztatni a világ bűneiért. A sors ilyen vala: Kit külgyek el, és ki megyen el közülünk (Iz. 6,8)? Sem arkangyalra, sem kerubimra, sem szerafimra, a sok ezer angyal közül egyre is nem esék a sors, hanem mind a feláldoztatásnak, mind a pusztába kibocsátásnak sorsa amaz örökkévaló dicsőült helyeken járó Isten Bárányára esék.

Vévé az örök Atya ezt az ártatlan Bárányt, és úgy cselekedék véle mint Áron, ki a pusztába kibocsátandó baknak fejére reá tévén mindkét kezét, megvallja vala az Izrael fiainak minden hamisságukat, és azokkal megátkozván a bakot, kibocsátá a pusztába, ki elvitte Izraelnek vétkét a puszta földre. Úgy az örök Atya is, az ártatlan Bárány Jézusra tévén kezét, reá raká mind a világ bűneit: Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrorum (Iz. 53,6), és átokká tévén érettünk, Factus pro nobis maledictus, kibocsátá a világ nagy pusztájába, és elvitte a világ bűnét a puszta földre, minket megszabadítván az átoktól.

szenvedése által jutunk a világosságra 119.

Názárethben fogantatott, abban a Virág nevű városban mert (Én. 2,1) virágok virága. Betlehemben született, mely annyit tészen, mint Domus Panis, kenyérnek háza, jelentvén, hogy ő az angyalok kenyere és lelkek eledele. Jeruzsálemben szenvedett, kinek

neve Visio Pacis, békesség látását tészi. Azért, mivel békességszerzésért jött vala, békesség látása nevű helyen akarta az Istent, Eget és a világot egybebékéltetni; nem is benn a városban, hanem a kapun kívül akarta életét letenni, jelentvén, hogy a menynyei Sz. Városon kívül valókért, a Paradicsomból kibujdosott, világ mezein elszéledtekért hal meg. 2do. Mert a szenvedése erejének az egész világra el kellett hatni, azért a föld közepén akart szenvedni (Zsolt. 73), ahol volt Jeruzsálem. 3-io, hogy nagyobb szégyennel, pirulással szenvedjen a királyi városban, az Ünnepnapra gyülekezett sokaság láttára.

Az esztendőnek nem akármelyik részében, hanem a mindeneket örvendeztető tavasznak idején váltotta meg a világot, aminthogy tavasszal is teremtette volt. És akkor a nap hosszabbulni és az éj rövidülni kezd, mert az ő szenvedése által juottunk a setétségből a világosságra.

Jézus a kevélység lángját oltogatta 120.

A mi Királyunk, a közbenjáró Krisztus Jézus, mivel azért jött e világra, hogy sebeinket bekötvén betegségeinket meggyógyítaná, és az első méreg ellen győzedelmes orvosságot csinálna: nemcsak tanításával, hanem hatalmas példájával teljes életében, minden külső pompától és világi dicsőségtől idegen lévén, születésétől fogva utolsó órájáig alázatos magaviselésével a kevélység lángját oltogatta.

Mikor elsőben a világra jöve, atyafiai s vér szerint való rokonsági között szállást nem találá, hanem házból kirekesztetvén istállóban születék, já-

szolyban pólyáltaték. Azután, mintha őbenne valami megvető volna, körülmetélteték; a penitenciatartó bűnösök között Jánostól megkereszteltelteték; élete folyásában opprobrium hominum et abiectio plebis (Zsolt. 21,7), emberek sepreje és csúfja volt. Mennyiszer csúfolták, hogy faber (Mk. 6.3), asztalos, paraszt, mintha Isten előtt nagyobb tekintet volna a testi nemességre, hogysem a szent életre. Mennyiszer neveték, csúfolták, tréfálták tanítását, mintha bolondságot mondana. Mennyiszer mily nagy bűnökkel vádolták őt; néha latrokkal társalkodónak, dobzódónak, boriszáknak nevezték; néha Istent káromló volt a neve; néha azt mondották, hogy ördöggel vagyon szövetsége, kinek erejével cselekszik mindeneket. Mindezeket desiderio desideravit (Luk. 22,15), kívánva szenvedte.

a világi uraság színes nyomorúság 121.

Vajha eszükbe vennék az emberek, hogy a világi uraság speciosa miseria, színes nyomorúság. Vajha értenék, hogy a földi méltóságok és nagy állapotok békók, láncok, akadályok, melyekkel örök veszedelemre vonatnak az emberek. Bezzeg, senki ezekért üstököt nem vonna, senki ezeken nem kapna; sőt, nehéz volna az üres csészékbe embert találni. Mert felette nagy veszedelmek vannak e világi dicsőségekben, méltóságokban, tettetett boldog állapotokban. Sokan úgy járnak, mint Dávid, ki szent és tökéletes volt alacsony rendiben, parázna és gyilkos lett királyságában. Oly ártatlan volt Saul, mikor királlyá választaték, mint egy esztendős gyermek; azután

mennyi gonoszságba esék, ki győzné számlálni? Nincs száma azoknak, kik hasonlóképpen jártak. Mire nézve a világon való életet így feddi Szent Ágoston: Oh, élet! amely annyi számtalant csalsz meg! Menynyit hitegettél magadhoz? Mennyit vakítottál meg? Ki, midőn szaladsz, semmi sem vagy; midőn láttatol, árnyék vagy; édes a bolondoknak, keserű a bölcseknek; aki téged szeret, még meg nem ismert; akik téged megvetnek, azok ismernek téged.

a halál a pompát egy kevés sárrá teszi 122.

Miképpen a mennydörgésben látjuk, hogy az esős fellegek egybegyűlnek, nagy dörgések lésznek, és az emberek a mezőkről s utcákról futva haza sietnek; de kevés ideig esvén az eső, az ég felderül, és mindannyi dörgésből egy kevés sár marad, melyet az emberek hamar eltapodnak. Így a világ hatalmasi egy ideig nagy csaté-patét indítanak, és sok szolgákkal, hadakkal úgy dúlfúlnak, mintha a világot tőbül fel akarnák fordítani; de csakhamar elérkezik, ha nem egyéb változás is, de a halál, és azt a nagy pompát egy kevés sárrá tészi. Mert a föld földdé, a por porrá lészen, és mindenek megtapodhatják.

nincs semmi állhatatos gyönyörűség e világon 123.

Világ teremtésekor egynéhányszor olvassuk (Ter. 1): lőn estve és reggel, első nap, második, harmadik, etc., és világ végéig mind így tart. Mert valamíg e világon élünk a nap után éjszakát kell várnunk, a világosság után setétséget, az öröm után bánatot, az egészség után betegséget, végezetre az

élet után halált. Nincs azért semmi állhatatos gyönyörűség e világon, hanem, mint az édes szép folyóvizek habozó s keserű tengerbe szakadnak, úgy minden világi gyönyörűségek fájdalommá változnak és abban múlnak el; amint Salamon mondotta (Péld. 14, 13): A nevetés fájdalommal elegyíttetik, és az örömnek végét siralom foglalja el, mert: Prosperitas stultorum perdet eos (Péld. 1,32), a jó szerencse elveszti az eszteleneket; mint akik magas helyen járnak, elszédül fejük, és elesnek, s annál nagyobbat esnek, minél feljebb hágtak.

a világi szerencse szél hátán jár 124.

Evilági jó szerencsék és boldog állapotok Istent elfelejtetik az emberrel. Amint gyakorta látjuk, hogy találkoznak oly gazdagok, kiknek minden dolguk kedvük szerint folyván, úgy élnek, mintha Isten nem volna, akinek valaha minden cselekedetükről számot kellene adniok, és így ha nem szájukkal, de szívükkel megtagadják az Urat. Azért minden földi jókat, azt mondja Sz. Ágoston: emberré lett Isten, hogy megmutatná, hogy méltók a megvetésre, mert teljesek fogyatkozásokkal; buborékhoz vagy párához hasonlók; nem állandók, nem tartók, egy szempillantásig nem bátorságosak, hanem minden világi jó szerencse: Quasi flos agri (Iz. 40,6), oly hamar változik, valamint meghervad a lemetszett virág. Olyan mint a tengernek, avagy levegőégnek állapotja: hirtelen változik, és a csendes időt háború követi. Így a világi szerencse szél hátán jár, hamar vakot vet s változik. Csalhatatlan igazság az: a vége az örömnek búsulás és bánat.

a világ minden méltósága csak álom 125.

Jól tudta Üdvözítőnk, hogy a világi dicsőség olyan, mint az erős bor; aki ezt vízzel nem elegyíti, fejébe bújik, megrészegíti, bolonddá teszi. Úgyhogy a világtól elragadtatott embernek, mint szinte a részegnek, járása, szava, cselekedete sült balgatagság. Annak okáért könnyhullatás vizével elegyíti dicsőséges pompáját, és ettől el nem hagyja magát ragadtatni; mint az álmot s árnyékot, semmire becsüli. Úgy is vagyon, hogy e világnak minden hatalma, tekintete, méltósága csak álom s nem valóság.

a tisztségek viselése Isten dicsőségére 126.

Igaz ugyan, s nem is lehet a világ anélkül, mind egyházi s mind világi tisztek s méltóságos állapotok vannak. Az Isten szolgái is minden világi tisztet s böcsületet le nem rázhatnak magukról, de abban áll a tökéletesség, hogy afféle dicsőséges hivatalokat csak azért és csak úgy viseljenek, hogy az Isten tisztessége és szolgálatja öregbedjék általok, és az Anyaszentegyház gyarapodjék.

Ugyanis, nem szabad az embernek egyébért világi dicsőséget keresni, hanem csak azért, hogy az Isten dicsőítésének eszköze lehessen. Azért nem tiltotta el Isten a gazdagságot, sőt, Ábrahámnak, Jóbnak, Dávidnak is gazdagságokat adott; hanem csak azt parancsolta, hogy szívünk a gazdagságokhoz ne ragadjon. E világi tisztségektől sem fogja el Isten a híveket, hanem azt kívánja, hogy akik ezzel élnek, úgy éljenek, mintha nem élnének; fenn ne héjázzanak, ne kevélykedjenek, és e világ maszlagától el

ne szédíttessenek, hanem a jó szerencsében állhatatosan keressék az Isten tisztességét és az Anyaszentegyház épülését.

mit horgászod a szeleket? 127.

Azért, ha keresztény vagy, ha Krisztusnál okosabb nem akarsz lenni, mit kapsz e világon? Miért jársz az árnyék után? Mit horgászod a szeleket? Krisztus gazdag lévén, váltságunkért s tanításunkért szegénnyé lett; te szegény férgecske lévén, gazdagságot kívánsz? Ő királyok királya lévén, nem hívságos pompával mint más fejedelmek, méne Jeruzsálembe, hanem egy terh hordozó nöstény szamáron mégyen, azt sem drága kövek s tündöklő szerszámok, hanem az apostolok foltos köntösi ékesítik, és így mind siralmával, mind alázatos járásával oktatni akar minket, hogy ne higyjünk a világ incselkedésinek.

a te Királyod eljő néked szelíden 128.

Tudta azt jól édes Üdvözítőnk, hogy a tanításnak szárnya a jó példa, és hogy a cselekedeteknek erősebb szava vagyon a szívek hajtására, hogysem a nyelveknek. Azt is által látta, hogyha életének tükörihen meg nem mutatja az utakat, módokat, eszközöket és cselekedeteket, melyek gyakorlásával tökéletességre juthatunk; ha csak dicséréssel hiteti, de maga cselekedésével nem édesíti, nem könnyebbíti, dicsőségessé nem tészi a keresztet, szenvedést, az alázatosságot, engedelmességet, testi sanyargatást: annyira irtózik effélétől a romlott természet, hogy

csak szóval ezeknek gyakorlására nem indíttatik. Nem illett tehát az isteni bölcsességhez, hogy friss pompákkal, gazdag kincsekkel, testi gyönyörűségekkel s világi királysággal jőne hozzánk, ha a kevélységet, szemnek, testnek vágyódásit meg akarta fojtani. Nem illett, hogy szóval oltaná, példájával gyújtogatná a világi kívánságokat bennünk, hanem oly állapotban kellett jőni, aminémű állapotot kívánt tőlünk; aszerint kellett magaviselésit alkalmaztatni, amint akart minket tanítani. Mert tanításával el nem hitethette volna, amit magaviselésivel nem követett volna. Úgy kellett azért jőni, mint a próféták megjövendölték: Ímé, a te Királyod eljő néked szelíden.

XXIV.

NAGYPÉNTEKRE VALÓ ELSŐ PRÉDIKACIÓ

Krisztus Urunknak keserves kínszenvedéséről.
Inclinato capite tradidit Spiritum (Joan. *19,30*). *Lehajtván fejét, kiadá Lelkét.*

a keserűségnek anyja, Szűz Mária 129.

Ti, Krisztus szerelmesi, — titeket mondalak, ájtatos lelkek, kik vagytok Jézus jegyesi —, hallván az emberi nemzet mennyei Bajnokának a kálváriai ütközeten való elesését: lelki jegyeseteknek, szerelmetekért meghalt Jézusotoknak szörnyűséges halálán meg nem jajdultok? Jajgat a keserűségnek Any-

ja, Szűz Mária, Szent Fiának nagy kínvallásin, és oly keservesen jajgat, hogy sem angyalok, sem emberek meg nem vigasztalhatják: Nincs, aki megvigasztalja őt minden szerelmesi közül (Jer. Sir. 1,2). Mert halva látja az ő szerelmesét, édes Jézusát, kinek édes beszélgetési, kegyes tekintési vigasztalták éltében minden keserűségben. Azért jajszóval kiáltja: Ki ád az én fejemnek vizet és szemeimnek könnyek forrásit, és siratom éjjel-nappal az én egyetlenegy szülöttemnek, édes Jézusomnak keserves kínjait, szörnyű halálát.

Ugyanis, ha a megvénhedett Pátriárka, Jákob, látván az ő legkisebb fiának, szerelmes Józsefének véres köntösét, kit a vadaktól elszaggatottnak állítottak vala lenni, atyai szívének felindulásával mondotta: Az én fiam köntöse, a gonosz vad ölte meg őt, a fenevad ölte meg Józsefet. És megszaggatván ruháit, szőrzsákba öltözék, siratván fiát sok ideig, kész lévén keserűségében koporsóba szállani. Ah, ki mondhatja meg, mily nagy szívszakadással, mily vigasztalhatatlan zokogással, mily keserves jagatással siratta a keseredett Anya, Szűz Mária, egyetlen egy szülöttét, édes Jézusát? Mikor nem véres köntösét, mint Jákob Józsefnek, hanem vérbefagyott testét látta, mint elszaggatták a kegyetlen zsidók, mint dühös farkasok, Sz. Fiának az ostorozásban.

az ártatlan Báránynak méltatlan szentenciája 130.

Szentenciát monda Pilátus, hogy a zsidók kívánsága és akarata szerint legyen Jézus feszítése. Nagyob és hathatósabb szókkal nem jelenthették az evangélisták a hamis bírónak istentelenségét, mint

mikor azt írták, hogy Jézust vádolójának akaratjára hagyta. Nem szabad a bírónak a vádolt ember büntetését ellensége kedvére hagyni. S arra hagyta az istentelen Pilátus, mikor az ártatlan Jézust lelkiismerete ellen a zsidók kezébe adta, hogy kedvük szerint bánnának az Istennek ártatlan Bárányával. Vaj, hamis bírónak istentelen ítélete, ki császár kedvéért, zsidók barátságáért halálos szentenciát mond a bűntelenre!

Ártatlanságnak Báránya, Krisztus Jézus, a hamis tanácsháztól nem appellálsz-e a mennyei székre? Örök Atya Isten, ki az ártatlanok pártfogója vagy, helyén hagyod-e az ártatlan Báránynak méltatlan szentenciáját? Keserűségnek Anyja, Szűz Mária, nem esedezel-e Sz. Fiad életének megtartásáért? Istennek angyali, kik a babylóniai kemencében sérelem nélkül oltalmaztátok a szent ifjakat, miért nem oltalmazzátok most Uratokat? Földi ellenségeinek kezébe esett mennyei Királyotok; az eget és földet alkotó isteni hatalmasságnak karjai hátra kötöztettek; hamis bírák törvényén szentenciáztatik, kinek még valaha ítélőszéke eleibe itéltetik az egész világ, és nagy reszketéssel fognak előtte állani minden nemzetek; most viszik halálra a hóhérok, hogy Királyotokat elveszessék, s élete megtartásában nem forgolódtok, oh, angyali seregek?

De nem merik azt próbálni; nem merik a Krisztus halálának útját elállani, mert az Ég úgy parancsolta, az Isten úgy akarta, e földön véghez kellett menni.

Megindulván azért édes Üdvözítőnk, el, a halálnak helyére; ki tudná megmondani, mily nagy fájdalmakat érzett a mi Urunk, mikor verésekkel sebesített vállán ily nehéz terhet kellett vinni? Mikor a nagy, hosszú keresztnek földön hurcolt vége minden kőben megütközvén, és ottan a töviskoronába akadván, beljebb verte, és újította sebeit. Mennyiszer tántorította, mennyiszer ejtette térdére és orcájára Krisztust a nehéz gerenda. Mennyiszer döfölték, rivagatták, kötélen hurcolták az ő fáradt és szakaszkozott testét a hóhérok, hogy elébb indítanák. Krisztus Urunk pedig két lator között, mintha ezek feje lett volna, sok kiáltások és rágalmazások között, nagy orcapirulással, ellankadva csak alig léphetvén, öntözte szent vérével Jeruzsálem utcáit.

Szent Fiam, Jézus, fehér és piros 132.

Kivel együtt minden szépség és igazság, minden vigasság és dicsőség kimégyen a városból. Ennek nézésére siessetek, Jeruzsálem leányi, kik vagytok ájtatos lelkek.

De talán nem ismeritek meg a nagy sokaság között? Kérdjük meg az ő Sz. Anyját Salamon szavával: Minémű a te szerelmesed, oh, minden anyák közt legkeservesebb anya, Szűz Mária? Dilectus meus candidus et rubicundus, az én szerelmesem és Sz. Fiam, Jézus, fehér és piros. Fehér, ártatlanságának fényességében. Piros, égő szeretetének lángjában. Fehér, a Thábor hegyén színe változásában.

Piros, az Olajfák hegyén vérrel verítékezésében. Fehér, Heródes házában a fehér ruhában. Piros, Pilátus udvarában a veres bársonyban. Piros, a seregek között tetőtől fogva talpig vérbe fagyva.

a világ bűnét viselvén törődött el 133.

Gondoljátok-e, mily nehéz volt édes Üdvözítőnknek megrongált vállain keresztnek súlyos terhét viselni? melyre a világnak minden bűnei, káromkodási, gyilkossági, tolvajlási, egyszóval minden gonoszsági, melyek világ kezdetétől fogva voltak, világ végezetéig lesznek, fel voltak reá rakva. Reá rakva volt az Ádám engedetlensége, az Éva állhatatlansága, a Noé részegsége, az Áron bálványozása, a Dávid kevélysége, paráznasága, gyilkossága. És ha ezek közül csak egyik is oly nehéz, hogy a lelket pokolra vonja; ha csak az egy kevélységnek nehézségét is az erős egek el nem bírák viselni: gondoljátok-e, az egész világnak minden bűneit az Istennek Báránya mily nehezen bírta felvinni a Kálvária nagy hegyére? Oly nagy terhe volt ez az Isten Fiának, hogy amint Sz. Máté írja (mikor döllöngene és gyakorta térdeire esnék, láták a zsidók, hogy jártányi ereje sincsen, nemhogy terhét viselhetné), erővel, hatalommal kényszeríték Simon Cyrenaeust, a Sándor és Rufus apját, hogy utána vinné a keresztet (Mk. 15,21; Lk. 23,26).

Felséges Isten, mi dolog ez? Hiszen nincsen néked semmi nehéz, mi az oka tehát, hogy az az isteni mindenhatóságnak erős karja elesett, ki három ujjával a föld kerekségének nehézségét fáradság nél-

kül tartja? Mi az oka, hogy azok a fáradhatatlan lábak, melyek az örökkévalóságnak halmain által futva jöttek váltságunkra, a halál útján elállottak? Mi az oka, hogy azok az erős vállak, melyek az eget fáradság nélkül tartják, a keresztfát vinni nem bírják? Okát adja Izaiás próféta: mert a világ bűnét viselvén atritus est propter scelera nostra (53,5), annak terhe alatt törődött el, és minden tagja összeromlott.

Értsétek, világ fiai, leányi, értsétek, mily nagy teher a bűnnek terhe! És ha az Isten erősségét, Krisztust, elfárasztotta; ha az egek Istenének dereka meghajlott alatta, sőt, leroskadott és gyakorta térdére, orcájára esett: jajj nékünk! ha ilyen teherrel lészen lelkünk testünkből kimenésekor, a más világ útjára való indulásában! Mert miképpen mehet fel a boldog örökkévalóságnak magas hegyeire? Nem hogy felmehetne, de sőt in puncto ad inferna descendet (Jób. 21,13), egy szempillantásban pokolra száll.

XXV.

NAGYPÉNTEKRE VALÓ MÁSODIK PRÉDIKÁCIÓ

Második is ugyanazonról.

Bajulans sibi crucem, exivit in eum, qui dicitur Calvariae locum: ubi crucifixerunt eum (Jn. *19,17). A keresztet vállán hordozván magának, kiméne arra a helyre, mely agykoponya helyének mondatik: ahol megfeszíték őt.*

ez a nap, melyet az Úr szerzett 134.

Szomorú, gyászos, minden éjszakánál, minden árnyéknál, minden sötétségnél, minden ködnél, felhőnél sötétebb nap ez, kit a mai napon halandó emlékezettel ülünk. Ezen a napon a nagy Hatalom és Erősség fához szegeztetett, a világosság sötét homálytól elnyomattatott, élet a haláltól megöletett. A mai napon amaz erős bajnok férfiú Sámson, világból kivégeztetett; az ártatlan József gonosz atyafiaitól írígységből eladatott; Jónás a cethaltól elnyeletett; a szelíd Ábel maga vérétől agyonverettetett. Egyszóval, ezen a napon meghalt a halhatatlan, ennek keserves temetésére, siratására egybegyűlt az egész természet is, amely úgy felháborít engemet és annyira megtompítja elmémet, hogy akaratommal szólásom alig egyezhet meg. Minek mondjam ezt a napot? Ünnepnapnak-e, melyen egy foglyot elbocsátának? Áldozónapnak-e, midőn nem lévén áldozat, a pap magát feláldozta? Avagy inkább munkás napnak, midőn az egeknek faragója s formálója a föld közepett fáradott az üdvösség végett? Születése nap-

jának-e, mert ma született az emberi üdvösség? Fájdalom napjának-e? Igen alkalmatos névvel hívhatnám, hogyha az isteni bölcsesség maga másnak nem keresztelte volna: Haec dies, quam fecit Dominus (Zsolt. 117), ez a nap, melyet az Úr szerzett. Ezt, a minden napok között, az időnek alkotója s rendelője, maga napjának nevezé.

Krisztus kínszenvedésének gyakori emlékezete 135.

Craesus lydiai király egy harcon meggyőzetteték. Mikor az ellenség a király nyakához húzta volna mezítelen kardját, Craesus fia, aki születésétől fogva néma vala, soha nem szólott, látván atyja veszedelmét, a nagy bánat és félelem elszaggatá nyelve kötelét és felkiálta, hogy ne bántsák, mert ez a király. Ha az atyák veszedelme a néma fiakat megszólaltatja, nem lehet, hogy mi is a Krisztus szenvedését látván, megnémuljunk.

Azért mint egy halandó fiú atyjának halálát nézné, úgy nézzük mi is lelki szemeinkkel a Krisztus kínját, és meggondolván, hogy ily felséges Isten, ily ártatlan s kegyelmes király szenved érettünk, gerjesszük lelkünket szánakozásra, csudálkozásra, hálaadásra, szeretetre, tökéletes szolgálatjára. Lépjünk be azért elsőben a Getszemáni kertbe, ahová előttünk bément a lelkek vőlegénye; s mint egy igaz szerető jegyes mátkájának kínját nézte, úgy nézzük mi is lelki szemeinkkel a Krisztus kínját, szomorúságát, halálos fogságra jutását, kegyetlen ostorozását, sok szenvedése után a Kálvária hegyén végső

kimúlását. Melyre, hogy annál figyelmetesebben vigyázzunk, azt kell eszünkbe vennünk, hogy lelki sebeink s fekélyeink orvoslására, bűneink rútságának mosogatására, tökéletes életünk gyarapodására, isteni szeretetünk gyökerezésére, a kísértések győzedelmére, a világi háborúságok viselésére foganatosabb eszköz nincsen, mint a Krisztus kínszenvedésének s gyakori s figyelmetes emlékezete; és valakik tökéletes szentségre jutottak, a Krisztus halálának emlékezetiben gyakorlották és foglalták teljes gondolkodásukat.

váltságunkért ontott áldott vér 136.

Oh, megkeményedett bűnös! vajha te úgy megismerhetnéd bűneidet, mint Ő Sz. Felsége megismerte és által látta, elhiszem, vérrel sírnál rajtuk. Mert amint a szent írástanítók mondják, hogy ha az ember legkisebb halálos vétek gonoszságát megismerné, voltaképpen mily nagy haragra gerjedne azáltal az Isten, egy ér sem maradna az ember testében, amely meg nem szakadna, és egész testében vérrel verítékezne, és szíve megszakadván, a nagy szomorúság miatt szörnyű halállal meghalna.

Oh, véres Vőlegényem, édes Jézus! megrémülve nézem a te véres verítékedet. Nem lőn elég, hogy szemeid könnyhullatásával sokszor mosogattad rútságinkat, öntözted földünket, hanem egész testednek minden részéből vércsöppök folytanak, melyekkel oltottad bűneinket. Szánakodjál azért, én lelkem, szerelmes Jézusodon; lásd, a véres fürdő után mint elbágyadott, hogy az ő sz. fejét a földről fel

nem emelhette, hanem maga vérében megázva, orcájára borulva fekszik a földön, tetőtől fogva talpig vérrel izzadott; alsó köntöse annyira elázott, hogy semmi száraz benne nem volt. Gondold meg, hogy a te bűneidnek terhe volt ama rettenetes sajtó, mely által az ő ártatlan testéből, mint egy szőlőgerezdből, úgy folyt a vér. Oh, áldott vér! mely az én váltságomért ontattál. Oh, boldog föld! mely ezzel a drága balzsamommal festettél. Föld, be ne idd ezt a vért, el ne rejtsed ennek kiáltását (Jób. 16,18), mert ez foganatosabban kiáltja és kéri nékem az Isten irgalmát, hogysem az Ábel vére kiáltott Káinra bosszúállást.

barátom, miért jöttél e bűn útjára? 137.

Oh, emberek, óvjátok magatokat lelketek üdvösségéért, hogy ne legyetek kezdők s elöl járók valamely bűnben, kiknek nyomai és gonosz példái után induljanak mások, hogy utoljára az ne légyen végső veszedelmetek. Előjárula azért édes Üdvözítőnkhöz az áruló Júdás, megcsókolá, mondván: Ave, Rabi, egészséggel, Mester. Ó, rettenetes, hallatlan dolog! az ördög az Istent megcsókolá, mivel a Júdás szájában vala a hamisság ördöge, és azzal az ördögszájjal csókolja az Istennek Sz. Fiát. Mondd meg nékem, óh, legszebb minden embernél, akire az angyalok kívánva néznek, miképpen engedhetted, hogy az az utálatos száj téged megcsókoljon? S hát, te, Júdás, hogyhogy merészelted ezt cselekedni, s mint meg nem lágyulhatott kemény szíved, mikor téged megölele s megcsókolt, s ily kegyesen neked szólott:

Barátom, mire jöttél? Ah, gonosz nyelv! ah, büdös száj! ah, szemtelen orca! miképpen, csalárd csókkal merészled köszönteni azt, akit az elébb harminc pénzen eladtál?

Július császár, mikor ellenségitől megverettetett s megsebesíttetett volna, elhallgatá, s ezen nem panaszkodik; de mikor látá, hogy az ő barátja, akivel azelőtt annyi sok jót tett s fiának fogadta vala, reátámadott volna, s felhúzott pallossal akarná vágni, megrémüle ezen, s szívének fájdalma miatt szó nélkül nem tűrheté, hanem ilyenképpen szóla: Tu quoque, fili mi, Brute? s hát te is, én fiam, azt cselekszed? Azonképpen édes Üdvözítőnk is, mikor látta Júdást, kivel azelőtt annyi jótéteményit közlötte, akit apostoli méltóságra emelt, fiának fogadta, kárhozatra induló lábait megmosta, az utolsó vacsorán tulajdon sz. testével, vérével táplálta, csókkal árulja el őtet, szó nélkül nem tűrheté, hanem szívének fájdalmában ezekre a szókra fakada: Júdás, csókkal árulod el az embernek fiát? Sz. Isten! ha megöléd Ózát, mikor illetlenül nyúla szekrényedhez, miért nem ölöd meg a vérárulót? mikor csókkal árulja Sz. Fiadat. Oh, én édes Istenem, ha én meggondolom életemet, mily sok időtől fogva én néked fájdalmadra vagyok; hányszor szólottál megkeményedett szívemhez: Barátom, miért jöttél e bűn útjára. De valamint Júdás, annyinak tartottam. Mikor meggondolom, hányszor, hamis számmal, csókot adtam s ujjonnan feszítettem a Krisztus Jézust, méltatlanul, tiszta és tökéletes gyónás nélkül, igaz, illendő penitencia nélkül járulván az Oltáriszentséghez, ál-

mélkodom véghetetlen irgalmasságodon, nagytürelmű, édes atyai jóvoltodon, hogy szenvedted el tőlem, s mindjárt nem adtál az ördög hatalmába.

a mi kezünket illetik a kötözések 138.

Noha könnyen elszaggathatta volna Krisztus a láncokat is, mint elszaggatta Sámson a filiszteusok kötelét, de a mi gonoszságunk kötelit akarván oldozni maga fogságával, örömest szenvede mindeneket, és Sz. Atyjához emelvén lelki szemeit, ájtatosan kiálta: Ihon, édes Atyám, édes Istenem, a bűnösök istrángi megkötöztek engem, azért irgalmazz a bűnösöknek (Zsolt. 118,6). Ha megtapodták az emberek a te törvényidet: én tapodtatom őérettük; földhöz verettem, hogy őket felemeljem; megkötöztettem, hogy ők oldoztassanak; dorongokkal rongáltatom, hogy ők verés nélkül maradjanak. Oh, édes Jézus! a mi kevélységünk érdemlette, hogy pedibus conculcetur, lábbal tapodtassék, nem a te szelíd alázatosságod. A mi kezünket illetik a kötözések, mely a tiltott fához kinyújtatott, de a te sz. kezed, melynek illetésivel számtalan beteget gyógyítottál, érdemetlen erre a kemény láncolásra.

Keresztények, ha igazán szánakodunk azon, hogy Krisztust illetlenül tagolják és tapodják a zsidók, ah, ne tapodjuk mi őtet. Nyilván írja Sz. Pál, hogy Filium Dei conculcant (Zsid. 10,29), letapodják az Isten Fiát, valakik a megismert igazság után szántszándékkal vétkeznek. Mikor azért az ördög gonoszságra izgat, jusson eszedbe, hogy Krisztus tapodására ingerel; és ne adj helyt ily nagy kegyetlenség-

nek; meg ne tapodjad, aki téged ennyi szenvedésivel megszabadított.

Krisztus békességes szenvedése 139.

Ebben az órában, mikor az istentelen szolga arcul csapá a mennynek-földnek urát, azt mondja Sz. Ephrem: Reszkettek az egek, elijedett a földnek kereksége, az angyalok és arkangyalok mind megrémültek, a kerubimok magukat elrejtették, a szerafimok szárnyukat egybeverték, mikor ez a setétségnek szolgája arcul csapta az egeknek urát. Mert oly keményen csapta, hogy az orcáján ujjának helyei pecsételve maradának, elkékülének, megdagadának. Felvévé azért édes Üdvözítőnk ezt a rettenetes csapást miérettünk, szegény bűnösökért, az Annás házában. Oh, szent és egeknél böcsületesebb orca! melyre az angyalok kívánva néznek (1 Pét. 1,12)! Oh, Istennek eleven ábrázatja és természetinek képezése! az én szemtelen orcámnak, az én gonosz számnak adósságát fizeted ezzel a csapással.

Kicsoda, Keresztények? aki meg nem rémül itten, mikor látja, hogy az, aki az angyaloktól imádtatik, a mennyei lakosoktól tiszteltetik, akitől az ég s a föld fél, akinek színe előtt a hatalmasok reszketnek, ily kicsinyre böcsültetik, így megutáltatik, megvettetik; az Isten megverettetett az alávaló emberektől, a Teremtő a teremtett állattól, a Megváltó a bűnöstől, a Krisztus Jézus egy vétkes szolgától, ahonnan felkiált Sz. Ephrem: Aki a földnek porából az embert alkotta vala, a kezektől, amelyeket formált, arcul veretett. Kegyetlen és fájdalmas, gyalá-

zatos és kisebbséges volt ez a csapás, mindazáltal nagy békével, zúgolódás nélkül tűri a mi Urunk, melyen álmélkodván, Aranyszájú Sz. János így szól: Rettenjen meg az ég, reszkessen a föld a Krisztus békességes szenvedésin, a szolga szemtelen vakmerőségin és a fejedelem istentelenségén.

eleibe kell menned
ennek a befedeztetett orcának 140.

Áldott légy örökké, oh, kegyes Jézus! hogy bűneink gyalázatit ily sok gyalázatoddal orvosoltad. Oh, édes Jézus, mily kemény szív tehát az, aki rajtad nem szánakodik! De nem hogy szánakodnának az istentelen szolgák, hanem egy utálatos, elvetett, mocskos ronggyal befedék az ő orcáját, s pofon csapák, mondván: Prófétálj nekünk, Krisztus, kicsoda, aki téged ütött? Ne félj már, bűnös ember, bízvást vétkezhetel, bátran mondhatod ama Zsuzsannát kísértő vénekkel (Dán. 13,20): Ímé, a kertnek kapui bé vannak téve, senki minket nem lát, ímé, az Úrnak szemei bé vannak téve, ímé, a Krisztus orcája bé vagyon fedve, senki minket nem lát, hanem egyél, igyál, élj a világnak gyönyörűségivel. Mit féltek. Mit féltek, törvénytudók, gyűjtsétek a pénzt, fojtogassátok az özvegyeket, nyomorgassátok az árvákat; az elhagyottak, ügyefogyottak torkát messétek meg, minden igazságot fordítsatok hamisságra, mert nincs senki, akitől kellene félni, nemo nos videt, senki nem lát. Győzzed csak várni, elhitesd magaddal, hogy eljő még az az óra, amelyben eleibe kell menned ennek a befedeztetett orcának. Akkor kinyilatkoztatja a szí-

veknek titkait, s megmutatja akkor, hogy látta s tudta minden cselekedetidet.

Oh, mindeneket által látó Isten! hányszor kötöttem én be a te szemeidet, midőn rejtekhelyeket kerestem a bűntételre, mintha ott te nem láthatnál.

Krisztust meg ne tagadjuk 141.

De minek előtte ez a siralmas éjszaka elmúljék, menjünk a pitvarba, ahol Péter melegszik a tűznél, meglátjátok, hogy nem úgy beszél most Péter mint az előbb, hogy ha meg kell is halni, meg nem tagadja, hanem átkozni kezdé magát s esküdni, hogy nem tudja az embert, akiről kérdezik. Megszólítja itt Sz. Ágoston Pétert, s azt kérdi: Mond meg nékem, Péter, hogy oly megvetett, alávaló ember-e ez, hogy te nem ismérед s nem társalkodtál vele? Ismérted-e akkor, mikor megvallottad, hogy Te vagy az Istennek Fia? Nemde, nem ismérted-e akkor, mikor azt mondá néked s a te atyádfiának, Andrásnak a Galileai tenger mellett: Jöjjetek, és emberek halászává teszlek titeket? Ily hamar kiment-e elmédből, elfelejtkeztél-e arról, akinek a Thábor hegyén sz. színe változását látván, gyönyörűségitől meggyőzettetvén azt mondád: Uram, jó nékünk itt lennünk? Jusson eszedbe, Péter, hogy ez az az ember, aki nyújtá a kezét, hogy el ne merülj a vizekben. Ezekről s több jótéteményiről ily hamar elfelejtkeztél, hogy azt mered mondani, nem tudom ezt az embert. Oh, hatalmas Isten! megrettenek, ha Sz. Péter esetit meggondolom, mert én teljes vagyok külső és belső kevélységgel, s nemcsak magamat tartom jónak, hanem másoktól is kívánok

jónak tartatni. Ha másokat látok bűnbe esni, nem győzöm eléggé ítélni, és meg sem gondolom, hogy én is belé eshetem. Azért kérlek, hogy éltemben, úgy halálomkor a kísértettől meg ne győzettessem. Azért méltó, hogy mindenütt óva járjunk, tudván, hogy cserépedényben nagy kincset hordozunk (2 Kor. 4), és arra teljes tehetségünkkel igyekezzünk, hogy Krisztust meg ne tagadjuk, minthogy cselekedettel megtagadja őt, valaki bűnben hever.

egy kis testi gyönyörűségért örökké ne kínlódj 142.

Judás eszébe vévé, mily nagyot vétett, mert mihelyt a harminc ezüst pénzt elnyerte, mindjárt magába szállott, és a sátán felnyitotta szemeit, hogy lássa az ő súlyos vétkét, és kezdé lelkiismerete furdalni. Ha az Istent gondolta, ítéletétől félt; ha az eget gondolta, előtte bé volt téve, a pokol pedig nyitva volt; ha Urunk Jézust gondolta, azt megharagította; ha bűnét meggondolta, oly nagynak látta, hogy engedetlennek (*elengedhetetlennek*) vélte lenni, és az ördög mindjobban rettentvén, utoljára kétségbe esék. Így bánik az ördög a gonoszokkal: nagy örömeket, szép reménységeket és hasznokat mutogat, mikor őket csalogatja, de azután szörnyű szorongatásival kétségbe ejti, és nagy istenkáromlással elhiteti vélek, hogy nagyobb az ő bűnük az Isten irgalmasságánál. Viszszaveté azért Júdás a papoknak a pénzt, s elmenvén a Sion hegyére, egy fára felakasztá magát és lelkét ördögnek adá; és így a szerencsétlen ember pénzét el nem élte és pokolban is örökké kell kínlódnia.

Tekintsd meg, bűnös lélek, Júdást, mintha testestül-lelkestül látnád pokolban; úgy vélem, az egész világ gazdagságáért nem volnál csak három óráig ott. Miért vagy tehát oly vak, egy kis haszonért, mulandó árnyékért, egynéhány pénzért, egy kis testi undok gyönyörűségért lelkedet az ördögnek adod? Oh, bűnös! nyisd fel szemeidet, és egy kis testi gyönyörűségért örökké ne kínlódjál.

üdvösséges dolog e világon megutáltatnunk 143.

Oh, Sz. Isten, mennyire megaláztad magadat! Így kellett a mi kevélységünket megrontani, a mi balgatagságunkat észre hozni! Nézzétek, Keresztények, a ti Uratokat a bolond ruhában, nézzétek, mint csúfoltatik. Oh, mily üdvösséges dolog e világon Urunk példájára megutáltatnunk és bolondnak tartatnunk, mert a bölcsességnek kimeríthetetlen kútfejét e világon némelyek ördöngősnek mondották, némelyek tobzódónak, részegesnek, némelyek káromlónak, minthogy Isten Fiának mondotta magát és bűnbocsátónak.

Gondold meg, én lelkem, mily elvettetett volt e világon a te Megváltód; ezt a Jeruzsálem utcáin kötözve hurcolták, bolondnak tartották; a kötelet, melylyel kötözve volt, egyfelé is, másfelé is rángatták. Pironkodjál, felfuvalkodott bűnös ember, ki a ganéjhordozó edényt, a te büdös testedet, a férgek fészkét sokszínű gyenge öltözetekkel ékesgeted, holott a dicsőségnek Ura teéretted fehér csúf ruhába öltöztetik s mint bolond az utcákon csúfoltatik. Oh. ál-

dott Jézus! a te csúf ruhád gyalázatjával fedd bé az én rút mezítelenségemet!

áll vala Jézus is a régi lator mellett 144.

Előhozatta vala Pilátus Barabbást és Jézus mellé állatta vala a számtalan sok nép előtt. Eképpen megkötözve állanak vala már mindketten a rabok, Jézus és Barabbás. Ez álla vala rút szennyes ruhában, lesütött fővel, elsárgult orcával, megkékült ajkakkal, komor kedvvel, dühös tekintettel, úgy hogy láttatnék még akkor is latorságot fújni egész testével. Áll vala Jézus is a régi lator mellett nagy szelíden, tisztességes köntösben, felemelt fővel, gyönyörű termettel, szemérmes szemekkel, kegyes orcával, könyörülő tekintettel, úgyhogy ő magából láttatik vala mindenekre kilövöldözni az irgalmasságnak és kegyességnek sugarát. Így, mondom, a két rab, de sokat különböző, áll vala. Oh, mit mondjak itt, halálra vált Krisztus tisztelői! Nemde méltán mondhatom-e ama Jeremiás szavait: Rémüljetek meg egek ezen, és annak kapui igen elpusztuljatok (2,12). Mert, ímé, egybe hasonlíttatik az Isten az emberrel, az angyalok Királya a hitványságos féreggel, az Isten Fia a rühös ebbel, a szentek Szentje a nagy latorral, az Úr a rabbal, a Felséges az emberek gazával, békesség fejedelme a pártütő gonosz emberrel. Oh, igazság, hol vagy! hát ennyire különbözőknek így kell-e egybe hasonlíttatni? Ah, mi köze Krisztusnak a Béliállal, a világosságnak a setétséggel? az ártatlanságnak az istentelenséggel? Lészen-e oly esztelen, aki a halál szerzőjét eleibe tegye az élet szerzőjének, a város

háborgatóját az egész föld békéltetőjének, a polgárok bolygatóját annak, aki mindeneknek öröme, kire senki sem tekinthet vigasztalás nélkül? Nagy szégyen Krisztusnak csak egybe vettetni is ily nagy latorral? hát mi lészen utánatétetni?

éljen Jézus, azaz a ő kegyelme, énbennem 145.

De, ah, bűnös lelkek, ezt a fájdalmat, ezt a megvetést s megutálást mi gyakorta megújítjuk, midőn a jót megvetjük, a gonoszt választjuk. Csaknem, inkább valamit választunk, gonosz; innét oly kevesen vannak a jók, s mivelhogy tévelygünk ebben a választásban, kevesen vannak a választottak. A test gyönyörűséget ád nekünk előnkbe, a világ tisztességet, az ördög boldogságot, Jézus ellenben az ő kegyelmét, mennyei jutalmát, örök dicsőségét. És mindazonáltal, a szempillantásnyi gyönyörűséget feljebb becsüljük az örökkévalóságnak minden gyönyörűségénél, a disznók malátáját az angyalok eledelénél, a földi gazt az egek gazdagságánál. Ó, vakság! ó, tévelygés! ki cselekszik annyit a maga üdvösségéért, amennyit elkárhozásáért? Ki szenved annyit a Jézus kedvéért és grátiáiért, amennyit a világ hívságáért. Oh, mennyiszer utána tétetik Barabbásnak a Jézus. Édesgettetik valaki a testi alkalmatosságtól és földi csemegétől, és hely adatik ennek, nem pedig a Jézus sugallásának. Ígértetik valakinek pénz, tiszt, és azért elárultatik Jézus; valami gonosz vettetik valakinek eleibe, és elhagyattatik a véghetetlen jóságú Isten.

Oh, azért valakik a halálravált Krisztust akarjátok tisztelni, irtózzatok ezután minden bűntől. Mond-

játok magatokban tiszta szívből: vesszen a világ hívsága, hogy legyen a Jézus akaratja, feszíttessék meg a test, hogy éljen a lélek, vettessék el az alkalmatosság, és bontattassék fel mind ezzel, mind amazzal az ördögi barátság, azaz, a bűnnek szövetsége, hogy újólag feszítésre ne adassék Jézus. Erre nézve kiki mondja az ő lelkének: feszittessék meg Barabbás énbennem, azaz, a gonosz indulat, a bűnre való hajlandóság, és éljen a Jézus, azaz, az ő kegyelme énbennem.

nem akarok ostorozás nélkül lenni 146.

Oh, ember, lehet ezt néked rémülés s szomorúság nélkül hallanod? Nézzed a te Megváltódat, mily kegyetlenül, egész testében megsebesítve, az oszlopnál megkötözve, holt elevenen áll. Oh, Jézusom! nem tudom, reád nézvén, ha emberi test-e a te tested? látván, hogy egy helyen darab bőr, más helyen darab hús fityeg, emberi szín s ábrázat nincsen rajtad (Iz. 53). Oh, Uram! én vagyok, aki vétkeztem, én vagyok, aki loptam, tolvajkodtam, sok gonoszt cselekedtem; az én hátam érdemlette ezeket a veréseket, ez pedig, az ártatlan Bárány, a fájdalminkat hordozza (ibid. 4); verésének kékjei a mi orvosságunk; Istennél való békességünk az ő ostorozása. Oh, áldott vér! mely énérettem földre folytál, tisztítsd meg lelki nyavalyáimat. Oh, szentséges test! mely érettem így ostoroztattál, gyógyítsd meg az én gyarlóságaimat. Oh átkozott bűnök! melyekért ennyit kellett szenvedni az ártatlan Krisztusnak, távozzatok el tőlem. Ha az ártatlan Jézust így megverik bűneinkért,

vajon kicsoda panaszkodhatik közülünk, amit érdemesen szenved az ő gonoszságiért. Ne panaszolkodjunk, hanem azt mondjuk Sz. Ágostonnal (lib. 5. Soliloq. c. 4) Uram, Jézus Krisztus, mivel téged ostorozva látlak, nem akarok ostorozás nélkül lenni, és Sz. Bonaventúrával (in stim. Divini amoris) azt kiáltsuk: Nem akarok, Uram, seb nélkül élni, mert téged megsebesítve látlak.

fordítsuk szemünket a szomorú Anyára 147.

Fordítsuk már szemeinket a szomorú Anyára, a Boldogságos Szűz Máriára, kinek midőn megjelentette volna az édes Jézus, hogy immár szenvedésinek elközelített ideje s kevés ideig lehet véle, megkérdé a szentséges Szűz, micsodás halált akarna szenvedni? Azt mondá az áldott Jézus: Én édes Anyám, látode az én testemet, melyet tetőled vettem, azt mind tagonként elkínozzák.

Oh, Istennek szent angyali! mondjátok meg ti, minémű fájdalmat érzett a szentséges Szűz ezeket hallván, s mily keserves jajgatással siratá Sz. Fiát, és a nagy bánat szívét elfogván, leesék a földre, mint egy holt; csak nézi vala Sz. Fiát, de sok ideig nem szólhata. Midőn pedig annyira magához jött vala, hogy a szót megérthetné, nagy édességgel megölelé az édes Jézus, és felemelvén, kegyesen Sz. Anyját vigasztalá és harmadnap múlva dicsőséges feltámadásával biztatá, melyet látván a Sz. Szűz, valamennyire erőt vőn és Urunk Jézussal kezde szólani:

Oh, emberi nemzetnek Megváltója! Oh, mennyek, földnek alkotója! Oh, én édes szülöttem! mily édes

vala a mi nyájasságunk! Oh, lelkemnek egyetlenegy reménysége! mily keserves nékem tőled elválásom: de nincs mit tennem, azért légyen a te Sz. Atyádnak akarata. Hálát adok néked, hogy engem nyavalyás szolgáló leányodat választottál magadnak anyául, s tőlem felvetted a testet, kiben akarod megváltani az emberi nemzetet. Hálát adok néked, édes Megváltóm és én édes Istenem, hogy nagy édesen vigasztaltál a te szavaiddal s jelenléteddel. Azért, én Uram Istenem, adjad a te szolgáló leányodra a te isteni áldásodat, minekelőtte elválsz tőlem, én édes Fiam.

köszönöm néked, édes Anyám! 148.

Akkor Krisztus Urunk Sz. Anyjához fordula és mondá: Oh, én drágalátos szülém, áldott légy te mindenestől fogva; mert megáldott téged mennyben az én Sz. Atyám és e földön az Angyal. Én most megáldlak újobban: oltalmazzanak téged a sz. angyalok, erősítsen az én Sz. Atyám a Sz. Lélekkel, hogy elszenvedhessed a nagy keserűséget. Immár azért, én édes szülém, elválok tőled s búcsút veszek tőled. Köszönöm, édes Anyám, néked, hogy az Angyal szavára engem méhedben fogadtál, kilenc hónapig hordoztál, e világra szültél és szűz tejeddel fenntartottál. Oh, édes szülém! e harminchárom esztendő alatt mily nagy ájtatossággal szolgáltál, mennyit fáradtál; mikor idegen tartományokban velem bujdostál, Egyptomba vittél, hogy a haláltól megmentenél, mennyi éhséget, szomjúságot, félelmet szenvedtél. Azért amennyi munkát érettem felvettél, amennyi

csepp tejet adtál nékem, annyiszor köszönöm néked, édes Anyám.

lássátok a töviskoronát Krisztus fejében 149.

A rettenetes vesszőzés után, hallatlan és szokatlan új kínzást gondoltak, hogy Urunkat töviskoronával koronázzák, mint országkívánó hamis királyt. Azok azért egy rossz, szakadozott, veres bársonyruhát adának az ő sebes vállaira. Oh, mily csúfságos volt ez? mert csak fél testéig ért, s mind a kereszt felvételéig abban imide-amoda hordoztatott és csúfoltatott. Azonban elmenének némelyek a hóhérok közül, s igen hegyes, kemény s hosszú tövisekből koronát csinálván, azt nyomák nagy erővel szentséges fejébe. Ez pedig, a fájdalmak királyának, a Krisztus Jézusnak koronája nem oly forma volt, amint közönségesen írják, hanem nagy volt, mint valami süveg; azért nemcsak feje tetejét, hanem homlokát s mindenfelől fejét körülvette, s mint a rostát úgy meglyuggatván szentséges koponyáját, iszonyú fájdalmat szerzett, mert nemcsak egy tövis, hanem számtalan járta által sz. fejét: némely koponyájába, némely homlokába s nyaka csigájába mélyen bément; sokan úgy bizonyítják, hogy hetvenkét tövis ment bé sz. fejébe.

Az Énekek énekében (3,11) mindeneket hí a jegyes az ő kedvese koronázásának álmélkodására, amely még eddig nem hallatott, mondván: Menjetek ki és lássátok Salamon királyt a koronában, mellyel megkoronázta őtet az anyja az ő eljegyzése napján. Nem ezt mondja nekünk Sz. Izidorus, hanem: Menjetek ki, és lássátok a töviskoronát a Krisztus fejében,

amelyet fejébe tett neki az ő mostohaanyja, a zsidók zsinagógája.

Töviskoronát választa édes Üdvözítőnk, hogy a mennyei koronát nekünk érdemelje; hogy e világi keserűségek és sanyarúságok koronájának viselésére szívünket vastagítsa, mert senki a dicsőség koronájára nem jut, aki töviskoronát nem visel Krisztussal e földön. Innen mondja Sz. Bernárd: Nem illik, hogy a tövises fő alatt kényes tagok legyenek.

íme, az ember! 150.

Azt gondolá Pilátus, hogyha a Krisztusnak iszonyú verésekkel és csapásokkal változott ábrázatját látják a kegyetlen zsidók, megesik szívük.

Ihon az ember, akiről azt mondjátok, hogy Isten Fiának mondja magát; a sok nyomorúságokból eszébe vette, hogy ember, lássátok, minémű koronát hordoz, nem kell ettől félnetek, hogy király legyen, akinek emberi ábrázatja nincsen. Oh, áldott Jézus! kinek volt valaha oly acél s barom szíve, aki ellenségit ilyen sanyarú állapotjában látván, haragját meg nem enyhítené, és valami könyörületességre ne indulna? Egyedül találtattál, akinek inségén senkinek szíve fel ne indulna, avagy szánakodnék? Ébredjél fel tehát, oh, én bűnnel terhelt lelkem! Ihon az ember! akit sok időtől fogva óhajtottak, aki azért jött, hogy véréből fürdőt csináljon és téged megfürösszön, meggyógyítson. Ihon az ember! aki isteni ábrázatban lévén, teéretted emberré lött, aki először téged hasonlatosságára teremtvén, most hozzád hasonló lött. Ihon az ember! aki példájával egyenes

utat tanít az üdvösségre, amely az alázatosságban, a megvetésben és békességes tűrésben vagyon.

Ihon az ember! kit az örök Atya néked ajándékon adott, hogy az ő árán megvedd mennyei örökségedet. Oh, Felséges Atya Isten! ha mi háládatlanok vagyunk, ímé az ember, aki meghálálja minden jótéteményedet, beteljesítette minden akaratodat. Az ő mindenektől való megutáltatásáért ne utálj meg minket, bűnös fiaidat, hanem bocsásd meg bűneinket.

mit mondanak az emberek? 151.

Oh, én édes Istenem, hányszor követtem én Pilátust ebben, hogy az embereknek kedveskedvén, tégedet megharagítottalak; egy kis haszonért vagy böcsület kívánásáért nem irtóztam hazudni, mást gyalázni, hamisan esküdni, és téged, örök kincset elveszteni és örök gyötrelmet azzal magamnak szerzeni.

Oh, emberi tekintet! de nagy hóhéra vagy te a szegény lelkeknek, mily sokan vesznek el ezekért a szókért: Quid dicent homines? mit mondanak az emberek? ha templomban isteni szolgálaton jelen lévén térdeimre állok, kezemet egybefogom, másokkal haszontalan trécsélést, nevetést nem indítok. Mit mondanak az emberek? ha valamely ellenkező szót békével elszenvedek, annál inkább, ha megüt valaki, s vissza nem ütöm; ha a Krisztus parancsolata szerint a rosszért jóval fizetek, a bosszúért bosszút nem állok? Mit mondanak az emberek? mikor vendégségekben vagy egyéb gyülekezetekben másokat

gyaláznak, hírükben, nevükben mocskolnak, ha én ezen nem örvendek, én is a szót nem szaporítom, hasolonlóképpen nem gyalázom, hanem inkább megfeddem a rágalmazót? Mit mondanak az emberek? ha az egy igaz üdvözítő Apostoli Római Sz. Hitre megtérek, kin kívül üdvösségemet meg nem nyerhetem, mert sine Fide impossibile est placere DEO (Heb. 11,6), igaz hit nélkül lehetetlen Istennek tetszeni? Mit mondanak az emberek? barátjuk tovább nem leszek, kedvükből kiesem; azért, hogysem az embereknek ne tetsszek, inkább megvetem a Krisztust.

Ezt cselekszik a Pilátus tanítványi; sokan is vannak, kik hogy az embereknek tetsszenek, kiesnek annak kedvéből, aki az emberekért emberré lett. S vajon, miért te, aki ezt annyiszor hányod-veted elmédben, hogyha ezt cselekszem vagy nem cselekszem: Mit mondanak az emberek? Miért nem mondod? hogyha ezt cselekszem, amit nem kellene cselekednem, végbe nem viszem, mit mondanak a mennyeiek? mit az én őrzőangyalom? mit mond az Angyalok Királynéja? mit mond a Krisztus? mit mond az Isten? mit a földön az igazak? az egekben a boldogult lelkek? mit mondanak akkor, mikor végső verítékeddel izzadsz? mikor utolsó szükségedben lészesz? mikor mindenektől elhagyattatol? Senki nem segíthet, hanem csak az egyedül, akit az emberek tekintetéért megvetettél, az egy élő Isten! Mit mondanak akkor, ezt kell meggondolnod, s Pilátussal az emberek kedvéért a te jó édes Istenedet meg ne bántsad. Ne kövesd Pilátust, aki hogy császár haragját elkerülje, a zsidók barátságát megtartsa, a

Krisztust halálra ítéli. Így szokott lenni, amelyik bíró örül az ajándéknak és félelemtől viseltetik, igazat nem ítélhet; nem kell a bírónak azzal gondolni, mit mondanak őfelőle az emberek? hanem azt kell szeme előtt viselni, mint lészen Isten előtt ítélete.

ment a szomoró processió a Kálváriához 152.

Lássuk immár, mint ment a szomorú processió a Kálváriához?

Jézus után lovakon mentek a papi fejedelmek, farizeusok és a nép vénei, és a többi számtalan nép. Elgondolhatni, mint volt dolga az édes Jézusnak azon az úton, mivel a nép, kicsiny és nagy, körüle futkároztak, hajigálták, szájokelfordítva csúfolták, némelyek köntösit húzták; a papi fejedelmek, mint Dávidot Semei, káromlották: Eredj, eredj, Beliál fia, jól van így dolgod a te gonoszságodért. A hóhérokat pedig kérték, hogy verjék, döfjék, mert megérdemlette. Melyről Jeremiás próféta az ő siralmiban (2,16) így emlékezik: Reád tátották szájukat, minden ellenségi süvöltöttek és fogukat csikorgatták, és mondák: Nyeljük be őtet; ímé, az a nap, kit vártunk, megtaláltuk. Sz. lábai a szüntelen való verés miatt igen dagadtak, úgy, hogy valahányat lépett, mindannyiszor új fájdalmat érzett; a kereszt nehézsége igen lenyomta, s hovatovább mindjobban lehajolva ment. A kereszt hosszú lévén, a vége messze vonódott utána, kövekbe ütközött, s mivel a töviskorona nagysága miatt a nehéz keresztet csak a válla szélén kellett neki tartani, gyakorta lecsúszott, s mindannyiszor fel kellett emelni.

Ily keserves kínjai s kimondhatatlan fáradsági után jutának a helyre, mely agykoponyáénak hivattatik (Lk. 23,33). Oh, áldott Kálvária! immár, tehozzád jutottunk. Oh, áldott hegy! Kire az én Jézusom nagy fáradva érkezett. Oh, keserű hegy! kin a te Teremtőd szenvedett. Bemegyek tehát a myrhaszedő kertbe a Jézusom vére cseppjeinek myrháját szedni.

Uram, epéd emlékezete az én torkosságom zabolája 153.

Szokás volt pedig, hogy a feszítésre valóknak jó ital myrhás bort adtak, hogy könnyebben elviselhessék kínjukat, melyről emlékezet vagyon Ámos prófétánál (2,8): a mi édes Üdvözítőnknek is adának ugyan myrhás bort innia. De amint Sz. Máté (27,34) írja: epével elegyíték. Nem nagy keserűség volt-e ez? Mert oly rettenetes ital vala, hogy midőn az édes Jézus elvette, és megkóstolta, azt vélné, hogy meg kellene tőle halni. Oh, áldott Jézus, mily drágán esik néked a mi torkosságunk! Mi ettük a vadszőlőt, és a te fogad vásik belé; a mi bűneink epéje keserítette a te sz. szájadat, mikor a zsidók szőlejének epéjét megkóstolád. Oh, édes Jézusom! tudom jól, hogy nagy ellenedre vagyon, mikor torkosságból eszem, iszom, és azzal ecetet adok. Azért légyen, Uram, a te epéd emlékezése az én torkosságom zabolája, hogy meggondolván, mily rossz ízű az epe és ecet, amit érettünk kóstoltál, ennek megértésével torkosságunkat zabolázzuk.

oh, áldott kereszt! 154.

Nagy gyorsasággal némelyek a keresztet helyezik, mások a lajtorját készítik, mások az ártatlan Jézust húzzák a kereszt felé, melyet midőn megláta édes Üdvözítőnk, nagy örömmel köszönte ilyen vagy hasonló szókkal: Oh, áldott kereszt! akit harminchárom esztendő forgása alatt kerestem, hogy terajtad munkálódnám az emberi nemzet üdvösségit. Oh, minden fák között legszerencsésebb fa, csak te egyedül voltál méltó, hogy engemet, örök életnek gyümölcsét, hordoznál. Oh, kedves ágyam! melyen az én tagjaim megnyugosznak, melyen e világból kiköltözöm, hogy az én mennyei örök Atyámnak az emberek vétkeiért igaz bosszúálló büntetésit lecsendesíthessem, vedd hozzád a Teremtődet, aki kegyesen jarul tehozzád.

Isten Fiának keserves szenvedése 155.

Oh, kemény szívem, mikor epedsz meg bánatodban, ha akkor nem bánkódol, mikor a te Istened így szenved éretted, kit látván a kemény kősziklák, noha nem érettük szenvedett Urunk, megrepedezének; mi pedig, kikért vérét ontotta, mint a kövek meg nem indulunk szenvedésin. Látták az egek az Isten Fiának keserves szenvedésit, s kínjainak iszonyúságát, s nem tűrhették tovább, hanem mint a jámbor szolgák urok halálán fényes ruhájukat leteszik, s szomorú feketébe öltöznek, úgy a nap és hold az égi csillagokkal egyetemben megvonák fényességüket és az egész földet szörnyű sötétségbe öltöztetvén, befedezék a Krisztus mezítelen testét. Oh, angyalok, lássátok ti is a

csudáknak csudáját, miképpen az istenség két lator között függ a kereszt gyalázatos akasztófáján, és aki legnagyobb böcsületre méltó, legalábbvalónak tartatik. Járulj ide te is, én lelkem! ismérd meg, hogy por és sár vagy, ne kívánj tovább nagyra böcsültetni. Oh, legalázatosabb drága Jézusom! adj oly malasztot, hogy mindeneknél bűnösebbnek tartsam magam, és másoktól is kívánjak annak tartatni! Ne engedd, édes Jézusom! hogy valaki tiszteljen, mert semmi tiszteletre méltó nem vagyok, hanem inkább mindenektől megutáltassam, rossznak tartassam. Mert ugyanis teljes vagyok gonosz kívánsággal, állhatatlansággal; és valami számon és szívemből kijön, merő bűn és hamisság. Kérlek azért téged, szerelmes Jézusom! azon szeretetért, kivel a kereszten a két lator között függöttél, adj kegyelmet, hogy állhatatos legyek, s örvendezzek, midőn az emberektől megvettetem.

bűnünk bocsánatát sírással kérni 156.

Mi dolog ez, édes Üdvözítőm? sírva, kiáltozva, imádkozva, fejed hajtva adod ki lelkedet? Oh, végtelen szeretet! Oh, böcsülhetetlen kegyelmesség! Nem sirattad, Uram, nem sirattad magadat, hanem az én sok bűnömet; nem kesergetted kínszenvedésedet, hanem az én gonoszságimat, és mivel születésedben nem volt bölcsőd, életedben nem volt házad, halálod óráján sincsen ágyad. Hanem ágyad a kemény keresztfa, vánkosod a töviskorona, superlátod az egek. Semmi kedvet, semmi könnyebbséget nem kerestél testednek, hanem csak Istenhez kiáltottál,

csak könyörgöttél és fejedet meghajtván igaz engedelmességgel az Isten akaratjára kibocsátád lelkedet. Ezt kell a keresztény embernek halála óráján követni, erről emlékezvén nem a test kedvét keresni, nem a világon kapdosni, hanem Istenhez kell folyamodni, bűnünk bocsánatát sírással tőle kérni, az ő sz. akaratjához mindeneket alkalmaztatnunk.

kelj fel azért, keresztény ember 157.

Egy a vitézek közül általveré dárdájával oldalát, melyből vér és víz folya ki váltságunkért; oly nagy volt azon seb, hogy Urunknak szívéhez által láttak. Ebbe a hasadékba híja Krisztus a híveket, mikor azt kiáltja: Jöjj, galambom, a kőlyukakba (Én. 2,14), jöjj a kőbánya sok hajlékába. Kel fel azért, keresztény ember, hagyd el a világ hajlékit, az ördög vendégfogadóit, lakjál ebben a kőszíklában, mint egy galamb, fuss a Krisztus oldala nyílásába, és eszedbe vévén, hogy nagyobb az Isten irgalma, hogysem a te vétked, menj be az igaz kőszikla szakadásába és megszűnik rettegésed. Ha az ördög és világ kísérteti ostromolnak, szaladj a kőszikla hasadásába és megüresedel félelmedtől. Ha ellenségid prédára keresnek, repülj a kőlyukba, és oltalom alatt lészesz.

azon szent testet a kősziklára letevék 158.

Oh, Szentséges Szűz! Megvallom, én vagyok oka keserűségednek, de kérlek Sz. Fiad keserves haláláért, nyerj nékem bűneimről való igaz töredelmességet és életem jobbítását. Ily nagy szívbéli szoron-

gatásban lévén a keserves Anya, könyörgeni kezde: Fölséges, Mindenható Atya Úr Isten, aki Moysest magad eltemetted, aki még a gyilkos Jezabel testét sem hagyád temetetlen, viselj gondot Sz. Fiad testére, s mutass módot, hogy a te és az én Sz. Fiam tisztességesen eltemettessék. Indíts fel valakit, aki utoljára tisztességet mutasson hozzá.

Mikor a Sz. Szűz így gyötrődnék, felindítá Isten az Arimathiai Józsefet, aki tanácsbeli úr vala, és Nikodémust, aki papi fejedelem vala, hogy Urunk Jézus sz. testét levennék és tisztességesen eltemetnék. Azért magok szolgáival és egy vitézzel, aki Urunk halálakor megtért vala, eljövének, szép új gyolcsot és száz font myrha aloét hozván magukkal. Oh, mily nagy tisztelettel nyúltak a sz. férfiak Urunk sz. testéhez, mert a hit által tudták, hogy Isten Fiának sz. teste. Oh, mily nagy buzgósággal a Sz. Szűz azon szent testet megölelte, és az ölelésben egész ruháját megvéresítette. Azért József, Nikodémus és Szűz Mária a kősziklára letevék; nem úgy mint a királyok, császárok testét vont aranyra vagy bársonyra, hanem egy kősziklára és lepedőre.

háládatlan ember, nem szállsz-e magadba? 159.

Gyászba borult az ég; a nap és hold nem világoskodott, reszketett a föld, a kősziklák repedeztek. Azért ennél keservesebb temetés soha nem volt. Hát te, háládatlan ember, hallván a te Megváltódnak szörnyű halálát s ily szomorú temetését, nem szállsz-e magadba? elfeledkezel-e ily jótéteményiről? Ez legnagyobb fájdalmára esik édes Üdvözítőnknek, amint

Sz. Bernárd által maga mondja: Lássad ember az én szenvedésemet, de az legnagyobb gyötrelmem, hogy te mindenkor háládatlan vagy. Mert noha ezt a mi édes Urunk szenvedésit mindenkor szemünk előtt kellene viselnünk, szüntelen való hálaadással köszönnünk, de sokan vannak, kiknek egész héten sem jut eszükbe, némelyeknek talán hónapig sem jut eszükbe, hogy magukba szállanának, s meggondolnák, hogy mennyit szenvedett édes Üdvözítőnk érettük. Ezért hálát adnának; midőn ördög bűnre kényszeríti, erről emlékezvén, attól magukat megtartóztatnák.

Oh, Jézus, egy szerelmem, aki a magad életénél inkább szerettél engem; ki külön érettem, úgy minden emberért kész lettél volna meghalni; ki, amint Sz. Brigittának mondád: ha lehetne, még egyszer szeretetből örömest meghalnál érettünk. Azért, ha mégis téged nem szeretlek, nem vagyok méltó, hogy éljek. Oh, drága kincsem s minden reménységem! édes Jézusom! nincs nékem náladnál jobb barátom, mert se apám, se anyám, senki más életét érettem le nem tette. No, tehát, ennek utána, tégedet foglak mindenek felett szeretni, legjobb barátomnak tartani; nem akarok többé ellened véteni, s undok vétkeimmel újobban megfeszíteni.

XXVI.

HÚSVÉT NAPJÁRA VALÓ PRÉDIKÁCIÓ

Krisztus Urunk dicsőséges feltámadásáról és a mi lelki feltámadásunkról.

Jesum quaeritis Nazarenum crucifixum? Surrexit, non est hic (Marc. *16,6). A megfeszített Názáreti Jézust keresitek? Feltámadott, nincs itt.*

jer, vigadjunk e napon 160.

Nagy lelki örömmel az Anyaszentegyházzal kiáltsuk: Ez a nap, melyet az Úr szerzett, örvendezzünk, jer, vigadjunk e napon (Zsolt. 117,24). Méltán is, mertha az angyalok akkor is örvendeztek (Lk. 2,13), mikor a harcra indult, mikor a világra született? mennyivel inkább örvendeznünk kell nékünk a diadalom után, minthogy nékünk nagyobb hasznunkra következett a Krisztusnak győzedelmes feltámadása, hogysem az angyaloknak, mert az angyaloknak nem szükség a feltámadás, úgy mint halhatatlanoknak. Azért énekeljünk Istennek, mert dicsőségesen felmagasztaltatott (Kiv. 15). Ugyanis minden ünnepek között egyedül húsvét ünnepe oly vigasságos, hogy az ördögön kívül senkinek semmi szomorúságra való oka nem adatik. Azért örvendeznek az egek, örvend a föld, örvend a hívek gyülekezete, s minden templomi, minden utcái örvendetes Allelujazengéssel megtöltetnek.

Mihent a keresztfán elválék testétől a Krisztus lelke, a Credóban azt valljuk, hogy poklokra szállott, és amint Sz. Pál apostol (Ef. 4,9) szól: descendit ad inferiores partes terrae, a földnek alsó részeire szállott, hogy tömlöcben lévő foglyait látogatná s vigasztalná. Mert azt kell tudnunk, hogy a Krisztus halála előtt senki oly szent és Isten előtt oly kedves nem volt, ki a mennyei boldogságban részesült volna. Ezt homály nélkül tanítja Sz. Pál, midőn a zsidókhoz írt levelének 9. részében (8. v.) azt írja: A Sz. Lélek megjelentette, hogy meg nem nyílt volna a szentek útja, az első Sátor (azaz, az Ótestamentum) még fennállván. Ugyanezt jelenti másutt Sz. Pál zsidókhoz írt levelének hatodik részében, midőn Urunkat elöl járónak nevezi, ki bement előttünk a legbelsőbb titkos helyre. Ha valaki Krisztus előtt mennyországba ment, ő nem volt elöl járó. Ennél is nyilvábban szól ugyan a zsidókhoz írt levelének 10. rész. 19. versében, hogy reménységünk légyen az Isten országába való menetelről a Krisztus vére által. Ha Krisztus kezdette az új utat, nem volt őelőtte ez az új út, melyen bémehettek az Isten házába. De hiszen nem kell erre több bizonyság; a Krisztus őmaga mondá Sz. János könyvének 3. rész. 13. versében: senki mennyországba nem ment, hanem az Emberfia, aki a mennyországban vagyon.

Valamennyi szentek voltak tehát Krisztus előtt, el nem vették az ígért boldogságot (Heb. 11,39), hanem messzünnen nézték, és amint Sz. Pál (Heb. 11,13)

írja, távul köszöntötték a jövendő szabadulást; tömlöcben voltak, foglyok voltak. Ezt bizonyítja Sz. Péter (I. lev. 3,19), hogy a tömlöcben levő lelkeknek prédikált Krisztus. Zakariás próféta pedig erről ekképpen szól (9,11), hogy a foglyokat megszabadította a vég nélkül való barlangból. Sz. Pál is (Ef. 4,8) azt hirdeti, hogy Krisztus a megszabadult folyokat felvivé mennyországba. Ezt a helyet lymbusnak nevezik a doktorok. Erre szállott alá Krisztus Urunk, melyet Sz. Pál (Ef. 4,9) föld gyomrának nevez, és akkor teljesíté be, amit régen ígért vala: Alászállok a föld mélységibe; minden halottat megtekintek, és megvilágosítom azokat, kik az Úrban reménylettek.

minket az örök halálból megszabadított 162.

Nem lehet nékünk ez életben nagyobb örömünk, mint az Úr Jézusnak dicsőséges feltámadásában, mert ma a mi váltságunknak munkája éppen beteljesedett, végbe vitetődött. Mert ma az Úr Jézus Krisztus, kiről Sz. Dávid ugyan az említett zsoltárnak 21. versében így szól: DEUS noster, DEUS salvos faciendi, a mi Istenünk a megszabadító Isten, és az Úré, az Úré a halálból való kivitel. Minket az örök halálból megszabadított, mert ma a halál a győzedelemtől elnyeletett (I. Kor. 15,54), a pokol kapuinak ereje megtöretett, és az ördög meggyőzetett; a mennyei paradicsomnak bűnienk miatt bézárt kapuja megnyittatott, és akik a haragnak fiai voltunk, immár mennyei Sz. Atyánkkal megbékéltettünk.

Ha talán olykor bűnbe estünk, ha lélekben meghaltunk, ne késsünk, a bűnben sokáig ne heverjünk, hanem siessünk s a feltámadott Krisztus Jézussal ugyan valóban feltámadjunk s mindvégig állhatatosan megmaradjunk. Mondám: ugyan valóban és állhatatosan, mert találkoznak, kik külső színnel mutatják ugyan, és főképpen ezekben a húsvéti sz. napokban, mintha ők is a bűnből hogy már feltámadtak, meggyónnak, áldoznak, az Isten házát gyakorolják, de csak tettetésből, hogy az emberektől láttassanak (Mt. 6,5). Azonban eszükben sincs, hogy ezt vagy amaz halálos vétket igazán s voltaképpen meggyónják, hogy életük jobbítását eltökélt szándékkal magukban felvegyék, hogy a bűnre vivő veszedelmes alkalmakat elhagyják. Eszükben sincs; kikről azért mit mondhatunk egyebet, hanem Nomen habes, quod vivas, et mortuus es (Jel. 3), neve, vagyis színe vagyon, hogy feltámadtak és élnek, de abban valósággal semmi nincsen.

Vannak olyanok is a lelki feltámadásban, kik az ő bűnükből a töredelmes penitencia által új életre voltaképpen felkelnek, de ebben állhatatosan meg nem maradnak, hanem, ismét csak az alkalom hozzá, ad vomitum, az előbbi bűnökre, (és amint Sz. Péter 2., 2,22) az ő okádásukra visszatérnek. Ha igen utálatos az okádásra térő eb, úgyhogy az ember iszonyodás nélkül nem is láthatja, utálatos Isten előtt az olyan ember, aki régi bűneire ismét visszatér.

feltámadása által elnyelte a halált 164.

E mai napon teljes szívünkből örvendezzünk, mert az emberi nemzetnek kiváltképpen való nagy öröm adatott e mai napon; mert ezen a napon nyilatkozott ki, hogy győzedelmet vett a Júdának oroszlánja (Jel. 5,5), és amint Sz. Péter írja (1., 3,22): feltámadása által elnyelte a halált, hogy a boldogságnak örökösi lennénk. Azért ezen a napon reménység adatott feltámadásunkról és testünk dicsőségéről; mert amint Sz. Pál írja (Fil. 3,21): a mi elvetett testünket megújítja az ő dicsőséges testének fényességére. Annak okáért (Zsid. 2,14) megszabadította az emberi nemzetet a halál rettegésétől, mely annak előtte egész életünket szolgai félelemben tartotta. Mert az ő feltámadása után a halál csak álom és nyugodalom, mely után ismét felébredünk. És erre képest nem rettegéssel, hanem kívánva várjuk a jó halált; azért: ez a nap, melyet örömünkre teremtett az Úr, örvendezzünk és vigadjunk.

az Emmausba menő két tanítványhoz adá magát 165.

Megmondotta vala édes Üdvözítőnk (Mt. 18), hogy ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az ő nevében, ott vagyon közöttük; beteljesíté azt a mai sz. napon halottaiból feltámadván, mikor az Emmausba menő két tanítványhoz adá magát egy úti társaságban, kik őfelőle beszélgetnek vala szomorúak lévén. Az Emmausba vivő úton járókhoz adá magát útitárssul, nem a Babylon útján lézengőkhöz. Emmaus menynyei hazánkat jelenti, Babylon pokolnak példája.

Az úton járóknak jelenék meg, azaz: a tökélességnek útján elébb-elébb igyekezőknek, nem a hátra fartatóknak, nem a bűnnek rútságában heverőknek, sem a világi hívságok mezején szélengőknek. Azokat vigasztalja Krisztus feltámadása örömivel. azokat szabadítja a halálnak s pokolnak félelmétől, azokkal közli feltámadása gyümölcsét, kik Krisztust állhatatosan és szorgalmatosan követik.

a jóságos cselekedet előtti követ el kell fordítani 166.

Keresztények, nincs oly jóságos cselekedet, mely előtt valami nagy kő ne légyen, melyet el kell fordítani vagy hengeríteni, de attól sokan megijedvén, jó szándékukat félbehagyják. A fösvény gazdag akarná ugyan a Krisztus testét kenni, bőséges alamizsnát akarván osztogatni, de kőre talál, mert a fösvénység azt mondja neki: sok gyermekid és cselédid vannak, gyermekid örökséget, cselédid fizetést várnak tőled, azért inkább gyűjtened kell, hogysem osztogatnod. Ki hengeríti el a követ? A Testamentom Angyala (Mal. 3,1), ki azt mondotta, adjatok és adatik nektek. Az uzsorás vissza akarja téríteni a hamis keresményt, de kőre akad, mert azt mondja az ördög: Ha azt cselekszed, koldussá kell lenned, mert sem mívet nem tanultál, sem kereskedést nem űztél, hogy magadat s házad népét más módon táplálhatnád. Ki hengeríti ezt el? Ugyanazon Testamentom Angyala, az édes Jézus; halljátok áldott szavait: Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja? (Matt. 16,26) A fajtalan férfi vagy

asszony pedig meg akarja tisztelni a Krisztus testét, nem akarván többé a maga testét a paráznával közleni, hanem tisztán és tisztességesen akar élni, de kő vagyon előtte, az utálatos gyönyörűségnek megrögzött szokása, melytől nehéz elszakadni. Ki fordítja ezt el? Sz. Pál apostol, midőn azt írja: Meg ne csalatkozzatok, sem a paráznák, sem a férfiakkal közösülők az Isten országát nem bírják (I. Kor. 6,9). Az udvari cifra ifjú meg akarja kenni a Krisztus testét, életét akarván jobbítani; követ lát, és megijed, mondván: mit fognak az emberek mondani? mint kezdnek barátim csúfolni? Barátnak neveznek? Ki hengeríti el? A Krisztus, mondván (Lk. 9,26): Aki engem szégyenl és az én beszédemet, azt az ember Fia szégyenleni fogja, mikor eljő az ő felségiben. A tévelygő meg akarja kenni a Krisztus testét, az üdvözítő, egyedül igaz római sz. hitre térni, a Jézus Krisztus Anyaszentegyházába akarna jönni, de megakad a kőben, mondván: megharagítom szüleimet, és megszomorítom barátaimat, elvesztem örökségemet. Ki fordítja el? A Krisztus, mondván (Lk. 14,26): Ha ki énhozzám jő, s nem gyűlöli az atyját és anyját, és feleségét és fiait és atyjafiait, és nénjeit, nem lehet az én tanítványom. Azokáért, noha mindenütt kő vagyon a jóságos cselekedet ajtaja előtt, mindazáltal elfordítja az Angyal, az Isten malasztja, mert azt írja Sz. Pál: Mindent megcselekedhetünk az által, aki minket megerősít.

serkenjetek fel! 167.

Igen tetszik az Istennek, midőn az ő malasztjában bízván nehéz dolgokat is akarnak cselekedni. De igen

ellene vagyon, ha aprólék nehézség hátra térít, és félben hagyatja. Sokan találtatnak olyanok, kik mindenkor szándékoznak a jóra, mondván: ím ma, ím, holnap, de azonban semmi nem telik belőle, és addig kászolódnak, hogy a gyékényt elrántják alóluk és a földön maradnak. Addig készülnek, hogy a balgatag szüzekkel kinn maradnak a menyegzőből. Kelj fel azért, aki aluszol, és támadj fel a halálból, és megvilágosít téged Krisztus. Serkenjetek fel tehát, világ árnyékiban aluvó jóravaló restek! Erre jöjjetek, tévelygések sűrűiben tibolygó, utavesztett emberek! Siessetek bűnök éjszakájáról, lelki halál napnyugtáról, ti, isteni szeretetben meghűlt lelkek! Kövessétek a mai sz. asszonyok buzgóságát, hogy vélek megtaláljátok a Krisztust. Senki ne legyen közülünk, kit elmarasszanak szokott bűneinek tartóztatási, senkit hátra ne vonjanak a testnek hízelkedési, senkit vissza ne térítsenek az ördög kísértési; hanem mondja minden Istennek tartott lélek Sz. Dáviddal: Nunc coepi, ha eddig kárhozatra csalogató kísértésekre figyelmeztem, már az égre tekintettem, annak útjára indultam, vissza nem térek.

LELKI ÖRÖM

A nyírbátori minorita templom használatba vételekor mondott beszéde (1725); Krucsai Márton nyomtatta ki Kassán 1732-ben, címlapján szerepel « T. P. Kelemen Didák » neve.

A beszéd vezérmondata: « *Hodie salus domui huic facta est* (*Lk* 19, 9) *Ma lett idvössége e háznak* ».

Didák atya ószövetségi eseménnyel kezdi: mikor a zsidókat Perzsiába hurcolták, Isten némely buzgó szolgája az Oltárról elvitte a tüzet és egy völgy száraz mély kútjában elrejtette, « *azon a helyen oltalmaztatott meg alattomban* ». Mikor pedig Isten Nehemiást rendelte a zsidók elpusztult földjére, « *hogy az Isten házát, Templomát megépítené, tisztítaná, újítaná, és abba azelőtti áldozatot és isteni tiszteletet visszahozná, helyreállítaná* », Nehemiás felkutatá a kutat és annak akkor már « *temérdek sűrű vizével* » öntöztette meg az áldozati állatokat és tárgyakat, amiket azután a napfény tüze teljesen megemésztett.

« *Édes keresztyénim, egy ilyen dolgot látok én, hogy történt ma a mi földiinkön; ugyanis amidőn innen a mi édes Eleink és keresztyén Atyánkfiai fogva vitetnének a török igája alá, tanáltattak oly hív szolgái az Istennek, kik elvévén az oltárról, a pogányok szemei elől az isteni tiszteletnek tüzét és alattomban tartatott s oltalmaztatott meg ezen a földön nem kevés ideig. De sok esztendőknek eltelése*

után, midőn tetszett volna Istennek, hogy az ő elpusztult Oltára, Háza, Temploma, sőt Oltári, Házai, Templomai megépíttetnének, tisztíttatnának, újíttatnának, és ezekbe az előbbi isteni tisztelet vissza hozattatnék, evégre egynémű buzgó Nehemiást rendele, aki ezt végbe vinné ».

E Nehemiás, « *noha nem főpap, de az Anyaszentegyháznak s Nemzetünknek, kivált ezen a földön, jó oszlopa, apostola* », « *másutt is* » (!) a templomok és oltárok építéséhez, tisztításához, újításához fogott. A megújult templomokban az « *Oltári tüzet* » az ájtatos nép sűrű könnyhullatása előzte meg, de kísérte is. Ez újkori Nehemiás pedig az újszövetségi, « *makula nélkül való igaz szent Áldozatot, melyet másképpen szent Misének mondunk* », saját költségeivel méltó módon előkészítteté. Hivatkozva e Nehemiás szerénységére, eleinte vonakodik megnevezni, minthogy a Szentírás tiltja a fennhéjázást, Szent Ágoston meg egyenesen « *Isten tisztessége lopóinak* » nevezi a büszkélkedőket (Soliloq. cap. 15), mégsem tudja eltitkolni, hogy Károlyi Sándor « *az Úr Oltárinak, Házainak, Templominak buzgó építője, újítója*». Röviden megemlíti a magánkápolnákat; a « *csinálosi* », « *kaplanyi* » templomot. Hálával szól gróf Erdődi Gábor « *apostoli buzgósággal teljes* » egri püspök « *kegyes szívvel kiadott consensusáról* », « *Tekintetes Nemzetes* » Krucsai Márton, Szabolcs vármegye viceispánjáról, hogy « *szent Szerzetünknek* » « *templomunkat és kolostorunkat* » visszaadta. — ... *Méltó, hogy kiki az irgalmas és könyörülő szent Istenünknek áldást nyújtson, kiáltson; zengedező víg énekszóval dicséretet mondjon...* » ... « *hogy az Úr Isten-*

nek hozzánk, bűnös fiaihoz mutatott ily irgalmas nagy jótéteményeiért hálaadással legyünk, és ezen régi szent helyben az ő szent Felsége ingyen való szent kegyelme által újonnan behozott Isteni szolgálatnak, szent Neve dicséretinek első zsengéit örvendező szívvel bemutassuk... ».

Isten Szolgájának beszéde a lelkek megszabadításáról és a mennyei Jeruzsálembe jutásáról a következő szakaszban a hitszónoklat magaslatait éri el:

« *Jeruzsálem Mennyországot, Jerikó e világot példázza; azért Jerikó leomlott köveiből, azaz e megromlott emberi természet rakásából akarja a megrepedezett Egek falait, a szakadt angyali karokat megépíteni, a boldogok lakóhelyét. Azért bemenvén Jézus Jerikóba, jár vala, hogy mint világ bányájában termett lelki köveket nézegessen a mennyei épületre. Tekints felénk, édes Jézus, kő a mi szívünk is; odaadjuk azt, bár rontsad, bár törjed, bár faragjad, bár simítsad, csak rakd a mennyei épületbe* ».

A következőkben Zakeus példáját hozza fel, « *mint szorgalmatoskodik és keres módot Jézus látására* ». Majd ezzel a buzdítással folytatja: « *Ugyanis az Istenhez vágyódó léleknek nem veszteg ülni, nem hivalkodva állani, nem restül ballagni kell, mert: maledictus, qui opus Domini facit negligenter: átkozott, aki az Isten szolgálatjában restül és mulatozva jár... Minden istenes dolgokban gyorsak legyünk, azaz, amit Isten dicsőségére Istenért akarunk és kell cselekednünk, azt ne vontassuk, ne halogassuk, azt ne unalommal, ne restül, hanem szorgalmatossággal, jó kedvvel cselekedjük; mert noha szabad a magunk dolgaiban valami tunyaságot és*

idővontatást elegyítenünk, de az Isten dolgában gyorsaság kívántatik ».

Párbeszédes homiliájában mintha egyetlen emberrel társalogna a vonakodó megtérő felől:

« *Mondd azt néki, békéljél meg tehát haragosoddal; felebarátod hírét-nevét, melyet lehúztál, add vissza; tisztulj ki az uzsorából. Lehetetlennek mondja, hogy most azt cselekedhesse, hanem időt akar ezekre várni, mintha az Istennel megszegődött volna, hogy az őtőle feltett idő határáig elvárja, s akkorra hagyja jobbítását, mikor felülőt fújnak, röhög* (így) *a mellye, és kimenőfélben vagyon lelke. Nem így, keresztyének, nem így. Térjünk eszünkre már egyszer valaha; nincs nagyobb dolgunk, mint hogy lelkünk idvösségére vigyázzunk, mert: Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur? Mit használ az embernek, ha az egész világot bírja is, ha lelkének kárát vallja* ».

Zakeushoz betért az Úr, és üdvössége lett házának.

« *Valóban áldott ház, melyben az üdvösség megadatik. Vegyétek vissza immár elméteket, keresztyének, Zakeusról, és fordítsátok erre a Házra, erre régentén Isten dicsőségére felszenteltetett Templomra, melybe ma hozatott be az Oltárról elvétetett és eddigelé ebben a környékben elrejtett Oltári tűz, az igaz isteni tisztelet; ma újíttatott meg a sok esztendőktől fogvást megszünt isteni dicséret; mától fogvást ezután naponként az Új Testamentumbéli makula nélkül való Áldozat ebben Istennek*

bemutattatik. Mentől boldogabb tehát ez a Ház, melyben nem egyszer, hanem számtalanszor adatik meg az üdvösség mindazoknak, kik buzgó ájtatossággal ide folyamodnak, igaz töredelmes, alázatos szívvel Istenhez megtérnek, és a Krisztus Jézus valóságos szent Testében-Vérében részesülnek ».

A templom természetfeletti célját és jogos szépségét magasztalja Isten Szolgája ezekkel a szavakkal:

« *Az Istennek Temploma azért tökéletes jóságok iskolája, Isten javainak tárháza, lelki vigasztalások kútfeje, bűnösök oltalma, e világ tengerinek habjai között nyugodalom partja, Mennyország tornáca, Istennek e földön királyi palotája és lakóhelye, aholott adton adja az audienciát, osztja adományit, nyújtja segítségit. Azért a régi ájtatos keresztyének erejüket, értékeiket, okosságukat arra fordították, sőt egymással futtatták, ki csinálhat Isten tisztességére tekintetesebb, szebb Templomokat. Konstantinus, első keresztyén császár, a keresztség szentségének felvétele után, császári nagy költséggel építé Rómában a Lateránumi Keresztelő Szent János és Szent Péter s Szent Pál Apostolok Templomit; és Szent Szilveszter akkori szentséges Római Pápa, solenni ritu consecravit et dedicavit, tisztességes szent pompával megszentelt* ».

Hangoztatja, hogy Isten a belső tiszteletet is megkívánja:

« *Mentől inkább kívántatik, hogy ékesíttessék az a Templom, melyben a szent Sacramentum alatt, Test szerint lakik az Isten Fia, mint saját Házában. Úgy vagyon ugyan, hogy Isten lelki és belső tiszteletet és ékességet kíván; Hittel, Szeretettel, remény-*

séggel, igazsággal, alázatossággal ékesített lelki Házat kedvel, inkább hogy sem a Templom falainak szépségét, de azért maga példájával tanítja, hogy nemcsak a belső és lelki szolgálatot, hanem a külső ceremóniákkal való tiszteleteket is kedvesen fogadja ».

Befejezésként a Sion hegyén épült templom pusztulását említi, párhuzamba vonva a bátoriéval:

« Édes Atyámfiai, egybegyűlt ájtatos keresztyén sereg, ím látjátok, hogy ez a több száz esztendőktől fogvást pusztán állott Istennek háza szintén ilyen formában vagyon, Oltári letörettettek, kivettettek, ajtai-ablakai kiégtek; nézzétek, nemcsak csemeték, hanem temérdek fák nőttek benne, mint az erdőben; tárházai, azaz sekrestyéi, kápolnái elromlottak. Szaggassuk meg azért mi is, nem a ruhánkat, hanem szíveinket, és sírással, szívbéli óhajtásokkal boruljunk le a földre, essünk térdeinkre, amint az Isten népe cselekedett, s nemcsak az Ó Testamentumban az Istennek kedves szolgái és szent emberei szoktak cselekedni, de az Újban is... ».

Utalva az Üdvözítő példáját követő Péter apostolra és Pálra, lelkesíti a híveket:

« Essünk térdeinkre azért, és alázatos buzgó fohászkodásokkal kérjük tiszta szívünkből, kinek az ő szent irgalmasságából hodie salus facta est, ma lött üdvössége, Isten szent Neve dicsőségére újabb felszentelése, hogy ismét felépítse, és újabban romladozott, elpusztult falait állítsa fel, elrontatott Oltárit, hozza helyre régi dicsőséges ékességit..., ne engedje elpusztulni többé az ő házát, ne engedje az ő népét az barbarus pogány nemzetnek birodalmába jutni és keserves fogságába esni, hanem legyenek az

ő szent szemei éjjel és nappal figyelmetesek erre a Házra, és akármely szükségben ide folyamodó népit hallgassa meg magas Mennyben; mind látható s láthatatlan ellenségitől őrizze meg; vétkeiért érdemlett büntetésit távoztassa el tőle; bűneit engedje meg, hogy lelki nagy örömmel, mennyei vigasztalással bételjenek, valakik ide folyamodnak, és felőlük is mondathassék: Hodie domui huic salus facta est. Ma lött üdvössége ennek a háznak; azaz üdvösségüket nyerték, akik gyakorlották, hogy jövendőben az örök dicsőséget is elvehessék. Amen ».

mondott beszédje « Seraphicus Szent Ferencz Szerzetibül való egy Minorita Barát »-nak, aki nem más, mint P. Kelemen Didák, amint 1733. július 14-i és nov. 17-i leveléből kitűnik. — Kassán nyomták ki 1733-ban.

Íme, a bekezdés:

« *Nemcsak azok a nemzetek, melyeket a Szent Lélek Isten a Keresztyény Hitnek sugárlásival megvilágosított, hanem a pogányságnak setétségében vakoskodó népek is, eleitül fogva, mindenkor nagy böcsületben tartották, nagy szeretettel látták, nagy tisztelettel illették a koros, idős, élemetes jámbor embereket* ». « *Bizonysága ebben a római múzsáknak hattyúi közül Ovidius* (citálja), *Jób Pátriárka, az ékesen szólásnak mestere Tullius Cicero, a római orátorok fejedelme, Juncus de senectute* », akinek összefoglalásaként szolgáljanak e szavak:

« *Vannak, úgy mond, sok drága mennyei ajándékok, melyeket a véghetetlen kegyelmű Isten a vén emberekkel közlött; de mindezeket felül haladja a lelki gyönyörűséges csendesség, mely abbúl származik, hogy ők a testi délceg kívánságoknak ostromlásától nem háborgattatnak* ».

« *Bölcs Petrarchának szép mondását* » idézi: « *Veneranda canities plus habet honestae voluptatis, quam foedae omnes juvenum illecebrae. A jámbo-*

rul és tisztán élő öreg embernek lelki öröme ezer garádicsokkal felül haladja a világi és testi mocskos gyönyörűségeket, melyeken a goromba ifiúság mohón szokott kapdosni ».

Salomon király és Pithagorás tanítása után P. Didák kijelenti, hogy « *a vénségnek dicséretivel* » Krucsai Mártonra célzott, « *aki ifjúságának ideitül fogva* 90 *esztendős koráig, Istennek, felebarátjának, hazájának, vármegyéjének hív szolgálatjában éjjel - nappal fáradhatatlanul szorgalmatoskodott* ».

A szövegből megtudjuk, hogy Krucsai Márton « *a Sz. Sacramentumokkal ájtatosan élvén, az* 1732. *esztendőben* 20. 9*bris* (november 20-án), *itten maga nemesi úri házánál, Ábrahám Pátriárka módjára mortuus in senectute bona, provectaeque aetatis, et plenus dierum, meghala jó vénségben, és koros állapotban, és teljes napokkal* ». Jeremiás prófétával együtt mondja: « *Elfogyott a mi szívünknek öröme, siralomra változott a mi éneklő seregünk, leesett a mi fejünknek koronája, amidőn az előttünk feküvő, gyászos koporsóba bézáratott, T. N. Szabolcs Vármegyének* 40 *esztendeig való érdemes Vice Ispánja T. N. Krucsai Márton a kegyetlen halálnak mérges kaszája eleibe kerittetvén levágatott* ».

Origenes szavaival kezdi fejtegetni a szabad akaratot: « *Unusquisque suam propriam facit diem, kiki magáévá teheti a napot. De miképpen? Úgy, kk., hogy az embernek szabad akaratja vagyon, hatalmában, szabadságában vagyon, hogy jót vagy gonoszt cselekedjék; amint az Isten maga bizonyítja: ante hominem vita, et mors (Eccl.* 15. *v.* 18*) az ember előtt vagyon az élet és halál; bonum et malum; quod pla-*

cuerit ei, dabitur ei, a jó és a gonosz, amelyik tetszik neki, megadatik neki ».

Mózes 5. könyvéből is idéz (30, 19): « *Testes invoco hodie coelum et terram, quod proposuerim vobis vitam et mortem, benedictionem et maledictionem; bizonyságul hívom az eget és földet, hogy előtökbe adtam az életet és halált, az áldást és az átkot* ».

Jézus, Sírák fia és Jeremiás idevonatkozó tanítása után következtet:

« *Íme tehát az embernek hatalmában vagyon az életnek s halálnak ideje; és ahhoz képest magáévá teheti kiki a napot. Hogy teheti magáévá s tulajdonává a napot? A gonosznak távoztatásával és a jónak gyakorlásával* ».

Főleg a felebaráti szeretet gyakorlásával (Já. I. 3, 15; *Jób* 5, 2; *Eccl.* 28, 1; *Kor. I*, 15, 1)! « *Szent dolog! dicsőséges cselekedet a Mártyromság szenvedése által Isten szerelméért meghalni, de ha a felebaráti gyűlölség hozzá férhet, semmissé s érdemtelenné teszi* ». És citálja Szent Cypriánt. Majd hirdeti: « *Ellenben pedig vérontás nélkül is méltán Martyrnak mondatik, az valaki bosszúálló gyűlölségit és abban ő magát megyőzi* ».

A « *kegyes Jézus* » törvényére utalva (Mt 5, 44), buzdít: « *Mikor azért egymás szeretetében vagyunk s maradunk, akkor a szeretet napját alkotjuk; s magunkévá tesszük, mikor az igazságot megőrizzük. Mikor magunkat a világi hívságoktól elvonjuk, Istennek bántásától megszűnünk, a makula nélkül valóknak napjait szerezzük meg magunknak. Ezeket ismeri, ezeket számlálja az Úr* ».

« *De azt észre kell venni, kk.: hogy a mi cselekedetink örökké való jókra érdemesek legyenek, három dolog kívántatik. Először, hogy az igaz Hitben légyünk, és a mi cselekedetink az igaz hittől, mint gyökértől vegyék elevenségüket: mert másként Sine fide impossibile placere Deo (ad Haebr.* 11. *v.* 6), *Hit nélkül lehetetlen az Isten kedvében lennünk, úgy hogy örök jutalmat tőle vegyünk. Egy pedig az üdvözítő hit (ad Eph.* 4. *v.* 5), *mert egy az Úr, egy a Hit, egy a keresztség* ».

E tárgyban következetesen tanítja a teljes és tökéletes hitvallást, « *mert miképpen aki csak egy ölnyire volt kívül a Noé Bárkáján, úgy elveszett, mint aki száz mérföldnyire volt. Amely juh csak egy lépésnyire kívül vagyon az aklon, nem bátorságos: azonképpen veszedelmes állapotban vagyon, valaki csak kicsinyben elhagyja és elszakasztja a keresztyényi egyesség kötelét* ».

Tetteink érdemszerző feltétele Isten Szolgája oktatása szerint:

« *Másodszor a mi cselekedetinket össze kell foglalnunk a Krisztus Jézus érdemeivel, mint minden jónak forrásával. Harmadszor az Istennek megszentelő malasztjában kell lennünk, kik a mennyei ajándékokra méltókká teszik cselekedetinket, amint a Theologusok iskolája tanítja* ».

Jó cselekedeteink, — írja —, *amelyek Isten megszentelő malasztjától származnak, örök életre méltók; becsesekké válnak « a Krisztus Jézus drágalátos halálának és szenvedésének érdemitűl, kivel össze vagyunk foglalva a megszentelő malaszt és az igaz Hit által* ».

Visszatérve az élet érdemszerző kihasználására, Szent Gaudentiust idézi: « *Nem tulajdoníttattak az Izraelitáknak azok a hónapok, melyeket Egyiptomban töltöttek el, hanem mikor sírván az Úrhoz tértek. Jól vegyétek eszetekbe, az Izraeliták kénytelenségből múlatták el az Istennek tiszteletit, és az áldozatokat Egyptusban, mégis nem tulajdoníttattak nékik azok az esztendők: Mit gondolnak tehát azok? akik szántszándékkal tunyaságból, restségből ünnepnapokon, vasárnapokon az isteni szolgálatot elmúlatják? Szeretnék a jutalmat, sajnálják a munkát és egy kis fáradságokat* ».

Világos hasonlattal is él: « *Ah, mit gondolnak azok, kiknek a földiekhez ragadott szívük; ritkán vagy nem is gondolkoznak üdvösségükről? Azok olyanok lésznek, mint aki álmában eszik, iszik, vagy pénzt talál, s felserkenvén semmi sincs a markában. Mikor a halál felserkenti a más világra, semmiek nem lészen; nem lészen lámpásukban olajuk; nem lészen menyegzős ruhájuk; minden napjuk, esztendejük üresek s haszontalanok lésznek; kirekednek a menynyei menyegzőből, külső setétségre vettetnek. Feletteb megcsalják tehát magukat azok, akik hetven, nyolcvan, kilencven s több esztendőket számlálnak: azonban azokat kevélységben, fösvénységben, haragban, gyűlölségben, ragadományban, mások fojtogatásában, véres verítékek kiszívásában, fajtalanságban, tobzódásban, káromkodásban, hamis esküvésekben, mások rágalmazásában töltik el, mert ezek hiányosak, s haszontalanok* ».

Isten Szolgája P. Kelemen Didák párbeszédben fordul hallgatóihoz, olvasóihoz: « *Keresztyények,*

vagytok-e részesek az ilyenekben? erőszakosan, torkon verve, csalárdul, vagy hamis practica által tartóztatjátok-e magatoknál, bírjátok-e valamely szegénynek jószágát és örökségét? Ne veszítsétek el ezért lelketeket; mert non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Bűneiteknek bocsánatát, lelketeknek üdvösségét meg nem nyeritek, ha ezt vissza nem adjátok, lévén módotok annak visszatérítésében. Adjátok vissza azért; mert mi haszna, Keresztyény Atyámfiai, mi haszna? ha e világot mind bírnátok is, ha lelketeknek kárát valljátok. A hatalmasok most mindent elkövethetnek, végbevihetnek. Nincs a szegénynek értéke, hogy magát segélje: nincs embere, aki ügyét felvegye. De Keresztyények, amaz igaz Bíró, aki mindeneket jól tud és lát, az lészen jövendőben az ő ügyének ítélő Mestere ».

Az életkor éveinek számát összevetve érdemeinkkel, « *jaj, mily időtlen, mily ifiaknak találtatnánk* », « *mert az élet kalendárioma üres, hiányos* ».

Tíz sorát egyfolytában lemásolom:

« *Édes drága hallgatóim, Krisztusban szerelmes Atyámfiai! Istennek Sz. kegyelme által Keresztények vagyunk mindnyájan, Istentől teremtettünk mindyájan, az Istennek Sz. Fia drágalátos vére hullása által váltattunk meg. Ha azért, ily drága áron vétettünk meg, ne tartsuk utolsó dolgunknak lelkünk üdvössége keresését. Nincs több, csak egy lelkünk; ha egyszer elvesztjük, el lészen örökre veszve. Mi haszna aztán, hogy e világon éltünk, s keresztséget értünk? Azért vegyük észre, hogy nincsen nagyobb dolgunk annál, hogy lelkünkre vigyázzunk, üdvösségünket keressük. Mivel pedig üdvösséget igaz hit nélkül nem*

nyerhetünk, lelke vesztése alatt tartozik az ember tudakozni az igaz Hitet ».

Vizsgálja azután, « *hány esztendősek vagyunk?* » Kérdezi: « *Mennyi ideje, Keresztyény hallgatóm, hogy bűneidből kitértél? Hány esztendeje, hogy ellene mondottál minden vétkeknek?* »

A részegség, gyűlölet, fösvénység, csalárdság, bujaság, hamis esküvés bűnének? « *Mikor hagytad el Isten ellen való irtóztató káromkodásidat, melyről Sz. Ágoston azt mondja: Non minus peccant, qui blasphemant Christum regnantem in coelis, quam qui crucifixerunt ambulantem in terris. Nem kevesebbé vétenek, kik a mennyben uralkodó Krisztust káromolják, mint azok, kik, midőn a földön járt, felfeszítették* ».

Panaszkodva korholja az elöljárókat, bírákat, gazdákat apákat, hogy hallják az Isten ellen való irtózatos káromkodást, « *s nem szólnak, hallgatnak, megnémulnak... Nincsen, aki abban buzgólkodjék, hogy ez büntettessék, a nép közül kiirtassék... De ha nincs is, aki büntesse s tiltsa ezt a gonoszságot, tudja meg bizonyosan a káromkodó, hogy az Isten büntetlen nem hagyja* ».

« *Mikor, mondám, hagytad el a káromkodást? Mennyi ideje, hogy igazán kitértél bűneidből? De mikor volt az akkor amikor? mikor úgy elhagytad, hogy azóta többé nem cselekedted? Ezt tanítja Sz. Gergely: perfecte convertitur, qui cum semel quod prave egerat plangit, quod denuo plangat ultra non repetit. Mert aki penitencia tartása s gyónása idején bánja ugyan bűneit, de erős eltökéllett szándéka nincsen, hogy elhagyja azokat, a bűnre vivő alkalma-*

tosságokat is eltávoztassa, az ilyennek csak színlett s tettetős penitenciája vagyon ».

A felületesen, csak látszatra megtérőnek ajánlja: « *... térj meg igazán, bánd meg töredelmes szívvel minden bűneidet, egész életedben való vétkeidet gyónd meg újabban, s többé azokat ne cselekedd, s meg ne újítsd, és attól a naptól fogva számláld idődet s esztendődet, hány esztendőt töltöttél el alázatosságban, szelídségben, nyomorultakon való könyörületességben, kegyességben, békességes tűrésben, tisztaságban, józanságban, ájtatosságban, tested sanyargatásában, érzékenségid* (így) *megzabolázásában? Ezeket vizsgáld meg, Keresztény lélek; amennyi napokat, hónapokat, esztendőket találsz ezekben a jókban eltöltötteket, annyi idős vagy* ».

Krucsai Márton « *Istenhez s felebarátjához való buzgó szeretetét* », erényeit emlegeti példákként, « *melyekkel teljesítette napjait* », s melyek « *déli nap módjára tündökölnek, s nyilván vannak mindenek előtt* ».

Ezek a kifejezések már ismerősek egy másik gyászbeszédéből!

Az elhunyttól az ajándékokkal történő megvesztegethetőség is távol állt, mert « *oly hályog az ajándék, mely a Bírák szemét megvakítja, oly golyva, mely torkukat bédugja és némává teszi* ». Míg « *az igazságot szerető, jólelkű, öreg Úr* » nem fogadott el senkitől sem ajándékot, « *hanem anélkül, Isten parancsolatja szerint, személyválogatás nélkül, szegénynek, boldognak, Jövevénynek s Atyjafiainak egyaránt szolgáltatta az igazságot. Nincsen annyira való idő, hogy az ő kegyességét, szegényeken, szerzeteseken*

való könyörületességét s bőkezűségét, minden javaiból nagy mértékben való alamizsnálkodását számlálhassam, hogy az ő buzgó ájtatosságát elő hozhassam ».

Megemlíti mégis, hogy « *ez az Isten-félő Úr meg nem szokta vala alunni a hajnalt, hanem azelőtt felkelvén ágyából, mikor mások édesdebben nyugodtak, akkor nagy csendességben végezte szokott ájtatosságát. Es mivel jól tudta, amit monda Ráfael Angyal: hogy Bona est oratio cum jejunio et eleemosyna (Tob.* 12. *v.* 8*), azért a böjtölést is el nem múlatta ily öregségében, sőt még súlyos betegeskedésiben az Anyasz. egyháztól bévett böjti napokat ájtatosan megtartotta... Nagy lelki készülettel való ájtatos communicálását éltiben egészséges állapotjában is lelki épületetekkel tapasztalhattátok, melyet utolsó órája előtt is el nem múlatott, hanem a Krisztus JESUS valóságos tulajdon Sz. Testével élt, mert tudta, hogy enélkül az örök életet meg nem nyerheti* ».

A beszéd utolsó szavai:

« *Méltán azért felőle mondhatjuk: Mortuus est in senectute bona, provectaeque aetatis, et plenus dierum. Meghala jó vénségben és koros állapotban és teljes napokkal. Adjon azért az Úr Isten néki örök nyugodalmat, és az örökké való fényesség világoskodjék néki. Amen* ».

KERESZTÉNYI TUDOMÁNY, AVAGY KISS-CATECHISMUS

a kisdedeknek és új megtérteknek oktatásokra, mely az egri püspökségben lévő apostoli és püspöki Szent Missiónak alkalmatosságával Szeraphicus Szent Ferencz Szerzetéből lévő Conventualis Minorita szerzetes misszionárius páterek járásakor ujobban kibocsáttatott. Kassán, az Academiai bötűkkel Frauenheim János Henrik által. 1734.

A RÓMAI HITNEK VALLASTÉTELE

Én N. N. hiszek egy Istenben, Mindenható Atyában, mennynek és földnek, minden látható és láthatatlan állatoknak Teremtőjében, és az egy Úr Jésusban Christusban, Istennek egyetlen egy Fiában, ki az Atyától született minden időknek előtte. Istentől Istent, világosságtól világosságot, igaz Istentől való igaz Istent: aki születtetett, nem teremtetett, az Atyával egyenlő természetű, ki által mindenek alkottattak; ki miérettünk emberekért és a mi üdvösségünkért mennyekből alászálla és megtestesüle a Szentlélek által Szűz Máriától és Emberré lőn: meg is feszítteték mi érettünk Pontius Pilátusnak alatta, kínt szenvede, és eltemetteték: és feltámada harmadnapon az írások szerént: és felméne mennyekbe, ül az Atya Istennek jobbján, és ismét eljövendő dicsőségben, hogy megítélje az eleveneket és holtakot, akinek

országának vége nem lészen. Hiszek az elevenítő Szent Lélek Úrban, ki az Atyától és Fiútól származik, ki az Atyával és Fiúval egyenlőjül imádtatik és dicsőíttetik, ki a Próféták által szóllott. És egy, Szent, közönséges és Apostoli Gyülekezetet. Vallom az egy keresztséget bűnöknek bocsánatjára, és várom a halottak feltámadását és a jövendő boldogságnak életét. A Római Apostoli Anyaszentegyháznak minden rendelését, hagyományit és tanításit erősen bevészem és elhiszem: azt minden Ecclesia Anyjának és Mesterének lenni hiszem, a szent írást csak egyedül ennek fejtése szerint érteni fogom.

Azért a Szentséges Római Pápának, a Christus Jesus helytartójának, Sz. Péter Apostol követőjének, úgy az Anyaszentegyháznak is igaz engedelmességet ígérek és esküszöm: és amit ez az eredendő bűnről és búcsúkról a szent Gyülekezetek által, kivált a Tridentomi Gyülekezet által előnkbe adott, erősen hiszem.

Hiszem azt is erős hittel, hogy abban hét Szentségek a Christustól a mi üdvösségünkre rendeltettenek, úgy mint: a Keresztség, Bérmálás, Oltári-Szentség, Poenitentia, Utolsó kenet, Egyházi rend és Házasság, és hogy ezek nékünk kegyelmet hoznak. Ezek közül pedig a Keresztséget, Bérmálást és az Egyházi rendet Szentségtörés nélkül egyszernél többször fel nem lehet venni.

Erős hittel hiszem, hogy a Szent Mise szolgálatjában az Istennek igaz élő és üdvösséges áldozat mind élőkért, mind holtakért áldoztatik, és hogy ebben a szentségben a Kristus JESUS, úgy mint a kenyér és bor színe alatt Lelkével és Testével, Isten-

ségével és Emberségével jelen vagyon. És erősen hiszem azt is, hogy a hívek egy szín alatt is az egész Kristust és Szentséget veszik.

Hiszem erős hittel, hogy az Istenvel országló Boldogságos Szűz és megdicsőült Szentek felőlünk tudnak és érettünk könyörögnek, s azért méltó őket segéltségül híni; és hogy azoknak Sz. Tetemit és képeit méltó becsületben tartani.

Hiszem, hogy Purgatorium vagyon a lelkek tisztulására, és hogy őket imádságinkkal és jó cselekedeteinkkel megsegélthetjük.

Egy szóval mindeneket, amiket ez az Anya Szent egy-ház béveszen és hiszen, én is béveszem és erősen hiszem: amit pedig ez megvet és gyűlöl, én is megvetem és gyűlölöm.

Ezt az igaz hitet, amelyen kívül senki nem üdvözülhet, és amelyet mostan szánszándékkal vallok, nemcsak holtomig Isten segéltségével tartani fogom, hanem azon lészek, hogy az alattam valókkal is megtartassam.

Isten engem úgy segéljen és a Szent Evangéliumok.

KERESZTÉNYI TUDOMÁNY

Azt kérdem tőled, mi vagy te?

Felelet. Én az Isten képére s hasonlatosságára teremtetett ember. K. Miben áll az a hasonlatosság? F. Abban, hogy az ember lelkére nézve tiszta lélek, halhatatlan és részes lehet az örök életben. K. Termé-

szet szerént való tökéletességben teremtetett-é az ember? F. Igenis abban, illendő állatjában, tudományiban és több teremtett állatokon való uraságban és más ajándékokban. K. Mi végre teremtetett az ember? F. Hogy az Istent imádja, dicsőítse... K. Ha az ember nem vétkezett volna, meghólt volna-é? F. Nem, hanem az élet fájának segítségével és az Istennek kiváltképpen való ajándékából élt volna. K. Mint lett volna hát dolga? F. Mikor az Istennek tetszett volna, halál nélkül az angyalok társaságába vitetett volna.

Micsoda a Hit?

F. Istennek ajándéka és világossága, kivel az ember megvilágosíttatván erősen ragaszkodik azokhoz, miket az Isten megjelentett és minékünk az Anyaszentegyház által előnkbe adott, hogy higyjük. K. Világos és könnyű értelmű-é a Szent Írás? F. Nem, mert sok titkos s mély s magában homályos dolgok foglaltatnak benne, melyeket sokan lelki veszedelmekre csigáznak és az igen bölcs tudós emberek is nehezen érthetnek. ... K. Honnan lehet tehát ezeket megérteni? F. Az Anyaszentegyház tanításából. ... K. Az Urunk szavai hogy magyaráztatnak? F. Tudták, kicsoda és honnan való Kristus emberi természete szerint, istensége szerint nem tudták eredetit. K. Ezt megértvén csudálkozom annál inkább, hogy mégis az ellenkező Atyafiak oly világosnak mondják a Szent Írást, hogy a legkisebbik is, aki alig tud olvasni, azzal dicsekedik, hogy jól érti a Szent Írásnak mélységes titkát, azért többet is erről örömest akarnék hallani? F. Ha ugyan oly világos a Szent Írás, kérd

meg az ilyentől, aki avval dicsekedik: fejtse meg mi légyen: Sabbatum secundo primum, a másod első szombat? melyről emlékezik Sz. Lukács (6,1), s mondja meg azt is, mi légyen Peccatum ad mortem, halálra való bűn, melyért is Szent János tiltja az imádságot (I, 5,16); mint kell érteni, amint Sz. Pál mondja a Zsid. írt lev. 6. rész 4. versében, hogy aki egyszer elesett, lehetetlen annak megújulni a Poenitentiára? Mi légyen az halottakért való keresztelkedés (I Cor. 15,29)? ... Azokat és ezer efféle dolgokat magyarázzon meg egy olvasni alig tanult tudatlan ember, ha oly világos a Sz. Írás. ... K. Elég-e csak azt hinni, amik világosan a Szent Írásban vannak? F. Nem, hanem szükségesek a Traditiók, avagy Hagyományok is... K. Példával megmutathatod-é ezt? F. Meg; mert az ellenkezők is együtt hiszik velünk az apostoli vallást, amely nincsen a Szent Írásban. A csecsemőket megkeresztelik; karácsony napját, vasárnapot szentelik.

K. Mit tészen ez: Hiszek egy Istenben?

F. Nagy különbsége vagyon ezeknek: hiszem az Istent, hiszek az Istennek, hiszek az Istenben. K. Magyarázd meg ezeknek különbségit. F. Hiszem az Istent annyit tészen, hogy hiszem, hogy Isten vagyon. Hiszek az Istennek azt tészi, hogy mind elhiszem azokat, amiket az Isten mond, hogy igazak. Hiszek az Istenben annyit tészen, hogy hiszek az Istenben, mint alkotómban, megváltómban, megszentelőmben, megjutalmazómban, kitől várom nemcsak a világi áldásokat, hanem az örök életet is.

... K. Hiszik-é mindnyájan, akik keresztyén névvel neveztetnek, az Istent? F. Hiszik, de nem hisznek az Istennek. ... K. Hány a Hit? F. Csak egy a Hit, melyben üdvözülhetni (Ef. 4,5): Egy a Hit, egy a Keresztség, egy az Isten. Valamint azért, aki az igaz Istenen kivül mást hiszen, nem üdvözül; úgy, aki az egy igaz hiten kívül vagyon, nem üdvözül, mert amint Szent Pál tanítja (Zsid. 11,6): Hit nélkül lehetetlen Isten kedvében lenni.

Kiről vagyon a Hiszek egy Istennek második része?

F. A. megtestesült Isten Igéjérül. K. Mi szüksége volt az Isten Igéje megtestesülésinek? F. Az, hogy enélkül az ember nem szabadulhatott az ördög, a bűnnek fogságából. ... K. Megváltotta-é az egész világot, vagy csak a választottakat? F. Az egész világot. K. Honnan tudjuk ezt? F. Szent János nyilván írja (I, 2,2): És ő a mi bűneinkért engesztelő, nemcsak a mieinkért pedig, hanem az egész világéért is. Sz. Pál (2 Kor. 5,15) így szól: Mindenekért meghólt Kristus. És Sz. János (I, 4,14): Az Atya elküldötte Fiát, a világ Üdvözítőjét. ... K. Miért hivattatik JÉSUS Kristusnak? F. Azért, hogy megkenettetett. K. Miképpen kenettetett meg? F. Mint Pap, Király és Próféta.

K. A harmadik ágozat

mire tanít? F. Ki fogantaték Szent Lélektől, születék Szűz Máriától. K. Mit tészen ez? F. Az örök Istennek elvégezett jó akaratjáról tészünk vallást ebben az ágozatban, mert ugyanazon Istennek Fia

mennyből alászállván emberi természetet vett fel; de kiváltképpen való módon, úgymint: ki fogantatott atya nélkül, Szent Lélek Istennek ereje által, és született a szeplőtelen Szűz Máriától. K. Miért tulajdoníttatik a Sz. Léleknek kiváltképpen a Kristus fogantatása? F. Mert a jóságnak cselekedete kiváltképpen néki tulajdoníttatik. K. Miért mondatik, hogy szűztől született? F. Azért, hogy a Boldog Asszony szül(et)ése előtt, szül(et)ésekor és szül(et)ése után szűzen maradott.

K. Mondd el a negyedik ágozatot

F. Kínzaték Pontzius Pilátus alatt, megfeszítteték, meghala és eltemetteték. K. Hol kezdette Kristus Urunk az ő szenvedését? F. A Getszemáni kertben. K. Miért kezdette a kertben? F. Azért, mert kertben kezdődött a mi nyavalyánk az első Ádám által; tehát a kertben kelletett kezdenie a mi orvosságunknak és életünknek is a második Ádám által. ... K. Mit szenvedett Urunk legelőször Pontzius Pilátus alatt? F. Kegyetlen ostorozást. ... K. Mit szenvedett még? F. Tövissel való keserves és böcstelen koronázatot. ... K. Mivel szaporították meg ezt a böcstelenséget? F. Nádat, mint királyi pálcát adtak kezébe; és veres bársony köntöst, mint királyi öltözetet adtak reá. K. Mit szenvedett azután? F. Nagy fájdalmakat a keresztvitelben, kifolyó vérével öntözvén az utcákat. K. Miért mondod a keresztet nagy tehernek? F. Egyért azért, hogy nehéz volt; másért, hogy az egész világ vétkeinek terhe rajta volt. K. Micsoda fájdalmi voltak még Kristusnak? F. Szent kezeinek és lábainak

által liggatásiban. K. Miért akart felemeltetni a keresztre? F. Hogy azon, mint oltáron, feláldozná magát szent Atyjának.

K. Mikor támadott fel

Kristus halottaiból? F. Harmadnap. ... Micsoda gyümölcsünk vagyon Kristus feltámadásából? F. A mi hitünk és reménységünk megerősíttetik, hogy mi is vele együtt feltámadjunk. ... Méne Mennyégbe. ... Az Olajfák hegyéről. K. Miért ment fel arról a helyről? F. Azért, hogy ott kezdené felmagasztalását, ahol megaláztatott volt. ... Onnan lészen eljövendő ítélni eleveneket és holtakat. K. Nemde, nem kiki mindjárt kimúlása után megítéltetik? F. Úgy vagyon. K. Mi szükség tehát az utolsó ítéletnek lenni? F. Azért, hogy akkor az egész emberi nemzet megítéltetik egyszer 's mind, hogy necsak a lélek, hanem a test is vegye vagy jutalmát vagy büntetésit, amint a lélekkel viselte magát. K. Add még más okát. F. Hogy megismerjék a gonoszak, kit utáltak itt meg. ... K. Micsoda jelek lésznek az utolsó ítélet előtt? F. Eljő az Antikristus és sokakat elcsábít. ... K. Micsoda jelek lesznek még ítélet előtt? F. Jelek lesznek a napban, holdban és csillagokban. K. Mi lészen azután? F. Az ember Fiának jele (azaz a szent Kereszt) meglátszik. (Mt 24,30) K. Mi végre látszik? F. Azoknak, kik azalatt, mint Kristus diadalmas szent vérével megfestett Zászlója alatt világon éltekben az ördög, világ, test ellen vitézkedtek, vigasztalásokra; a gonoszoknak pedig, kik a Kristus keresztinek ellenségi voltak, pirulásokra.

F. Úgy vagyon, hogy Urunk halála előtt az volt, de minekutána az ártatlanság a gonoszságért reá feszítették, a mi édes Megváltónk Testivel illeté, piros vérével megfesté, lelkét érettünk rajta kiadá, az ő hívei előtt igen kedvessé s böcsületessé tevé, s valósággal beteljesíté, ami jövendöltetett vala Ezekiel Próféta által (17,24): Ego Dominus exaltavi lignum humile, Én az Úr felmagasztaltam az alacsony fát. Azért áldott immár a Kristus keresztinek neve, amint (Bölcsesség k. 14,7) írva vagyon: Istentől áldott fa, melyen igazság szolgáltatott. Azért írja (Gal. 6,14) szent Pál, hogy távul légyen egyébben dicsekedni, hanem a Krisztus keresztiben. K. Sokak előtt mégis csak bolondság a kereszt? F. Igenis, a veszendők előtt; amint nyilván szól erről Sz. Pál (I. Kor. 1,18): A kereszt igéje az elveszőknek bolondság ugyan, azoknak pedig, akik üdvözülnek (azaz, nékünk) az Isten ereje.

A Reménységről

K. Micsoda jóságos cselekedet kívántatik emberben a Hit után? F. A Reménység. K. Micsoda a Reménység. F. Istentől emberbe öntetett jóság, ki által erős bizodalommal várjuk üdvösségünknek és örök életünknek javait. ... Első cselekedete a Reménységnek az imádság, ... az elmének Istenhez való felemelése. K. Mik kívántatnak az imádsághoz? ... F. Alázatosság, magunkban való nem bízás, hanem az Isten irgalmasságában és a Jézus Kristus érdemében, ... a bűnnek utálása és

megbánása és a megtérésre való igaz szívbéli igyekezet és tökéllett jó szándék. K. Azután mi kívántatik? F. Elménknek tétovázás nélkül kell lenni, és szívünknek szájunkkal megegyesülni; mert ha csak nyelvünk pereg s ajkunk mozog, s elménk másutt jár, nyargal, s szívünk haszontalan dolgokban forog, nem imádkozunk, hanem szelet fújunk, és Istent böcstelenséggel illetjük, néki szólván szájunkkal, szívünkkel ördöggel s világgal végezvén. K. Kívántatik-e még egyéb? F. Kívántatik az állhatatosság... Mert gyakorta elvégezte Isten, hogy meg nem hallgat, hanem ha állhatatosan sokáig imádkozunk... Szüntelen kell az Istent dicsérni.

A Szeretetről

K. Micsoda a harmadik jóságos cselekedet, amely legszükségesebb a keresztyén embernek? F. A Szeretet. ... Mellyel az Istent mindenek felett szeretjük, s felebarátunkat pedig, mint magunkat. K. Mit tészen az, az Istent mindenek felett szeretni? F. Azt, hogy az Istent mindeneknél nagyobbra böcsüljük, és készebbek legyünk mindenektől, sőt életünktől is megfosztatni, hogysem az Istent megbántani. K. Miképpen ismerjük meg, hogy Istent teljes szívünkből szeretjük? F. Ha gyakorta Istenről gondolkodunk, róla szólunk, az ő házát gyakoroljuk, parancsolatait megtartjuk, Sz. Asztalához gyakorta járulunk, s szívünk titkait a szent gyovónásban néki kinyilatkoztatjuk. K. Kik mutatják hozzá nagyobb szeretetüket? F. Akik készek érette meghalni, mint a Mártyrok. K. Mit tészen a felebarátunkat úgy szeretni,

mint magunkat? F. Azt, hogy jót akarjunk néki, mint magunknak; segítsük, amint kívánnók, hogy mások minket segítsenek; mikor nem szóval, hanem cselekedettel segéljük; mikor örülünk szerencséjén, kárán bánkódunk.

A tíz parancsolatról

K. Hány parancsolatja vagyon az Úr Istennek? F. Tíz. K. Ki által adta Isten...? F. Mózes által, ... a Sinai hegyen. K. Megtarthatjuk-e...? F. Meg, az Istennek kiváltképpen való kegyelméből s malasztjából. K. Az első parancsolat mit akar? F. Tiltja és kárhoztatja a bálványimádást, hamis istenek tiszteletit, ördöngősséget, varázsló avagy bűbájos tudományokat, jövendőmondást, babonás szertartásokat, és mindennémű Isten tisztessége ellen való dolgokat. ... K. Tiltatnak-é az Istennek és szenteknek képei? F. Semmiképpen nem, sőt ez kedves Isten előtt. ... K. Illik-e a szenteket segítségül hívni? F. Illik; de csak úgy, mint Istennek kedves szolgáit s barátit, minékünk pedig Isten előtt esedező oltalminkot. ... K. Imádkoznak-e tehát érettünk a mennyei szentek? F. Kétségkívül; valamint a földön éltekben imádkoztak egyebekért, mostan annál inkább, mert a szentekben meg nem szünt, sőt tökéletesebbé vált az igaz szeretet.

Az Anyaszentegyház parancsolatairól

K. Hány parancsolati vannak az Anyaszentegyháznak? F. Öt kiváltképpen számláltatik. 1. Az Anyaszentegyháznak szokott Ünnepnapit megtartani.

2. ünnepnapi Misét böcsületesen hallani. 3. Bizonyos napokon parancsolt böjtöket megtartani és némely eledeltől magát megtartóztatni. 4. Bűneinket minden esztendőben a Keresztyén Anyaszentegyháznak törvénye szerint való egyházi embernek meggyónni. 5. Ha nem többször, egyszer minden esztendőben Húsvét táján az Oltáriszentséget magunkhoz venni. ... K. Miben áll a Mise, avagy Új Testamentombéli áldozat? F. A Kristus Jésus drágalátos Testének s Vérének áldozatja, mely rendeltetett Kristus Urunktól az ő szörnyű kínszenvedésének emlékezetire, bűneink kitisztulására, az Isten haragjának megengesztelésére.

... K. Hány része vagyon a harmadik parancsolatnak? F. Kettő: egyik Abstinentia, azaz bizonyos eledeltől magunk megtartóztatása, második Jejunium, azaz böjt. ... Az Abstinentián nemcsak egyszer hanem többször is szabad enni napjában, a böjtkor pedig nem szabad, hanem csak egyszer.

... K. A negyedik parancsolat mire kötelez? F. A gyónásra. ... Az Új Testamentomban Kristus Urunk Sz. Péternek, a többi Apostolnak s az utánok következendő igaz Egyházi Rendeknek a bűnök megbocsátására hatalmat adott: Akinek bűnöket megbocsájtjátok, megbocsájtatnak; akiknek megtartjátok, meg vannak tartva (Jn 20,23).

... K. Mondd el az ötödik parancsolatját az Anyaszentegyháznak. F. Minden esztendőben legalább egyszer, úgymint Húsvét táján Kristusnak Sz. Testét ájtatosan magadhoz vegyed. K. Nem vét-e ez ellen a parancsolat ellen, aki többször magához veszi a Kristus Testét esztendő által? F. Semmiképpen

nem; sőt mennél többször vészi, annál nagyobb malasztot nyer, csak éljen a Lelki Atya tanácsadásával. K. Miképpen kell ehhez járulni? F. Úgy, hogy megpróbáljuk magunkat, Sz. Pál tanítása szerint (I Kor. 11,13), azaz: igaz penitenciát tartsunk bűneinkről, és igaz gyónást, vallást tegyünk, ha halálos bűnben vagyunk.

A Szentségről

K. Ki szerzette a Szentségeket? F. Kristus önnön maga. . Micsoda a Szentség? F. Láthatatlan malasztnak látható jele, ki a mi szentelésünkre rendeltetett Istentől (Ef 1,13 és I Tesz. 4). K. Hány Szentség vagyon? F. Hét. Első Keresztség. 2. Bérmálás. 3. Penitentzia. 4. Oltári Szentség. 5. Utolsó kenet. 6. Egyházi Rend. 7. Házasság.

... K. Micsoda haszna vagyon a Keresztségnek? F. Az eredendő és cselekedendő bűnnek bocsánata, az Isten malasztjának béöntése, és minden bűnnek eltörlése. K. Kik vehetik fel? F. Minden ember, még a kisdedek is, és enélkül nem üdvözülhetnek.

... K. A Bérmálásban micsoda kegyelmet veszünk? F. Állhatatosságot a hitben és keresztyén életben, és a Sz. Lélek Isten kegyelmét.

... K. Ki és mikor szerzette a Poenitentzia szentségét? F. Kristus, feltámadása után. K. Szükséges-é ez a szentség? F. Igenis szükséges azoknak, akik a keresztség után bűnbe estek. K. Hány része vagyon a Poenitenziának? F. Három. Első a bűnökről való töredelmesség. 2. Az igaz gyónás, vallás. 3. A bű-

nökért való elégtétel. ... K. Minémű malasztban részesít minket a Poenitentzia, a gyónás, a bűnöknek megoldása a pap szava által? Bűneinknek megbocsánatában (Zs. 3,5; Jn. 20,22; Lk 22,30; Ez. 18,32).

... K. Valóságosan jelen van-e Jésus Kristus, Istennek Sz. Fia az ostyában és a kehelyben, avagy a misére rendeltetett aranyos pohárban szentséges testével s vérével együtt? F. Minden kétség nélkül. ... Oly testének mondotta az igazmondó Kristus, amit eledelül nyújtott az Apostoloknak, mely a keresztre adatandó volt; oly vért nyújtott, mely a keresztfán kiontatandó volt. ... K. Eleven-é Kristus Urunk az Oltári Szentségben, vagy megholt? F. Eleven (Jn. 6). ... K. Hogy osztotta tehát régtől fogva az Anyaszentegyház a Sz. Communiót, főképpen az Apostolok idejében? F. Egyetlen egy szín alatt, valamint most. K. Hogyan elégedhetik meg az ember egy szín alatt vévén az Urat? F. Igenis, megelégedhetik, mivel magához veszi az Úrnak eleven egész Testét, valamint két szín alatt (Jn 6).

K. Micsoda az utolsó Kenet? F. Kristustól szerzett Szentség, mely a püspöktől megszentelt olaj kenésivel és a pap imádságával a betegeknek alkalmaztatik, lelküknek vagy testüknek is üdvösségére. K. Miért mondatik utolsó Kenetnek? F. Azért, hogy a keresztyének három szentségben kenettetnek meg. A Keresztségben olajjal a mellén, nyakán és chrismával a feje tetején. A Bérmálásban olajjal a homlokán. Az utolsó Kenetben pedig az öt érzékének helyén. Végtére utolsónak mondatik, mert más Szentségek után adatik. K. Kik vehetik ezt fel? F. Minden Keresztyén, súlyos betegségben lévén.

... K. Micsoda az Egyházi Rend? F. Oly Szentség, melyben az egyházi szolgáknak kiváltképpen való hatalom adatik, hogy az egyházi tisztekben jó módon és méltán eljárhassanak (I Tim. 4,14). K. Ki szerzette az Egyházi Rendet? F. Önnön maga Kristus. ... K. A papok nőtlenségével nem láttatik-é az Anyaszentegyház tilalmazni a házasságot? F. Semmiképpen nem; mert senkit nem kötelez arra, hogy meg ne házasodjék és fogadással kötelezze magát a házasság nélkül való életre, hanem ezt kinek — kinek szabad akaratjára hagyta; hanem aki magát szabad jókedvéből hittel és fogadással arra kötelezi, hogy házasság nélkül él, tartozik fogadását bétölteni.

... K. Micsoda a Házasság? F. Férfiúnak és aszszonyállatnak törvény szerint való egybe kötelezése, melyben elválaszthatatlan társaság szereztetik, Istennek malasztjával megajándékoztatnak, a végre, hogy tisztesség szerint és keresztyénül szüljék, fel is tartsák magzatjokat; hogy a testi fertelmességeknek bűneit eltávoztassák. K. Kitől s hol rendeltetett a Házasság? F. Az Istentől Paradicsomban. K. Hát Kristus mikor rendelte? F. Hihetőbb, hogy a Kána Galilaeai menyegzőben. K. Sacramentum, avagy Szentség-e a Házasság? F. Igenis, a hét Szentségnek egyike. ... K. Elválhatnak-é a házasok egymástól, olyan formában, hogy szabad lehessen mással házasodni? F. Nem; mert Kristus mondja (Mt. 19,6), hogy ember azt el ne válassza, amit az Isten egybeadott. ... K. Vétkeznek-e tehát, akik felszabadítják a házas személyeket? F. Nagyon vétkeznek, gyalá-

zattal illetik a házasságot, és paráznasággal betöltik a világot.

A szentelményekről

K. Régi szokás-é az, hogy a hívek között némely állatok megszenteltetnek. F. Igenis, hogy régi, amint a Sz. Atyák írásiból kitetszik. ... K. Honnan vette eredetit ez az ájtatos szokás? F. Kristustól önnön magától, ki a kenyereket meg akarván szaporítani, megáldotta (Mt 14,29; Lk 9,16). K. Honnan még? F. Sz. Pál Apostoltól, ki azt mondja: hogy minden teremtett állat jó, mely hálaadással vétetik, mert megszenteltetik az Isten igéje és imádság által (I Tim. 4,4). ... K. Miért szenteltetik meg a víz? F. Azért, hogy azzal hintvén magunkat, megemlékezzünk a Keresztségről, mely által béirattattunk a keresztyének számába és a Jésus Kristus zászlója alá.

... K. Mit jelent a nagyszombaton megszentelt gyertya? F. Üdvözítőnk dicsőséges feltámadását. A belé tett öt darab temény pedig öt mélységes sebét. ... K. Mit jegyez a hamvazószerdán megszentelt hamu? F. A halált, és poenitentziatartást, mert mindnyájan porrá és hamuvá lészünk. ... K. Miért szenteltetnek meg a harangok? F. Mert lelki szolgálatra alkalmaztatnak. ... Hogy mikor a keresztyének meghallják azok zengésit, nevekedjék bennek az ájtatosság.

amelyet Károlyi Ferencné Csáki Krisztina temetésekor 1736. március 20-án a « Keresztyén Híveknek lelki épületekre Szeraphicus Sz. Ferencz Conventuális szerzetéből való egy Minorita Barát eleikben terjesztett Károly Várában ».

A beszédet képletes körmondattal kezdi Kelemen Didák:

« Mivelhogy az ember szüntelen való változások alá vagyon vettetve e világon, úgy annyira, hogy: Nunquam in eodem statu permanet, soha nem marad meg egy állapotban: most mosolygó szemmel hízelkedik a szerencse, most komor kedvvel fordítja reá orcáját; szükséges dolog, hogy az ember bizonyos regulához szabja magát, melyhez minden változások között, mint valami erős kőszálhoz ragaszkodjon, és mindenkor egyenlő mértékben tartsa magát, hogy tudniillik sem a jó szerencsének forgó szele fel ne ragadja, sem a boldogtalanságnak fergetege le ne tapodja, valamint szükséges a tengeren evezőknek, hogy mind éjjel, mind nappal, mind csendes időben, mind szélvészekben a mágnes kőre vigyázzanak (mindenkor a poláris csillagra, kit az Ég tengelyének hívunk, fordul), szükség, mondám, hogy mindenkor a poláris csillagra vigyázzanak, aszerint intézzék útjokat, ha a csendes időben fel-

vett céljokat el akarják érni, a szélvészben a hajótörést el akarják kerülni; hasonlóképpen az ember e világnak szüntelen való különb-különbféle ostromló változási között, ha a veszedelmet el akarja kerülni, szükséges, hogy bizonyos regulát szabjon, mely szerint kormányozza minden dolgait, és történet szerint (amint szoktuk mondani) reá szállott esetit ».

Buzdítólag figyelmeztet tehát: az embernek « *bizonyos regulát* » kell szabnia magára, amely « *mindenkor egy mértékben tartsa őtet mind boldog, s mind boldogtalan állapotjában; e regula pedig az Istennek szent akaratja, mely szerint ha az ember intézi dolgait, mindenkor s mindenekben egy mértékben marad* ».

Majd így folytatja: « ... *Az ilyen embernek semmi nem esik akaratja ellen, mert mindenben csak azt akarja, amit Isten akar, kinek akarata ellen senki nem állhat; az ilyent semmi eset meg nem háborítja, s lelki csendességit fel nem bontja, mert erős mozdulhatatlan oszlophoz kötötte akaratát, az Isten akaratához* ».

Teológiai finomsággal érzékelteti az emberi szabadakarat felelősségét, hivatkozva Isten különböző elnevezésére a teremtéstörténetben. « *Mi ennek az oka, hogy az Úr Isten a többi állat teremtésekor csak Istennek mondatik, az embernek teremtésekor pedig Úrnak is? Ez az oka: mert csak az emberben, mint okossággal felékesített teremtett állatban találtatik a világi fejedelemség; azért akart az Isten kiváltképpen az embernek Urává lenni; csak az emberben találtatik a szabad akarat, azért azt akarta, hogy azt az ő szolgálata alá hajtsuk* ».

Majd a továbbiakban ezt olvassuk halotti beszédében:

« ... *De mégis sokan vannak, kik ezt nem cselekszik, hanem az ő akaratuk alá akarják az Isten akaratát hajtani* ». Az írástudók és farizeusok jelt « *akartak* » Krisztustól! Szónoki hévvel felkiált Didák atya: « ... *Nem tudjatok-é, hogy a tanítvány függ a Mestere akaratától? Nem tudjátok-é, hogy a szolga az Ura akaratán szokott járni? De ők nem ezt cselekszik, hanem kevélyen parancsolván mondják: Magister, volumus, Mester, akarunk. Oh, mily sokan vannak mai napig is a keresztények között, kik Uruknak vallják az Istent, azonban ha valami szükségben vannak, azt mondják: Volumus, akarunk* ».

Összeveti viselkedésüket Saulével, aki Damaszkusz kapuja előtt az Úr hangját hallva « *mindjárt azt felelé: Domine, quid me vis facere? Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem! Aki nem Krisztus akaratát akarta a maga akarata alá hajtani, hanem a magáét Krisztus akarata alá* ».

A hit mellett az igaz és egyenes szív is szükséges az Isten akaratával való megegyezésnél; ellenben: «*Jó egészségedben kedves Isten akarata s mikor beteg ágyadban nyögsz, keserű, nincs egyenes szíved, mert nem akarod az Isten akaratához szabni akaratodat, hanem az Istenét a tiédhez hajtani* ».

« *A Koronás Próféta Szent Dávid* » készségét említi, akinek jelszava volt: « *praesto sum* », kész vagyok, tegye Isten, ami jó előtte.

« *Édes Üdvözítőnk is szenvedésekor nem másban, hanem az Atya Isten akaratával való megegyezésben találta vigasztalását és nyugodalmát; mert ugyanis,*

mikor az Olajfák hegyén a keserves kínszenvedésnek bokros ostromlási körülvették volna, térdre esvén s orcára borulván azt mondá: Pater, si possibile est, transeat a me calix iste, verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu: Atyám, ha lehetséges, múljék el e pohár tőlem, mindazonáltal, nem amint én akarom, hanem amint te. Azért maga példájával tanít, hogy azokban is követnünk kell az Istent, miktől irtózik a természet; azt akarja mondani: nemcsak a kedvünk szerint való dolgokban, hanem a kedvünk ellen valókban is meg kell egyeztetnünk a mi akaratunkat az Isten akaratával».

Kelemen atya a fokozatait ismerteti: «*Az Isten akaratával való egyesülésnek három grádicsa vagyon: első, mikor a fájdalmas és keserű dolgokat, melyek következnek, az ember nem kívánja, se nem szereti, sőt fut azoktól, de mindazonáltal azokat inkább el akarja szenvedni, hogysem azoknak eltávoztatásáért valami vétket cselekedni; ez legalább való grádics. Második grádics az: mikor az ember noha nem kívánja, nem is választja az ellenkező dolgokat, melyek reá következnek, mindazáltal mikor eljőnek, örömest elszenvedi, az lévén az Isten akarata; ez a második grádics annyival nagyobb az elsőnél, hogy ebben az ember akarja és némi-némiképpen szereti a fájdalmas dolgokat az Isten szerelmiért, nemcsak hogy parancsolattal köteleztetett arra, hanem hogy tudja Isten előtt kedvesnek lenni. Az első grádics békességes tűréssel szenvedi a dolgokat, ez a második készséggel és könnyűséggel. A harmdik grádics az: mikor az Isten szolgája a nagy szerelemért, melytől viseltetik az Úr Istenhez, nemcsak jó akarattal*

fogadja és szenvedi a nyomorúságokat és fájdalmas dolgokat, melyeket reá bocsát ő szent Felsége, hanem kívánja is azokat, tudván, hogy az légyen az Isten akarata, amint mondja Szent Lukács az Apostolokról: Ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati; Örülvén mennek vala a gyülekezet elől, mivelhogy méltókká lettek a Jézus nevéért gyalázatot szenvedni ».

Nem szűnik meg a lelkierősségre buzdítani: « *Azokáért minden módon azon kell igyekeznünk, hogy az Úr Isten kegyelméből erre juthassunk, hogy örömmel s vigassággal elszenvedjünk minden nyomorúságokat és ellenkezéseket, melyek mireánk jőnek* ».

A szenteket sem kerülte el Isten pohara! Jób története bizonyítja, aki súlyos veszteségek után is hű maradt Istenhez: « *Az Úr adta, az Úr elvette, amint az Úrnak tetszett, úgy lett; legyen áldott az Úrnak neve. Így ivá meg Szent Jób az ő poharát s nem mondá, hogy az Úr adta volt, de az ördög elvette (mint sokan ilyenképpen szoktak zúgolódni); nem mondá ezt Sz. Jób, mert tudta, hogy az Isten kezében a pohár: ő tölti és méri akire mint akar...* ».

Az üdvözült szentek mindannyian « *megitták az Isten kezéből a pohárt; meg kellett azt innia az Isten Fiának, meg kellett innia az ő Szent Anyjának, a B. Szűz Máriának, minek előtte bémentenek az Isten Országába. Mit irtózunk tehát üdvösségünk fejébe járó poharunktól* »?

Tehát a hitnek cselekedetekkel éltetését hirdeti, a felebarát szeretetét béketűrés által. Egyik szél-

jegyzetében, — amint általában a szentírási idézetek helyeit jelzi —, « *haragot nem kell tartani* » jeligével figyelmeztet: « ... *ha Istenhez hasonlók akarunk lenni, mi is olyan irgalmasok legyünk, és ellenséginkre javainkat terjesszük. ... Gloria magna est sequi Dominum. Néked sem lehet nagyobb tisztességed, mint ha Uradat követed, és az ő hasonlatosságába öltözöl* » (Eccl. 22, 38).

Erkölcsi intelmei során elítéli « *a pokolbéli ocsmány dögletességet* », « *a tisztátalan undokságot* »; ugyanígy a részegséget is, Pál apostolt ismételve, hogy a fajtalan életűvel, szitkozódó emberrel, bálványimádóval vagy részegessel együtt ne is egyenek. « *Mely mondásban nemcsak egy igába fogja szokása szerint a részegséget a bujasággal s bálványozással, de mint nyilván kiátkozott embert és rühes juhot elválasztja a hívek társaságától a részeges embert. Ki győzné számlálni, mennyiszer tiltja a Sz. Írás a részegséget..., nyilván jelenti Izaiás, hogy a részegség nemcsak világi nyomorúságot, de pokol torkát érdemli* ».

P. Didák bűnnek bélyegzi a részegeskedésre unszolást és szoktatást is: « ... *nemcsak az vétkezik, aki megrészegszik, hanem valaki szép szavával vagy kínálásával vagy köszöngetésivel vagy egyébképpen okot ád másnak a részegségre, szintén oly bűnt vall és oly kárhozatot érdemel, mintha önnön maga részegednék meg* ».

A fejtegetett erkölcsi igazságot a szentek és a Szentatyák tanításával támasztja alá, és Szent Ágostontól kölcsönzi e szavakat: « *Qui amico suo nimium propinat, efficitur inimicus: Corpus ejus debilitare*

et animam probatur occidere. Valaki barátját megitatja, a legnagyobb ellensége, mert testét egészségében megsérti, lelkét pedig ugyan megöli. Mentül jobb volna tehát azt, amit mással kelletlenül megitatsz, szegényeknek osztani, hogy a test is táplálttatnék mértékletes itallal, a léleknek is váltság szereztetnék irgalmassággal, kellemes barátság, hogy mást jóakaratból meg ne részegíts ».

Lenyügöző a hasonlatok gyakori használata:

« *Ha mely időben lovad megizzad és inni akar, nem szenveded, megrántod a száját, hogy el ne veszíttesd egészségét: ha pedig látod, hogy felebarátod felgerjedett a sok bor miatt, inkább erőlteted, hogy igyék, és amitől barmodat elfogod, arra kényszerited barátodat, nagyobb gondod lévén lovad egészségére, hogy sem barátod életére s üdvösségére. Ne adjon Isten senkinek ilyen barátot, mert akik megrészegítenek, nem barátink, hanem tolvajaink, és jobb volna martalócok kezébe akadni, hogysem efféle kegyetlenek asztalához ülni* ».

« *Noha azért a józan és tisztességes köszöntőben,* — folytatja Kelemen Didák —, *melyet az emberek megkívánnak, nincs fogyatkozás; de mikor efféle köszöntgetést avégre cselekszi valaki, hogy megrészegítse és mértékletesség ellen való italra kötelezi barátját, bezzeg akkor a köszönet* (így) *nincs halálos bűn nélkül, sőt ördögnek való áldozás és Istencsúfolás nélkül. Ó, mennyi gonoszság s veszedelem származik a részegségből! Ez minden gonoszságra hajlandóvá teszi az embert... Sommába foglalja Sz. Basilius és Sz. Ágoston a részegségnek gyümölcsét, és azt írják: hogy nemcsak a másvilágon kínoztatnak a*

részegesek, hanem itt kezdődik nyavalyájuk, mert szemfájással, főszédelgéssel, s sok nehéz nyavalyákkal sanyargattatnak, s amint Plinius írja: ebből vagyon a rút halaványszín, feje fájdalmas, keze reszket, orczája rezes, véres a szeme, dohos és kamara szókszája (így) *a részegesnek, és amint a Sz. Írás szól felőle (Eccl. 37, 34): Propter ebrietatem multi obierunt, qui autem abstinens est, adjiciet vitam. Részegségekkel számtalanok rövidítik beteges életüket, melyet egészségesen tovább tarthatnának józansággal* ».

« *A hiábavaló esküvést Isten tilalmazza* ». Ezt az alcímet olvassuk a Csáky Krisztina grófnő felett tartott, majd kinyomtatott gyászbeszéd 29. oldalának szélén. Íme, a bekezdés: « *A kevélységről légyen most elég példa a mennyben teremtett Angyal* (így) *mint jára; s a rút beszédről, nyelvnek több gonosz vétkeiről nem engedi az idő, hogy most szólhassak, egy-két szóval emlékezem az esküvésről, mert az oly közönséges a mi romlott nemzetünkben, hogy sokan anélkül szólni sem tudnak; talán attól vagyon, hogy észre nem veszik s nem tudják, mely gyűlölséges vétek ez Isten előtt s miképpen bünteti az Isten ezért az embereket* ».

... « *Erre nézve Sz. Jakab mikor azt parancsolja, hogy ante omnia nolite jurare, mindenek felett és minden egyéb dolgok előtt távoztassuk az esküvést, arra int az Apostol, hogy minden egyéb keresztény vigyázások között szorgalmatosan távoztassuk az esküvést, mert mintegy lehetetlen dolog, hogy aki gyakorta esküszik, veszedelem nélkül maradjon, s akkor hamisan ne esküdjék...* ».

Didák atya a haszontalan és vakmerő esküvés fajtáit szigorúan bírálva, erősen inti hallgatóit: « *Azért keresztyének, meg ne csaljátok magatokat, s egyebek esküttetésiben szemesek legyetek, mert igazán szentül írta Sz. Ágoston: aki valakit hamisan megeskütttet, emberölő, mert lelki halálba ejti a hamis esküvőt* » (Tom. 30, serm. 28).

« *A szitkozódás, káromkodás mily veszedelmes* », hívja fel az olvasó figyelmét ismét egy másik vezérszó a lap oldalán. A « *mosdatlan, rút beszédek* », a «*szemtelen szavak*», a szitkok, átkok, káromkodások a fiatalok nyelvére gyakorta kerülnek.

« *Hallják az elöljárók, nemes vármegyének tisztei, városoknak és egyéb helységeknek bírái; hallják az atyák, hallják a gazdák alattok valóknak, gyermekeknek és cselédeknek Isten ellen való irtóztató sok káromkodásit, s nem szólnak, hallgatnak, megnémulnak. Nincsen, aki mennyei édes Atyánknak ily nagy megbántásán szánakodjék. Nincsen, aki abban buzgólkodjék, hogy ez büntettessék, a nép közül kiirtassék. Azért annyira eláradott, hogy méltán az Úr Isten így panaszkodhatik, amint Jeremiás idejében: Tota die nomen meum blasphematur, egész nap az én nevem káromoltatik, Városon, falun, úton, mezőn, erdőn nem hallatszik egyéb a káromkodásnál. Alig tud szólni a gyermek, már az atyjától megtanulta a káromkodást. Hogy várhatnánk hát Istenünktől áldást? De ha nincs is aki büntesse s tiltsa ezt a gonoszságot, tudja meg bizonyosan a káromkodó, hogy az Isten büntetetlen nem hagyja* ».

Özvegy Károlyi Ferencné született Csáky Krisztina temetésénél mondott beszédét fő gondolataiban

maga Isten Szolgája foglalta össze, majd maga fogalmazta könyörgést ajánlott:

« Ez lévén azért az Úr Isten akaratja, hogy ezeket az előszámlált vétkeket távoztassuk, ő szent Felségét meg ne bántsuk, a jócselekedetek gyakorlásában szorgalmatoskodjunk, minden ellenkező dolgokat békével szenvedjünk, Istentől nekünk töltött poharunkat ő Sz. Felsége keziből örömest elvegyük, ha keserű is, jókedvvel igyuk, s mindenekben Sz. akaratjára magunkat hagyjuk. Azért minden reggel felkelvén, lelkünket Istenhez emeljük, s kérjünk segítséget, hogy azon a napon semmit Isten akarata ellen ne műveljünk; minden órában kiáltsunk Istenünkhöz:

Fiat voluntas tua: teljesedjék mindenekben, Uram, a te Sz. akaratod; nem az én kedvem, hanem a te akaratod legyen; nem kénytelenségből, hanem jóakarattal követem a te akaratodat. Gazdagságomat, jó híremet, nevemet, egészségemet el akarod-e venni? Régen reád bíztam mindazokat, kedved szerint rendelj róluk. Gyermekeimet magadhoz szólítod-é? Tőled vettem őket, néked neveltem, úgy bánjál velük, mint sajátoddal. Fájdalommal látogatod-e valamely tagomat? Egész testemmel szabad vagy, azt míveld, amit akarsz. Ki kívánod-e lelkemet? Vedd hozzád, amit adtál. Mindenben mindenek úgy legyenek, amint akarod ».

A KERESZTÉNY EMBERNEK ZIDÓVAL AZ IDVÖSSÉG DOLGÁRÓL VALÓ BESZÉLGETÉSE

amely « ... egy szerzetes Minorita Conventualis Barát által kibocsáttatik — Kassán, az Académiai bötűkkel Frauenheim János Henrik által 1736 ». — A könyv rendi jóváhagyása nevezi meg a szerzőt: « Opus Controversisticum Admodum Reverendi Patris Magistri Didaci Kelemen Ordinis Nostri Sacerdotis... ».

Ez írott párbeszédében Didák atya magát « Keresztény » névvel illeti, s ekként szól társához: « *Hallod-e, Ábrahám: olvasod-e Mózes könyveit, a Próféták és Sz. Dávid zsoltárit? — Felel a Zidó Ábrahám: Igenis, sokszor olvastam és olvasom, s azokban a megígért Messiásnak eljövetelét várom. — Keresztény: Jó Ábrahám, hiszen régen eljött immár a világnak megígért Messiása, s végbevitte az emberi nemzetnek váltságát, bétöltötte mindazokat, amiket felőle írtak a Próféták. — Felel a Zidó: Örömest hallanám, ha ezt nékem megmutatnák. — Keresztény: Légy csendességben s hallgasd figyelmetességgel; világosan, szentírási bizonyságokból ezt néked megmutatom* ».

Zsidó társának először a Jákob pátriárkának adott ígéretről beszél, hogy Izrael fejedelmi pálcája Júdának, a tőle származó nemzetségnek adatik és nála marad Krisztus eljöveteléig, akire a nemzetek

várakoztak. Eljövetele pedig akkor lesz, amikor Juda elveszti a fejedelmi pálcát, amit viszont végül Heródes tartott kezében idegen létére.

« *Több bizonyságot kíván még hallani* » Ábrahám, és ezért a « Keresztény » Dávid próféta könyvének 9. részére utal, ahol a 70 hét megrövidítéséről van szó, « *hogy megszűnjék az általhágás és véget vegyen a bűn és eltöröltessék a hamisság, és elhozattassék az örökké való igazság és beteljesedjék a látás és a prófétálás és megkenettessék a Szentek Szente* ». Ez a profécia a rabinusok bizonysága szerint Krisztusról szól, aki megöletett, « *elfogyott az ótestamentumbeli áldozat, a példák valósággá változtak, beteljesedtek; következett azután Titus római fejedelem eljövetelével a Templom pusztulásának utálatossága, mely az mai napig megmaradott* ».

Továbbá Malachiás próféta. « *Íme, elküldöm az én Angyalomat, és elkészíti az utat az én orcám előtt, és mindjárt eljő az ő Templomába az Uralkodó, akit ti kerestek, és a Testamentumnak Angyala, akit ti kívántok. Ez az Angyal, melyet elsőben említ a próféta, Keresztelő Szent János, az Úrnak előjárója, amint maga Üdvözítőnk a Krisztus (Sz. Máté* 11. *r.* 9. *v.*; 15. *r.* 10. *v.) a seregnek bizonyságot tőn felőle: De mit mentetek ki látni, prófétát-e? sőt mondom néktek, prófétánál is nagyobbat, mert ez az, akiről írva vagyon: íme, én az én Angyalomat küldöm színed előtt, ki elkészíti előtted a te utadat. Követte Keresztelő Szent Jánost Krisztus Urunk az ő Templomában, a jeruzsálemi Templomban, melyben születése után csakhamar az örök Atyának bemutattatott* ».

A 2. részben Izaiás jövendölésére hivatkozik. A hívő és hittudós szakszerűségével szól a Szent Szűzről, aki « *makula nélkül való tisztaságos szent szűzességének megtartásáról szorgalmatos volt* ».

Csodálatos, hogy Kelemen Didák nyelvezetében, a XVIII. század első harmadában, a mi bibliai szóhasználatunk pontos elődjét ismerhetjük fel!

« *A Szentlélek száll tereád és a magasságbelinek ereje megárnyékoz téged. És azért a szent is, mely tőled születik, Isten Fiának hívattatik. S mikor a szemérmetességes Szűz megértette volna, hogy mind szűz megmarad, mind Anya lészen, mondá az Angyalnak; Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum, Íme az Úr szolgálója, légyen nékem a te igéd szerint* ».

Isten Szolgája a Messiás felismerhetőségét Keresztelő Sz. János megjelenéséből és prédikációjából bizonyítja: « *Izaiás próféta által vigasztalván az Isten az ő népét, azt ígéri, hogy a Messiás előtt küld olyat, aki a penitenciát hirdesse és prédikálja... Ez a prófécia Keresztelő Szent Jánosban a Krisztus előjárójában beteljesedett, amint maga a papoknak és levitáknak, akik hozzá küldettek vala, nyilván megvallá Szent János... Megismerhették volna tehát, s meg is kellett volna ismérni a Zidóknak, ha az ő gonoszságuk meg nem vakította volna, hogy már jelen vagyon a Messiás* ».

A párbeszéd folyamán az Írásra hivatkozik Kelemen Didák, hogy a zsidók régi törvénye megszünt, a Messiás újat rendelt. Jeremiás próféta, Izaiás, Malachiás világosan megjövendöli ezt, főleg ez utolsó: « *Nem kedvellek titeket, úgy mond a seregek*

Ura, és az ajándékokat bé nem veszem a ti kezetekből, mert napkelettől fogva napnyugottig nagy az én nevem a pogányok között, és minden helyen áldoztatik és tiszta áldozat mutattatik bé az én nevemnek; mert nagy az én Nevem a pogányok között, úgy mond a seregek Ura ».

Lukács evangélista (19, 43) a Megváltó jövendölését hozza Jeruzsálem pusztulásáról; Máté (26, 13) az evangéliumnak az egész világon elterjedését; ugyancsak ő (20, 18) hozza Krisztus jövendölését a haláláról.

« *Tovább igaz Messiásnak bizonyítják Krisztust az ő csodatételi, melyeket mind maga cselekedett: vakokat gyógyított; halottakat támasztott; ördögöket űzött; kórságosokat, inaszakadtakat, s minden nyavalyában valókat gyógyított; mind pedig, melyeket tanítványi cselekedtek, melyek az Apostolok Cselekedeti könyvében le vannak írva: melyek sokkal nagyobbak a Mojzes csodatételinél. Úgy hogy legkisebbik kételkedésed sem lehet ebben, hanem el kell hinned, hogy eljött az igaz Messiás, ki a Krisztus Jézus, s megváltotta a világot, aki igaz Isten s igaz Ember* ».

« *A Zidó felel. Az előhozott bizonyságokból, a prófétiák beteljesítéséből elhiszem immár, hogy eljött a megígért Messiás, aki nem más, hanem a Krisztus Jézus. De hogy igaz Isten, amint mondod, és az Istennek Fia, ezt kívánom, hogy nékem bizonyítsd meg* ».

Istenhivő de nem keresztény Ábrahám kérdésére a « Keresztény » azonnal hivatkozik Izaiás prófétára (5, 4): « *Deus ipse veniet et salvabit vos, tunc aperiuntur oculi caecorum et aures surdorum pate-*

bunt, etc., az Isten ő maga jő el, és megszabadít titeket; akkor megnyílnak a vakok szemei és a siketek fülei nyitva lesznek, etc. ».

« *Felel a Zidó, Ezeket immár úgy elhiszem; hanem akarom azt tudni, a keresztény hitnek vagyon-e erről vallástétele, mellyel ezek világosan megmagyaráztatnak? A Keresztény: Igenis vagyon, amit Sz. Athanasius summába foglalt, az Anyaszentegyház előnkbe adott* ».

Következik « *Szent Athanasius vallása* » (30-32. o.), amelynek szabatos fordításából példának kiveszszük a Krisztus istenségéről és emberségéről szólót:

« *Ki noha Isten és ember: mindazáltal nem kettő, hanem csak egy a Krisztus. Egy pedig nem az istenségnek testté változásával, hanem az emberi trmészetnek Istenhez való felvételével. Egy ugyan, nem a természetnek egybeelegyítése által, hanem a személynek egyessége által. Mert miképpen az okos lélek és a test egy ember, úgy az Isten és ember egy Krisztus* ».

A hitvallás meghallgatása után « *a Zidó: Ezeket immár mind ilyenképpen elhiszem. Mit kell tehát nékem cselekednem, hívén ezeket?* » A felelet: meg kell keresztelkednie; és a Keresztény kifejti a keresztség szükségességét a Szentírás tanításából, a Szentatyák meggyőződését is idesorolva.

A « Második rész » ezt a címet viseli: « *Az Anyaszentegyház mindenkor megmarad, és nem tévelyeghet* ».

Első szavai: « *Ezt az Anyaszentegyháznak örökös voltát és győzhetetlen állhatatosságát a Sz. Írás*

számtalan helyen jelenti », majd Sz. Pálnak leveléből az efezusiakhoz (IV. 12) bizonyítja, « *hogy Isten pásztorokat és Doktorokat rendelt a Krisztus testinek épületére mindaddig, míg mindyájan Krisztus eleibe nem megyünk, hogy a pásztorok által oltalmaztassunk a hamis tudományok szelétől...* ».

Isten Szolgája így foglalja össze e hittételt:

« *... Mert az erős kősziklán épített Ecclesiát úgy megerősítette az ő jegyese, az Úr Krisztus, hogy világ végéig le nem omol, el nem fogy, meg nem csalattatik, tévelygésbe nem eshetik. Mert ha megcsalatnék az Ecclesia, Krisztus csalatkoznék meg és a Sz. Lélek, mivel hogy az Ecclesiának tudománya nem annyira magáé Ecclesiáé, mint Krisztusé és a Sz. Léleké, mert Urunk ígérte, hogy világ végéig megmarad a hívekkel (Sz. Mt. 28, 20) és oly Sz. Lelket ád, mely minden igazságra vezérli őket (Sz. Jn. 14, 16); aki titeket hallgat, engemet hallgat (Sz. Lk. 10. 16)* ».

Az apostoli eredetet egy természetbeli és egy történelmi hasonlattal példázza:

« *Miképpen azért csak azt mondhatjuk Duna vizének, mely a Duna forrásából az ő ágyában vagy fészkében és völgyében szakadás nélkül alá folydogál, azonképpen csak azt nevezhetjük apostoli Ecclesiának, mely az apostolok idejétől fogva egymásután következő személyeknek tanítása által szintén mireánk érkezett. Avagy miképpen csak azt mondhatjuk Sz. István Király nemzetségiből valónak, akinek származását felvihetjük Sz. István Királyig, azonképpen csak azt nevezhetjük apostoli gyülekezetnek, mely az apostolok idejétől fogva, Istentől küldetett*

igaz pásztoroknak egymásután szüntelen következésivel kiterjedett; nyilvánvaló pedig, hogy e világon nincs több olyan gyülekezet a rómainál, melynek az apostoli időktől fogva mindenkor egymásután következő pásztorai lettek volna ».

P. Kelemen Didák az Egyháznak üdvözítő, szent hatalmáról vallja:

« *Ha azért a római vallásban szentek lehettek, és üdvözültek Sz. Ferenc, Sz. Bernárd, s mindnyájan, akiket az apostolok után szenteknek ismer a keresztény világ, kiki bizonyos lehet, hogy ő is üdvözülhet ugyanezen vallásban...* ».

Az Egyház szentjeinek változatlan és következetes felfogásából következtet az Egyház mindenkori szent mivoltára:

« ... *Soha senki (azok) közül, kiket az egész kereszténység szenteknek tartott, azt nem tanította, hogy a dicsőült szenteknek könyörgésükkel való segítségét nem szabad kérni, hogy szüzességet nem szabad Istennek fogadni, hogy az Úr Vacsorájában nincsen jelen valóságosan a Krisztus Szent Teste és Vére, etc...* ».

Hivatkozik az egyházi naptárban megnevezett szentekre, mint az igaz hit követőire, « *kiknek böcsületes csodákkal, emberi erő felett való tökéletes élettel és egyéb bizonyos jelenségekkel megmutatta Isten maga előtt való kedves életüket...*

Ha másokról nem emlékezünk, csak a mi romlott hazánkban is Szent István és László, Szent Imre és Capistránus János, s többeknek szentségét sok csodákkal bepecsételte az Úr Isten. Kérlek, valaki

ezt olvasod, ítéld meg, ha eszesség-e az üdvösség dolgában azok után nem járni, kiket mindnyájan szenteknek tartunk, hanem oly járatlan útra válni, melyen senki nem járt azok közül, kiket a világ szenteknek ítélt ».

Gyakorlati példaként azt a meglepő hasonlatot hozza föl, hogy « *ha Bécsbe indulnék, de az utat nem tudnám, és akarnám érteni, merre kell mennem, bizony, ha ki oly utat mutatna, melyen, soha senki nem említé, hogy valaki Bécsbe ment, merő balgatagság volna, ha a járt utat elhagynám és afféle bizonytalan nyomot vennék előmbe* ».

Az Anyaszentegyház egységének biztosításához tanítói hivatal és tekintély szükséges, « *mert kevés haszna volna az ideig való egyezésnek, ha mód nem volna ennek megtartásában, és az Isten országa s városa (ennek nevezi a Sz. Írás az Ecclesiát) alkalmatlanabb volna akármely polgári társaságnál, melyben törvények és magistrátusok által minden veszekedések nyakaszakadásában mód vagyon bizonyos...* » (101.o).

A Szentírás egyéni értelmezéseinek elégtelenségét a polgári törvénykönyv önkényes magyarázatának veszélyességével példázza, és következtet:

« *Soha egy jól rendelt emberi társaság, egy város, egy ország nem találtatott, melyben a perelkedések leszállítására bíró nem rendeltetett volna, mert enélkül eszeveszéssel, egyenetlenséggel, egymás ellen való bosszúval és kártétellel megtelnék az ország vagy város. De az Ecclesia jól rendeltetett sokaság, Isten országa, városa; tehát ebben is bírónak kell lenni, és*

annyival inkább, amennyivel nehezebb a hitnek homályos és mélységes titkaiban eligazodni, hogy sem a világi dolgokban, és amennyivel veszedelmesebb az üdvösségben járó perlekedés egy maroknyi földről való törvénykedésnél... ».

A Szentrásnak, mint Isten írott törvényének értelmezéséről hirdeti:

« ... Mert miképpen az országban vagy hadban jó rendtartás és egyesség nem lehet, ha feje nincsen, úgy az Ecclésiában a hitben való egyezés meg nem tartatnék, ha oly fő és vezér nem volna benne, mely a híveket engedelmességre kötelezné. Azért Krisztus e földön oly látható fejet és gondviselőt rendelt az Ecclesiában, mely igazgassa, egyességben tartsa, tévelygésektől oltamazza az ő nyáját ».

Péter apostol főségét bizonyítja a Szentírásból, *« első volt a többi apostol között, és főpásztori hatalmával igazgatta az Ecclesiát. Ez a hatalom,* — folytatja —, *melyet Krisztus Péternek adott, el nem fogyott a Péter halálával, hanem az Ecclesiában maradott és marad világ végéig... Tehát most egy főpásztor hatalmával igazgattatik az Ecclesia s úgy igazgattatott eleitől fogva, amint Szent Pétertől fogvást egymás után következett szentséges pápák lajstromával oda feljebb megmutatók »*.

Vaskövetkeztetéssel beszél az Egyház látható fejéről:

« Ország nincs, melynek feje nem volt. Ha azért az Ecclesia ország városokból, és sok tagokból épült test (amint másutt erről szólottunk), szükség, hogy fejedelme, bírája, feje és pásztora légyen, hogy az

ő vigyázása, igazgatása, legeltetése és atyafiak erősítése által az egyesség megtartassék a hívek között ».

A párbeszéd folytatója az egyesség és szeretet viszonyát az Egyház ismertető jegyének tartja:

« A szeretetnek jele pedig a viszavonások s egyenetlenség nélkül való egyesség; azért, mikor a szent Írás az apostoli Ecclesia fiait akarja jegyezni, mint bizonyos bélyegét adja az egyességet és ezáltal ismerteti őket: Erat credentium cor unum, et anima una (Act. 4. v. 32), a híveknek egy szívük, egy lelkük vala ».

A Keresztnek tisztelete szokásos volt kezdettől, *« mely által Krisztusnak üdvösségszerző szenvedését eszünkbe juttatjuk ».*

Buzdít is:

« Ezt öleld meg alázatosan, tiszteljed ájtatosan, ezeket eszedben tartván: Nec Deus est, nec homo praesens, quem cerno figura, sed Deus et homo, quem signat sacra figura; nagyarul: Sem Isten, sem ember, tudom s látom, a kép; de Isten és ember, amit jelent a kép ».

Felemlíti az Üdvözítő ősi ábrázolásait, és meglepő jártassággal ír a szentképekről:

« Sz. Ágoston szép verseket írt Severusnak (Paul. in Epi. 12. Ad Severum), melyeket a Feszület és a Szentháromság képe alá íratna a templomban; a Boldogasszony képét mondja Nicephorus (Lib. 2. Cap. 7), hogy a perzsiai király leíratta életében. Azonképpen azt írja, hogy Sz. Lukács evangélista az Urunk, Boldogasszony és apostolok képeit maga kezével kijegyezte, és Pulcheria Augusta a Boldogasz-

szony képét, melyet Sz. Lukács írt, drága ajándék gyanánt adta az Anyaszentegyháznak. Sz. Pétert és Sz. Pált mondja Szent Ágoston, hogy Krisztus mellé szokták írni... ».

Ezután mesteri módon magyarázza a képek helyes tiszteletét:

« *Meg kell azért érteni, hogy nem egy a kép és a bálvány; hanem csak olyan kép mondatik bálványnak, melynek isteni tisztelet adatik, ezt tiltotta az Isten ő Szent Felsége a tíz parancsolatban, ezt tiltjuk mi is* », amit bizonyít a martirok példája.

Az « *ellenkező Praedikátorok* » panaszára így válaszol:

« *A képekről azt hisszük, hogy a képekben semmi isteni méltóság, semmi erő és tehetség nincsen, semmit azoktól nem kell kérni és várni; hanem a képeket a templomnak ékességére s emlékeztetésre tartjuk, hogy ne csak füllel halljuk, hanem ha lehet, mindenütt szemünkbe ütközzék a mi Urunk jótéteményinek és szentek példáinak emlékezete* ».

A bűnbocsánatról « *a Római Ecclesia minden időben azt hitte és tanította, hogy az egy közbenjáró Krisztus Jézuson kívül senki, soha csak egy bűnnek bocsánatát sem érdemlette s nem is érdemelhette, hanem a mi igazulásunk ingyen, Krisztus érdeméből vagyon (Róm. 5. v. 24)* ».

Tömör mondatban foglalja össze az Egyház tanítását a bűnbánatról:

« *Bezzeg azt hisszük és tanítjuk, hogy minekutána ingyen, csak egyedül a közbenjáró Krisztus érdeméből bűnünk bocsánata adatik, és megigazulunk,*

azután mint szőlőtőben oltatott vesszők az igaz szőlőtőnek, a Jézus Krisztusnak malasztja által jót cselekedvén, annak a jócselekedetnek jutalmát vesszük az Isten ígéreti szerint. De hogy bűnünk bocsánatát és az igazulást magunk érdemiből nyerjük, soha nem tanította a Római gyülekezet ».

A következőkben a Boldogságos Sz. Szűznek helyes és jogos tiszteletét védi: « ... *Mi azért nem folyamodunk a Boldogságos Szűzhöz, mint Istenhez és minden jók megadójához, hanem mint azoknak Istentől foganatos esedezése által megnyerőjéhez. Tiszteljük, valóságos dolog, őtet, nagyobb tisztelettel mint egyéb szenteket, azért, hogy ő Isten Anyja, a többi szentek pedig csak baráti és szolgái Istennek* ».

A szentek segítségül hívását és tiszteletét is megmagyarázza, mert « *jól tudjuk azt, hogy az ő érdemüknek, esedezésüknek érdemlő és megnyerő ereje az egy Krisztus érdemiből, mint első derék okból származik* ».

Akik a képek imádásával vádolnak bennünket, « *maguk sem hiszik felőlünk, amivel rágalmaznak, mert a képekben semmi hatalmat nem vallunk, semmit azoktól nem várunk, emlékezetre tartjuk* », a szenteket tiszteljük, « *kiknek hasonlatosságukat viselik a képek* ».

A pápa személyének tisztelete meleg szavakban nyer kifejezést Kelemen Didák írásában:

« ... *Érette mindennap könyörgünk, hogy őtet tartsa meg és vezérelje* (Isten): *nem is adunk néki más egyéb titulust avagy hatalmat, mint aminéműt adott*

az elein való Ecclesia és a Nicaeabéli s Calcedoni gyülekezet, nevezvén Boldognak, Szentségesnek, Krisztus képe-belinek, Sz. Péter helytartójának és Kereszténység fejének ».

Méltatja az Egyház gondosságát és felügyeletét a szentírási szövegekben:

« *Erre nézve Pius Pápa nem tiltá általában a közönséges nyelvekre fordított Bibliát, hanem azt parancsolá, hogy ezt a lelkipásztorok javallása nélkül ne olvassa minden ember; azért a közönséges nyelvekre fordított Bibliát nem tiltja teljességgel az Ecclesia...* ». És hozzáteszi: « ... *Annak okáért az Anyaszentegyház nemcsak nem tiltotta, de kívánja, és dicséri, hogy kereszténi józansággal olvassák az ő fiai a Szent Írást* ».

Az « *Utolsó rész* » a Zidó meggyőződését tartalmazza a katolikus hitről, egyben óhaját is: « *Kérem azért az Atya, Mindenható Úr Istent a közbenjáró Úr Jézus Krisztus érdemeiért, adjon Sz. Lelket másoknak is, mindnyájoknak, valakik az igaz hiten kívül vannak; és az igaz hit világosságát gyújtsa fel s gyarapítsa bennük; s hozza az igaz hit egyességére az egész világot, hogy ezáltal mindnyájan az örök boldogságba juthassunk* ».

A SZENT MISE,

Kassán 1737-ben kinyomtatott prédikáció, « mellyet midőn Miskolczon Seraphicus Szent Ferencz Minorita szent szerzetinek Templomában való nagy Oltárt Méltóságos Groff Erdődi Gábor, Egri Püspök... meg szentelt volna 1736. esztendőben Boldog Asszony havának első napján, akkor az említett szent szerzetbéli egyik Pater praedikállott és egy buzgó ájtatos úri személy lelkek vigasztalására istenes kölcségével ki nyomtattatta ». — Korabeli hivatalos jegyzőkönyvből tudjuk: « In cuius Consecrationis Solemnitate A.R.P. Provinciae Didacus Kelemen Praesidens eo tum huius Residentiae etiam solemnem habuit concionem, quam Benefactor noster Eximius et in omnibus pro viribus Promotor Spectabilis Dnus Michael Borsi Inclyti huius Comitatus Actualis Vice-Comes Typis Cassoviae imprimi curavit ».

P. Kelemen Didák, a katolikus köszöntés: « *Dicsértessék a Jézus Krisztus* » után, Isten nevének bibliai magyarázatával oktatja az olvasót: « *Ab ortu enim Solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur, et offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum* (*Malach. c.* 1. *v.* 11). *Mert napke-*

lettől fogvást napnyugottig nagy az én nevem a pogányok között, és minden helyen áldoztatik és tiszta áldozat mutattatik bé az én nevemnek, mert nagy az én nevem ».

Szent Jeromostól veszi át Isten tíz héber nevének exegetikus magyarázatát, majd gyakorlati intelmet fűz hozzá:

«... *Azért a mindenható Úr Isten, világ teremtésitől fogva, mindenkor megkívánta, hogy áldozat mutattassék az ő nevének, s azzal tiszteltessék, félelemben tartassék és hiába ne vétessék; azért is a tíz parancsolatban kiadá, hogy büntetés nélkül nem hagyja, valaki az ő nevét hiábaveszi, haszontalan, szükség nélkül bizonyságul hívja, arra esküszik. Azért mondja a Szent-Lélek* (*Eccli.* 23. *rész* 12. *v.*): *Vir multum iurans impletur iniquitate, et non discedet a domo eius plaga, Valaki gyakorta esküszik, tele bűnnel, és az Isten ostora ki nem szakad házából... Oh! Szent Isten! mennyi és nagy vétkek, mennyi számtalan ostorozások áradnak a mi nemzetünkre a sok bizonytalan, hamis esküvésért. Menynyien vannak az öreg és példaadásra rendelt úri személyek közül is, kiknek csaknem minden szavok: Isten úgy tartson, Isten megverjen, él az Isten, Isten úgy segéljen. Efféle esküvések közül alig van egy, amely nem hivalkodó, sokszor hamisan esik, nem úgy amint vagyon. De ami több ennél: a bévett szokás, egy semmire kellő marháért, egy arasznyi földért, egy paraszt ember rongyáért, egy gyanúságért vagy nyelveskedő te mondaságáért mennyi embert esketnek, és oly dologra esküdtetnek, melyet nem*

tudnak, sőt nem is tudhatnak, akik megesküsznek... Hanem lépjünk vissza, ahonnan egy kevéssé eltávozánk, és mivel eleitől fogva megkívánta Isten ő Szent Fölsége, hogy az ő szent nevének áldozat mutattassék, avval tiszteltessék, erről szóljunk ».

Isten Szolgája elsősorban az áldozat kiválóságát határozza meg:

« Az áldozat oly tisztelet, mely Istennél egyebet senkit nem illet, azért írja Szent Ágoston, hogy soha oly ember nem volt, ki annak áldozott volna, kit Istennek nem tartott... Édes Atyám-fiai, minden keresztény embernél bizonyos az, hogy Krisztus nem azért jött e világra, hogy az isteni tisztelet apadna, és megfosztatnék Isten az őhozzá illendő szolgálattól; hanem inkább, hogy terjedne és öregbednék az Isten tisztelete. Tehát a keresztények között igaz és tulajdon áldozatoknak kell lenni, mellyel Isten tiszteltessék, mert ahol új Testamentom rendeltetett, áldozatnak kellett ott lenni: a vég Vacsorán új Testamentom rendeltetett, azért áldozatnak kell lenni. A Mise az Úr Jézus Krisztus testének és drágalátos szent vérének áldozata, mely rendeltetett Krisztus Urunktól az ő kínszenvedésének emlékezetére, bűneink kitisztulására, az Isten haragjának megengesztelésére».

A szentmiseáldozat értékét mutatja be hallgatóinak, egyúttal a papi méltóságot is magasztalva.

« Ha a szeretetnek tüzét, mellyel kezdetitől fogva a világ végéig égnek a szentek, mind egybefűzöd; ha mindnyájoknak jóságos cselekedeteiket egybefogod; ha a mártiroknak szenvedésüket; confessoroknak, pátriárcháknak, prófétáknak, szerzetesek-

nek, remetéknek, akik magokat böjtölésekkel, éjszakai vigyázásokkal, ostorozásokkal, vasláncokkal sanyargatták, éjjeli s nappali könyörgésekbe foglalták, testi kívánságukat megfojtották, mondom; mindezeket egy serpenyőbe tennéd, mégsem érnék fel azt az isteni tiszteletet, kit csak egy szent Mise (akárminémű paptól áldoztassék) foglal magában. Ne lássék senkinek, hogy sokat mondottam, okát adom: mert minden Misében önnönmaga Krisztus nemcsak áldozat, hanem maga a Főpap, ki az áldozatot bémutatja. Annak akáért a Misében kiváltképpen való tiszteletet ád szent Atyjának, mellyel a mi fogyatkozásinkat helyben viszi ».

Felemelő példákkal folytatja a szentmise és papi hivatás értékét:

« *Azt írja Aranyszájú Szent János: hogy mikor az áldozat a paptól bemutattatik, akkor nemcsak az angyalok vannak a pap mellett, hanem az egész hatalmasságoknak seregi énekszóval kiáltanak, és az oltár melléke rakva vagyon angyalokkal; ki felől nem kételkedhetni, ha azt az áldozatot megtekintjük, aki akkor végbevitetik: ugyanis az ő Urukat egyedül nem hagyják azok a boldog szolgáló lelkek mint udvari népei a mennyei Úrnak.*

Szent Chrisostomus testi szemeivel is sokszor látta a templomban az angyalokat, és amint Szent Nilus (Epist. ad S. Athan.) írja: gyakorta hallotta őket az Oltáriszentségben elrejtett Isten előtt ilyen formán könyörögni: Pro iis rogamus, quos tu prior dilexisti, ut animam tuam dares, pro eis supplices fundimus preces, pro quibus Corpus hoc hostiam

obtulisti; Oh, kegyelmes Isten, hallgass meg minket, mert azokért könyörgünk, akiket te előbb szerettél, annyira, hogy életedet, lelkedet adnál érettek: azokért esedezünk, akikért szent Véredet ontottad; hallgass meg, mert azokat ajánljuk, akikért ezen szent Testedet adtad áldozatul ».

P. Kelemen Didák a képek helyes tiszteletét kezdi magyarázni:

« *Az oltárokon pedig képek is szoktak lenni. Meg kell érteni, hogy nem egy a kép és a bálvány. A bálványnak csinálását az Isten tiltja a tíz Parancsolatban; ezt az Úr Istennek e földön vitézkedő Anyaszent egyháza is erősen tiltja. Sok ezer martirok vannak az egyedül igaz Római Anya-szent egyházból, kik a bálványok nem imádásáért, elfogyatásáért és a pogány nemzetségek közül való eltörléséért martíromságot szenvedtek. De az Isten tiszteletire való képeket csinálni, amineműeket mi tartunk, az Isten ő szent Felsége soha nem tiltotta, hanem akarta, kívánta, sőt parancsolta Mózesnek...; úgy Salamon is... a Templomnak minden falain környös-körül kerubimokat csináltata és külömb külömbféle képeket* ».

Ekkor terjed ki a képek tiszteletének magyarázatára:

« ... *De ezeket senki nem imádja, mert azt hiszszük, hogy a képekben semmi isteni méltóság, semmi erő és tehetség nincsen, semmit azoktól nem kell kérni és várni; hanem a képeket emlékeztetésre tartjuk, hogy ne csak füllel halljuk, hanem ha lehet, mindenütt szemünk eleibe ütközzék a mi Urunk*

jótéteményének s szentek példájának emlékezete, azonkívül a templomoknak is ékességekre ».

A kelemeni teológia sugárözönbe borítja a miskolci minorita templom « Titulárisának », a Mennybevitt Szent Szűznek alakját:

« *Mint ezen oltáron látjátok középen: mennybe angyalok éneklésivel dicsőségesen felvitetett Boldogságos Szűz Mária, Isten Anyjának képét, körül az apostolok képeit, ezek emlékezetre valók, senki ezeket nem imádja, hanem arra emlékeztetnek, hogy midőn a Boldogságos Szűz elaludt az Úrban, e világon elszéledett apostolokat azon órában Isten ő Szentfelsége mind odahozta, s minek utána angyalok éneklésivel eltemették, azután harmadnapra érkezett Szent Tamás apostol, kinek megjelentvén az apostolok, hogy szent Asszonyukat eltemették, azt mondá: Hova tettétek, mert nem hiszem, ha szemeimmel nem látom, s felnyitván a szent koporsót, nem találák az Isten Anyjának szent testét; hanem üresen a szent koporsót. S megjelenté Isten ő Szentfelsége, hogy testestül-lelkestül (!!) vitetett mennyországba, mert azon makula nélkül való szent testet, melynek tiszta véréből emberi testet vett fel magára a Fiú Isten, és kilenc hónapig a benne lakó Istent hordozta, nem engedé Isten, hogy rothadást szenvedne, hanem szent angyali által dicsőségesen felviteté mennybe s megdicsőíté.*

Az oltárszentelés mindenkori szokásáról szól ezután (Mózes, Makkabeus), melyet « *az Isten népe* » ünnepként megült. Az Új-Szövetségben « *Constantinus első keresztény császár a keresztség szentségé-*

nek felvétele után császári nagy költséggel építé Rómában a Lateránomi Keresztelő Szent János és Szent Péter s Szent Pál apostolok templomit, és Szent Szilveszter akkori szentséges római pápa solenni ritu consecravit, tisztességes szent pompával megszentelte. Úgy azután a templomokat, oltárokat az egyedül igaz, apostoli szent hitben levő szent püspökök meg szokták szentelni. Annak okáért ezen Isten dicsőségére s Boldogságos Szent Szűz tiszteletére építtetett oltárnak is ma lészen szentelése ».

Az oltárszentelésre érkezett főpásztor nemes lelkületéről nyilatkozik: « ... *Hazánknak erős oszlopa, kinek dicséretiről nem szólhatok, mert tilt méltóságos jelenlétinek szokott mély alázatossága; mert nem akarja, hogy amit a jobb keze cselekszik, tudja a bal keze, Isten előtt való érdemit az emberek szájába helyheztetni s attól megfosztatni; jól tudja, hogy a jócselekedetekről való dicséreteknek kívánása ollyá teszi azokat, mint a Sodoma helyén termett gyümölcsök, kik szépeknek látszanak kívül, s belől tele vannak keserű füsttel. Azért el kell hagynom apostoli buzgóságának és sok cselekedetinek hirdetésit, ezen, az Úr Isten ő Szent Felségének véghetetlen jóvoltából, emberi reménység felett szent szerzetünknek adatott helynek (kiért áldassék a mindenható Istennek dicsőséges szent neve minden teremtett állatoktól örökké) megnyerésében való fáradozásit* ».

Majd ajkára adja Sámuel próféta válaszát a betlehemieknek, akik azt akarták tudni, hogy békés szándékkal ment-e közéjük: « *Pacificus, ad immolan-*

dum Domino veni, az Úrnak áldozni jöttem, hogy az Anya-szent-egyháznak rendi s ájtatos szokása szerint ezen oltárt Istennek szentelhessem, az új Testamentom Melchisedek rendi szerint való, makula nélkül való szent Mise áldozatját Istennek bémutathassam ».

Az ünnepi szónok közös könyörgésre buzdítja a szertartáson résztvevőket, hogy imádkozzanak érdemes főpásztorukért:

« *Kérjük azért az Úr Istent, ő szent Felségét, hogy mind ezen oltár szentelésére, mind többekre, segélje maga szent nevének dicsőségére. Nincs már egyéb hátra, hanem amit cselekedék az Isten népe, mikor új oltárt építe, s azt megszentelvén, áldozatot mutatának bé az Istennek, orcájára borula az egész nép, és imádkozának és áldák azt mennyben, aki megszerencséltette őket. Boruljunk le mi is itten az Oltáriszentségben elrejtett igaz Istennek szent színe előtt, áldjuk mindnyájan az ő hozzánk mutatott megfoghatatlan jóvoltát...* »

AZ DICSŐÜLT SZENTEK TISZTELETÉRŰL ÉS SEGÉLTSÉGŰL HÍVÁSÁRUL VALÓ BESZÉLGETÉS

Kassán az akadémiai betűkkel, 1741. A címben szerepel a munka eredete és célja is: « Ezen Istennek ingyen való Szent kegyelme által egyben szedett kevés munkácskát Miskolczi Seraphicus Sz. Ferencz szerzetibül való Minorita Barátok új esztendő ajándékában, ugyan Miskolcz Városában lévő kedves nagy jóakaró Urainak szívessen ajánlyák... »

a szenteknek Istennél való becsülete

Szent Dávid próféta vallást tévén, megjövendőlé, valami dolgok következhettek Urunk Jézusra. Nem különben a szenteknek Istennél becsületüket is nemcsak el nem hallgatta, hanem a 115. zsoltárban felőlük így szóla: pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus, drágalátos Isten előtt az ő szentjeinek halála. Okát is adja, miért mondja Istennél drágalátosnak lenni a szenteknek halálát. Mert amint a Bölcsesség könyvének harmadik részében olvassuk: Justorum animae in manu Dei sunt, az igazaknak, azaz a szenteknek lelkei Istennek markában vannak, és a halálnak keménysége hozzájuk nem férkezik. Úgy vagyon, úgy mond, hogy láttatnak a bolondok szeme előtt meghalni, ipsi autem sunt in pace, de ők békességben vannak, nemzeteket ítélnek,

népeken országolnak és az ő Uruk örökké uralkodik. Erről maga Krisztus Urunk azt mondotta (Mt, 13,43): Fulgebunt justi sicut sol, fényeskedni fognak (úgy mond) az igazak, mint a nap, az ő Atyjuk országában.

az atyafiúi szeretet megmarad

Ez okból Sz. Hieronymus ilyen bizonyságot támaszt: hogyha még itt a földön vannak, imádkozhatnak másokért, mennyivel inkább akkor, midőn együtt dicsekednek a Krisztussal. Nem ok nélkül azért Szent Cypriánus Doctor is, ki Valeriánus császár kegyetlensége alatt martyromságot szenvede, így íra Cornélius pápának (Epist. 57. ad Cornel. Rom. Pontificem): Hogyha valamelyikünk először e világból kimúland, az atyafiúi szeretet megmaradjon, s szüntelen imádsággal az Atya Istennek irgalmasságát az atyánkfiaiért kérjük. Cypriánus pedig Krisztus Urunk után kétszáztizenhárom esztendővel élt.

Isten és a szentek tisztelete nem egyenlő

Nincs senki olyan esztelen közöttünk, hogy az Istennek tiszteletét, mellyel őneki tartozna, azt a szenteknek vagy képeknek tulajdonítsa. Mert aminémű különbséget ismerünk az Úr és szolga között, császár és udvarnép között, sokkal nagyobb közbevetést tartunk a mi Urunk, Istenünk tisztelete között és a szenteknek avagy képeknek becsülete között. Tehát nem egyenlő tisztelettel tiszteljük őket, és valakik azzal káromlanak minket, az Anyaszentegyháznak (Synod. 7. Art. 7, Syn. 8. Art. 10) sententiája régen átok alá vetette őket. Valaki (úgy mond) azt

mondja a Keresztyéneknek, hogy a képeket Isten gyanánt imádják, átkozott légyen. Nincs is oly elvetett ember, aki azt tanítaná. Mégis némelyek nagy hamisan, vakmerőn, reánk fogják, hogy mi a szenteket és képeket Isten gyanánt tartjuk.

Tudjuk a szenteket is, hogy nem Istenek, hanem emberek. Azért mikor kérjük őket, hogy a mi Urunknál imádjanak érettünk, úgy kérjük, mint Urunknak barátit és kedves szolgáit. De soha nem volt, most sincs olyan értetlen közöttünk, hogy az Istennek tiszteletét, mellyel őneki tartozunk, azt vagy a szenteknek vagy a képeknek tulajdonítaná. Azért lelke ismérete ellen káromlást szól, aki minket bálványozóknak mond.

Ha azért minden imádságunk Krisztusban végeződik el, balgatagság minket megítélni s azt mondani, hogy Istenhez nem folyamodunk, mikor a Szenteket kérjük, hogy érettünk esedezzenek. Mert a szentek által, vagy inkább a szentekkel együtt, folyamodunk akkor Istenünkhöz.

a szentek tiszteletével nem vétünk Isten ellen

Azért miképpen az élő embereket, vagy az angyalokat kérvén, hogy érettünk imádkozzanak, Isten ellen nem vétünk, sem a Krisztus közbenjárását nem kisebbítjük; úgy a dicsőült szenteket hasonló tisztelettel illetvén, semmit Isten ellen nem vétünk, mert azt a segítségül hívást és közbenjárást a szenteknek nem nyújtjuk, mely az Istenséget és a Krisztust illeti. Miképpen azért Sz. Pál az élő embereket kérvén, hogy érette imádkozzanak, Istenhez való bizo-

dalmában meg nem fogyatkozott; így mi sem azért kérjük a szenteknek imádságát, hogy Istenben nem bíznánk, hanem azért, mert a Szentírásban olvassuk, hogy az Isten úgy tiszteli az ő szenteit, hogy ezek kérése által akart bűnöket bocsátani. Sőt néha parancsolta, hogy azok segítségét kérjük.

könyörgünk nékik mint szolgatársainknak

Erről Epiphanius Doctor is így szól: Aki (úgy mond) az Urat tiszteli, a szenteit is tiszteli, valaki az ő szentjeit tiszteletlenséggel illeti, Urát is azonnal sérti. Amiképpen akik a királyt tisztelik, félik s becsülik, az ő követét is tisztelik, de nem oly becsülettel, mint a királyt ő magát, hanem őket is csak a királyért. Ezenképpen, noha a szenteket tiszteljük e földön, de nem úgy mint Urunkat, hanem tiszteljük mint szolga szolgát, ember embert. Könyörgünk nékik, mint szolgatársainknak, hogy az Úr Isten ő Szent Felsége előtt érettünk, nyomorodtakért, imádkozzanak. Ezzel az Istennek dicséretét semmiképpen a szenteknek nem tulajdonítjuk, hanem ő szent Felségének nagyobb becsületet teszünk az ő szenteiben, és a szenteknek gyülekezetében dicsérjük, áldjuk s magasztaljuk.

a szenteket arra kérjük, hogy imádkozzanak értünk

Ez a tisztelet Dulia, amint a szent Doctorok nevezik, azaz közönséges és akárminémű szolgálatnak tisztelete, mellyel a szenteket s e világi embereket is, t.i.: szüleinket, barátainkat, fejedelmünket szok-

tuk tisztelni. Az isteni tisztelet pedig Latria a szent Doctorok magyarázata szerint, azaz: jó szolgálat szerint való tisztelet, mely csak Istent illeti. Ezt soha semmiképpen egy szentnek is, sem angyaloknak nem tulajdonítjuk, soha nem tulajdonítottuk. Annak okáért nem hogy Istenhez illendő tisztelettel és könyörgéssel illetnők a szenteket, de oly formán való kérést bocsátunk hozzájuk, mely Istenhez semmiképpen nem fér. Mert a szenteket azon kérjük, hogy imádkozzanak érettünk. Istentől ezt nem kérhetjük, mivel ő mástúl semmit nem vár, sem kér; hanem azon esedezünk Istenünknek, hogy ő lévén minden jóknak bővséges kútfeje, irgalmassága szerint mindenható erejével cselekedjék minden jót velünk.

a boldog szentek tudják a világi dolgokat

Krisztus Urunk maga mondja Sz. Lukács evangélistánál (15,10), hogy az Isten angyali előtt öröm vagyon mennyországban egy bűnös megtérésén. Tudtára vagyon tehát mennyben az angyaloknak az emberek belső cselekedete és szívbéli megtérése. Mert azon senki nem örülhet, amit nem tud.

Krisztus azt mondja, hogy a mennyei szentek (Mt 22,30) nemcsak hasonlók hanem egyenlők az angyalokkal. Másutt ismét maga megvallja az angyal, hogy egyenlő legyen a szentekkel, midőn Sz. János Ev. imádni akarná, mondván (Jel. 19,10): Vide, ne feceris, conservus enim tuus sum, meglásd, hogy ne míveljed, te szolgatársad vagyok. Ha azért, mind Krisztus Urunk ő maga, s mind az angyal szava szerint egyenlők a szentek az angyalokkal, és hogy a

feljebb mód szerint az angyalok tudják az ember szíve titkát, penitenciatartását és megtérését, nem látom, mért kell tudatlanokká tenni a szenteket. Mert a boldogság nyugodalma azt kívánja, hogy valamit igaz okosság szerint tudnak kívánni a szentek, abban meg ne fogyatkozzanak. Érteni kell tehát az ő kedveseik dolgait, melyeket mind a természet indulatjából, mind az igaz szeretetből méltán kívánnak tudni. Mindazáltal, nem hogy csak csupán a természet erejéből tudnák mind a dicsőült szentek lelkei, mind a mennyei angyalok, minden embernek szükségét, kívánságát és könyörgését; mivel (amint Jeremiásnál cap. 17. v. 10 olvassuk) egyedül Isten tudja és érti magától az ember szíve titkát és igyekezetét, hanem (amint is bizonyos) hogy Isten a szenteknek megjelentheti e földi dolgokat.

a szentek Isten barátai

Krisztus azt mondja apostolainak (Jn 15,15), hogy őket nem szolgáinak hanem barátainak tartja, mert mindenket megjelentett nékik, melyeket az Atyjától hallott. Mivel azért a szentek Isten barátai, és sokkal inkább egyesülnek véle, hogysem e földön éltükben, az igaz barátság törvénye kívánja, hogy Isten nékik megjelentse azokat a kéréseket, melyeket őhozzájuk bocsátanak. A szentek mennyországban színről-színre látván az Istent, kiben mint tükörben fénylenek minden állatok; miképpen azért, aki tükört lát, belé nézvén látja a benne megtetszett ábrázatokat is, úgy a szentek is Istenben látják a teremtett állatokat.

Isten a szent embereknek megjelentette titkait

A próféták mennyi esztendőkkel azután következendő dolgokat meglátták s azokról úgy jövendőltek, mintha jelen lettek volna. Ha azért itt e földön megjelentette Isten a szent embereknek titkait, mennyivel inkább az örök dicsőségben kell tudniok mindeneket. Moyses régen megholt vala a Krisztus születése előtt, mindazáltal Urunk színeváltozásakor Illéssel együtt megjelenék Krisztus Urunk Sz. színe változásakor a Tábor hegyén, a földön leendő dolgokról, a Krisztus szenvedéséről beszélének (Lk 9,30). Szent Péter is azt mondja, hogy holta után is reájuk (azaz a Krisztus híveire) gondja lészen. Krisztus Urunk pedig azt mondja, hogy Moyses vádolja Isten előtt azokat a zsidókat, kiknek akkor Krisztus Urunk szól vala (Jn 5,45). Moyses régen megholt volt annak előtte, tudta mégis, hogy ezek a világon vannak és vétküket is látta, melyekért vádolta.

Sz. János (Jel. 5,13) azt írja: mikor a földön s föld alatt lévők azt kiáltották: áldás és tisztesség, dicsőség és hatalom örökkön-örökké a királyi székében ülőnek és a Báránynak, az Isten széke előtt való állatok Ament kiáltottak. Tudták hát s értették a földiek szavait. Az Isten előtt udvarló huszonnégy vének, azt írja Sz. János, hogy drága illat gyanánt bémutatják Isten előtt a szentek imádságát. Tudják hát s értik a szentek kérését.

a boldog lelkek imádkoznak az élőkért

A dicsőült szentek, amint megmutattuk, értik e világi dolgokat, és azért mint azonegy Anya fiai, azon

egy test tagjai szeretnek minket és Isten előtt esedeznek érettünk, amint a földön éltükben imádkoztak a szentek egyebekért. Tehát most annál inkább imádkoznak, mert a szentekben meg nem szünt, sőt, tökéletesbbé vált a szeretet. Mert Szent Pál mondása (1 Kor 13,8), hogy a szeretet akkor is megmarad, mikor a homály által néző hit megszűnik. Ugyanis, akiben szeretet nincsen, Szent János mondása szerint (1 Jn 3,14), halálban és setétségben vagyon; valakik béoltattunk Krisztusban, egy főtől függünk, azon egy testnek tagjai vagyunk (Róm. 12,5). Mennyország Anyánk nékünk. Mi a szentek polgártársai vagyunk. Mennyei seregek közibe irattunk (Ad Gal 14,26; 1 Ko 10,5; Ef 2,19; ad Haebr. 12,23). Ha azért a szeretet arra indította éltükben a szenteket, hogy másért könyörögjenek; ha azonegy test tagjai egymást segítik szükségükben (1 Ko 12,25): Pro invicem sollicita sunt membra; etsi quid patitur unum membrum compatiuntur caetera. Ha az anya veszedelmektől környékeztetett fiairól szorgalmatos; ha azonegy polgársághoz, zászlóhoz tartozók segítik egymást, nem kételkedhetünk a szenteknek érettünk való esedezésében.

szabad a szentek közbenjárását kérni

Az Anyaszentegyház senkit nem kényszerít, hogy a szenteket segítségül hívja, hanem csak jónak és hasznosnak tanítja lenni a szenteknek segítségül hívását, hogy Isten vélük együtt hamarább meghallgasson bennünket, midőn vélük együtt egyenlőképpen bemutatjuk Istennek könyörgéseinket.

Szent Dávid által is (150. zs.) azt parancsolja a Szentlélek Isten, hogy: dicsérjétek az Urat az ő szenteiben. Azért Sz. János nem valami homályos látást forgatván, hanem írása kezdetin köszöntvén a híveket így szól (Je 1,4): Kegyelem néktek és békesség attól, aki vagyon, aki volt, és aki eljövendő, és a hét lelkektől, melyek az ő széki előtt vannak. Ládd-é? hogy ama Jehova Isten után, ki Moyzesnek azt mondá: hogy ő, aki vagyon az Isten széki előtt való lelkektől, békességet és kegyelmet kér Sz. János a híveknek. A hét lelkeken a Szentlélek Istent nem érthetjük, mivel ez nem hét és nem lelkek, hanem egy Lélek. Nem is mondhatni a Szentlelket Isten széke előtt lenni, mert az Atyával egyenlő méltóságban ül, és nem Isten széke előtt avagy kívül vagyon.

Sokkal inkább meg nem magyarázhatni a Sz. János szavát a Szentlélek hét ajándékáról, mert ezek az ajándékok nem eleven és értelmes ajándékok, hogy őtőlük kellene valami jót kérnünk. Tehát azokról a lelkekről szól Sz. János, melyek immár Isten színe és széke előtt állanak, e világi útnak és evezésnek járása s kelése után. Ezektől Isten után kér Sz. János békességet és kegyelmet.

a kereszténységben kezdettől szokás a szentek segítségül hívása

Valahol a Szentírás az Anyaszentegyház engedelmességére kötelez; valahol az Ecclesia tanításának tévelyedhetetlen bizonyságáról bizonyságot tészen: ugyanottan a szentekhez eresztett könyörgést erősíti. Mert bizonyos, hogy az egész kereszténységben

megrögzött szokás volt a szenteknek segítségül hívása az apostolok idejétől fogva. Hogy ebben senki ne kételkedhessék, tekintsük meg minden száz esztendőben, minémű Szent Doctorok és Sz. Atyák voltak s éltek, és mit tartottak erről a tudományról; mit írtak kiváltképpen Krisztus Urunk után az első ötszáz esztendőben (ha rövidség kedvéért azután valókat elhagyjuk).

Az első négy és öt saeculumbélieket hozzuk elé, melyekben az ellenkező Atyafiak is helybenhagyják s megvallják, hogy az apostoli igaz tudományt tanította a Római Anya Sz. Egyház s változás nem volt az igaz tudományban.

Sz. Jakab apostol Szűz Mária tiszteletéről

Első száz esztendőben a mi Urunk Jézus Krisztus mennybe felmenetele után, aki erről tanított, Sz. Jakab apostol volt, Krisztus Urunknak atyjafia és jeruzsálemi püspök, ki így írt a szenteknek érettünk való könyörgéséről, segítségéről (in Liturgia sua): Méltó (úgy mond Asszonyunk Szűz Máriának imádságában Sz. Jakab apostol), hogy tégedet, Isten szülőjét, mindnyájan boldognak nevezzünk szüntelen, és mindenekben feddhetetlennek, mint Urunknak Anyját; tiszteletesebbnek tartsunk a cherubimnál, dicsőségesebbnek a Seraphinnál, mert minden sérelem nélkül az Istennek Igéjét szüléd. Bizonyára Istennek szülőjét magasztaljuk. Tenéked, ó, malaszttal teljes, minden teremtett állat örvendez, azaz angyaloknak seregi és az emberi állatok, mert szenteltetett Templom vagy, Lélek szerint való paradi-

csom, szűzeknek dicsősége, melyből Isten testet vévén gyermekké lőn; ki kezdettől fogva volt, méhedet királyi székké változtatta, és méhednek rejtekét bőségesebben szélessé tette az egeknél. Tenéked azért, ó, malaszttal teljes, minden teremtett állat örvendez.

Utána veti Sz. Jakab apostol más imádságában: Emlékezetet teszünk (úgy mond) a szentséges, tisztaságos és áldott Asszonyunkról, az Isten Anyjáról, a Szűz Máriáról, mind a szentekről és igazakról, hogy könyörgésük és esedezésük által irgalmasságot nyerjünk.

Anacletus, Justinus, Origenes a szentekről

Szent Anacletus, ki Sz. Péter apostoltól szenteltetett fel a papságra, az apostoloknak idejében élvén és Sz. Péternek székiben következvén, a szenteknek érettünk való imádságáról így szólott (Epist. 3): Quamvis Sancti pro omnibus orent, tamen Petrus et Paulus specialiter orant pro Romanis, Noha (úgy mond) mindenekért imádkoznak a szentek, de kiváltképpen Sz. Péter és Sz. Pál a Rómabéliekért könyörögnek.

Szent Justinus Martyr, ki élt Krisztus Urunk után százötvennegyedik esztendőben, így ír ezen dolog felől (Quaest. 28. ad Orthod.): Sanctorum Martyrum corpora et sepulchra a gentilibus abhorreri, cum ea tueantur homines ab insidiis daemonum morbosque curent arte medica incurabiles, A Sz. Martyroknak tetemeit és temetőhelyeiket utálják a pogányok, holott azok által az emberek megoltalmaztatnak az

ördögnek csalárdságitól és gyógyulhatatlan betegségektől megszabdulnak.

Bölcs Origenes, kinek efelől sok írási vannak és élt Krisztus után kétszázharminc esztendővel, azt írja (Super Num. cap. 31): Vajon ki kételkedik abban, hogy kiki mind a Sz. Atyák közül imádságukban segítenek, cselekedetük által erősítenek, példájukkal bennünket igazgatnak. Meg másutt (super Jesu Nave) azt írja (cap. 13): Én úgy állítom (úgy mond), hogy mindazok, akik előttünk elnyugodtak Atyák, érettünk viaskodnak és segélnek minket imádságuk által. Másutt ismét ezen Origenes azt is írja (lib. de Job in fine): Ó, boldogságos Job, örökké élsz Istennél és győzedelmes vagy a Király előtt, könyörögj érettünk nyomorultakért, hogy az Istennek hatalmas irgalmassága oltalmazzon meg minket is minden veszedelmtől.

Sz. Cyprián, Sz. Eusebius, Sz. Atanáz a szentek közbenjárásáról

Bölcs Origenesnek eddig feljegyzett szavai után azt írja Sz. Cypriánus Doctor és mártyr (lib. 1. Epist. 1.), ki bölcs Origenesszel egy saeculumban volt és élt Krisztus Urunk után 260. esztendőben, Cornelius Pápához: Ha valamelyik (úgy mond) közülünk először, Isten végzéséből, kimúlik e világból, a mi atyánkfiaiért és húgainkért meg ne szünjön szerelmünk, és az irgalmasság Atyjánál meg ne fogyatkozzék a mi imádságunk. Efelett azt hagyja a híveknek Sz. Cypriánus, hogy a mártyroknak halálok napját is feljegyezzék, hogy azokról esztendő által

néminemű nap, szám szerint való emlékezetet tehessenek. Másutt ismét az Apró Szentekről azt írja: Az ártatlan gyermekek (úgy mond), akik Heródestől megölettek, a szenteknek gyülekezetiben első helyen vannak és részesek az isteni Tanácsban. Úgy mint közel való atyafiságban lévén, az Istennek irgalmasságát nyomorúságainkért kívánják.

Eusebius, bölcs Origenesnek tanítványa (Ex lib. 6; Hist. cap. 4.). Szent Potentiana martyrról írván, ki Basilides hóhérnak imádságával Istentől martyromságot nyert, azt mondja: Ezeket (úgy mond) mindennap cselekszsük, kik az Isten vitézit, úgy mint Isten barátait tiszteljük, koporsójukhoz megyünk; és tiszteljük őket, úgy mint szent embereket, kiknek Istenhez való esedezésük által valljuk magunkat nem kevéssé segíttetni.

Szent Athanasius, régi Sz. Atya, ki élt Krisztus Urunk után 382. esztendőben, Asszonyunk Szűz Máriáról igy szól (Serm. de Annunciat.): Hajtsd hozzánk és könyörgéseinkhez (úgy mond) füledet, és ne feledkezzél el népedről. Hozzád kiáltunk, emlékezzél meg rólunk, Szentséges Szűz, Istennek Anyja és a mi Királyné Asszonyunk, esedezzél érettünk.

Sz. Ágoston a szentek tiszteletéről

Szent Ágoston Doctor is, azon negyedik száz esztendőben élvén (kiről Szent Bernárd azt mondja, hogy Ágoston erős pörölye az eretnekeknek): Vegyétek eszetekbe, úgy mond, szerelmes Atyámfiai, egyenlőképpen higyjétek az Atya Istent és az Anyaszentegyházat, tiszteljétek a szentek születésnapját nagy-

józanon, hogy azokat követhessük, kik előttünk elmentek és rajtunk örvendeznek, imádkoznak is érettünk, hogy az Úrnak áldomása találtassék rajtatok szüntelen, úgy légyen, úgy légyen.

Ennél is nyilvábban ír más helyen (lib. Medit. cap. 23): Imádjátok az Urat, imádjátok, Isten szentei, imádjátok szenteknek seregi és boldogoknak minden gyülekezeti, hogy könyörgéstek és érdemetek által segéltetvén, ép hajóval és békességgel, megmaradt jószágokkal érdemeljünk jutni és érkezni az örökkévaló üdvösségnek és nyugodalomnak partjához, a véghetetlen nyugodalomhoz és békességhez.

a szentekről való tudomány minden időben egy volt

Fő Conciliumok voltak ezekután, amelyek mind, kárhoztatás alatt, ezt tanították. Végtére a Tridentumi Concilium is megerősítette, jónak s hasznosnak mondván a szenteknek segítségül hívását (Sess. 25). Melyből kitetszik, hogy az Anyaszentegyház, az összes szent Doctorokkal együtt, minden időben az Apostoloktól fogva, ezt a szentekről való tudományt, egy nyelvvel, egy akarattal, egy tanítással hirdették, prédikálták, egyenlő tudománnyal írták s tanították.

Ezekből azért kitetszik, hogy ugyanaz a tudomány most a római gyülekezetben, amelyet az apostoloktól vett és első ötszáz esztendőig tisztán megtartott. Ha azért akkor igaz volt az első ötszáz esztendőben a Római Ecclesia, amint Calvinus is ezt megvallja (lib. 4. cap. 2. n. 3.), tehát most is igaz. Minthogy amit most hiszünk a közbevetett dolgok-

ról, melyeket a mi tudományunkban az ellenkező Atyafiak nem szeretnek, akkor, abban az ötszáz esztendőben, melyben, mondja Calvinus hogy virágzott az igaz apostoli tudomány, szintén azt hitte és vallotta a keresztyénség, amint azokban az esztendőkben élő Sz. Atyáknak, régi Sz. Doctoroknak írásiból világosan ki-ki megértheti.

a szentek képeinek tisztelete

Sz. Ambrus írja (Serm. 10): Valaki a császárnak képét koronázza avagy tiszteli (úgy mond), kétség nélkül azt tiszteli, kinek képét becsülte avagy koronázta. Azért mi is, keresztyének, midőn tiszteletet tészünk a templomban lévő képeknek, kétség nélkül, az a tisztelet nem adatik a fára, sem a festékre, kőre avagy egyébféle állatra, hanem arra, akit jegyez az a kép. Azért Nissénus Sz. Gergely régi Sz. Atya azt írja (Serm. de Abraham), hogy sokszor kesergett, mikor a Krisztus feszületinek képét megtekintette. Nem a fából csinált feszület indította a Szent Jámbort a kesergésre, hanem az, akit jegyzett az a feszület, tudniillik a Krisztus. Erről az Urunk feszületének képéről Sz. Ágoston is (de Visitatione infirmorum Tom. 9. lib. 2. c. 3) ilyen formán ír: Vagyon (úgy mond) a keresztyéneknél Urunk titkos keresztinek emlékezete, melyet keresztnek nevezünk, és azt a Krisztus emlékezetére tiszteljük, a kereszten szenvedő embernek képét csináltatjuk, mely által Kisztusnak üdvösségszerző szenvedését eszünkbe juttatjuk; azt öleld meg, alázatosan tiszteljed, ájtatosan ezeket eszedben tartván:

Nec Deus est, nec homo praesens quam cerno figura,

Sed Deus est et homo, quem signat sacra figura —

Sem Isten, sem ember, kit nézek: e példa,

De Isten és ember, kit mutat e példa.

nem egy a kép és a bálvány

Meg kell azt érteni, hogy nem egy a kép és a bálvány, hanem csak az olyan kép mondatik bálványnak, melynek isteni tisztelet adatik. Ezt tiltjuk mi is. Sokan lettek ezért mártyrok a Római Anyaszentegyháznak hívei közül, kik a pogányok bálványinak ellene mondottak. És az olyan bálványokat nem mások, hanem a Római Ecclesiában vitézkedő hívek s egyházi személyek által fogyatta ki Isten ő Szent Felsége minden nemzetségek közül.

Mi Isten csudája tehát, hogyha mi a képeket becsülettel tartjuk, bálványozással vádoltatunk. Nem veszik eszükbe az ilyen magagondolatlan emberek, mily nagyon vétkeznek az ilyen káromló szókkal. Tudják meg azért, hogy senki átok nélkül a képeket bálványoknak nem mondhatja. Azért a második Niceabéli Concilium is (Act. 5. et 7.) átkot mondott azokra, valakik Krisztusnak és a szenteknek képeit « idola », azaz bálványoknak merészlik nevezni.

« RETTENETES UTOLSÓ SZEMPILLANTÁS,

melyen, jó előre reá készülvén, szerencsésen általment Néhai Tekintetes, Nemzetes, Vitézlő Nádfőy Krucsai János Úr, a Tiszán innen való districtualis Királyi Táblának első érdemes Assessora, melyet ugyanazon néhai Tekintetes Úrnak halotti pompás temetésének szomorú alkalmatosságával a nyírbáthori Pater Conventualis Minoriták klastromának udvarán 1741. esztendőben, Szent Jakab havának 13. napján, ugyanazon szent szerzetbéli egy szerzetes Pater élő nyelvvel predikállott. — Superiorok engedelméből. — Nyomtattatott Kassán az Academiai bötűkkel 1741 ».

vezérmondata és bekezdő szavai

« Dispone domui tuae, quia morieris tu, et non vives. Rendeld el a te házadot, mert meghalsz te, és nem fogsz élni. — Az emberi gyarló életnek szaporán forgó kereke oly nagy sebes futással siet végezésből kiment szomorú keserves halálának határához s utolsó szempillantásának végéhez, melytől függ az örökké - valóság, hogy egész életének folyamja nem egyébnek láttassék lenni, hanem oly ajtónak, mely által a más világra megyen az ember ».

az örök üdvösség biztosítása legfőbb feladatunk

« Ezért vagyon a négy Evangéliom, avagy inkább, négy könyvekben egy Evangéliom, hogy onnan tu-

dományt merítenénk boldog határozására utolsó szempillantásunknak. Ezért vagyon Üdvözítő Urunknak szent Oldalából kifolyó hét szentség, ugyanannyi Szent Lélek ajándéka, az Anyaszentegyháznak öt parancsolatja, szerzeteseknek három szoros fogadása ».

a halott érdemeiről a vallásos életben

« Azért vitte véghez életének dicséretes cselekedetit, azért szenvedte békességes tűréssel kimondhatatlan gyötrelmekkel kínzó fájdalmit, hogy életének végét boldogul érhesse, utolsó szempillantását szentül határozhassa. Így kell minékünk is cselekednünk, hogy boldog lehessen világból való kimúlásunk ».

a halál elválaszt bennünket e mulandó világtól

« ... Nudus in hunc mundum venisti, nudus exibis. Mezítelen jöttél e világra, mezítelen mégy el innen. Ha szebb vagy is Absalonnál, szerencsésebb világbíró Sándornál, kincsesebb Croesusnál, gazdagabb Salamonnál, nem lészen szabad ékességedből egy tűhegynyit, seregedből egy katonát, kincsed közül egy pénzt, veteményidből egy kalászt, boraidból egy cseppet, épületidből egy téglát, kerteidből egy ágacskát, nyájaid közül egy szál szőrt elvinned ».

az elkövetett bűnöktől való rettegés

« Ingyen se gondold, hogy oly bátorságosan menjen ki lelked az örökkévalóságnak útjára, amint te ítéled; melytől még a nagy szentek is féltek, Isten-

nek hív szolgái is irtóztak, kedves jó baráti is rettegtek...

... Mert akkor meg kell ütköznöd a félelmes ellenséggel, a világnak fejedelmével, a sötétségnek hatalmasival, az ordító oroszlánnal, lelked üdvösségéért...

... Ki most gonoszul élsz, palástolod gonoszságidat, halogatod megtérésedet; mikor meg kellene gyónnod, nyavalyáidat fájlalod; mikor bűneidet kellene siratnod, elaluszol; mikor lelked orvosságával kellene élned, meghalsz bűneidben az ördögöknek nagy örömére; mikor Istened eleibe kellene menned, a pokol kínjaira vettetik lelked ».

megtérésre buzdít

« Kelj fel azért Jézus híve, drága vérén vett kincse, megtisztíttatott képe, a bűnnek undokságából! Teljes szívedből térj édes Megváltódhoz, míg időd vagyon. ... Mivel igen ritkán történik annyi ellenségek, félelmek, rettegések, fájdalmak és irtózások között ember életének jó kimenetele, szerencsés határozása ».

Nádfőy Krucsai János halálra készülődéséről

« Ki noha teljes idejében igyekezett életének szerencsés határozására, de főképpen (minek utána sokat beszélgetett volna megváltó Urával, végezett volna jó barátival, tanácskozott volna lelki atyjával), bánati szaporodván, nyavalyái sokasodván... Alkotója ellen emberi gyarlóságból esett fogyatkozásit keservsen meggondolván, Teremtőjéhez fordula...

Azért hogy Teremtő Istenének kedvében lehessen, hogy az utolsó harcon győzedelmesen viaskodhassék, hogy Isten ítélőszéke eleibe bátorságosan mehessen, mindenekkel megbékélett, sőt a távol levőket is magához hívatta s megkövette; efelett, keresztényi tudománnyal, ájtatos buzgósággal az isteni szeretetre szép szavaival felgerjesztette. Nagy ájtatossággal, buzgó töredelmességgel gyakran járult az isteni kegyelemnek trónusához, utolsó betegségében egy hét alatt kétszer s háromszor is vétkeit meggyónta. Hasonlóképpen vastagította éhező lelkét az Úr Vacsorájának, a Krisztus Jézus valóságos Szent Testének és Vérének ájtatos felvételével. Elhivatta az egyházi szolgát, a papot is, és megszenteltetett olajból álló kenetet, arra rendeltetett igéknek mondásával attól felvette. Ilyenképpen rendelé magát az utolsó szempillantáskor leendő rettenetes harcra ».

Jákob pátriárka dicséretes példáját követte

« .. Feltaláljuk ezeket a mi Jánosunkban, mert ő is, Cum appropinquare cerneret diem mortis suae, látván elközelgetni halálának napját, elrendelé, hova temettessék teste, tudniillik azon szegény szerzeteseknek templomába, kiknek atyafiságos társaságába confraternitási levél által már régen beirattatott vala; ott is nem más helyre, hanem a Krisztus Jézus keserves kínszenvedésit példázó és jelentő oltár eleibe, kit maga költségén épített vala: Altare aedificavit Domino Deo, az Úr Istennek tiszteletire... Azért kívánt pediglen a Krisztus Jézus szent keresztjének oltára előtt temettetni, hogy tudniillik, akinek

életében szolgált, élt és holt, holta után is a teste annak árnyéka alatt nyughassék, Sub umbra illius, quem desideravi, sedi ».

Hitvestársi szeretettel búcsút vett feleségétől is

« Eljutván immár életének utolsó, úgymint hatvannegyedik esztendejére, Szent Iván havának tizennyolcadik napjára, életének kedves párját, ... tizenhárom esztendőkig s két hónapig vele való lakásáról megkövette, s ha valamiben eltökélett akarata ellen is megbántotta volna, bocsánatot kért, s meg is köszönte drága jóvoltát, hozzá mutatott szíves hív szeretetét, nyavalyáiban való törekedését, mellette tett sok fáradságit, érette végbevitt édes álmainak szaggatásit... Áldott légy te, az árváknak, özvegyeknek Atyjától, ő légyen minden utaidban s dolgaidban igazgatód, kormányod és segítőd ».

Krucsai utolsó perceiről

« Itt már Jákobbal adoravit Deum conversus ad caput lectuli, imádá Istenét az ágy fejéhez fordulván; de nem a maga ágya fejéhez, hanem a Jézus ágya fejéhez, mert mellette lévő lelki atyjától elkéré a felfeszített Jézusnak képét a kereszttel együtt, mely ágya volt Üdvözítőnknek, mikor megholt; ... nem a képet, sem nem a keresztet imádta isteni imádással, mely bálványozás volna, ha annak isteni tiszteletet adnának, mivel az nem Isten; hanem a Krisztus ágyához fordulván Istenét imádta, és megkeseredett lélekkel ilyen formán kezde síránkozni:

Oh, én szerelmem, édes Jézusom! kinek képét kezeimben tartom, megvallom előtted szóval, szándékkal, cselekedettel véghezvitt vagy elszánt gonoszságimat; bánom, én Istenem, a te szeretetedből, hogy én, földnek elvetett porocskája, ellened vétkezni merészeltem. Ha élnék is, Uram, tovább soha vétkezni nem akarnék. Uram Jézus! Szent véred hullásáért, keserves kínszenvedésidért bocsásd meg énnekem minden bűneimet. Meghallgattad, Uram, a Mária Magdolna szívbéli bánatát; kegyes szemmel tekintetted a Szent Péter könnyhullatását; füleidbe vetted a keresztfán függő latornak késedelmes fohászkodását: tekints reám, s hallgass meg engemet is, én Uram, én Istenem! aki könnyező szemekkel, szívbéli bánattal, kesergő lélekkel Szent Nevedet segítségül hívom. Folyjanak lelkem szennyének elmosására Szent Sebeidből irgalmasságidnak drága pataki. Légy irgalmas, légy kegyelmes, oh, én szerelmes Jézusom ».

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ . 5

HALOTTI PRÉDIKACZIÓ Özv. Szalai Barkóczi Györgyné Koháry Judith felett 7

minden embernek egyszer meg kell halnia . 7
Isten aggodalma lelkünkért 8
Isten szeretetének és igazságának két kötele . 8
a halál gondolata a vétek ellenszere . . . 9
viseljünk gondot egyetlenegy lelkünkre . . 10
a halál az élet pecsétje 11
a halál az élet visszhangja 11
a boldog halál kegyelme 12
végső óránkat készen várjuk 12
a rettenetes óra 13
az elhunyt példája 13

ÚRNAPI PRÉDIKACIÓ . . 16

az új testamentum mennyei kenyere 16
az Úrnap megünneplése 16
Isten csodái az Oltáriszentséget igazolják 17
az Oltáriszentség Krisztus valóságos teste és vére . 18
a végrendelkező őszintesége 19
Krisztus halálának emlékezete is 19
a megdicsőült Krisztus jelenléte az Oltáriszentségben 20
a siralom völgyének égi kenyere 20

SZENT ANTAL NAPJÁRA VALÓ PRAEDICATIO . 21

MÁSODIK HALOTTI PRAEDICATIO . 30

a bölcsesség keresése 30
a halál iskolájában találjuk meg a bölcsességet . 31

Plátó, Zénó, Jeremiás figyelmeztetése 32
Isten mindnyájunkat lemér 34
a halál nem személyválogató 34
Isten kegyelme halálunk órájának bizonytalansága . 35
életünknek utolját nézzük 36
ügyelni az élet napnyugtára 37
a halálról való gyakori gondolkodás 37
Isten irgalmassága és tűrése 38
essünk most a keresztfán megholt Üdvözítő kezébe . 38
az elhunyt példája a felebaráti szeretetben . . . 39
példás hűsége az Anyaszentegyházhoz 41
Tábita Joppéban, Krisztina Károlyban 42
könyörgés Szent Péter apostolhoz az elhunytért . . 43

BÚZA FEJEK . 44

I. *Bevezetés* 44
1. egyedül Istené a dicsőség 44
2. az aratók után elhullott búzafejek . . 44

II. *Advent első vasárnapjára való prédikáció* . 45
3. várván megtérésünket 45
4. Krisztus halála használ a bűnösnek . . 46
5. ítélő Bíránk számot vészen 47
6. rettegésben lesznek a gonoszak 47
7. mennyországban a boldogokkal együtt . 48

III. *Advent második vasárnapi prédikáció* . . . 49
8. a lelkipásztori tisztségre Isten küld . . 49
9. szenteléssel és a Szentlélek vételével jár . 50
10. a lelkipásztori küldetés hitelessége . . . 52

IV. *Advent harmadik vasárnapjára* 53
11. az önismeret fölötte minden tudásnak . 53
12. az élet mulandósága 53
13. a halhatatlan lelket a halandó testben kímélettel kell hordozni 54
14. drága az ember lelke 55
15. lelkünk ára 56

V. *Advent negyedik vasárnapjára* 57
16. a bűnösöknek penitenciára hívása . . . 57
17. a penitencia második keresztség . . . 58
18. az igazi bánat érzelmei 58
19. Isten bűnbocsátó irgalma 59
20. senki ne halogassa a penitenciatartást . 60

VI. *Karácsonynapi prédikáció* 61
21. a reménytelen világ reménysége . . 61
22. örvendezés az igazak gyülekezetében . 62
23. az emberekhez hasonlóvá lett . . . 62
24. Isten Fia kezessége értünk 63

VII. *Karácsony nyolcada alatti vasárnap* . . 64
25. jelül tétetett Krisztus 64
26. a megszületett Krisztust keservesen üldözték 65
27. sokak romlására és feltámadására . . 66
28. Krisztus mindenkori bölcsessége és tudománya 67
29. isteni bölcsességének fokozatos kinyilvánítása 68
30. az igazság napjának emelkedése . . . 69
31. vegyük az ő világosságát 70

VIII. *Kiskarácsony után való vasárnap* 71
32. Krisztus szaladása nagy titokból volt . . 71
33. istenségének nyilvábban való kinyilatkoztatására 71
34. Isten Egyszülöttének jelenléte Egyptomban 72
35. ima a világi élet számkivetésében . . . 73

IX. *Vízkereszt utáni I. vasárnap* 73
36. keressük lelkünk gyönyörűségét . . . 73
37. megtaláljuk a templomban 74
38. szívből kell keresnünk 75
39. a templomot nevezi Isten imádság házának 76
40. a templomban vagyon Krisztus . . . 77
41. ne hagyjuk el a megtalált Jézust . . . 77

X. *Vízkereszt utáni II. vasárnap* 79
42. a házasság tisztelete és dicsősége . . . 79
43. boldog házasulás, ahol Jézus együtt vigad Sz. Anyjával 80
44. a házasok kölcsönös bizalma 81
45. a férj viselkedése 82
46. az asszony viselkedése 82
47. a tökéletes asszony 83
48. a házasságot Isten igazgatja 84

XI. *Vízkereszt utáni III. vasárnap* . . 85
49. a bujaság rútsága 85
50. a keresztségben való eljegyzés szeretete . 86
51. pokol útja a fajtalanság 87
52. nehéz róla letérni 88
53. kaczur ifjak, szemtelen inasok, csúfos Sámsonok 89
54. vesszen a buja világ 90

XII. *Vízkereszt utáni IV. vasárnap* 91
55. az ember az, ki elsőbben elhagyja az Istent 91
56. Istent gyönyörködteti a lelkekkel együtt lenni 92
57. perbe hí az Isten 92

XIII. *Vízkereszt után V. vasárnap* 93
58. az isteni igazság sokáig vár kegyelmesen 93
59. szomorú a bűnös ember állapotja . . . 94
60. a kárhozottak keseregnek, megepednek . 95
61. nekünk még időnk vagyon 95

XIV. *Vízkereszt után VI. vasárnap* 97
62. tartani kell az erkölcstelen emberek barátságától 97
63. a jó és rossz kovász 98
64. kedves Isten előtt a jóknak társasága . . 98
65. a jámbor ember az egész társaságnak hasznos 99
66. a jámboroknak társaságát kövessük . . 100

67. a hízelkedők a jámborokat is gonoszságra viszik 101
68. a jóknak társaságát keressük . . . 102

XV. *Septuagesima vasárnapa való prédikáció* . . 103

69. Isten mindenkit üdvözíteni akar . . . 103
70. szabjuk Isten akaratához erkölcsünket . 104
71. a mi dolgunk Isten parancsai szerint eljárni 105
72. könyörgés az élők könyvébe való beírásért 106

XVI. *Sexagesima vasárnapra valóprédikáció* . . . 107

73. Isten minden embert akar üdvözíteni . . 107
74. Isten igéjének drága magvát ne engedjük eltapodni 107
75. Isten termékeny kedves földje 108
76. hozzunk gyümölcsöt békességes tűrésben . 109

XVII. *Ötvened vasárnapra való prédikáció* . . . 110

77. a koldulásra jutott világtalan emberi természet 110
78. a világ üdvössége a keresztre vont Krisztus 111
79. azért jött, hogy felkeresse az elveszettet . 112
80. az Istentől áldott emberi természet bűnös romlása 113
81. a mennyei Bajnok visszaszerzé az elvesztett örökséget 114
82. nézzünk az ő vérrel festett keresztjére . 114

XVIII. *Böjt első vasárnapra való prédikáció* . . 116

83. nyereség vagy préda 116
84. vigasztalásunkra szenvedte Krisztus a kísértést 117
85. a józanság az egészségnek anyja . . . 117
86. ne féljünk a böjttől 118
87. a böjt a lelket felemeli 119
88. a testet zablával kell jóra hozni . . . 120
89. ha boldogtalan a lélek házassága a testtel 120
90. gyónás által először kitisztuljunk . . . 121

XIX. *Böjt második vasárnapra való prédikáció* . . 122
91. valami a nap járása alatt vagyon, hamar múlik 122
92. sokan lelküket ékességétől megfosztják . 123
93. a mennyország útja az isteni parancsok megtartása 124

XX. *Böjt harmadik vasárnapra való prédikáció* . . 125
94. óh, áldott penitencia! 125
95. a penitencia az üdvösség kulcsa . . . 126
96. gyónás által vigyázz egyetlen lelkedre . . 126
97. a szívünket gyakran tisztogassuk . . . 128

XXI. *Böjt negyedik vasárnapra való prédikáció* . . 128
98. ő maga mennyből a földre leszállván hoza eledelt 128
99. a maga testével, vérével neveli fiait . . 129
100. Krisztus teste valóságosan osztogattatik . 130
101. Krisztus az égből szállott le 130
102. aki méltatlanul veszi, ítéletet eszik magának 131
103. minden áldozati liturgia Krisztus valóságos jelenlétét tanítja 132
104. isteni szavának mindenható ereje . . . 133
105. ne szabjuk a természet erejéhez Isten szavát 133
106. alázatossággal járulj Krisztus szent testéhez 134

XXII. *Böjt ötödik vasárnapra való prédikáció* . 135
107. az isteni kegyelemszék elé borulva . . 135
108. Isten különböző módokon téríti vissza elidegenedett fiait 136
109. szólj, Uram, hallja a te szolgád . . . 137
110. Isten igéje a lélek tüköre 138
111. Krisztus teste és Krisztus igéje . . . 138
112. a prédikációból valamit vígy házad népének 139
113. aki prédikál, csak kosara a mennyei magvetőnek 139

114. Istentől született, aki Isten igéjét hallgatja 140
115. az Isten igéje orvosság 141
116. felkelni a vétekből 142

XXIII. *Virágvasárnapra való prédikáció* 143
117. Jézus a megkötött emberi nemzetet felszabadítá 143
118. Isten Báránya a mi bűnbakunk . . . 144
119. szenvedése által jutunk a világosságra . 145
120. Jézus a kevélység lángját oltogatta . . 146
121. a világi uraság színes nyomorúság . . 147
122. a halál a pompát egy kevés sárrá teszi . 148
123. nincs semmi állhatatos gyönyörűség e világon 148
124. a világi szerencse szél hátán jár . . . 149
125. a világ minden méltósága csak álom . . 150
126. a tisztségek viselése Isten dicsőségére . 150
127. mit horgászod a szeleket? 151
128. a te Királyod eljő néked szelíden . . . 151

XXIV. *Nagypéntekre való első prédikáció* 152
129. a keserűségnek anyja, Szűz Mária . . . 152
130. az ártatlan Báránynak méltatlan szentenciája 153
131. öntözte szent vérével Jeruzsálem utcáit . 155
132. Szent Fiam, Jézus, fehér és piros . . . 155
133. a világ bűnét viselvén törődött el . . . 156

XXV. *Nagypéntekre való második prédikáció* . . . 158
134. ez a nap, melyet az Úr szerzett . . . 158
135. Krisztus kínszenvedésének gyakori emlékezete 159
136. váltságunkért ontott áldott vér . . . 160
137. barátom, miért jöttél e bűn útjára? . . 161
138. a mi kezünket illetik a kötözések . . . 163
139. Krisztus békességes szenvedése . . . 164
140. eleibe kell menned ennek a bétedezett orcának 165

141. Krisztust meg ne tagadjuk 166
142. egy kis testi gyönyörűségért örökké ne kínlódj 167
143. üdvösséges dolog e világon megutaltatnunk 168
144. áll vala Jézus is a régi lator mellett . . 169
145. éljen Jézus, azaz az ő kegyelme, énbennem 170
146. nem akarok ostorozás nélkül lenni . . 171
147. fordítsuk szemünket a szomorú Anyára . 172
148. köszönom néked, édes Anyám! . . . 173
149. lássátok a töviskoronát Krisztus fejében . 174
150. íme, az ember! 175
151. mit mondanak az emberek? 176
152. ment a szomorú processió a Kálváriához 178
153. Uram, epéd emlékezete az én torkosságom zabolája 179
154. oh, áldott kereszt! 180
155. Isten Fiának keserves szenvedése . . . 180
156. bűnünk bocsánatát sírással kérni . . . 181
157. kelj fel azért, keresztény ember . . . 182
158. azon szent testet a kősziklára letevék . . 182
159. háládatlan ember, nem szállsz-e magadba? 183

XXVI. *Húsvét napjára való prédikáció* 185
160. jer, vigadjunk e napon 185
161. a megszabadult foglyokat felvivé a mennyországba 186
162. minket az örök halálból megszabadított . 187
163. a feltámadott Krisztus Jézussal támadjunk fel 188
164. feltámadása által elnyelte a halált . . . 189
165. az Emmausba menő két tanítványhoz adá magát 189
166. a jóságos cselekedet előtti követ el kell fordítani 190
167. serkenjetek fel! 191

« LELKI ÖRÖM » 193

« KRUCSAI MÁRTON ÚR... » TEMETÉSEKOR . . 200

KERESZTÉNY TUDOMÁNY,
AVAGY KISS-CATECHISMUS . 209

A római hitnek vallástétele 209
Kereszténi Tudomány 211
Azt kérdem tőled, mi vagy te? 211
Micsoda a hit? 212
Mit tészen ez: Hiszek egy Istenben? 213
Kiről vagyon a Hiszek egy Istennek második része? 214
K. A harmadik ágozat 214
K. Mondd el a negyedik ágozatot 215
K. Mikor támadott fel 216
Gyalázatos fa volt régen a kereszt? 217
A Reménységről 217
A Szeretetről 218
A tíz parancsolatról 219
Az Anyaszentegyház parancsolatairól 219
A Szentségekről 221
A szentelményekről 224

ÜDVÖSSÉGES TUDOMÁNY 225

A KERESZTÉNY EMBERNEK ZIDÓVAL AZ IDVÖSSÉG DOLGÁRÓL VALÓ BESZÉLGETÉSE 235

A SZENT MISE . 248

AZ DICSŐÜLT SZENTEK TISZTELETÉRÜL ÉS SEGÉLTSÉGÜL HÍVÁSÁRUL VALÓ BESZÉLGETÉS . . 256

a szenteknek Istennél való becsülete 256
az atyafiúi szeretet megmarad 257
Isten és a szentek tisztelete nem egyenlő 257
a szentek tiszteletével nem vétünk Isten ellen . . 258
könyörgünk nékik mint szolgatársainknak 259
a szenteket arra kérjük, hogy imádkozzanak értünk 259
a boldog szentek tudják a világi dolgokat 260
a szentek Isten barátai 261
Isten a szent embereknek megjelentette titkait . . 262
a boldog lelkek imádkoznak az élőkért 262

szabad a szentek közbenjárását kérni 263
a kereszténységben kezdettől szokás a szentek segítségül hívása 264
Sz. Jakab apostol Szűz Mária tiszteletéről 265
Anacletus, Justinus, Origenes a szentekről 266
Sz. Cyprián, Sz. Eusebius, Sz. Atanáz a szentek közbenjárásáról 267
Sz. Ágoston a szentek tiszteletéről 268
a szentekről való tudomány minden időben egy volt 269
a szentek képeinek tisztelete 270
nem egy a kép és a bálvány 271

TÁRGYMUTATÓ
A BÚZA FEJEK SZEMELVÉNYEINEK LELKIPÁSZTORI FELHASZNÁLÁSÁHOZ

a keresztrefeszített Krisztus, 78, 82
szenvedése, 26, 119, 131, 132, 133, 137, 138, 139, 152, 153
Isten Báránya, 118
alázata, 23, 120, 128, 140, 143, 144
elítélése, 130, 135
vére, 136, 146, 149, 150
kereszthalála, 134, 154, 155
alázat, 126, 127
böjt, 66, 83, 85, 86, 87
buzgó áldozás, 106
bűn, 49, 51, 52, 54, 59, 60, 133, 136, 137, 142, 150
emberi természet, 77, 80
erkölcs, 11, 13, 53, 70, 71
Fájdalmas Anya, 129, 132, 147, 148, 158
feltámadás, 160, 161, 162, 163, 164, 165
gyónás, 90, 96, 107, 163
halál, 6, 122, 164
házasság, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48
hiúság, emberi tekintet, 151
Isten igéje, 2, 73, 74, 75, 76, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115
Isten iraglma, 3, 19, 21, 58, 156, 157
isteni parancsok, 57, 93
Isten szavának ereje, 104, 105
Isten üdvözítő akarata, 24, 69, 73, 79, 81, 108, 117, 118
jócselekedet, buzgóság, 166, 167
jó és rossz társaság, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68
józanság, 85
kísértés, 84, 141, 151, 153
Krisztus, 25, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 38
lelkipásztori küldetés, 8, 9, 10
lélek, 14, 15, 36, 50, 56, 92, 96
megváltás, 4, 138, 146, 149, 159, 161, 162, 163, 164
mennyei eledel, 98, 99, 100, 101, 103
méltatlan áldozás, 102
örökkévalóság, 7, 72, 91
penitencia, 16, 17, 18, 20, 61, 94, 95, 96, 97, 116, 146, 157, 159
testi élet, 12, 88, 89, 91
tökéletesség útja, 1, 22, 31, 35, 37, 39, 40, 41, 165
utolsó ítélet, 5, 140
világ, 55, 121, 122, 123, 124, 125, 145, 166

Tipografia Ugo Detti - Via G. Savonarola, 1 - I - 00195 Roma